

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

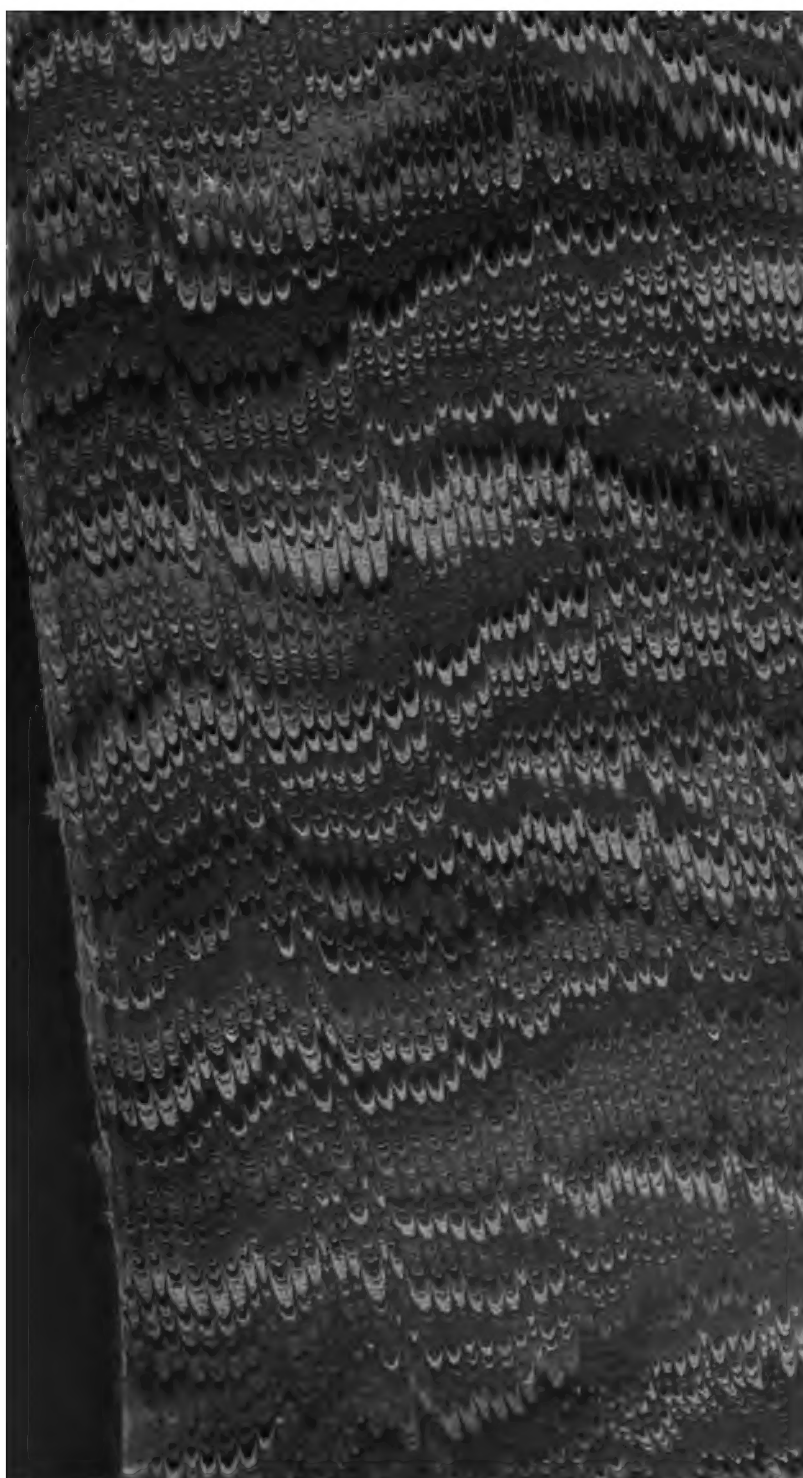
- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

A 472713 DUPL

A 472713 615PL

878
P5
E89

M. ACCI PLAUTI
COMOEDIAE

SUPERSTITES VIGINTI

NOVISSIME RECOGNITAE
ET EMENDATAE

VOLUMEN TERTIUM

BIPONTI
EX TYPOGRAPHIA SOCIETATIS
CICIDCCLXXXVIII.

John S. Lawrence Estate
Gt
4-11-1986

**M. ACCI PLAUTI
POENULUS.**

DRAMATIS PERSONA

?

AGORASTOCLES, *adolescens.*

MILPHIO, *servus.*

ADELPHASIU, }
ANTERASTILIS, } *meretrices.*

LYCUS, *leno.*

ANTHEMONIDES, *miles.*

ADVOCATI.

COLLYBISCUS, *villicus.*

SYNCERASTUS, *servus.*

HANNO, *Poenus.*

GIDDENE ME, *nutrix.*

PUER.

A R G U M E N T U M

(Ut quibusdam videtur)

P R I S C I A N I.

*P U E R septuennis subripitur Carthagine.
 Osor mulierum adoptat hunc entum senex .
 Et facit heredem. ejus pueri cognatae duae .
 Nutrixque earum raptae. mercatur Lycus .
 Vexatque amantem. at ille cum auro villicum
 Lenoni obtrudit: ita eum furto alligat.
 Venit Hanno Poenus. gnatum hunc fratris reperit.
 Suasque agnoscit. quas perdiderat. filias.*

A L I U D A R G U M E N T U M

C A M E R A R I I.

A Poeno Poenulus est forma diminutionis. Poenus autem Ποῦνιξ. In Prologo et Patruus memoratur. nam Poenus ille. qui introducitur. patruus est adolescentis. cujus sunt primae partes in fabula. res autem exposita. talis est. Quidam adolescens Carthaginiensis furtim subreptus. avehitur Calydona in Aetoliam. et ibi venditur seni civi. hic adoptavit illum. et moriens reliquit heredem. Amabat adolescens puellam popularem et cognatam: patruus enim ea filia erat. quod ipse nesciebat. nam praedones ruri deprehensas duas parvulas filias hujus. una
Vol. III. A 2

cum nutrice abductas lenoni Calydonio vendiderant in Anactorio, quod nomen loci et oppidi fuit in Acarnania. Cum nihil aequi adolescens a lenone de suis amoribus impetrare posset, usus servi sui consilio, insidias fecit lenoni, ut ille furti manifesti condemnaretur. Interea indicium fit, puellas esse Carthaginienses ingenuas: et pater illarum, qui ubique gentium ipsas quaerebat, advenit, et eas agnoscit: et majorem natu nuptum dat fratris filio.

P R O L O G U S.

ACHILLEM Aristarchi mihi imitari lubet :
 Inde mihi principium capiam ex Tragoedia.
 Sileteque et tacete, atque animum advortite;
 Audire jubet vos imperator histricus.
 Bonoque ut animo sedeant in subselliis,
 Et qui esurientes, et qui saturi venerint.
 Qui edistis, multo fecistis sapientius :
 Qui non edistis, saturi fite fabulis.
 Nam quoi paratum 'st, quod edit, nostra gratia,
 Nimia 'st stultitia, sessum inpransum incedere.
 Exsurge, praeco, fac populo audientiam.
 Jamdudum exspecto, si tuum officium scias.
 Exerce vocem, quam per vivis et colis.
 Nam nisi clamabis, tacitum te obrepet fames.
 Age nunc reside, duplicem ut mercedem feras.
 Bonum factum 'st! edicta ut servetis mea.
 Scortum exoletum ne quis in proscenio
 Sedeat, neu lictor verbum, aut virgae mutiant;
 Neu dissignator praeter os obambulet,
 Neu sessum ducat, dum histrio in scena siet.
 Diu qui domi otiosi dormierunt, decet
 Animo aequo nunc stent; vel dormire temperent.
 Servi ne obsideant, liberis ut sît locus,

Vel aes pro capite dent: si id facere non queunt,
Domum abeant, vitent ancipiti infortunio:
Ne et hic varientur virgis, et loris domi,
Si minus curassint, quom veniant heri domum.
Nutrices, pueros infantis minutulos
Domi ut procurent, neu quae spectatum afferant,
Ne et ipsae sitiant, et pueri pereant fame:
Neve esurientes hic quasi haedi obvagian.
Matronae tacitae spectent, tacitae rideant,
Canora hic voce sua tinnire temperent.
Domum sermones fabulandi conferant,
Ne et hic viris sint et domi molestiae.
Quodque ad ludorum curatores adinet,
Ne palma detur quoiquam artifice injuria,
Neve ambitionis caussa extrudantur foras,
Quo deteriores anteponantur bonis.
Et hoc quoque etiam, quod paene oblitus fui;
Dum ludi fiunt, in popinam, pedisequi,
Inruptionem facite; nunc dum occasio 'st,
Nunc dum scribilitae aestuant, occurrite.
Haec imperata quae sunt pro imperio historico,
Bonum hercle factum, pro se quisque ut m
minerit.

Ad argumentum nunc vicissatim volo
Remigrare, aequae ut mecum sitis ignarures.
Ejus nunc regiones, limites, confinia
Determinabo: ei rei finitor factus sum ego
Sed nisi molestum 'st, nomen dare vobis
Comoediai: sin odio 'st, dicam tamen:
Siquidem licebit per illos, quibus est in

Carchedonius vocatur haec Comoedia,
Latine Plautus, *Patruus Pultiphagonides*.
Nomen jam habetis. nunc rationes ceteras
Accipite: nam argumentum hoc hic censebitur.
Locus argumento 'st suum sibi proscaenium.
Vos juratores estis: quaeso, operam date.
Carthaginienses fratres patruales duo
Fuere, summo genere et summis divitiis:
Eorum alter vivit, alter est emortuus.
Propterea apud vos dico confidentius,
Quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxerat.
Sed illi seni, qui mortuus est, filius.
Unicus qui fuerat, abditivus a patre,
Puer septuennis subripitur Carthagine,
Sexennio prius quidem, quam moritur pater.
Quoniam periisse sibi videt gnatum unicum,
Conjicitur ipse in morbum ex aegritudine.
Facit illum heredem fratrem patrualem suum.
Ipse abiit ad Acheruntem sine viatico.
Ille qui subripuit puerum, Calydonem avehit.
Vendit eum domino hic diviti quodam seni,
Cupienti liberorum, osori mulierum.
Emit hospitem is filium imprudens senex
Puerum illum, eumque adoptat sibi pro filio:
Eumque heredem fecit, quom ipse obiit diem.
Is illic adulescens habitat in illis aedibus.
Revortor rursus denuo Carthaginem:
Si quid mandare vultis aut curarier,
Argentum nisi qui dederit, nugae egerit.
Verum qui dederit, magis majores egerit.

Sed illi patruo hujus, qui vivit senex,
Carthaginensi duae fuere filiae:
Altera quinquennis, altera quadrimula.
Cum nutrice una periere a Megaribus
Eas qui subripuit, in Anactorium devehit;
Venditque has omnis, et nutricem, et virgines,
Praesenti argento, homini, si leno 'st homo,
Quantum hominum terra sustinet, sacerrumo.
Vosmet nunc facite conjecturam ceterum,
Quid id sit hominis, quoi Lyco nomen siet.
Is ex Anactorio, ubi prius habitaverat,
Huc con migravit in Calydonem haud diu,
Sui quaesti caussa. is in illis habitat aedibus.
Earum hic adulescens alteram efflictim perit
Suam sibi cognatam imprudens, neque scit, quae ea
Sit; neque eam umquam tetigit: ita eum leno
macerat.
Neque quidquam cum ea fecit etiamnum stupri,
Neque duxit umquam; neque ille voluit mittere.
Quia amare cernit, tangere hominem volt bolo.
Illam minorem in concubinatum sibi
Vult emere miles quidam, qui illam deperit.
Sed pater illarum Poenus, postquam eas perdidit.
Marique terraue usquequaque quaeritat.
Ubi quamque in urbem est ingressus, illico
Omnis meretrices, ubi quisque habitant, inve
Dat aurum, ducit noctem: rogitat postibi,
Unde sit, quoiatis, captane an subrepta si
Quo genere gnata, qui parentes fuverint.
Ita docte atque astu filias quaerit suas.

Et is omnis linguas scit: sed dissimulat sciens
 Se scire. Poenus plane est: quid verbis opu 'st?
 Is heri huc in portum navi venit vespere.
 Pater harunc idem huic patruus adolescentulo est.
 Jamne hoc tenetis? si tenetis, ducite.
 Cave dirumpatis: quaeso, sinite transigi.
 Ehem! paene oblitus sum reliquom dicere.
 Ille qui adoptavit hunc pro filio sibi,
 Is illi Poeno hujusce patruo hospes fuit.
 Is hodie huc veniet, reperietque hic filias;
 Et hunc sui fratris filium, ut quidem didici ego.
 Ego ibo, ornabor: vos aequo animo noscite.
 Hic qui hodie veniet, reperiet suas filias,
 Et hunc sui fratris filium. dehinc ceterum
 Valete, adeste. ibo: alius nunc fieri volo.
 Quod restat, restant alii, qui faciant palam.
 Valete, atque adjuvate, ut vos servet Salus.

A C T U S P R I M U S.

S C E N A I.

A G O R A S T O C L E S . M I L P H I O.

A G O R A S T O C L E S.

S A E P E ego res multas tibi mandavi, Milphio,
 Dubias, egenas, inopiosas consili,
 Quas tu sapienter, docte, et cordate, et cate
 Mihi reddidisti opiparas opera tua.
 Quibus pro benefactis fateor deberi tibi
 Et libertatem, et multas grates gratias.

M I L P H I O.

Scitum 'st, per tempus si obviam it, verbum
 vetus.

Nam tuae blanditiae mihi sunt, quod dici solet,
 Gerrae germanae, atque edepol liroe liroe.
 Nunc mihi blandidicus es; heri in tergo meo
 Tris facile corios contrivisti bubulos.

A G O R A S T O C L E S.

At amans per amorem si quid feci, Milphi
 Ignoscere id te mihi aequom 'st.

M I L P H I O.

Haud vidi,

Et nunc ego amore pereor. sine te verber
 Item ut tu mihi fecisti, ob nullam noxi
 Post id locorum tu mihi amanti ignoscit

A G O R A S T O C L E S.

Si tibi lubido 'st aut voluptati, sino,
Suspende, vinci, verbera, auctor sum, sino.

M I L P H I O.

Si auctoritatem postea defugeris,
Ubi dissolutus tu sies, ego pendeam.

A G O R A S T O C L E S.

Egone istuc ausim facere praesertim tibi?
Quin si feriri vidèo te, extemplo dolet.

M I L P H I O.

Mihi quidem hercle.

A G O R A S T O C L E S.

Immo mihi.

M I L P H I O.

Istuc mavelim.

Sed quid nunc tibi vis?

A G O R A S T O C L E S.

Cur ego apud te mentiar?

Amo inmodeste.

M I L P H I O.

Meae istuc scapulae sentiunt.

A G O R A S T O C L E S.

At ego hanc vicinam dico Adelphasium meam,
Lenonis hujus meretricem majusculam.

M I L P H I O.

Jampridem equidem istuc ex te audiui.

A G O R A S T O C L E S.

Differor

Cupidine ejus. sed lenone istoc Lyco,
Illius domino, non lutum 'st lutulentius.

M I L P H I O.

Vin' tu illi nequam dare nunc?

A G O R A S T O C L E S.

Cupio.

M I L P H I O.

En! me dato.

A G O R A S T O C L E S.

Abi diirectus.

M I L P H I O.

Dic mihi vero serio :

Vin' dare malum illi?

A G O R A S T O C L E S.

Cupio.

M I L P H I O.

Hem! eundem me dato.

Utrumque faxo habebit, et nequam et malum.

A G O R A S T O C L E S.

Jocare.

M I L P H I O.

Vin' tu illam hodie sine damno et dispendio
Tuo tuam libertam facere?

A G O R A S T O C L E S.

Cupio, Milphio.

M I L P H I O.

Ego faciam, ut facias. sunt tibi intus aurei
Trecenti nummi Philippi.

A G O R A S T O C L E S.

Sexcenti quoque

M I L P H I O.

Satis sunt trecenti.

A G O R A S T O C L E S.

Quid iis facturus?

M I L P H I O.

Tace.

Totum lenonem tibi cum tota familia
Dabo hodie dono.

A G O R A S T O C L E S.

Quid facturus?

M I L P H I O.

Jam scies.

Tuus Collybiscus nunc in urbe 'st villicus,
Eum hic non novit leno. satin' intellegis?

A G O R A S T O C L E S.

Intellego hercle: sed quo evadas, nescio.

M I L P H I O.

Non scis?

A G O R A S T O C L E S.

Non hercle.

M I L P H I O.

At ego jam faxo scies.

Ei dabitur aurum, ut ad lenonem deferat:
Dicatque, se peregrinum esse ex alio oppido:
Se amare velle, atque obsequi animo suo.
Locum sibi velle liberum praeberier,
Ubi nequam faciat clam, ne quis sit arbiter.
Leno ad se accipiet auri cupidus illico:
Celabit hominem et aurum.

A G O R A S T O C L E S.

Consilium placet.

M I L P H I O.

Rogato, servos veneritne ad eum tuus.
 Ille me censebit quaeri. continuo tibi
 Negabit. quid tu dubitas, quin extempulo
 Dupli tibi auri et hominis fur leno siet?
 Neque id unde efficiat, habet. ubi in jus venerit,
 Addicet Praetor familiam totam tibi;
 Ita decipiemus fovea lenonem Lycum.

A G O R A S T O C L E S.

Placet consilium.

M I L P H I O.

Immo etiam, ubi expolivero,
 Magis hoc tum demum dices: nunc etiam rude 'st.

A G O R A S T O C L E S.

Ego in aedem Veneris eo, nisi quid vis, Milphio.
 Aphrodisia hodie sunt.

M I L P H I O.

Scio hoc.

A G O R A S T O C L E S.

Oculos volo

Meos delectare munditiis meretriciis.

M I L P H I O.

Hoc primum agamus, quod consilium cepimus
 Abeamus intro, ut Collybiscum villicum
 Hanc perdoceamus ut ferat fallaciam.

A G O R A S T O C L E S.

Quamquam Cupido in corde vorsatur, ta
 Tibi auscultabo.

M I L P H I O.

Faciam, ut facto gaude

Inest amoris macula huic homini in pectore,
 Sine damno magno quae elui neutiquam potest.
 Itaque hic scelestus est homo leno Lycus,
 Quoi jam infortuni intenta ballista est probe,
 Quam ego haud multo post mittam e ballistario.
 Sed Adelphasium eccam exit, atque Anterastilis!
 Haec est prior, quae meum herum dementem
 facit.

Sed evocabo. heus! i foras, Agorastocles,
 Si vis videre ludos jucundissimos.

AGORASTOCLES.

Quid istuc tumulti 'st, Milphio?

MILPHIO.

Hem! amores tuos

Si vis spectare.

AGORASTOCLES.

O multa tibi Dii dent bona!

Quom mihi hoc obtulisti tam lepidum specta-
 culum.

SCENA II.

ADELPHASIUM. ANTERASTILIS.

MILPHIO. AGORASTOCLES.

ANCILLA.

ADELPHASIUM.

NEGOTI sibi qui volet vim parare,
 Navem et mulierem, haec duo comparato.

Nam nullae magis res duae plus negoti
 Habent, forte si occeperis exornare.
 Neque umquam satis hae duae res ornantur,
 Neque eis ulla ornandi satis satietas est.
 Atque haec ut loquor, nunc modo docta dico.
 Nam nos usque ab aurora ad hoc quod diei est,
 Ex industriâ ambae numquam concessavimus
 Lavari, aut fricari, aut tergeri, aut ornari,
 Poliri, expoliri, pingi, fingi: et una
 Binae singulis quae datae nobis ancillae,
 Eae nos lavando, eluendo, operam dederunt:
 Aggerundaque aqua sunt viri duo defessi.
 Apage sis, negoti quantum in muliere una est!
 Sed vero duae, sat scio, maximo uni
 Populo, quoi lubet, plus satis dare potis sunt.
 Quae noctes diesque omni in aetate semper
 Ornantur, lavantur, tergentur, poliuntur.
 Postremo, modus muliebris nullus est,
 Neque umquam lavando et fricando scimus
 Facere eum. nam quae lavata est, nisi
 Perculta est, meo quidem animo, quasi illauta est.

A N T E R A S T I L I S.

Miror equidem, soror, te istaec sic fabulari,
 Quae tam callida et docta sis et faceta.
 Nam quom sedulo munditer nos habemus,
 Vix aegreque amatorculos invenimus.

A D E L P H A S I U M.

Ita est. verum hoc unum tamen cogitato:
 Modus omnibus in rebus, soror, optimum 'st
 habitu.

Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex se.

A N T E R A S T I L I S.

Soror, cogita, amabo, item nos perhiberi,
Quasi salsa müriatica esse autumantur
Sine omni lepore, et sine suavitate:
Nisi multa aqua usque et diu macerantur,
Olent; salsa sunt, tangere ut non velis: item
nos sumus

Ejus seminis. mulieres sunt insulsae
Admodum, atque invenustae sine munditia et
sumtu.

M I L P H I O.

Coqua est haec quidem, Agorastocles, ut ego
opinor:

Scit, muriatica ut maceret.

A G O R A S T O C L E S.

Quid molestus?

A D E L P H A S I U M.

Soror, parce, amabo: sat est istuc alios dicere
nobis,

Ne nosmet nostra etiam vitia loquamur.

A N T E R A S T I L I S.

Quiesco.

A D E L P H A S I U M.

Ergo amo te. sed hoc nunc responde mihi.
Sunt hic omnia, quae ad Deum pacem oportet
adesse?

A N T E R A S T I L I S.

Omnia accuravi.

A G O R A S T O C L E S.

Diem pulchrum et celebrem et venustatis
plenum!

Dignum Veneri pol, quoi sunt Aphrodisia hodie!

M I L P H I O.

Ecquid gratiae, quom huc foras te evocavi?
jam non

Me decet cado donari vini veteris? dic dari.

Nil respondes? lingua huic excidit, ut ego opi-
nor. quid hic, malum,

Astans obstipuisti?

A G O R A S T O C L E S.

Sine amem: ne me obturba, ac tace.

M I L P H I O.

Taceo.

A G O R A S T O C L E S.

Si tacuisses, jam istuc Taceo non natum foret.

A N T E R A S T I L I S.

Eamus, mea soror.

A D E L P H A S I U M.

Eho! amabo, quid illo nunc properas?

A N T E R A S T I L I S.

Rogas

Quia herus nos apud aedem Veneris mantat.

A D E L P H A S I U M.

Maneat pol. mæ

Turba est nunc apud aram. an te ibi vis i
istas vorsarier

Prosedas, pistorum amicas, reliquias alicari

Miseras, schoeno delibutas, servolicolas sordidas?

Quae tibi olant stabulum statumque, sellam et
sessibulum merum:

Quas adeo haud quisquam umquam liber teti-
git, neque duxit domum:

Servolorum sordidulorum scorta diobolaria.

M I L P H I O.

I in malam crucem! tun' audes etiam servos
spernere?

Propudium! quasi bella sit, quasi campse reges
ductitent.

En monstrum mulieris! tantilla tanta verba fun-
ditat:

Quojus ego vel nebulae cyatho septem noctes
non emam.

A G O R A S T O C L E S.

Dii immortales omnipotentes, quid est apud vos
pulchrius?

Quid habetis, mage qui immortalis vos credam
esse, quam ego siem,

Qui haec tanta oculis bona concipio? nam Ve-
nus non est Venus.

Hanc equidem Venerem venerabor, me ut amet
posthac propitia.

Milphio, heus! Milphio, ubi es?

M I L P H I O.

Assum apud te eccum!

A G O R A S T O C L E S.

Ego elixus sis volo.

B 2

M I L P H I O.

Enim vero, here, facis delicias.

A G O R A S T O C L E S.

De te quidem haec didici omnia.

M I L P H I O.

Etiamne ut ames eam, quam numquam tetigeris? nihil illic quidem est.

A G O R A S T O C L E S.

Deos quoque edepol et amo et metuo, quibus ego tamen abstineo manus.

A N T E R A S T I L I S.

Heu! ecastor, quom ornatum aspicio nostrum ambarum, poenitet,

Exornatae ut simus.

A D E L P H A S I U M.

Immo vero sane commode.

Nam pro herili et nostro quaestu satis bene ornatae sumus.

Non enim potest quaestus consistere, si eum sumtus superat, soror.

Eo illud satiu 'st satis, quod satis est, habitu, quam quod plus sat est.

A G O R A S T O C L E S.

Ita me Dii ament, ut illa me amet malim, quam Dii, Milphio.

Nam illa mulier lapidem silicem subigere, ut amet, potest.

M I L P H I O.

Pol id quidem haud mentire. nam tu es lae silice stultior,

Qui hanc ames.

A G O R A S T O C L E S.

At vide sis, cum illa numquam limavi caput.

M I L P H I O.

Curram igitur aliquo ad piscinam, aut lacum,
limum petam.

A G O R A S T O C L E S.

Quid eo opu'st?

M I L P H I O.

Ego dicam: ut illi et tibi limem caput.

A G O R A S T O C L E S.

I in malam rem!

M I L P H I O.

Ibi sum equidem.

A G O R A S T O C L E S.

Pergis?

M I L P H I O.

Taceo.

A G O R A S T O C L E S.

At perpetuo volo.

M I L P H I O.

Enimvero, here, meo me lacesis ludo, et de-
licias facis.

A N T E R A S T I L I S.

Satis nunc lepide ornatam credo, soror, te tibi
viderier:

Sed ubi exempla conferentur meretricum alia-
rum, ibi tibi

Erit cordolium, si quam ornatam melius forte
conspexeris.

A D E L P H A S I U M.

Invidia in me numquam innata 'st, neque malitia, mea soror.

Bono ingenio me esse ornatam, quam auro multo mavolo.

Aurum in fortuna invenitur, natura ingenium bonum.

Bonam ego quam beatam me esse nimio dici mavolo.

Meretricem pudorem gerere magis decet, quam purpuram:

Magisque meretricem pudorem, quam aurum gerere condecet.

Pulchrum ornatum turpes mores pejus coeno conlinunt.

Lepidi mores turpem ornatum facile factis conprobant.

A G O R A S T O C L E S.

Eho tu! vin' tu facinus facere lepidum et festivom?

M I L P H I O.

Volo.

A G O R A S T O C L E S.

Potesne mihi auscultare?

M I L P H I O.

Possum.

A G O R A S T O C L E S.

Abi domum, ac suspende te.

M I L P H I O.

Quamobrem?

A G O R A S T O C L E S.

Quia jam numquam audibis verba tot tam
suavia.

Quid tibi opus est vixisse? ausculta mihi modo,
ac suspende te.

M I L P H I O.

Siquidem tu es mecum futurus pro uva passa
pensilis.

A G O R A S T O C L E S.

At ego amo hanc.

M I L P H I O.

At ego esse et bibere.

A D E L P H A S I U M.

Eho tu, quid ais?

A N T E R A S T I L I S.

Quid rogās?

A D E L P H A S I U M.

Viden' tu, pleni oculi sordium qui erant, jam
splendent mihi?

A N T E R A S T I L I S.

Immo etiam in medio oculo paullum sordis est.

A D E L P H A S I U M.

Cedo sis dexteram.

A G O R A S T O C L E S.

Ut tu quidem hujus oculos illotis manibus tra-
ctes ac teras?

A N T E R A S T I L I S.

Nimia nos socordia hodie tenuit.

A D E L P H A S I U M.

Qua de re, obsecro?

B 4

A N T E R A S T I L I S.

Quia jam non dudum ante lucem ad aedem
 Veneris venimus,
 Primae ut inferremus ignem in aram.

A D E L P H A S I U M.

Ah! non facto 'st opus:
 Quae habent nocturna ora, noctu sacrificatum
 ire occupant:
 Priusquam Venus expergiscatur, prius deprope-
 rant sedulo
 Sacrificare. nam vigilante Venere si veniant eae,
 Ità sunt turpes, credo ecastor Venerem ipsam e-
 fano fugent.

A G O R A S T O C L E S.

Milphio.

M I L P H I O.

Edepol Milphionem miserum! quid nunc
 vis tibi?

A G O R A S T O C L E S.

Obsecro hercle, ut mulsa loquitur!

M I L P H I O.

Nihil nisi laterculos,
 Sesamum, papaveremque, triticum, et frictas
 nuces.

A G O R A S T O C L E S.

Ecquid amare videor?

M I L P H I O.

Damnum, quod Mercurius minime amat.

A G O R A S T O C L E S.

Namque edepol lucrum amare nullum amato-
rem addecet.

A N T E R A S T I L I S.

Eamus, mea germana.

A D E L P H A S I U M.

Age sis, ut lubet. sequere hac.

A N T E R A S T I L I S.

Sequor.

A G O R A S T O C L E S.

Eunt hae. quid si adeamus?

M I L P H Y O.

Adeas.

A G O R A S T O C L E S.

Primum prima salva sis:

Et secunda tu secundo salve in pretio: tertia

Salve extra pretium.

A N C I L L A.

Tum pol ego et oleum et operam perdidi.

A G O R A S T O C L E S.

Quo te agis?

A D E L P H A S I U M.

Egone? in aedem Veneris.

A G O R A S T O C L E S.

Quid eo?

A D E L P H A S I U M.

Ut Venerem propitiem.

A G O R A S T O C L E S.

Eho, an irata 'st? propitia hercle est. vel ego
pro illa spondeo.

A D E L P H A S I U M.

Quid tu agis? quid mihi molestus, obsecro?

A G O R A S T O C L E S.

Ah? tam saeviter!

A D E L P H A S I U M.

Mitte, amabo.

A G O R A S T O C L E S.

Quid festinas? turba nunc illi est.

A D E L P H A S I U M.

Scio.

Sunt illi aliae, quas spectare ego, et me spectari volo.

A G O R A S T O C L E S.

Qui lubet spectare turpes, pulchram spectandam dare?

A D E L P H A S I U M.

Quia apud aedem Veneris hodie est mercatus meretricius.

Eo conveniunt mercatores: ibi ego me ostendi volo.

A G O R A S T O C L E S.

Invendibili merce oportet ultro emtorem adducere:

Proba merx facile emtorem reperit, tametsi in abstruso sita 'st.

Quid ais tu? quando illi apud me mecum caput et corpus copulas?

A D E L P H A S I U M.

Quo die Orcus ab Acherunte mortuos amiserit.

A G O R A S T O C L E S.

Sunt mihi intus nescio quot nummi aurei lymphatici.

A D E L P H A S I U M.

Deferto ad me, faxo actutum constiterit lymphaticum.

M I L P H I O.

Bellula hercle!

A G O R A S T O C L E S.

I dierecte in maxumam malam crucem.

M I L P H I O.

Quam magis aspecto, tam magis est nimbata, et nugae merae.

A D E L P H A S I U M.

Segrega sermonem. taedet.

A G O R A S T O C L E S.

Age, sustolle hoc amiculum.

A D E L P H A S I U M.

Pura sum: conperce, amabo, me adtrectare, Agorastocles.

A G O R A S T O C L E S.

Quid agam nunc?

M I L P H I O.

Si sapias, curam hanc facere conpendi potes.

A G O R A S T O C L E S.

Quid ego nunc te curem? quid agis, Milphio?

M I L P H I O.

Ecce odium meum.

Quid me vis?

A G O R A S T O C L E S.

Cur mihi haec irata 'st?

M I L P H I O.

Cur haec irata 'st tibi?

Cur ego id curem? namque istaec magis tua 'st
curatio.

A G O R A S T O C L E S.

Jam hercle tu peristi, nisi illam tam tranquil-
lam facis,

Quam mare est olim, quom ibi alcedo pullos
educit suos.

M I L P H I O.

Quid faciam?

A G O R A S T O C L E S.

Exora; blandire, expalpa.

M I L P H I O.

Faciam sedulo.

Sed vide sis, ne tu oratorem hunc pugnīs pectas
postea.

A G O R A S T O C L E S.

Non faciam.

A D E L P H A S I U M.

Nos eamus nunc. etiam morare? male facis.

Bene promittis multa. ex multis omnia incas-
sum cadunt.

Liberare juravisti me haud semel, sed centies.

Dum te exspecto, neque usquam aliam mihi
paravi copiam:

Neque istuc usquam apparet: ita nunc servio
nihilo minus.

I, soror. abscede tu a me.

A G O R A S T O C L E S.

Perii, eho! quid agis, Milphio?

M I L P H I O.

Mea voluptas! mea delicia! mea vita! mea amoenitas!

Meus ocellus! meum labellum! mea salus! meum savium!

Meum mel! meum cor! mea colostra! meus molliculus caseus!

A G O R A S T O C L E S.

Mene ego illaec patiar praesente dici? discrucior miser,

Nisi ego illum jubeo quadrigis cursim ad carnuficem rapi.

M I L P H I O.

Noli, amabo, succensere hero meo caussa mea.

A D E L P H A S I U M.

Ego faxo: sine.

M I L P H I O.

Irata es nimium. argentum pro te dabit:
Atque te faciet, ut sis civis Attica atque libera.

A D E L P H A S I U M.

Quin abire sinis? quid vis tibi? qui bene volunt, bene visitent.

M I L P H I O.

Si ante quidem mentitus est, nunc jam dehinc erit verax tibi.

A D E L P H A S I U M.

Abscede hinc sis, sycophanta.

A D E L P H A S I U M.

Amabo, men' prohibere postulas,
Ne te verberet, magis quam ne mendax me ad-
vorsum siet?

A N T E R A S T I L I S.

Aliquid huic responde, amabo, commode; ne
incommodus

Nobis sit. nam detinet nos de nostro negotio.

A D E L P H A S I U M.

Verum etiam tibi hanc amittam noxiam unam,
Agorastocles.

Non sum irata.

A G O R A S T O C L E S.

Non es?

A D E L P H A S I U M.

Non sum.

A G O R A S T O C L E S.

Da ergo, ut credam, sayium.

A D E L P H A S I U M.

Mox dabo, quom ab re divina rediero.

A G O R A S T O C L E S.

I ergo strenue.

A D E L P H A S I U M.

Sequere me, soror.

A G O R A S T O C L E S.

Atque audin' etiam? Veneri dici
Multam meis verbis salutem.

A D E L P H A S I U M.

Dicam.

A G O R A S T O C L E S.

Atque hoc audi.

A D E L P H A S I U M.

Quid est?

A G O R A S T O C L E S.

Paucis verbis rem divinam facito. atque audin'?

respice.

Respexit. idem pol Venerem credo facturam tibi.

S C E N A I I I.

A G O R A S T O C L E S. M I L P H I O.

A G O R A S T O C L E S.

Q U I D nunc mihi es auctor, Milphio?

M I L P H I O.

Ut me verberes,

Atque auctionem facias: nam impunissime

Tibi quidem hercle vendere hasce aedis licet.

A G O R A S T O C L E S.

Quid jam?

M I L P H I O.

Majorem partem in ore habitas meo.

A G O R A S T O C L E S.

Supersede istis verbis.

M I L P H I O.

Quid nunc vis tibi?

A G O R A S T O C L E S.

Trecentos Philippos Collybisco villico

Vol. III.

C

Dedi. dudum, priusquam me evocasti foras.
Nunc obsecro te, Milphio, hanc per dexteram,
Perque hanc sororem laevam, perque oculos tuos,
Perque meos amores, perque Adelphasium meam,
Perque tuam libertatem.

M I L P H I O.

Hem! nunc nihil obsecras.

A G O R A S T O C L E S.

Mi Milphidisce, mea commoditas, mea salus,
Fac, quod facturum te esse promisisti mihi,
Ut ego hunc lenonem perdam.

M I L P H I O.

Perfacile id quidem 'st.

I, adduce testis tecum: ego intus interim
Jam et ornamentis meis et sycophantiis
Tuum exornabo villicum: propera atque abi.

A G O R A S T O C L E S.

Fugio.

M I L P H I O.

Meum est istuc magis officium, quam tuum.

A G O R A S T O C L E S.

Egone! egone? si istuc lepide effexis!

M I L P H I O.

I modo.

A G O R A S T O C L E S.

Ut non ego te hodie!

M I L P H I O.

Abi modo.

A G O R A S T O C L E S.

Emittam manu?

MILPHIO.

I modo.

AGORASTOCLES.

Non hercle meream. ah!

MILPHIO.

Vah! abi modo.

AGORASTOCLES.

Quantum Acherunte 'st mortuorum.

MILPHIO.

Etiamne abis?

AGORASTOCLES.

Neque quantum aquae est in mari.

MILPHIO.

Abiturusne es?

AGORASTOCLES.

Neque nubis quantum.

MILPHIO.

Pergin' pergere?

AGORASTOCLES.

Neque stellae in coelo.

MILPHIO.

Pergin' auris tundere?

AGORASTOCLES.

Neque hoc, neque illuc, neque: enim vero serio.

Neque hercle vero. quid opus est verbis? quip-
pini!

Quod uno verbo dicere hic quidvis licet,

Neque hercle vero serio. scin' quomodo?

Ita me Dii amabunt! vin' bona dicam fide?

Quod hic inter nos liceat. ita me Juppiter!

Scin' quam? vide tu. credin', quod ego fabuler?

M I L P H I O.

Si nequeo facere ut abeas, egomet abiero.
Nam isti quidem hercle orationi Oedipo
Opus conjectore est, qui Sphyngi interpretis fuit.

A G O R A S T O C L E S.

Illic hinc iratus abiit. nunc mihi cautio 'st,
Ne meamet culpa meo amoris objexim moram.
Ibo atque arcessam testis: quando amor jubet
Meo obedientem me esse servo liberum.

A C T U S I I.

L Y C U S. A N T H E M O N I D E S.

L Y C U S.

DII illum infelicit omnes, qui post hunc
diem

Leno ullam Veneri umquam inmolarit hostiam:
Quive ullum turis granum sacrificaverit.
Nam ego hodie infelix Diis meis iratissimis
Sex inmolavi agnos: nec potui tamen
Propitiam Venerem facere uti esset mihi.
Quoniam litare nequeo, abii illinc illico
Iratus: vetui exta prosicarier:
Neque ea aspicere volui, quoniam non bona
Haruspex dixit, Deam esse indignam credidi.
Eo pacto avarae Veneri pulchre adii manum.
Quando id, quod sat erat, satis habere noluit,

Ego pausam feci: sic ago. sic me decet.
Ego faxo posthac Dii Deaeque ceteri
Contentiores mage erunt, atque avidi minus,
Quom scibunt, Veneri ut adierit leno manum.
Condigne haruspex, non homo trioboli,
Omnibus in extis aibat portendi mihi
Malum damnumque, et Deos esse iratos mihi.
Quid ei divini aut humani aequom 'st credere?
Mina mihi argenti dono postilla data 'st.
Sed quaeso ubinam illic restitit miles modo,
Qui hanc mihi donavit? quem ego vocavi ad
prandium.
Sed eccum incedit!

ANTHEMONIDES.

Ita ut occepi dicere,
Lenulle, de illac pugna pentethronica,
Qua sexaginta millia hominum uno die
Volaticorum manibus occidi meis.

LYCUS.

Eh! volaticorum hominum? •

ANTHEMONIDES.

Ita dico quidem.

LYCUS.

An, obsecro, usquam sunt homines volatici?

ANTHEMONIDES.

Fuere; verum ego interfeci.

LYCUS.

Quomodo
Potuisti?

A N T H E M O N I D E S.

Dicam. viscum legioni dedi,
Fundasque: eo praesternebant folia farferi.

L Y C U S.

Quoi rei?

A N T H E M O N I D E S.

Ne ad fundas viscus adhaeresceret.

L Y C U S.

Perge: optume hercle perjuras. quid postea?

A N T H E M O N I D E S.

In fundas visci indebant grandiculos globos,
Eo illos volantis jussi funditarier.
Quid multa verba? quemquem visco offenderant,
Tam crebri ad terram accidebant quam pira.
Ut quisque acciderat, eum necabam illico
Per cerebrum pinna sua sibi, quasi turturem.

L Y C U S.

Si hercle istuc umquam factum 'st, tum me Jup-
piter

Faciat, ut semper sacrificem, nec umquam litem.

A N T H E M O N I D E S.

An mihi haec non credis?

L Y C U S.

Credo, ut mihi est aequom credier.
Age eamus intro, dum exta referuntur.

A N T H E M O N I D E S.

Volo

Narrare tibi etiam unam pugnam.

L Y C U S.

Nihil moror.

ANTHEMONIDES.

Ausculda.

LYCUS.

Non hercle.

ANTHEMONIDES.

Immo jam elidam caput,
Nisi auscultas, aut is hinc in malam crucem.

LYCUS.

Malam crucem îbo potius.

ANTHEMONIDES.

Certumne est tibi?

LYCUS.

Certum.

ANTHEMONIDES.

Tum tu igitur die bono Aphrodisiis
Addice tuam mihi meretricem minusculam.
Ita res divina mihi fuerit. res serias
Omnis extollo ex hoc die in alium diem.
Pro festo festos habeam decretum 'st mihi.
Nunc hinc eamus intro.

LYCUS.

Sequere hac me.

ANTHEMONIDES.

Sequor.

In hunc diem jam tuus sum mercenarius.

A C T U S I I I.

S C E N A I.

AGORASTOCLES. ADVOCATI.

A G O R A S T O C L E S.

ITA me Dii ament, tardo amico nihil est quidquam iniquius,
Praesertim homini amanti, qui quidquid agit,
properat omnia.
Sicut ego hos duco advocatos, homines spissigradissimos,
Tardiores quam corbitae sunt in tranquillo mari.
Atque equidem hercle dedita opera amicos fugitavi senes.
Scibam aetate tardiores: metui meo amori moram.
Nequidquam hos procos mihi elegi loripedis, tardissimos.
Quin si ituri estis hodie, ite, aut ite hinc in malam crucem.
Siccine oportet ire amicos homini amanti operam datum?
Nam iste quidem gradus succretu 'st cribro pollinario,
Nisi cum pedicis condidicistis sic hoc grassari gradu.

A D V O C A T U S.

Heus tu ! quamquam nos videmur tibi plebei
et pauperes,

Si nec recte dicis nobis, dives de summo loco,
Divitem audacter solemus mactare infortunio.

Nec tibi nos obnoxii sumus istuc, quid tu ames
aut oderis :

Quom argentum pro capite dedimus, nostrum
dedimus, non tuum.

Liberos nos esse oportet: nos te nihili pendimus.
Ne tuo nos amori servos tuos esse addictos cen-
seas.

Liberos homines per urbem modico magis par est
gradu

Ire. servoli esse duco festinantem currere.

Præsertim in re. populi placida, atque interfe-
ctis hostibus,

Non decet tumultuari. sed si properabas magis,
Pridie nos te advocatos huc duxisse oportuit.

Ne tu opinere, haud quisquam hodie nostrum
curret per vias.

Neque nos populus pro cerritis insectabit lapi-
dibus.

A G O R A S T O C L E S.

At si ad prandium me in aedem vos dixissem
ducere,

Vinceretis cervorum cursu, vel clavatorem gradu.

Nunc vos quia mihi advocatos dixi, et testis du-
cere,

Podagrosi estis, ac vicistis cochleam tarditudine.

A D V O C A T U S.

An vero non justa caussa 'st, quo curratur celeriter,

Ubi bibas, edas de alieno, quantum velis usque affatim?

Quod tu invitus numquam reddas domino, de quo ederis.

Sed tamen quomodocumque, quamquam sumus pauperculi,

Est domi, quod edimus: ne nos tam contemtim conteras.

Quidquid est pauxillulum illuc nostrum, illud omne intus est:

Neque nos quemquam flagitamus, neque nos quisquam flagitat.

Tua caussa nemo nostrorum 'st suos rupturus ramices.

A G O R A S T O C L E S.

Nimis iracundi estis: equidem haec vobis dixi per jocum.

A D V O C A T U S.

Per jocum itidem dictum habeto, quae nos tibi respondimus.

A G O R A S T O C L E S.

Obsecro hercle operam celocem hanc mihi, ne corbitam date:

Attrepidate saltem, nam vos approperare haud postulo.

A D V O C A T U S.

Si quid tu placide otioseque agere vis, operam
damus:

Si properas, cursores melius te advocatos ducere.

A G O R A S T O C L E S.

Scitis, rem narravi vobis, quod vostra opera mihi
opus siet,

De lenone hoc, qui me amantem ludificatur
tam diu,

Ei paratae ut sint insidiae de auro et de servo meo.

A D V O C A T U S.

Omnia istaec scimus jam nos, si hi spectatores
sciant.

Horunc hic nunc caussa haec agitur spectatorum
Fabula:

Hos te satius est docere, ut, quando agas, quid
agas, sciant.

Nos tu ne curassis. scimus rem omnem: quippe
omnes simul

Didicimus tecum una, ut respondere possimus
tibi.

A G O R A S T O C L E S.

Ita profecto est. sed agite igitur, ut sciam, vos
scire rem

Expedite, et mihi, quae dudum vobis dixi, dicite.

A D V O C A T U S.

Itane tentas an sciamus? non meminisse nos
ratus,

Quomodo trecentos Philippos Collybisco villico

Dederis, quos deferret huc ad lenonem inimicum tuum;

Isque se ut assimilaret peregrinum esse aliunde, ex alio oppido.

Ubi is tetulerit, tu eo quaesitum servom adven-tes tuum

Cum pecunia.

A G O R A S T O C L E S.

Meministis memoriter: servastis me.

A D V O C A T U S.

Ille negabit. Milphionem quaeri censebit tuum:

Id duplicabit omne furtum. leno addicetur tibi.

Ad eam rem nos esse testis vis tibi.

A G O R A S T O C L E S.

Tenetis rem.

A D V O C A T U S.

Vix quidem hercle, ita pauxilla 'st, digitulis primoribus.

A G O R A S T O C L E S.

Hoc cito et cursim est agendum. propera jam quantum potest.

A D V O C A T U S.

Bene vale igitur! te advocatos melius celeres ducere:

Tardi sumus nos.

A G O R A S T O C L E S.

Optume itis, pessume hercle dicitis.

Quin etiam deciderint vobis femina in talos velim.

ADVOCATUS.

At edepol nos tibi in lumbos linguam, atque
oculos in solum.

AGORASTOCLES.

Eia! haud vostrum 'st iracundos esse, quod dixi
joco.

ADVOCATUS.

Nec tuum quidem 'st, amicis per jocum injuste
loqui.

AGORASTOCLES.

Mittite istaec: quid velim, vos scitis.

ADVOCATUS.

Callemus probe:

Lenonem perjurum ut perdas, id studes.

AGORASTOCLES.

Tenetis rem.

Ecce opportune egrediuntur Milphio una et vil-
licus.

Basilice exornatus incedit, et fabre ad fallaciam.

SCENA II.

MILPHIO. COLLYBISCUS. AGORASTOCLES.

ADVOCATI.

MILPHIO.

JAM tenes praecepta in corde.

COLLYBISCUS.

Pulchre.

M I L P H I O.

Vide sis calleas.

C O L L Y B I S C U S.

Quid opu 'st verbis? callum aprugnum callere
aeque non sinam.

M I L P H I O.

Fac modo ut condocta tibi sint dicta ad hanc
fallaciam.

C O L L Y B I S C U S.

Quin edepol condoctior sum, quam Tragoedi
aut Comici.

M I L P H I O.

Probus homo es.

A G O R A S T O C L E S.

Adeam propius. adsunt testes.

M I L P H I O.

Tot quidem

Non potuisti adducere homines magis ad hanc
rem idoneos.

Nam istorum nullus nefastu 'st; comitiales sunt
meri:

Ibi habitant: ibi eos conspicias, quam Praetorem
saepius.

Hodie juris coctiores non sunt, qui lites creant,
Quam sunt hi: qui si nihil est litium, lites serunt.

A D V O C A T I.

Dii te perdant.

M I L P H I O.

Vos quidem hercle, conmento, quom qui-
qui tamen,

Et bene et benigne facitis; quom hero amanti
operam datis.

Sed isti jam sciunt, negoti quid sit?

A G O R A S T O C L E S.

Omnem rem ordine.

M I L P H I O.

Tum vos animum advortite igitur. hunc vos le-
nonem Lycum

Novistis.

A D V O C A T I.

Facile.

C O L L Y B I S C U S.

At ego pol eum, qua sit facie, nescio.

Eum volo mihi demonstretis hominem.

A D V O C A T U S.

Nos curabimus.

Satis praeceptum.

A G O R A S T O C L E S.

Hic trecentos nummos numeratos habet.

A D V O C A T U S.

Ergo nos inspicere oportet istuc aurum, Ago-
rastocles,

Ut sciamus, quid dicamus mox pro testimonio.

A G O R A S T O C L E S.

Agite, inspicite: aurum 'st.

C O L L Y B I S C U S.

Profecto, spectatores, Comicum:

Macerato hoc pingues fiunt auro in barbaria
boves.

Verum ad hanc rem agundam Philippum est.

A D V O C A T U S.

Ita nos assimilabimus.

C O L L Y B I S C U S.

Sed ita assimilatote, quasi ego sim peregrinus.

A D V O C A T U S.

Scilicet.

Et quidem quasi tu nobiscum adveniens hodie
oraveris,

Liberum ut commonstraremus tibi locum et vo-
luptarium,

Ubi ames, potes, pergraecere.

M I L P H I O.

Heu, edepol mortalis malos!

A G O R A S T O C L E S.

Ego enim docui.

M I L P H I O.

Quis te porro?

C O L L Y B I S C U S.

Agite, intro abite, Agorastocles:

Ne hic vos mecum conspicetur leno: neu fallaciae
Praepedimentum objiciatur.

M I L P H I O.

Hic homo sapienter sapit.

Facite, quod jubet.

A G O R A S T O C L E S.

Abeamus. sed vos! satis dictum 'st?

C O L L Y B I S C U S.

Abi.

A G O R A S T O C L E S.

Abeo. quaeso, Dii immortales!

COLLYBISCUS.

Quin abis?

AGORASTOCLES.

Abeo.

MILPHIO.

Sapis.

COLLYBISCUS.

St! tace.

ADVOCATUS.

Quid est?

COLLYBISCUS.

Fores hae fecerunt magnum flagitium modo.

ADVOCATUS.

Quid id est flagiti?

COLLYBISCUS.

Crepuerunt clare.

ADVOCATUS.

• Dii te perduint.

Pone nos recede.

COLLYBISCUS.

Fiat.

ADVOCATUS.

Nos priores ibimus. ,

COLLYBISCUS.

Faciunt, scurrae quod consuerunt: pone sese homines locant.

ADVOCATUS.

Illic homo est qui egreditur leno.

COLLYBISCUS.

Bonus est: nam similis malo est.

Vol. III.

D

C O L L Y B I S C U S.

Capiti vostro istuc quidem.

A D V O C A T U S.

Hunc nunc, Lyce, ad te, diripiendum, adducimus.

C O L L Y B I S C U S.

Cum praeda hic hodie incedet venator domum.
Canes compellunt in plagas lepide Lycum.

L Y C U S.

Quis hic est?

A D V O C A T U S.

Nescimus nos istum quidem, qui siet.
Nisi dudum a mani ut ad portum processimus,
Atque istunc e navi exeuntem oneraria
Videmus. adiit ad nos extemplo exiens;
Salutat: respondemus.

C O L L Y B I S C U S.

Mortales malos!

Ut ingrediuntur docte in sycophantiam!

L Y C U S.

Quid deinde?

A D V O C A T U S.

Sermonem nobiscum ibi copulat.
Ait se peregrinum esse hujus ignarum oppidi.
Locum sibi velle liberum praeberier,
Ubi nequam faciat. nos hominem ad te adduximus.

Tu, si te Dii amant, agere tuam rem occasio 'st.

L Y C U S.

Itane ille est cūpiens?

A D V O C A T U S.

Aurum habet!

L Y C U S.

Praeda haec mea 'st.

A D V O C A T U S.

Potare, amare volt.

L Y C U S.

Locum lepidum dabo.

A D V O C A T U S.

At enim hic clam furtim esse volt, ne qui sciant,
Neve arbiter sit. nam hic latro in Sparta fuit,
Ut quidem ipse nobis dixit, apud regem Attalum.
Inde nunc aufugit, quoniam capitur oppidum.

C O L L Y B I S C U S.

Nimis lepide de latrone, de Sparta optume.

L Y C U S.

Dii Deaeque vobis multa bona dent, quom milui
Et bene praecipitis, et bonam praedam datis.

A D V O C A T U S.

Immo ut ipse nobis dixit, quo accures magis,
Trecentos nummos Philippos portat praesidi.

L Y C U S.

Rex sum, si ego illum hodie hominem ad me
allexero.

A D V O C A T U S.

Quin hic quidem tuu 'st.

L Y C U S.

Obsecro hercle hortamini,
Ut devortatur ad me in hospitium optimum.

A D V O C A T U S.

Neque nos hortari, neque dehortari decet
Hominem peregrinum: tuam rem tu ages, si
sapis.

Nos tibi palumbem ad aream usque adduximus:
Nunc te illum melius capere, si captum esse vis.

L Y C U S.

Jamne itis?

C O L L Y B I S C U S.

Quid, quod vobis mandavi, hospites?

A D V O C A T U S.

Cum illoc te melius tuam rem, adolescens, loqui:
Illic est ad istas res probus, quas quaeritas.

C O L L Y B I S C U S.

Videre equidem vos vellem, quom huic aurum
darem.

A D V O C A T U S.

Illinc procul nos istuc inspectabimus.

C O L L Y B I S C U S.

Bonam dedistis mihi operam.

L Y C U S.

It ad me lucrum.

C O L L Y B I S C U S.

Illud quidem, quorsum asinus caedit calcibus.

L Y C U S.

Blande hominem conpellabo. hospes hospitem
Salutat: salvom te advenire gaudeo.

C O L L Y B I S C U S.

Multa tibi Dii dent bona, quom me salvom esse
vis.

L Y C U S.

Hospitium te ajunt quaeritare.

C O L L Y B I S C U S.

Quaerito.

L Y C U S.

Ita illi dixerunt, qui hinc a me abierunt modo,
Te quaeritare a muscis.

C O L L Y B I S C U S.

Minime gentium.

L Y C U S.

Quid ita?

C O L L Y B I S C U S.

Quia a muscis si mihi hospitium quaererem,
Adveniens huc irem in carcerem recta via.
Ego id quaero hospitium, ubi ego curer mollius,
Quam regi Antiocho oculi curari solent.

L Y C U S.

Edepol nae tibi possum illum festivom dare,
Siquidem potes esse pati te in lepidi loco,
In lecto lepide strato, lepidam mulierem
Complexum contrectare te.

C O L L Y B I S C U S.

Is, leno, viam.

L Y C U S.

Ubi tu Leucadio, Lesbio, Thasio, Coe,
Vetustate vino edentulo aetatem inriges:
Ibi te replebo usque unguentum eccheumatis.
Quid multa verba? faciam, ubi tu laveris,
Ibi ut balneator faciat unguentariam.
Sed haec latrocinantur, quae ego dixi omnia.

C O L L Y B I S C U S.

Quid ita?

L Y C U S.

Quia aurum poscunt praesentarium.

C O L L Y B I S C U S.

Quin hercle accipere tu non mavis, quam ego
dare.

L Y C U S.

Quin sequere me intro.

C O L L Y B I S C U S.

Duc ergo me intro, addictum tenes.

A D V O C A T U S.

Quid si evocemus huc foras Agorastoclem,

Ut ipse testis sit sibi certissimus?

Heus tu! qui furem captas, egredere ocus,

Ut tute inspectes aurum lenoni dare.

S C E N A I V.

A G O R A S T O C L E S. A D V O C A T I.

C O L L Y B I S C U S. L Y C U S.

A G O R A S T O C L E S.

Q U I D est? quid voltis, testes?

A D V O C A T U S.

Specta ad dexteram.

Tuus servos aurum ipsi lenoni datat.

C O L L Y B I S C U S.

Age, accipe hoc sis: hic sunt numerati aurei

v. 4 A C T U S I I I . S C . I V . 57

Trecenti nummi, qui vocantur Philippei.
Hinc me procura: propere hosce absumi volo.

L Y C U S.

Edepol fecisti prodigum primum tibi.
Age, eamus intro.

C O L L Y B I S C U S.

Te sequor.

L Y C U S.

Age, age, ambula.

Ibique reliqua alia fabulabimur.

C O L L Y B I S C U S.

Eadem narrabo tibi res Spartiaticas.

L Y C U S.

Quin sequere me ergo.

C O L L Y B I S C U S.

Abduc intro. addictum tenes.

A G O R A S T O C L E S.

Quid nunc mi auctores estis?

A D V O C A T U S.

Ut frugi sies.

A G O R A S T O C L E S.

Quid si animus esse non sinit?

A D V O C A T U S.

Esto, ut sinit.

A G O R A S T O C L E S.

Vidistis, leno quom aurum accepit?

A D V O C A T I.

Vidimus.

A G O R A S T O C L E S.

Eum vos esse meum servum scitis?

.

A D V O C A T I.

Scivimus.

A G O R A S T O C L E S.

Rem advorsus populi saepe leges?

A D V O C A T I.

Scivimus.

A G O R A S T O C L E S.

Hem! istaec volo ergo vos commemorasse omnia,
Mox quom ad Praetorem usus veniet.

A D V O C A T I.

Meminerimus.

A G O R A S T O C L E S.

Quid si recenti re aedis pultem?

A D V O C A T U S.

Censeo.

A G O R A S T O C L E S.

Si pultem, non recludet.

A D V O C A T U S.

Panem frangito.

A G O R A S T O C L E S.

Si exierit leno, censetis hominem interrogem,
Meus servos si ad eum venerit, nec ne?

A D V O C A T U S.

Quippini?

A G O R A S T O C L E S.

Cum auri ducentis nummis Philippis?

A D V O C A T U S.

Quippini?

A G O R A S T O C L E S.

Ibi extemplo leno errabit.

A D V O C A T U S.

Qua de re?

A G O R A S T O C L E S.

Rogas?

Quia centum nummis minus dicetur.

A D V O C A T U S.

Bene putas.

A G O R A S T O C L E S.

Alium censebit quaeritari.

A D V O C A T U S.

Scilicet.

A G O R A S T O C L E S.

Extemplo denegabit.

A D V O C A T U S.

Juratus quidem.

A G O R A S T O C L E S.

Homo furti sese adstringet.

A D V O C A T U S.

Haud dubium id quidem 'st.

A G O R A S T O C L E S.

Quantum quantum ad eum erit delatum.

A D V O C A T U S.

Quippini?

A G O R A S T O C L E S.

Diespiter vos perduit.

A D V O C A T U S.

Te quippini?

A G O R A S T O C L E S.

Ibo et pultabo januam hanc.

A D V O C A T U S.

Ita quippini?

A G O R A S T O C L E S.

Tacendi tempus est: nam crepuerunt fores.
 Foras egredier video lenonem Lycum.
 Adeste, quaeso.

A D V O C A T U S.

Quippini? quin si voles,
 Operire capita, ne nos leno noverit,
 Qui illi malae rei tantae fuimus inlices.

S C E N A V.

L Y C U S. A G O R A S T O C L E S.

A D V O C A T I.

L Y C U S.

SUSPENDANT omnes nunc jam se haruspices.
 Quid ego illis posthac, quod loquantur, creduam?

Qui in re divina dudum dicebant, mihi
 Malum damnumque maxumum portendier,
 Is explicavi meam rem postilla lucro.

A G O R A S T O C L E S.

Salvos sis, leno.

L Y C U S.

Dii te ament, Agorastocles.

A G O R A S T O C L E S.

Magis me benigne nunc salutas, quam antidhac.

L Y C U S.

Tranquillitas evenit, quasi navi in mari:

v. 9 ACTUS III. SC. V. 61

Utrumque est ventus, exin velum vortitur.

A G O R A S T O C L E S.

Valeant apud te, quas volo, atque haud te volo.

L Y C U S.

Valent, ut postulatum 'st, verum non tibi.

A G O R A S T O C L E S.

Mitte ad me, sodes, hodie Adelphasium tuam,
Die festo celebri nobilique Aphrodisiis.

L Y C U S.

Calidum prandisti prandium hodie? dic mihi.

A G O R A S T O C L E S.

Quid jam?

L Y C U S.

Quia os nunc frigefactas, quom rogas.

A G O R A S T O C L E S.

Hoc age sis, leno. servom esse audivi meum
Apud te.

L Y C U S.

Apud me? numquam factum reperiēs.

A G O R A S T O C L E S.

Mentire. nam ad te venit, aurumque adtulit.
Ita mihi renunciatum 'st, quibus credo satis.

L Y C U S.

Malus es; captatum me advenis cum testibus.
Tuorum apud me nemo est, nec quidquam tui.

A G O R A S T O C L E S.

Mementote illuc, Advocati.

A D V O C A T I.

Meminimus.

A D V O C A T U S.

Ita nos velle æquom 'st.

A G O R A S T O C L E S.

Cras subscribam homini dicam.

C O L L Y B I S C U S.

Numquid me?

A G O R A S T O C L E S.

Abscedas, sumas ornatum tuum.

C O L L Y B I S C U S.

Non sum nequidquam miles factus: paullulum
Praedae intus feci, dum lenonis familia
Dormitat: extis sum satur factus probe.
Abscedam hinc intro.

A G O R A S T O C L E S.

Factum a vobis comiter.

Bonam dedistis, Advocati, operam mihi.
Cras mane, quaeso, in comitio estote obviam.
Tu sequere me intro. vos valete.

A D V O C A T U S.

Et tu vale.

Injuriam illic insignite postulat:
Nostro servire nos sibi censeo cibo.
Verum ita sunt isti nostri divites:
Si quid benefacias, levior pluma 'st gratia:
Si quid peccatum 'st, plumbeas iras gerunt.
Domos abeamus nostras, sultis, nunc iam:
Quando id, quod rei operam dedimus, inpetra-
vimus,
Ut perderemus corruptorem civium.

A C T U S I V.

S C E N A I.

M I L P H I O.

EXSPECTO quo pacto meae technae processurae sient.

Studeo hunc lenonem perdere, velut meum herum miserum macerat.

Is me autem porro verberat, incursat pugnis, calcibus.

Servire amanti, miseria 'st; praesertim qui, quod amat, caret.

Atat! e fano recipere video se Syncerastum Lenonis servum: quid habeat sermonis auscultabo.

S C E N A I I.

S Y N C E R A S T U S . M I L P H I O.

S Y N C E R A S T U S .

SATIS spectatum 'st, Deos atque homines ejus negligere gratiam,

Quoi homini herus est consimilis, velut ego habeo nunc hujusmodi.

Neque perjurior, neque pejor alter usquam est gentium,

Vol. III.

E.

Quam herus meus est: neque tam luteus, ne-
que tam coeno conlitus.

Ita me Dii ament! vel in lautumiis vel in pistri-
no mavelim

Agere aetatem, praepeditus latera forti ferro
mea,

Quam apud lenonem hunc servitutem colere.
quid illuc est genus!

Quae illic hominum corruptelae fiunt! Dii vo-
stram fidem!

Quodvis genus ibi hominum videas, quasi Ache-
runtem veneris.

Equitem, peditem, libertinum, furem ac fugi-
tivom velis,

Verberatum, vinctum, addictum: qui habet quod
det, ut homo est,

Omnia genera recipiuntur: itaque in totis aedibus
Tenebrae, latebrae: bibitur, estur, quasi in po-
pina, haud secus.

Ibi tu videas literatas fictiles epistolas,

Pice signatas: nomina insunt cubitum longis li-
teris.

Ita vinariorum habemus nostrae delectum domi.

M I L P H I O.

Omnia edepol mira sunt, nisi herus hunc he-
redem facit,

Nam is quidem illi, ut meditatur, verba facit
emortuo.

Et adire lubet hominem, et autem nimis eum
ausculto libens.

S Y N C E R A S T U S.

Haec quom hic video fieri, crucior pretiis emtos
maxumis,

Apud nos expeculatos servos fieri suis heris.

Sed ad postremum nihil apparet. male partum,
male disperit.

M I L P H I O.

Proinde habet hic orationem, quasi ipse sit fru-
gi bonae,

Qui ipsus hercle ignaviorem potis est facere Igna-
viam.

S Y N C E R A S T U S.

Nunc domum haec ab aede Veneris refero va-
sa, ubi hostiis

Herus nequivit propitiare Venerem suo festo die.

M I L P H I O.

Lepidam Venerem!

S Y N C E R A S T U S.

Nam meretrices nostrae primis hostiis
Venerem placavere extemplo.

M I L P H I O.

O lepidam Venerem denuo!

S Y N C E R A S T U S.

Nunc domum ibo.

M I L P H I O.

Heus, Synceraste.

S Y N C E R A S T U S.

Syncerastum qui vocat?

M I L P H I O.

Tuus amicus.

S Y N C E R A S T U S.

Haud amice facis, qui cum onere offeras
moram.

M I L P H I O.

At ob hanc rem tibi reddam operam, ubi vo-
les, ubi jusseris.

Habe rem pactam.

S Y N C E R A S T U S.

Si futurum 'st, do tibi operam hanc.

M I L P H I O.

Quomodo?

S Y N C E R A S T U S.

Ut enim ubi mihi vapulandum 'st, tute corium
sufferas.

M I L P H I O.

Apage!

S Y N C E R A S T U S.

Nescio quid viri sis.

M I L P H I O.

Malus sum.

S Y N C E R A S T U S.

Tibi sis.

M I L P H I O.

Te volo.

S Y N C E R A S T U S.

At onus urget.

M I L P H I O.

At tu appone, et respice ad me.

S Y N C E R A S T U S.

Fecero:

Quamquam haud otium 'st.

M I L P H I O .

Salvos sis, Synceraste.

S Y N C E R A S T U S .

O Milphio,

Dii omnes Deaeque ament.

M I L P H I O .

Quemnam hominem?

S Y N C E R A S T U S .

Nec te, nec me, Milphio.

Neque herum meum adeo.

M I L P H I O .

Quem ament igitur?

S Y N C E R A S T U S .

Alium quemlibet.

Nam nostrorum nemo dignu 'st.

M I L P H I O .

Lepide loquere.

S Y N C E R A S T U S .

Me decet.

M I L P H I O .

Quid agis?

S Y N C E R A S T U S .

Facio, quod manifesto-moechi haud ferme
solent.

M I L P H I O .

Quid id est?

S Y N C E R A S T U S .

Refero vasa salva.

M I L P H I O.

Dū te et tuum herum perduint!

S Y N C E R A S T U S.

Me non perdant, illum ut perdant. facere pos-
sim, si velim,

Meum herum ut perdant; ni mihi metuam, Mil-
phio.

M I L P H I O.

Quid id est? cedo.

S Y N C E R A S T U S.

Malus es.

M I L P H I O.

Malus sum.

S Y N C E R A S T U S.

Male mihi est.

M I L P H I O.

Memorandum! esse aliter decet.

Quid est, quod male sit? quoi domi 'st, quod
edis, quod ames affatim,

Neque triobulum ullum amicae das, et ductas
gratiis.

S Y N C E R A S T U S.

Diespiter me sic amabit.

M I L P H I O.

Ut quidem edepol dignus es.

S Y N C E R A S T U S.

Ut ego hanc familiam interire cupio!

M I L P H I O.

Adde operam, si cupis.

S Y N C E R A S T U S.

Sine pennis volare haud facile 'st. meae alae pen-
nas non habent.

M I L P H I O.

Nolito edepol devellisse, jam his duobus men-
sibus

Volucres tibi erunt tuae hircinae.

S Y N C E R A S T U S.

I in malam rem.

M I L P H I O.

I tu atque huius.

S Y N C E R A S T U S.

Verum enim qui homo eum norit, cito homo
pervorti potest.

M I L P H I O.

Quid jam?

S Y N C E R A S T U S.

Quasi tu tacere quidquam potis sis.

M I L P H I O.

Rectius

Tacitus tibi resistam, quam quod dictum 'st ma-
lae mulieri.

S Y N C E R A S T U S.

Animum inducam facile, ut tibi istuc credam,
ni te noverim.

M I L P H I O.

Crede audacter meo periculo.

S Y N C E R A S T U S.

Male credam, et credam tamen.

E 4

M I L P H I O.

Scin' tu herum tuum meo hero esse inimicum
capitalem?

S Y N C E R A S T U S.

Scio.

M I L P H I O.

Propter amorem.

S Y N C E R A S T U S.

Omnem operam perdis.

M I L P H I O.

Quid jam?

S Y N C E R A S T U S.

Quia doctum doces.

M I L P H I O.

Quid ergo dubitas, quin lubenter tuo hero meus
quod possiet

Facere, faciat male, ejus merito? tum autem si
quid tu adjuvas,

Eo facilius poterit facere.

S Y N C E R A S T U S.

At ego hoc metuo, Milphio.

M I L P H I O.

Quid est quod metuas?

S Y N C E R A S T U S.

Dum hero insidias parem, ne a te perdeam.

Si herus meus me esse locutum quoiquam mor-
tali sciat,

Continuo is me ex Syncerasto crurifragium fe-
cerit.

M I L P H I O.

Numquam edepol mortalis quisquam fiet e me ,
certior ,

Nisi hero meo uni indicasso , atque ei quoque ,
ut ne enuntiet

Id esse facinus ex te ortum.

S Y N C E R A S T U S.

Male credam , et credam tamen.

Sed hoc tu tecum tacitum habeto.

M I L P H I O.

Fidei non melius creditur.

Loquere (locus occasioque est) libere : hic soli
sumus.

S Y N C E R A S T U S.

Herus si tuus volet facere frugem , necum he-
rum perdet.

M I L P H I O.

Qui id potest?

S Y N C E R A S T U S.

Facile.

M I L P H I O.

Fac ergo id facile noscam , ut ille possit
noscere.

S Y N C E R A S T U S.

Quia Adelphasium , quam herus deamat tuus ,
ingenua 'st.

M I L P H I O.

Quo modo?

S Y N C E R A S T U S.

Eodem , quo soror illius altera Anterastilis.

M I L P H I O.

Sed qui id credam?

S Y N C E R A S T U S.

Quia
 Illas emit in Anactorio parvolas, duodeviginti
 minis

De praedone Siculo.

M I L P H I O.

Quanti?

S Y N C E R A S T U S.

Duodeviginti minis.

M I L P H I O.

Duas illas?

S Y N C E R A S T U S.

Nutricem earum tertiam.

Et ille qui eas vendebat, dixit se furtivas vendere:
 Ingenuas Carthagine aibat esse.

M I L P H I O.

Dii vostram fidem!

Nimium lepidum memoras facinus: nam herus
 meus Agorastocles

Ibidem gnatus, inde subreptus fere sexennis:
 postibi

Qui eum subripuit, huc devexit, meoque hero
 eum hic vendidit.

Is in divitias homo adoptavit hunc, quom diem
 obiit suum.

S Y N C E R A S T U S.

Omnia memoras. quo id facilius fiat, manu eas
 asserat

Suas populares, liberali caussa.

MILPHIO.

Tacitus tace modo.

SYNCERASTUS.

Profecto ad incitas lenonem rediget, si eas abduxerit.

MILPHIO.

Quin prius disperibit, faxo, quam unam calcem civerit.

Ita paratum 'st.

SYNCERASTUS.

Ita Dii faxint, ne apud lenonem hunc serviam.

MILPHIO.

Quin hercle conlibertus meus faxo eris, si Dii volent.

SYNCERASTUS.

Ita Dii faxint. numquid aliud me morare, Milphio?

MILPHIO.

Valeas, beneque ut tibi 'sit.

SYNCERASTUS.

Pol istuc tibi et hero tuo 'st in manu.

Vale, et haec cura, clanculum ut sint dicta.

MILPHIO.

Non dictum 'st. vale.

SYNCERASTUS.

At enim nihil est, nisi, dum calet, hoc agitur.

MILPHIO.

Lepidus, quom mones:

Et hoc ita fiet.

S Y N C E R A S T U S.

Proba materia data 'st, si probum adhibes
fabrum.

M I L P H I O.

Potin' ut taceas?

S Y N C E R A S T U S.

Taceo, atque abeo.

M I L P H I O.

Mihi commoditatem creas.

Illic hinc abiit. Dii immortales meum herum ser-
vatum volunt,

Et hunc disperditum lenonem: tantum eum in-
stat exiti.

Satine priusquam unum 'st injectum telum, tum
instat alterum!

Ibo intro, haec ut meo hero memorem. nam
huc si ante aedis evocem,

Quaeque audivistis modo, nunc si eadem hic
iterem, 'inscitia 'st.

Hero uni potius intus ero odio, quam hic sim
vobis omnibus.

Dii immortales, quid malorum, quanta advenit
calamitas

Hodie ad hunc lenonem! sed ego nunc est,
quom me moror.

Id negotium institutum 'st, non datur cessatio.

Nam et hoc nocte consulendum, quod modo
concreditum 'st,

Et illud autem inserviendum 'st consilium verna-
culum.

Remora si sit, qui malam rem mihi det, merito fecerit.

Nunc intro ibo: dum herus adveniat a foro, operiar domi.

ACTUS V.

SCENA I.

HANNO POENUS, loquitur Punice.

(ex emendatione Pocharti. et Petiti.)

N'YTH alonim valonuth sicorath iismacon sith.
Chy-mlachai iythmu; mitslia mittebariim ischi.
Liphorcaneth yth beni ith iad adi ubinuthai.
Birna rob syllohom alonim ubymisyrtohom.
Bytlym moth ynot othi helech Antidamarchon.
Ys sideli; Brim tyfel yth chili schontem Liphul.
Uth bin imys dibur thim nocuth nu' Agorastocles.
Ythem aneti hy chyr saely choc; sith naso.
Binni id chi luhilli gubylim lasibit thym.
Body aly thera ynn' ynnu' ysl' im moncor lu sim.
Et alonim valonoth: seccarati misti attic, umasse.
Conco biti miabel lo cuti nibe ani: lo laccu tchina.
anus is.
Hoi cesi, lec po, nasse athid amas, con al emum
diber tefelon, ob, uthume:
Cel tum: com ucra: lu enu: et oni mau ose: ubar
banthy ach Aristoclem.

*At. assena china soth, el jaeli. cosa lemun dīber
termi. cai: upsu aspoti:*

Eod eanec lictor bo desi assam limnim coles.

Deos Deasque veneror, qui hanc urbem colunt,
Ut, quod de mea re huc veni, rite venerim.

Measque ut gnatas, et mei fratris filium
Reperire me siritis: Dii vostram fidem!

Quae mihi subreptae sunt, et fratris filium.

Sed hic mihi antehac hospes Antidamas fuit.

Eum fecisse ajunt, sibi quod faciundum fuit.

Ejus filium hic praedicant esse Agorastoclem:

Deum hospitem ac tesseram mecum fero:

In hisce habitare monstratu 'st regionibus.

Hos percontabor, qui huc egrediuntur foras.

S C E N A I I.

A G O R A S T O C L E S. M I L P H I O.

H A N N O.

A G O R A S T O C L E S.

AIN' tu tibi dixi Syncerastum, Milphio,
Has esse ingenuas ambas subreptitias
Carthaginensis?

M I L P H I O.

Ajo: et, si frugi esse vis,
Eas liberali jam asseres caussa manu.
Nam tuum flagitium 'st tuas popularis te pati
Servire ante oculos, domi quae fuerint liberae.

H A N N O.

Pro Dii immortales, obsecro vostram fidem!
Creta est profecto horum hominum oratio.
Quam orationem hanc aures dulcem devorant!
Ut mihi absterse-
runt omnem sorditudinem!

A G O R A S T O C L E S.

Si ad eam rem testis habeam, faciam, quod jubes.

M I L P H I O.

Quid tu mihi testis? quin tu insistis fortiter?
Aliqua fortuna fuerit adiutrix tibi.

A G O R A S T O C L E S.

Incipere multo est, quam inpetrare, facillius.

M I L P H I O.

Sed quaenam illaec avis est, quae huc cum tun-
icis advenit?

Numnam ita balneis circumductus pallio?

Facies quidem edepol *Punica est* * * *

Servos quidem edepol veteres antiquosque habet.

A G O R A S T O C L E S.

Qui scis?

M I L P H I O.

Viden' homines sarcinatos consequi?

Atque, ut opinor, digitos in manibus non habent.

A G O R A S T O C L E S.

Quid jam?

M I L P H I O.

Quia incedunt cum anulatis auribus.

Adibo hosce, atque appellabo Punice.

Si respondebunt, Punice pergam loqui:

Si non; tum ad horum mores linguam vortero:

Quid ais tu? ecquid adhuc commeministi Punice?

A G O R A S T O C L E S.

Nihil edepol. nam qui scire potui, dic mihi,
Qui illinc sexennis perierim Carthagine?

H A N N O.

Pro Dii immortales! plurimi ad hunc modum
Periere pueri liberi Carthagine.

M I L P H I O.

Quid ais tu?

A G O R A S T O C L E S.

Quid vis?

M I L P H I O.

Vin' appellem hunc Punice?

A G O R A S T O C L E S.

An scis?

M I L P H I O.

Nullus me est hodie Poenus Punior.

A G O R A S T O C L E S.

Adi atque appella, quid velit, quid venerit,
Qui sit, quojatis, unde sit: ne parseris.

M I L P H I O.

Avo! quojates estis? aut quo ex oppido?

H A N N O.

Hanno muthumballe bechaedreanech.

A G O R A S T O C L E S.

Quid ait?

M I L P H I O.

Hannonem sese ait Carthagine,
Carthaginiensem Muthumballis filium.

H A N N O.

Avo!

M I L P H I O.

Salutat.

H A N N O.

Donni!

M I L P H I O.

Doni volt tibi

Dare hinc nescio quid. audin' pollicerier?

A G O R A S T O C L E S.

Saluta hunc rursus Punice verbis meis.

M I L P H I O.

Avo donni, hic mihi tibi inquit verbis suis.

H A N N O.

Me bar bocca.

M I L P H I O.

Istuc tibi sit potius, quam mihi!

A G O R A S T O C L E S.

Quid ait?

M I L P H I O.

Miseram esse praedicat buccam sibi.

Fortasse medicos nos esse arbitrarier.

A G O R A S T O C L E S.

Si ita est, nega esse: nolo ego errare hospitem.

M I L P H I O.

Audi tu, *rufen nuco istam.*

A G O R A S T O C L E S.

Sic volo

Profecto vera cuncta huic expedirier.

Roga, numquid opus sit.

Vol. III.

F

M I L P H I O .

Tu qui zonam non habes
 Quid in hanc venistis urbem, aut quid quaeritis?

H A N N O .

Muphursa.

A G O R A S T O C L E S .

Quid ait?

H A N N O .

Mivulechianna.

A G O R A S T O C L E S .

Quid venit?

M I L P H I O .

Non audis? mures Africanos praedicat
 In pompam ludis dare se velle aedilibus.

H A N N O .

Laech lachananim limi nichot.

A G O R A S T O C L E S .

Quid nunc ait?

M I L P H I O .

Ligulas canalis ait se advexisse et nuces:
 Nunc orat, operam ut des sibi, ut ea veneant.

A G O R A S T O C L E S .

Mercator credo est.

H A N N O .

Isam aruinam.

A G O R A S T O C L E S .

Quid est?

H A N N O .

Palum erga dectha.

AGORASTOCLES.

Milphio, quid nunc ait?

MILPHIO.

Palas vendundas sibi ait, et mergas datas,
Ut hortum fodiat: atque ut frumentum metat.
Ad messim credo missus hic quidem tuam.

AGORASTOCLES.

Quid istuc ad me?

MILPHIO.

Certio rem te esse volui,
Ne quid clam furtive accepisse censeas.

HANNO.

Muphonnium sucorahim.

MILPHIO.

Hem! cave si feceris,
Quod hic te orat.

AGORASTOCLES.

Quid ait, aut quid orat? expedi.

MILPHIO.

Sub cratim uti jubeas sese supponi, atque eo
Lapides inponi multos, ut sese neces.

HANNO.

Gunebel balsamenierasan.

AGORASTOCLES.

Narra, quid est?

Quid ait?

MILPHIO.

Non hercle nunc quidem quidquam scio.

HANNO.

At ut scias nunc, dehinc Latine jam loquar.

Servom hercle te esse oportet et nequam et malum,

Hominem peregrinum atque advenam qui irideas.

M I L P H I O.

At hercle te hominem et sycophantam, et subdolum,

Qui huc advenisti nos captatum migdilybs, Bisulcilingua, quasi proserpens bestia.

A G O R A S T O C L E S.

Maledicta hinc aufer: linguam conpescas face.

Maledicere huic tu temperabis, si sapis.

Meis consanguineis nolo te injuste loqui.

Carthagini ego sum natus, ut tu sis sciens.

H A N N O.

O mi popularis, salve!

A G O R A S T O C L E S.

Et tu edepol, quisquis es.

Et si quid opus est, quaeso, dic; atque impera, Popularitatis caussa.

H A N N O.

Habeo gratiam.

Verum ego hic hospitium habeo: Antidamae filium

Quaero. conmonstra, si novisti, Agorastoclem.

Ecquem adolescentem tu hic novisti Agorastoclem?

A G O R A S T O C L E S.

Siquidem tu Antidamae hic quaeris adoptatium,

Ego sum ipse, quem tu quaeris.

H A N N O.

Hem! quid ego audio?

A G O R A S T O C L E S.

Antidamae gnatum me esse.

H A N N O.

Si ita est, tesseram

Conferre si vis hospitem, eccam, adtuli.

A G O R A S T O C L E S.

Agedum huc ostende. est par probe: nam habeo domi.

H A N N O.

O mi hospes, salve multum! nam mihi tuus pater,

Pater tuus ergo, hospes Antidamas fuit:

Haec mihi hospitalis tessera cum illo fuit.

A G O R A S T O C L E S.

Ergo hic apud me hospitium tibi praebebitur.

Nam haud repudio hospitium, neque Carthaginem:

Inde sum oriundus.

H A N N O.

Dii dent tibi omnes, quae velis.

Quid ais? qui potuit fieri, ut Carthagini

Gnatus sis, hic autem habuisti Aetolum patrem?

A G O R A S T O C L E S.

Subreptus sum illinc. hic me Antidamas hospes tuus

Emit, et is me sibi adoptavit filium.

H A N N O.

Demarcho item ipse fuit adoptatitius.
Sed mitto de illo, et ad te redeo. dic mihi,
Ecquid meministi tuum parentum nomina?

A G O R A S T O C L E S.

Patris atque matris memini.

H A N N O.

Memora dum mihi:

Si novi forte, aut si sunt cognati mihi.

A G O R A S T O C L E S.

Ampsigura mater mihi fuit, Jachon pater.

H A N N O.

Patrem atque matrem viverent vellem tibi!

A G O R A S T O C L E S.

An mortui sunt?

H A N N O.

Factum; quod aegre tuli.

Nam mihi sobrina Ampsigura tua mater fuit.
Pater tuus is erat frater patruelis meus,
Et is me heredem fecit, quem suum obiit diem,
Quo me privatum aegré patior mortuo.
Sed si ita est, ut tu sis Jachonis filius,
Signum esse oportet in manu laeva tibi,
Ludenti puero quod momordit simia.
Ostende, ut inspiciam: aperi.

A G O R A S T O C L E S.

Vide: eccum adest.

Mi patruae, salve.

H A N N O.

Et tu salveto, Agorastocles.

Iterum mihi gnatus videor, quia te reperi.

M I L P H I O.

Pol istam rem vobis bene evenisse gaudeo.

Et te moneri nūmne vis?

H A N N O.

Sane volo.

M I L P H I O.

Paterna oportet reddi filio bona.

Aequom 'st habere hunc bona, quae possedit
pater.

H A N N O.

Haud postulo aliter: restituentur omnia.

Suam rem sibi salvam sistam, si illo advenerit.

M I L P H I O.

Facito sis reddas, etsi hic habitabit tamen.

H A N N O.

Quin mea quoque iste habebit, si quid me fuat.

M I L P H I O.

Festivom facinus venit mi in mentem modo.

H A N N O.

Quid id est?

M I L P H I O.

Tua 'st opus opera.

H A N N O.

Dic mihi, quid lubet?

Profecto uteris, ut voles, operam meam.

Quid est negoti?

M I L P H I O.

Potin' tu fieri subdolus?

H A N N O.

Inimico possum, amico insipientia 'st.

M I L P H I O.

Inimicus hercle est hujus.

H A N N O.

Male faxim lubens.

M I L P H I O.

Amat a lenone hic.

H A N N O.

Facere sapienter puto.

M I L P H I O.

Leno hic habitat vicinus.

H A N N O.

Male faxim lubens.

M I L P H I O.

Ei duae puellae sunt meretrices servolae
Sorores: earum hic alteram efflictim perit:
Nequē eam incestavit umquam.

H A N N O.

Acerba amatio 'st.

M I L P H I O.

Nunc leno ludificatur.

H A N N O.

Suum quaestum colit.

M I L P H I O.

Hic illi malam rem dare volt.

H A N N O.

Frugi, si id facit.

M I L P H I O.

Nunc hoc consilium capio, et hanc fabricam apparo,

Ut te allegemus: filias dicas tuas,
Subreptasque esse parvolas Carthagine,
Manuque liberali caussa ambas asseras,
Quasi filiae tuae sint ambae. intellegis?

H A N N O.

Intellego hercle: nam mihi item gnatae duae
Cum nutrice una subreptae sunt parvolae.

M I L P H I O.

Lepide hercle assimulas! jam in principio id
mihi placet.

H A N N O.

Pol magis, quam vellem.

M I L P H I O.

Heu! hercle mortalem catum,
Malum, crudumque et callidum atque subdolum!

Ut afflet! quo illud gestu faciat facilius.

Me quoque dolis jam superat architectonem.

H A N N O.

Sed earum nutrix, qua sit facie, mihi expedi.

M I L P H I O.

Statura haud magna, corpore aquilo.

H A N N O.

Ipsa ea 'st.

M I L P H I O.

Specie venusta, ore parvo, atque oculis per-
nigris.

H A N N O.

Formam quidem hercle verbis depinxti mihi.

M I L P H I O.

Vin' eam videre?

H A N N O.

Filiis malo meas.

Sed i, atque evoca illam, si eae meae sunt filiae:

Si illarum est nutrix, me continuo novit.

M I L P H I O.

Heus! ecquis hic est? nuntiate, ut prodeat

Foras Giddeneme: est, qui illam conventam esse
volt.

S C E N A I I I.

G I D D E N E M E. M I L P H I O. H A N N O.

A G O R A S T O C L E S. P U E R.

G I D D E N E M E.

Q U I S pultat?

M I L P H I O.

Qui te proxumus est.

G I D D E N E M E.

Quid vis?

M I L P H I O.

Eho,

Novistin' tu illunc tunicatum hominem, qui siet?

G I D D E N E M E.

Nam quem ego aspicio! pro supreme Juppiter!

Herus meus hic quidem 'st, mearum alumna-
rum pater,

Hanno Carthaginensis.

M I L P H I O.

Ecce autem mala!

Praestigator hic quidem Poenus probu 'st,
Perduxit omnis ad suam sententiam.

G I D D E N E M E.

O mi here, salve, Hanno, insperatissime

Mihi tuisque filiis, salve: atque eho!

Mirari noli, neque me contemplarier.

Cognostin' Giddenemen ancillam tuam?

H A N N O.

Novi. sed ubi sunt meae gnatae? id scire expeto.

G I D D E N E M E.

Apud aedem Veneris.

H A N N O.

Quid ibi faciunt? dic mihi.

G I D D E N E M E.

Aphrodisia hodie Veneris est festus dies:

Oratum ierunt Deam, ut sibi esset propitia.

M I L P H I O.

Pol satis scio inpetrarunt, quando hic hic adest.

A G O R A S T O C L E S.

Eho an hujus sunt illae filiae?

G I D D E N E M E.

Ita, ut praedicas.

Tua pietas nobis plane auxilio fuit,

Quom huc advenisti hodie in ipso tempore.

Namque hodie earum mutarentur nomina,

Facerentque indignum genere quaestum corpore.

P U E R.

Handones illi havon bene si illi in mustine.

G I D D E N E M E.

Me ipsi et eneste dum et alamna cestinum.

A G O R A S T O C L E S.

Quid illi loçuti sunt inter se? dic mihi.

M I L P H I O.

Matrem salutat hic suam, haec autem hunc filium.

H A N N O.

Tace atque parce muliebri supellectili.

A G O R A S T O C L E S.

Quae ea 'st supellex?

H A N N O.

Clarus clamor sine modo.

Tu abduc hos intro, et una nutricem simul
Jube abire hanc ad te.

A G O R A S T O C L E S.

Fac, quod imperat.

M I L P H I O.

Sed quis illas tibi monstrabit?

A G O R A S T O C L E S.

Ego doctissime.

M I L P H I O.

Abeo igitur.

A G O R A S T O C L E S.

Facias modo, quam memores, mavelim.
Patruo advenienti coena curetur volo.

M I L P H I O.

Lachanam vos! quos ego jam detrudam ad molas,

Inde porro ad puteum, atque ad robustum co-
dicem.

Ego faxo hospitium hoc leviter laudabitis.

A G O R A S T O C L E S.

Audin' tu, patruæ? dico, ne dictum neges:

Tuam mihi majorem filiam despondeas.

H A N N O.

Pactam rem habeto.

A G O R A S T O C L E S.

Spondesne igitur?

H A N N O.

Spondeo.

A G O R A S T O C L E S.

Mi patruæ, salve! nam nunc es plane meus.

Nunc demum ego cum illa fabulabor libere.

Nunc, patruæ, si vis tuas videre filias,

Me sequere.

H A N N O.

Jamdudum equidem cupio, et te sequor.

A G O R A S T O C L E S.

Quid si eamus illis obviam?

H A N N O.

At ne inter vias

Praeterbitamus, metuo. magne Juppiter,

Restitue certas mihi ex incertis nunc opes.

A G O R A S T O C L E S.

Ego quidem meos amores mecum confido fore.

Sed eccas video ipsas.

H A N N O.

Haecce sunt meae filiae?

Quantae e quantillis jam sunt factae!

A G O R A S T O C L E S.

Scin' quid est?

Graecae sunt hae columnae; sustolli solet.

M I L P H I O.

Opinor hercle hodie quod ego dixi per jocum

Id eventurum esse et severum et serium,

Ut haec inveniantur hodie esse hujus filiae.

A G O R A S T O C L E S.

Pol istud quidem jam certum 'st. tu istos, Mil-
phio,

Abduce intro: nos hasce hic praestolabimur.

S C E N A I V.

A N T E R A S T I L I S. A D E L P H A S I U M.

A G O R A S T O C L E S. H A N N O.

A N T E R A S T I L I S.

FUIT hodie operae pretium ejus, qui ama-
bilitati animum adjiceret,

Oculis epulas dare, delubrum qui hodie orna-
tum eo visere venit.

Deamavi ecastor illic ego hodie lepidissima mu-
nera meretricum,

Digna Diva venustissima Venere: neque con-
temsi ejus opus hodie;

Tanta ibi copia venustatum aderat, in suo quae-
que loco sita munde.

Arabius murrhinusque omnis odor conplebat.
hand sordere visu 'st

Festus dies, Venus, nec tuum fanum: tantus ibi
clientarum erat numerus,

Quae ad Calydoniam venerant Venerem. certo
enim, quod quidem ad nos duas

Adtinuit, praepotentes, pulchrae, pacisque po-
tentes, soror, fuimus!

Neque ab juventute ibi inridiculo habitae: quod
pol, soror, ceteris omnibus factum 'st.

A D E L P H A S I U M.

Malim istuc aliis ita videatur, quam uti tu te,
soror, conlaudes.

A N T E R A S T I L I S.

Spero equidem.

A D E L P H A S I U M.

Et pol ego; quom, ingeniis quibus sumus at-
que aliae, cognosco.

Eo sumus gnatae genere, ut deceat nos esse a
culpa castas.

H A N N O.

Juppiter, qui genus colis alisque hominum, per
quem vivimus vitalem aevom,

Quem penes spes vitae sunt hominum omnium,
da diem hunc sospitem, quaeso,

Rebus meis agundis: quibus annos multos ca-
rui, quasque e patria

Perdidi parvas, redde his libertatem: invictae
praemium ut esse sciam pietati.

A G O R A S T O C L E S.

Omnia faciet Juppiter faxo. nam mihi est obnoxius, et me metuit.

H A N N O.

Tace, quaeso.

A G O R A S T O C L E S.

Ne lacruma, patruë.

A N T E R A S T I L I S.

Ut volupe 'st homini, mea soror, si quod agit, cluet victoria!

Sicut hodie nos inter alias praestitimus pulchritudine.

A D E L P H A S I U M.

Stulta, soror, es magis, quam volo. an vero pulchra videre, obsecro,

Si tibi illuc non os oblitum 'st fuligine?

A G O R A S T O C L E S.

O patruë, o patruë mi patruissume!

H A N N O.

Quid est, fratris mei gnate? mi gnate, quid vis? expedi.

A G O R A S T O C L E S.

At enim volo hoc agas.

H A N N O.

At enim ago istuc.

A G O R A S T O C L E S.

Patruë mi patruissume.

H A N N O.

Quid est?

A G O R A S T O C L E S.

Est lepida et lauta: ut sapit!

H A N N O.

Ingenium patris habet, quod sapit.

A G O R A S T O C L E S.

Quae res? jam diu edepol sapientiam tuam abusa 'st haec quidem.

Nunc hinc sapit, hinc sentit: quidquid sapit, amore meo sapit.

A D E L P H A S I U M.

Non eo sumus genere prognatae, tametsi sumus servae, soror,

Ut deceat facere nos quidquam, quod homo quisquam inrideat.

Multa sunt mulierum vitia: sed hoc e multis maxumum 'st,

Quom sibi nimis placent, nimisque operam dant, ut placeant viris.

A N T E R A S T I L I S.

Nimiae voluptati 'st, quod in extis nostris portentum 'st, soror,

Quodque haruspex de ambabus dixit.

A G O R A S T O C L E S.

Velim de me aliquid dixerit.

A N T E R A S T I L I S.

Nos fore invito domino nostro diebus paucis liberas.

Id ego nisi quid Dii aut parentes faxint, quid sperem, haud scio.

Vol. III.

G

A G O R A S T O C L E S.

Mea fiducia hercle haruspex, patruæ, his promisit, scio,

Libertatem, quia me amare hanc scit.

A D E L P H A S I U M.

Soror, sequere hac.

A N T E R A S T I L I S.

Sequor.

H A N N O.

Priusquam abitis, vos volo ambas. nisi piget, consistite.

A D E L P H A S I U M.

Quis revocat?

A G O R A S T O C L E S.

Qui bene vult vobis facere.

A D E L P H A S I U M.

Facere occasio 'st.

Sed quis homo 'st?

A G O R A S T O C L E S.

Amicus vobis.

A D E L P H A S I U M.

Qui quidē non inimicus est.

A G O R A S T O C L E S.

Bonus est hic homo, mea voluptas.

A D E L P H A S I U M.

Pol istum malim, quam malum.

A G O R A S T O C L E S.

Siquidem amicitia 'st habenda, cum hoc habenda 'st.

A D E L P H A S I U M.

Haud precor.

A G O R A S T O C L E S.

Multa bona vobis facere volt.

A D E L P H A S I U M.

Bonus bonis benefeceris.

H A N N O.

Gaudio ero vobis.

A D E L P H A S I U M.

At edepol nos voluptati tibi.

H A N N O.

Libertatique.

A D E L P H A S I U M.

Isto pretio tuas nos facile feceris.

A G O R A S T O C L E S.

Patruē mi, ita me Dii amabunt, ut ego, si sim
Juppiter,

Jam hercle ego illam uxorem ducam, et Juno-
nem extrudam foras.

Ut pudice verba fecit! cogitate, et commode!

Ut modeste orationem prae-buit! certo haec
mea 'st.

H A N N O.

Sed ut astu sum aggressus ad eas!

A G O R A S T O C L E S.

Lepide hercle atque commode.

H A N N O.

Pergo etiam tentare?

A G O R A S T O C L E S.

In pauca confer: sitiunt qui sedent.

H A N N O.

Quid istic, quod faciundum 'st, cur non agimus? in jus vos voco.

A G O R A S T O C L E S.

Nunc tene, patrue.

H A N N O.

Tu, frugi si bonae es.

A G O R A S T O C L E S.

Vin' ego hanc apprehendam?

H A N N O.

Tene.

A D E L P H A S I U M.

An patruus est, Agorastocles, tuus hic?

A G O R A S T O C L E S.

Jam faxo scibis.

Nunc pol ego te ulciscar probe; nam faxo mea eris sponsa.

H A N N O.

Ite in jus, ne moramini.

A N T E R A S T I L I S.

Antestare me, atque duce.

A G O R A S T O C L E S.

Ego te antestabor. postea hanc amabo, atque amplexabo:

Sed illud quidem volui dicere, immo dixi hercle, quod volebam.

H A N N O.

Moramini: in jus vos voco, nisi honestius st prehendendi.

A D E L P H A S I U M.

Quid in jus vocas nos, quid tibi debemus?

A G O R A S T O C L E S.

Dice tu illi.

A D E L P H A S I U M.

Etiam me meae latrant canes?

A G O R A S T O C L E S.

At tu hercle adludiat:

Dato mihi pro offa savium, pro osse linguam
objicito:

Ita hanc canem faciam tibi oleo tranquilliolem.

H A N N O.

Ite, si itis.

A D E L P H A S I U M.

Quid nos fecimus tibi?

H A N N O.

Fures estis ambae.

A D E L P H A S I U M.

Nosne tibi?

H A N N O.

Vos, inquam.

A G O R A S T O C L E S.

Atque ego scio.

A D E L P H A S I U M.

Quid furti est id?

A G O R A S T O C L E S.

Hunc rogato.

H A N N O.

Quia annos multos filias meas celavistis clam me:

Atque equidem ingenuas, liberas, summoque
genere gnatas.

A D E L P H A S I U M.

Numquam mecastor reperiēs tu istuc probum
penes nos.

A G O R A S T O C L E S.

Da pignus, ni nunc perjures, in savium, uter
utri det. ●

A D E L P H A S I U M.

Nihil tecum ago, abscede obsecro.

A G O R A S T O C L E S.

Atque hercle mecum agundum 'st.
Nam hic patruus meu 'st: pro hoc mihi patro-
nus sim necesse est.

Ei praedicabo, quomodo vos furta faciatis multa:
Quoque modo hujusce filias apud vos habeatis
servas,

Quas vos ex patria liberas subreptas esse scitis.

A D E L P H A S I U M.

Ubi sunt eae? aut quae sunt, obsecro?

A G O R A S T O C L E S.

Satis sunt maceratae.

H A N N O.

Quin eloquar.

A G O R A S T O C L E S.

Censeo hercle, patruē.

A D E L P H A S I U M.

Misera timeo, quid
Hoc sit negoti, mea soror: ita stupida sine ani-
mo asto.

H A N N O.

Advortite animum, mulieres: primum, si id
fieri possit,

Ne indigna indignis Dii darent, id ego evenire
vellem:

Nunc quod boni mihi Dii dant, vobis vostrae-
que matri,

Eas Diis est aequom gratias nos agere sempiter-
nas,

Quom nostram pietatem approbant decorantque
Dii immortales.

Vos meae estis ambae filiae: et hic est cognatus
voster:

Hujusce fratris filius, Agorastocles.

A D E L P H A S I U M.

Amabo,

Num hi falso oblectant gaudio nos?

A G O R A S T O C L E S.

At me ita Dii servant,

Ut hic pater est voster. date manus.

A D E L P H A S I U M.

Salve, insperate nobis

Pater: te conplecti nos sine.

H A N N O.

Cupitae atque exspectatae.

A N T E R A S T I L I S.

Pater, salve: ambae filiae sumus: amplectamur
ambae.

A G O R A S T O C L E S.

Quis me amplectetur postea?

H A N N O.

Nunc ego sum fortunatus =
Multorum annorum miserias nunc hac volupta-
te sedo.

A D E L P H A S I U M.

Vix hoc videamur credere.

H A N N O.

Magis qui credatis dicam:
Nam vostra nutrix primum me cognovit.

A D E L P H A S I U M.

Ubi ea, amabo, est?

H A N N O.

Apud hunc est.

A G O R A S T O C L E S.

Quaeso, qui lubet tam diu tenere collum,
Priusquam te mihi desponderit?

A D E L P H A S I U M.

Omitto.

A G O R A S T O C L E S.

Sperata, salve.

A D E L P H A S I U M.

Omitte

Salutem.

A G O R A S T O C L E S.

Et tu altera.

A N T E R A S T I L I S.

Nolo ego istuc: enicas me.

H A N N O.

Condamus alter alterum ergo in nervom bra-
chiale.

Quibus nunc in terra meliu'st?

A G O R A S T O C L E S.

Eveniunt digna dignis.

Tandem huic cupitum contigit. o Apella, o Zeu-
xis pictor!

Cur numero estis mortui? hinc exemplum ut
pingeretis.

Nam alios pictores nihil moror hujusmodi tracta-
re exempla.

H A N N O.

Dii Deaeque omnes, vobis habeo merito ma-
gnas gratias,

Quom hac me laetitia tanta et tantis affecistis
gaudiis,

Ut meae gnatae ad me redirent in potestatem
meam.

A D E L P H A S I U M.

Mi pater, tua pietas plane nobis auxilio fuit.

A G O R A S T O C L E S.

Patruae, facito in memoriam habeas, tuam ma-
jorem filiam

Mihi te despondisse.

H A N N O.

Memini.

A G O R A S T O C L E S.

Et dotis quid promiseris.

S C E N A V.

*ANTHEMONIDES. ADELPHASIUM.**ANTERASTILIS. HANNO.**AGORASTOCLES.*

A N T H E M O N I D E S.

SI ego minam non ultus fuero probe, quam
lenoni dedi,

Tum profecto me sibi habento scurrae ludificatui.
Is etiam me ad prandium ad se adduxit igna-
vissumus,

Ipse abiit foras, me reliquit pro atriensi in ae-
dibus:

Ubi nec leno, neque illae redeunt, nec quod
edim quidquam datur:

Pro minore parte prandi pignus cepi, abii foras:

Sic dedero: aere militari tetigero lenunculum.

Nactus est hominem, mina quem argenti circum-
duceret.

Sed mea amica nunc mihi irato obviam veniat
velim!

Jam pol ego illam pugnīs totam faciam, ut sit
morula;

Ita replebo atritate, atrior multo ut siet,

Quam Aegyptii, aut qui cortinam ludis per Cir-
cum ferunt.

A D E L P H A S I U M.

Tene sis me arte, mea voluptas: male ego me-
tuo miluos.

Mala illa bestia 'st: ne forte me auferat pullum
tuum.

A N T E R A S T I L I S.

Ut nequeo te satis conplecti, mi pater!

A N T H E M O N I D E S.

Ego me moror.

Propemodum hoc obsonare prandium potero
mihi.

Sed quid hoc est? quid hoc? quid hoc est? quid
ego video? quomodo?

Quid hoc est conduplicationis? quae haec est
congeminationis?

Quis hic homo 'st cum tunicis longis, quasi puer
cauponius?

Satin' ego oculis cerno? estne illaec mea amica
Anterastilis?

Et ea certo est. jampridem ego me sensi nihili
pendier.

Non pudet puellam amplexari baliolum in media
via?

Jam hercle ego illum excrucians totum car-
nifici dabo.

Sane genus hoc muliebrosus 'st tunicis demis-
sitiis.

Sed adire certum 'st hanc ad amatricem Africam.

Heus tu! tibi dico, mulier, ecquid te pudet?

Quid tibi negoti autem est cum istac, dic mihi?

H A N N O.

Adulescens, salve!

A N T H E M O N I D E S.

Nolo, nihil ad te adtinet.

Quid tibi hanc digito tactio 'st?

H A N N O.

Quia mihi lubet.

A N T H E M O N I D E S.

Lubet?

H A N N O.

Ita dico.

A N T H E M O N I D E S.

Ligula, i in malam crucem.

Tune hic amator audes esse, hallex viri?

Aut contrectare, quod mares homines amant?

Deglubta maena, Sarrapis sementium,

Mastruga, ἀλς ἀγορᾶς ἄμα: tum autem plenior

Alli, ulpicique, quam Romani remiges.

A G O R A S T O C L E S.

Num tibi, adulescens, malae, aut dentes pruriunt,

Qui huic es molestus, an malam rem quaeritas?

A N T H E M O N I D E S.

Cur non adhibuisti, dum istaec loquereris, tympanum?

Nam te cinaedum esse arbitror magis, quam virum.

A G O R A S T O C L E S.

Scin', quam cinaedus sum? ite istinc, servi, foras:

Efferte fustis.

ANTHEMONIDES.

Heus tu! si quid per jocum
Dixi, nolito in serium convortere.

ANTERASTILI

Quid tibi lubido 'st, obsecro, Anthemonides,
Loqui inclementer nostro cognato et patri?
Nam hic noster pater est: hic nos cognovit modo;
Et hunc sui fratris filium.

ANTHEMONIDES.

Ita me Juppiter
Bene amet, bene factum! gaudeo, et volupe 'st
mihi,
Siquidem quid lenoni obtigit magni mali;
Quomque e virtute vobis fortuna obtigit.

ANTERASTILIS.

Credibile ecastor dicit: crede huic, mi pater.

HANNO.

Credo.

AGORASTOCLES.

Et ego credo. sed eccum lenonem Lycum,
Bonum virum, eccum video, se recipit domum.

HANNO.

Quis hic est?

AGORASTOCLES.

Utrumvis est, et leno et Lycus.
In servitute hic habuit filias tuas,
Et mihi hic auri fur est.

HANNO.

Bellum hominem, quem noveris.

A G O R A S T O C L E S.

Rapiamus in jus.

H A N N O.

Minume.

A G O R A S T O C L E S.

Quapropter?

H A N N O.

Injuriarum multam dici satius est. Quia

S C E N A V I.

L Y C U S, A G O R A S T O C L E S. H A N N O.

A N T H E M O N I D E S.

L Y C U S.

DECIPITUR nemo, mea quidem sententia,
 Qui suis amicis narrat recte res suas:
 Nam omnibus amicis meis idem unum convenit,
 Ut me suspendam, ne addicar Agorastocli.

A G O R A S T O C L E S.

Leno, eamus in jus.

L Y C U S.

Obsecro te, Agorastocles,
 Suspendere ut me liceat.

H A N N O.

Leno, in jus te voco.

L Y C U S.

Quid tibi mecum autem?

H A N N O.

Quia hasce ajo liberas
Ingenuasque esse filias ambas meas,
Quae sunt subreptae cum nutrice parvolae.

L Y C U S.

Jampridem equidem istuc scivi, et miratus fui,
Neminem venire, qui istas assereret manu.
Meae quidem profecto non sunt.

A N T H E M O N I D E S.

Leno, in jus eas.

L Y C U S.

De prandio tu dicis. debetur, dabo.

A G O R A S T O C L E S.

Duplum pro furto mihi opu 'st.

L Y C U S.

Sume hinc quidem.

H A N N O.

Et mihi suppliciis multis.

L Y C U S.

Sume hinc quid lubet.

A N T H E M O N I D E S.

Et mihi quidem mina argenti.

L Y C U S.

Sume hinc quid lubet.

Collo rem solvam jam omnibus, quasi bajolus.

A G O R A S T O C L E S.

Numquid recusas contra me?

L Y C U S.

Advorsum quidem.

A G O R A S T O C L E S.

Ite igitur intro, mulieres. sed patruæ mi,
Tuam, ut dixisti, mihi desponde filiam.

H A N N O.

Haud aliter ausim.

A N T H E M O N I D E S.

Bene vale.

A G O R A S T O C L E S.

Et tu bene vale.

A N T H E M O N I D E S.

Leno! arrhabonem hoc pro mina mecum fero.

L Y C U S.

Perii hercle!

A G O R A S T O C L E S.

Immo haud multo post, quom in jus veneris.

L Y C U S.

Quin egomet tibi me addico. quid Praetore
opu'st?

Verum obsecro te, ut liceat simplumolvere.
Trecentos Philippos, credo, conradi potest:
Cras auctionem faciam.

A G O R A S T O C L E S.

Tantisper quidem,

Ut sis apud me lignea in custodia.

L Y C U S.

Fiat.

A G O R A S T O C L E S.

Sequere intro, patruæ mi, ut hunc festum diem
Habeamus hilare, hujus malo, et nostro bono.
Multum valete. multa verba fecimus.

Malum postremo hoc omne ad lenonem redit,
Nunc quod postremum 'st condimentum Fabulae,
Si placuit, plausum postulat Comoedia.

POENULO SUPPOSITA.

POST Actus V Scenam VI et ultimam, adjece-
runt vett. Editt. sequentem Scenam.

AGORASTOCLES. LYCUS. HANNO.
ADELPHASIUM. ANTERASTILIS.
ANTHEMONIDES.

AGORASTOCLES.

QUAM rem agit is miles, quoi lubet patruo meo
loqui inclementer?
Ne mirere, mulieres quod eum sequuntur: modo co-
gnovit filias
Suas esse hasce ambas.

LYCUS.

Hem, quod verbum aures meas tetigit! nunc perii.
Unde hae perierunt?

AGORASTOCLES.

Domo Carthaginienses sunt.

LYCUS.

At ego sum perditus.
Illud ego metui semper, ne cognosceret eas aliquis:
quod nunc factum est.

Vol. III.

H

Vae misero mihi! periere, opinor, duodeviginti minae, qui hasce emi.

A G O R A S T O C L E S.

Et tu ipse periisti. Lyce: Carthaginienses sunt.

L Y C U S,

At ego sum perditus.

H A N N O.

Quis hic est?

Utrumvis est vel leno, vel Lycus, in servitute hic qui filias habuit duas?

A G O R A S T O C L E S.

Et mihi auri fur est.

H A N N O.

Bellum hominem, quem noveris. Leno, rapacem Te esse semper credidi: verum etiam furacem, qui norunt magis.

L Y C U S.

Accedam.

Per ego te tua genua obsecro, et hunc cognatum, quem tuum esse intellego.

Quando boni estis, ut bonos facere addecet, facite, et vostro subveniatis supplici.

Jam pridem equidem istas scivi esse liberas, et expectabam, si quis eas assereret manu.

Nam meae prorsus non sunt, tum autem aurum tuum reddam, quod apud me est:

Et jusjurandum dabo, me malitiose nihil fecisse, Agorastocles.

AGORASTOCLES.

Quod mihi par facere, tamen egomet consulam. omitte genua.

LYCUS.

Mitto.

Si ita sententia est.

AGORASTOCLES.

Heus tu leno.

LYCUS.

Quid lenonem is inter negotium?

AGORASTOCLES.

*Utinam mihi argentum reddas, priusquam hinc in
nervom abducere.*

LYCUS.

Dii

Meliora faxint.

AGORASTOCLES.

*Sic est, video: coenabis foris: aurum, argentum,
collum.*

Leno, tris res nunc debes simul.

HANNO.

*Quid me hac re facere deccat, egomet
Mecum cogito: si volo hunc ulcisci, lites sequar in
alieno oppido:*

*Quantum audiavi ingenium, et mores ejus quo pacto
sient.*

ADELPHASIU M.

Mi pater,

Ne quid tibi cum istoc rei siet, te maxume obsecro.

H 2

A N T E R A S T I L I S.

*Ausculda soror**Abi, disjunge ininicitias cum inprobo.*

H A N N O.

*Hoc age sis, leno quamquam ego
Meruisse ut pereas, scio; non experiar tecum.*

A G O R A S T O C L E S.

*Neque si aurum mihi reddas, mecum,
Leno, quando ex nervo emissus conpingare in car-
cerem.*

L Y C U S.

*Fam autem ut sole
Ego, Poene, tibi me purgatum volo, si quid dixi
iratus advorsum
Animi tui sententiam; id uti ignoscas, quaeso: e
quom istas invenisti filias.
Ita me Diæ ament, mihi volupta 'st.*

H A N N O.

Ignosco, et credo tibi

A N T H E M O N I D E S.

*Leno, tu aut amicam mihi des facito, aut auri red-
das mihi minam.*

L Y C U S.

Vin' tibicinam meam habere?

A N T H E M O N I D E S.

*Nihil moror tibicinam: nescias,
Utrum ei majores buccaene, an mammae sient.*

L Y C U S.

Dabo, quod placeat.

AGORASTOCLES.

Cara.

LYCUS.

Aurum cras ad te referam tuum.

AGORASTOCLES.

Facito in memoria habeas.

LYCUS.

Miles, sequere me.

ANTHEMONIDES.

Ego vero sequor.

AGORASTOCLES.

*Quid ais, patruē ? quando hinc ire cogitas
Carthaginem ? nam tecum una ire certum est.*

HANNO.

*Ubi primum potero.**Illico.*

AGORASTOCLES.

*Dum auctionem facio, hic opus est, aliquos ut
maneat dies.*

HANNO.

Faciam ita, ut vis.

AGORASTOCLES.

Age sis, eamus ; nos curemus. Plaudite.

**M. ACCI PLAUTI
PSEUDOLUS.**

H 4

DRAMATIS PERSONA

PSEUDOLUS, *servus.*

CALIDORUS, *adolescens.*

BALLIO, *leno.*

LORARI I *quatuor.*

SIMO, }
CALLIPHO, } *senes.*

HARPAX, *cacula.*

CHARINUS, *adolescens.*

PUER.

COQUUS.

SIMIA, *sycophanta.*

PHOENICIUM, *meretrix.*

A R G U M E N T U M

(Ut quibusdam videtur)

P R I S C I A N I .

*PRAESENTES numerat quindecim Miles minas:
 Simul consignat symbolum, ut Phoenicium
 Ei det leno, qui eum cum reliquo afferat.
 Venientem Caculam intervortit symbolo.
 Dicens Syrum se Ballionis, Pseudolus:
 Opemque herili ita tetulit: nam Simiae
 Leno mulierem, quem is supposuit, tradidit.
 Venit Harpax verus: res palam cognoscitur:
 Senexque argentum, quod erat pactus, reddidit.*

A L I U D A R G U M E N T U M

C A M E R A R I I .

*HUJUS fabulae laudatio exstat Ciceroniana: in
 cujus Catone ipse Cato dicit: Quam gaudebat
 bello suo Punico Naevius; quam Truculento
 PLAUTUS, quam PSEUDOLO! Ac est Trucu-
 lentus quidem ita depravatus, ut nulla alia fabu-
 la fabularum Plautinarum magis, tam in expressis,
 quam in MSS. libris, Pseudolus autem et beneficio
 veterum librorum, et nostra diligentia, maxima par-
 te restitutus integritati, facile probat lectori, se
 non sine causa tantopere placuisse Ciceroni. Argu-*

mentum est varium et plane mirificum. Senes duo satis commodi. Adolescens amore perditus. Servus veterator et fraudulentus. Leno sceleratus et perfidus; a quo per fallacias subitæ occasionis abducitur amica filii herilis consilio servuli. Haec exponuntur admodum copiose et luculente, cum actione multiplici.

P R O L O G U S.

STUDETE hodie mihi: bona in Scenam affero:
 Nam bona bonis ferri reor aequom maxume;
 Ut mala malis: ut, qui mali sunt, habeant mala:
 Qui boni, bona, bonos quod oderint mali,
 Sunt mali: malos quod oderint boni, bonos
 Esse oportet, vosque ideo estis boni: quandoquidem
 Semper odistis malos; et lege, et legionibus
 Hos fugitastis, Quirites, successis bonis.
 Huic vos nunc pariter bonam boni operam date gregi.
 Qui bonus est, et hodie ad bonos affert bona.
 Aures, oculi, animus, ampliter fient saturi.
 In Scenam qui jejunos venerit, aut sitiens,
 Is risu et ventre raso vigilabit sedulo:
 Dum ridebunt saturi, mordebunt famelici.
 Nunc si sapitis, cedite, jejuni, atque discedite:
 Vos, saturi, state, inmo sedete, atque attendite.
 Non argumentum, neque hujus nomen Fabulae
 Nunc proloquar ego: satis id faciet Pseudolus:
 Satis id dictum vobis puto jam, atque deputo.
 Ubi lepos, joci, risus, vinum, ebrietas decent,
 Gratiae, decor, hilaritas, atque delectatio;
 Qui quaerit alta, is malum videtur quaerere.
 Curas malas abjicite jam, aut otiosi hodie.
 Exporgi melius est lumbos, atque exsurgier.
 Plautina longa Fabula in Scenam venit.

ACTUS PRIMUS.

SCENA I.

PSEUDOLUS. CALIDORUS.

PSEUDOLUS.

SI ex te tacente fieri possem certior,
Here, quae miseriae te tam misere macerant,
Duorum labori ego hominum parsissem lubens,
Mei te rogandi, et tui respondendi mihi.
Nunc quoniam id fieri non potest, necessitas
Me subigit, ut te rogiem. responde mihi:
Quid est, quod tu exanimatus jam hos multos
dies

Gestas tabellas tecum, eas lacrumis lavis,
Neque tui participem consili quemquam facis?
Eloquere, ut quod ego nescio, id tecum sciam.

CALIDORUS.

Misere miser sum, Pseudole!

PSEUDOLUS.

Id te Juppiter

Prohibessit.

CALIDORUS.

Nihil hoc Jovis ad judicium addinet.
Sub Veneris regno vapulo, non sub Jovis.

PSEUDOLUS.

Licet me id scire quid sit? nam tu me antidhac

Supremum habuisti comitem consiliis tuis.

CALIDORUS.

Idem animus nunc est.

PSEUDOLUS.

Fac me certum quid tibi 'st.

Juvabo aut re, aut opera, aut consilio bono.

CALIDORUS.

Cape has tabellas, tute hinc narrato tibi,
Quae me miseria et cura contabefacit.

PSEUDOLUS.

Mos tibi geretur. sed quid hoc quaeso?

CALIDORUS.

Quid est?

PSEUDOLUS.

Ut opinor, quaerunt literae hae sibi liberos,
Alia aliam scandit.

CALIDORUS.

Ludis me ludo tuo.

PSEUDOLUS.

Has quidem pol, credo, nisi Sibylla legerit,
Interpretarier potesse neminem.

CALIDORUS.

Cur inclementer dicis lepidis literis,
Lepidis tabellis, lepida conscribtis manu?

PSEUDOLUS.

An obsecro hercle, habent quoque gallinae manus?

Nam has quidem gallina scribsit.

CALIDORUS.

Odiosus mihi es.

Lege, vel tabellas redde.

P S E U D O L U S.

Immo enim pelleg

Advortito animum.

C A L I D O R U S.

Non adest.

P S E U D O L U S.

At tu cita.

C A L I D O R U S.

Immo ego tacebo, tu hinc ex cera cita:

Nam istic meus animus nunc est, non in pect

P S E U D O L U S.

Tuam amicam video, Calidore.

C A L I D O R U S.

Ubi ea est, obse

P S E U D O L U S.

Eccam in tabellis porrectam: in cera cubat

C A L I D O R U S.

At te Dii Deaeque quantus es.

P S E U D O L U S.

Servassint quic

C A L I D O R U S.

Quasi solstitialis herba paulisper fui:

Repente exortus sum, repentino occidi.

P S E U D O L U S.

Tace, dum tabellas pellego.

C A L I D O R U S.

Ergo quin le

P S E U D O L U S.

Phoenicium Calidoro amatori suo

Per ceram et linum literasque interpretes
Salutem mittit, et salutem abs te expetit,
Lacrumans titubanti animo, corde, et pectore.

CALIDORUS.

Perii! salutem nusquam invenio, Pseudole,
Quam illi remittam.

PSEUDOLUS.

Quam salutem?

CALIDORUS.

Argenteam.

PSEUDOLUS.

Pro lignean' salute vis argenteam
Remittere illi? vide sis, quam tu rem geras.

CALIDORUS.

Recita modo: ex tabellis jam faxo scies,
Quam subito argento mi usus invento siet.

PSEUDOLUS.

Leno me peregre militi Macedonio
Minis viginti vendidit, voluptas mea:
Et priusquam hinc abiit, quindecim Miles minas
Dederat; nunc unae quinque remorantur minae:
Ea caussa Miles hic reliquit symbolum,
Expressam in cera ex anulo suam imaginem,
Ut qui huc afferret ejus similem symbolum,
Cum eo simul me mitteret. ei rei dies
Haec praestituta 'st, proxuma Dionysia.

CALIDORUS.

Cras ea quidem sunt. prope adest exitium mihi,
Nisi quid mihi in te est auxili.

PSEUDOLUS.

Sine pellegam.

CALIDORUS.

Sino. nam mihi videor cum ea fabularier.

Lege, dulce amarumque una nunc misces mihi.

PSEUDOLUS.

Nunc nostri amores, mores, consuetudines,
 Jocus, ludus, sermo, suavis saviatio,
 Compressiones artae amantum conparum,
 Teneris labellis molles morsiunculae,
 Papillarum horridularum oppressiunculae,
 Harum voluptatum mihi omnium, atque itidem
 tibi

Distractio, discidium, vasticies venit,
 Nisi quae mihi in te 'st aut tibi est in me salus.
 Haec quae ego sciui, ut scires curavi omnia:
 Nunc ego te experiar, quid ames, quid simules.
 vale.

CALIDORUS.

Est misere scribturn, Pseudole!

PSEUDOLUS.

O miserrume!

CALIDORUS.

Quin fles?

PSEUDOLUS.

Pumiceos oculos habeo: non queo
 Lacrumam exorare ut exspuant unam modo.

CALIDORUS.

Quid ita?

P S E U D O L U S.

Genus nostrum semper siccoculum fuit.

C A L I D O R U S.

Nihilne adjuvare me audes?

P S E U D O L U S.

Quid faciam tibi?

C A L I D O R U S.

Heu!

P S E U D O L U S.

Heu? id quidem tibi hercle, ne parsis, dabo.

C A L I D O R U S.

Miser sum; argentum nusquam invenio mutuom,
Pseudole.

P S E U D O L U S.

Heu!

C A L I D O R U S.

Neque intus nummus ullus est.

P S E U D O L U S.

Eheu!

C A L I D O R U S.

Ille abducturus est mulierem cras.

P S E U D O L U S.

Eheu!

C A L I D O R U S.

Istoccine pacto me adjutas?

P S E U D O L U S.

Do id quod mihi est:

Nam is mihi thesaurus jugis in nostra est domo.

C A L I D O R U S.

Actum hodie de me est. sed potes nunc mutuam

130. P S E U D O L U S. v. 84.

Drachmam dare mi unam, quam cras reddibo
tibi?

P S E U D O L U S.

Vix hercle opinor, si me obponam pignori.
Sed quid de drachma facere vis?

C A L I D O R U S.

Restim volo

Mihi emere.

P S E U D O L U S.

Quamobrem?

C A L I D O R U S.

Qui me faciam pensilem.

Certum 'st mihi ante tenebras, tenebras persequi.

P S E U D O L U S.

Quis mi igitur drachmam reddet, si dederim tibi?
An tu te ea causa vis sciens suspendere,
Ut me defraudes drachma, si dederim tibi?

C A L I D O R U S.

Profecto nullo pacto possum vivere,
Si illa a me abalienatur atque abducitur.

P S E U D O L U S.

Quid fles, cucule? vives.

C A L I D O R U S.

Quid ego ni fleam?

Quoi nec paratus nummus argenti siet:
Neque quoi libellae spes sit usquam gentium.

P S E U D O L U S.

Ut literarum ego harum sermonem audio,
Nisi tu illi drachmis fleveris argenteis,

Quod tu istis lacrumis te probare postulas,
Non pluris refert, quam si imbrem in cribrum
ingeras.

Verum ego te amantem, ne pave, non deseram.
Spero, alicunde hodie me bona opera, aut hac
mea,

Tibi inventurum esse auxilium argentarium.
Atque id futurum unde, unde dicam nescio;
Nisi quia futurum 'st: ita supercilium sahit.

CALIDORUS.

Utinam quae dicis, dictis facta suppetant!

PSEUDOLUS.

Scis tu quidem hercle, mea si commovi sacra,
Quo pacto et quantas soleam turbellas dare!

CALIDORUS.

In te nunc sunt omnes spes aetati meae.

PSEUDOLUS.

Satin' est, si hanc hodie mulierem efficio tibi,
Tua ut sit, aut si tibi do viginti minas?

CALIDORUS.

Satis, si futurum 'st.

PSEUDOLUS.

Roga me viginti minas.

Ut me effecturum tibi, quod promisi, scias,
Roga obsecro hercle. gestio promittere.

CALIDORUS.

Dabisne argenti mi hodie viginti minas?

PSEUDOLUS.

Dabo, molestus nunc iam ne sis mihi.

Atque hoc ne dictum tibi neges, dico prius,
Si neminem alium potero, tuum tangam patrem.

C A L I D O R U S.

Dii te mihi omnes servent! verum si potes,
Pietatis caussa, vel etiam matrem quoque.

P S E U D O L U S.

De istac re in oculum utrumvis conquiescito.

C A L I D O R U S.

Oculum utrum, anne in aurem?

P S E U D O L U S.

At hoc pervolgatum 'st minus.
Nunc ne quis dictum sibi neget, dico omnibus,
Pube praesenti, in concione, omni poplo,
Omnibus amicis, notisque edico meis,
In hunc diem a me ut caveant, ne credant mihi.

C A L I D O R U S.

St! tace obsecro hercle.

P S E U D O L U S.

Quid negoti 'st?

C A L I D O R U S.

Ostium

Lenonis crepuit.

P S E U D O L U S.

Crura mavellem modo.

C A L I D O R U S.

Atque ipse egreditur penitus perjurum caput.

SCENA II.

BALLIO. LORARII IV. PSEUDOLUS.
CALIDORUS.

BALLIO.

EXITE, agite, ite, ignavi, male habiti, et
male conciliati,
Quorum numquam quidquam quoiquam venit
in mentem, ut recte faciant.
Quibus nisi ad hoc exemplum experior, non
potest usurpari usura.
Neque ego homines magis asinos umquam vidi,
ita plagis costae callent.
Quos dum ferias, tibi plus noceas: eo enim in-
genio hi sunt flagitribae,
Qui haec habent consilia, ubi data occasio est,
rape, clepe, tene, harpaga,
Bibe, es, fuge: hoc est eorum opus.
Ut mavelis lupos apud ovis linquere, quam hos
domi custodes.
At faciem quom aspicias eorum, haud mali vi-
dentur; opera fallunt.
Nunc adeo, hanc edictionem nisi animum ad-
vortitis omnes,
Nisi somnum socordiamque ex pectore oculis-
que amovetis,
Ita ego vostra latera loris faciam; ut valide va-
ria sint: /

Ut ne peristromata quidem aequae picta sint Can-
panica,

Neque Alexandrina belluata conchyliata tapeti a.

Atque heri ante dixeram omnibus, dederam-
que eas provincias:

Verum ita vos estis perditī, neglegentes, inge-
nio improbo,

Officium vestrum ut vos malo cogatis conmo-
nerier.

Nempe ita animati estis vos. vincite hoc duritia
ergo atque me.

Hoc vide sis, ut alias res agunt! hoc agite, hoc
animum advortite,

Huc adhibete aures, quae ego loquar, plagigera
genera hominum.

Numquam edepol vestrum durius tergum erit,
quam terginum hoc meum.

Qui nunc? doletne? hem! sic datur, si quis he-
rum servos spernit.

Assistite omnes contra me, et quae loquor, ad-
vortite animum.

Tu qui urnam habes, aquamingere, face ple-
num aënum sit cito.

Te, cum securi, caudicali praeficio provinciae.

L O R A R I U S.

At haec retunsa 'st.

B A L L I O.

Sine siet: itidem vos quoque estis plagis omnes.
Num qui minus ea gratia tamen omnium opera
utor?

Tibi hoc praecipio, ut niteant aedes. habes quod facias: propera, abi intro.

Tu esto lectisterniator. tu argentum eluito, idem exstruito.

Haec, quom ego a foro revortor, facite, ut offendam parata,

Vorsa, pertersa, strata, lauta, structaque omnia uti sint.

Nam mihi hodie natalis dies est. decet eum omnis vos concelebrare.

Pemam, callum, glandium, sumen, facito in aqua jaceant. satin' audis?

Magnifice volo enim summos viros accipere, ut mihi rem esse reantur.

Intro abite, atque haec cito celebrate, ne mora quae sit, coquus quom veniat,

Mihi. ego eo in macellum, ut piscium quidquid est, pretio praestinem.

I, puere, prae: ne quisquam pertundat crumina, cautio 'st.

Vel opperire: est quod domi dicere paene fui oblitus.

Auditin'? vobis, mulieres, hanc habeo edictionem:

Vos, quae in mundiciis, molliciis, deliciisque aetatulam agitis,

Viris cum summis inclitae arpicae: nunc ego scibo, atque hodie experiar,

Quae capiti, quae ventri operam det, quaeque suae rei, quae somno studeat:

Quam libertam fore mihi credam, et quam venalem, hodie experiar.

Facite hodie, ut mihi munera multa huc ab amatoribus conveniant.

Nam nisi penus annuus hodie convenit, cras populo prostituam vos.

Natalem scitis mihi diem esse hunc. ubi isti sunt, quibus vos oculi estis?

Quibus vitae, quibus deliciae estis? quibus savia? mammilla? mellitae?

Manipulatim mihi munerigeruli facite ante aedis jam hic assint.

Cur ego vestem, aurum, atque ea, quibus est vobis usui, praehibeo? quid mihi

Domi, nisi malum, vostra opera est hodie, improbae? vino modo cupidae estis:

Eo vos vestros pantices usque adeo madefacitis, quom ego sim hic siccus.

Nunc adeo hoc factum 'st optimum, ut nomine quamque appellem suo:

Ne dictum esse actutum sibi quaequam vostrarum mihi neget. advortite animum cunctae.

Principio, Hedylium, tecum ago, quae amica es frumentariis,

Quibus cunctis montes maxumi acervi frumenti sunt domi:

Fac sis sit delatum huc mihi frumentum, hunc annum quod satis

Mihi, etiam familiae omni sit meae: atque adeo ut frumento affluam,

Ut civitas nomen mihi conmutet, meque ut
praedicet

Lenone ex Ballione régem Jasonem.

C A L I D O R U S.

Audin' furcifer

Quae loquitur? satin' magnificus tibi videtur?

P S E U D O L U S.

Pol iste,

Atque etiam malificus. sed tace, atque hanc rem
gere.

B A L L I O.

eschrodora tu, quae amicos tibi habes leno-
num aemulos

anios, qui item ut nos jurando jure male quae-
runt rem, audi:

Nisi carnaria tria grvida tergoribus oneri uberî
hodie

Mihi erunt, cras te quasi Dircam olim, ut me-
morant, duo

Gnati Jovis devinxere ad taurum, item hodie
stringam ad carnarium: id tibi

Profecto taurus fiet.

P S E U D O L U S.

Nimis sermone hujus ira incendor.

Hunc cine hic hominem pati colere juventutem
Atticam?

Ubi sunt, ubi latent, quibus aetas integra 'st,
qui amant a lenone?

Quin conveniunt? quin una omnes peste hac po-
pulum hunc liberant?

Sed nimis sum stultus, nimium fui indoctus, n
illi audeant

Id facere: quibus ut serviant suus amor cogit
simul

Prohibet, faciant advorsum eos quod volunt.

C A L I D O R U S.

Vah! tace.

P S E U D O L U S.

Quid est!

C A L I D O R U S.

Male morigerus male facis mihi, quom sermone
huic obsonas.

P S E U D O L U S.

Tacec

C A L I D O R U S.

At taceas malo multo, quam tacere te dicas.

B A L L I O.

Tu auter

Xystilis, fac ut animum advortas, quojus ama
tores olivi

Dynamini domi habent maxumam.

Si mihi non jam huc culleis oleum deportatur

Te ipsam culleo ego cras faciam ut deportere i
pergulam.

Ibi tibi adeo lectus dabitur, ubi tu haud somnum
capias,

Sed ubi usque ad langorem -- tenes, quorsum
haec tendant, quae loquor?

En excetra tu, quae tibi amicos tot habes, tan
probe oleo onustos,

Num quoipiam 'st hodie tua tuorum opera conservorum

Nitidiusculum caput? aut num ipse ego pulmento utor magis

Unctiusculo? sed scio, tu oleum haud magni pendis, vino te

Devincis. sine modo. reprehendam ego cuncta hercle una opera, nisi

Quidem hodie tu omnia facis, scelestas, haec uti loquor.

Tu autem quae pro capite argentum mihi jam jamque saepe numeras,

Ea pacisci modo scis; sed quae pacta es, non scis solvere.

Phoenicium, tibi haec ego loquor, deliciae summatum virum:

Nisi hodie mihi ex fundis tuorum amicorum omne huc penus affertur,

Cras Phoenicium Phoenicio corio invises pergulam.

SCENA III.

CALIDORUS. PSEUDOLUS.

BALLIO.

CALIDORUS.

PSEUDOLE, non audis quae hic loquitur?

PSEUDOLUS.

Audio, here, equidem, atque animum advorto,

C A L I D O R U S .

Quid mihi es auctor, huic ut mittam, ne
cam hic meam prostituat?

P S E U D O L U S .

Bene curassis. liquido es animo: ego pro
pro te curabo.

Jamdiu ego huic bene et hic mihi volumi
amicitia 'st antiqua.

Mittam hodie huic suo die natali malan
magnam et maturam.

C A L I D O R U S .

Quid opu 'st?

P S E U D O L U S .

Potin' aliam rem ut cures?

C A L I D O R U S .

At.

P S E U D O L U S .

Bat.

C A L I D O R U S .

Crucior.

P S E U D O L U S .

Cor

C A L I D O R U S .

Non possum.

P S E U D O L U S .

Fac possis.

C A L I D O R U S .

Quonam pacto possim vincere ani

P S E U D O L U S.

In rem quod sit, praevortaris, quam re advor-
sa animo auscultes.

C A L I D O R U S.

Nugae istaec sunt: non jucundum 'st, nisi amans
facit stulte.

P S E U D O L U S.

Pergin'?

C A L I D O R U S.

O Pseudole mi, sine sim nihili: mitte me sis.

P S E U D O L U S.

Sino, modo ego

Abeam.

C A L I D O R U S.

Mane, mane: jam ut voles me esse, ita ero.

P S E U D O L U S.

Nunc tu sapis.

B A L L I O.

It dies; ego mihi cesso. i prae, puere.

C A L I D O R U S.

Heus, abiit. quin revocas?

P S E U D O L U S.

Quid properas? placide!

C A L I D O R U S.

At priusquam abeat.

B A L L I O.

Quid hoc malum! tam placide is, puere.

P S E U D O L U S.

Hodie nate heus! hodie nate, tibi ego dico,
heus hodie nate, redi, et.

Respice ad nos, tametsi occupatus, moramur.
mane. sunt conloqui

Qui volunt te.

B A L L I O.

Quid hoc est? quis est, qui moram oc-
cupato molestam obtulit?

C A L I D O R U S.

Qui tibi sospitalis fuit.

B A L L I O.

Mortuu'st, qui fuit: qui est, vivos est.

P S E U D O L U S.

Nimis superbe.

B A L L I O.

Nimis molestus.

C A L I D O R U S.

Reprehende hominem: assequere.

B A L L I O.

I, puere.

P S E U D O L U S.

Accedamus hac obviam.

B A L L I O.

Juppiter .te perdat, quisquis es.

P S E U D O L U S.

Te volo.

B A L L I O.

At vos ego ambos. vorte hac te, puere.

P S E U D O L U S.

Conloqui te?

Non licet,

B A L L I O.

At mihi non lubet.

CALIDORUS.

Sin tuam est quidpiam in rem?

BALLIO.

Licet:

Ne obsecro vivere, an non licet?

PSEUDOLUS.

Vah, manta.

BALLIO.

Omitte.

CALIDORUS.

Ballio,

Audi.

BALLIO.

Surdus sum: profecto inanilogus es.

CALIDORUS.

Dedi, dum fuit.

BALLIO.

Non peto, quod dedisti.

CALIDORUS.

Dabo, quando erit.

BALLIO.

Ducito,

Quando habebis.

CALIDORUS.

Heu, heu, quam ego malis perdidisti modis,

Quod tibi detuli, et quod dedi!

BALLIO.

Mortua re, verba nunc facis.

Stultus es, rem actam agis.

PSEUDOLUS.

Nosce saltem hunc, quis est.

B A L L I O.

Jam diu
Scio, qui fuit: nunc quis est is, ipse sciat. am-
bula tu.

P S E U D O L U S.

Potin' ut semel modo, Ballio, huc cum lucro
respicias?

B A L L I O.

Respiciam istoc pretio. nam si sacrificem sum-
mo Jovi,
Atque in manibus exta teneam, ut porriciam,
interea loci
Si lucri quid detur, potius rem divinam deseram.

P S E U D O L U S.

Non potest pietate obsisti huic, ut res sunt ce-
terae!

Deos quidem, quos maxime aequom' est me-
tuere, eos minimi facit.

B A L L I O.

Conpellabo. salve multum, serve Athenis pes-
sume.

P S E U D O L U S.

Dii te Deaque ament vel hujus arbitrato, vel
meo:

Vel si dignus alio pacto, neque ament, neque
faciant bene.

B A L L I O.

Quid agitur, Calidore?

P S E U D O L U S.

Amatur, atque egetur acriter.

BALLIO.

Misereat, si familiam alere possim misericordia.

PSEUDOLUS.

Eia! scimus nos quidem te, qualis sis; ne praedices.

Sed scin' quid nos volumus?

BALLIO.

Pol ego propemodo: ut male sit mihi.

PSEUDOLUS.

Et id, et hoc, quod te revocamus, quaeso, animum advorte.

BALLIO.

Audio.

Atque in pauca, ut occupatus nunc sum, confer, quid velis.

PSEUDOLUS.

Hunc pudet, quod tibi promisit, quaque id promisit die,

Quia tibi minas viginti pro amica etiam non dedit.

BALLIO.

Nimio id quod pudet facilius fertur, quam illud, quod piget. ●

Non dedisse, istum pudet: me, quia non accipi, piget.

PSEUDOLUS.

At dabit, parabit: aliquot hos dies manta modo.

Nam hic id metuit, ne illam vendas ob simultatem suam.

Vol. III.

K

BALLIO.

Fuit occasio, si vellet, jampridem argentum
daret.

CALIDORUS.

Quid, si non habui?

BALLIO.

Amabas? invenires mutuom.

Ad Danistam devenires, adderes fenusculum:
Subripuisses patri.

PSEUDOLUS.

Subriperet hic patri, audacissime

Non periculum 'st, ne quid recte monstres.

BALLIO.

Non lenonium 'st-

CALIDORUS.

Egon' patri subripere possim quidquam, tam
cauto seni?

Atque adeo, si facere possem, pietas prohibet.

BALLIO.

Audio.

Pietatem ergo istam amplexator noctu, pro Phoe-
nicio.

Sed quoniam pietatem •amori video te praevor-
tere,

Omnes tibi patres sunt? nullu 'st tibi, quem ro-
ges mutuom

Argentum?

CALIDORUS.

Quin nomen quoque jam interiit Mutuom.

B A L L I O.

Heus tu, postquam hercle isti a mensa surgunt
saturi, poti,

Qui suum repetunt, alienum reddunt nato ne-
mini,

Ab alienis cautiores sunt, ne credant alteri.

C A L I D O R U S.

Nimis miser sum, nummum nusquam reperire
argenti queo:

Ita miser et amore pereo, et inopia argentaria.

B A L L I O.

Eme die caeca hercle olivom, id vendito ocu-
lata die.

Jam hercle vel ducentae fieri possunt praesentes
minae.

C A L I D O R U S.

Perii! an non tum Lex•me perdit quina vice-
naria?

Metuunt credere omnes.

B A L L I O.

Eadem 'st mihi lex, metuo credere.

P S E U D O L U S.

Credere autem? eho, an poenitet te, quanto hic
fuerit usui?

B A L L I O.

Non est justus quisquam amator, nisi qui per-
petuat data,

Datque usque. quando nihil sit, simul amare
desinat.

CALIDORUS.

Nihilne te mei miseret?

BALLIO.

Inanis cedis: dicta non sonant.

Atque ego te vivom salvomque vellem.

PSEUDOLUS.

Eho, an jam mortuu 'st?

BALLIO.

Ut ut est: mihi quidem profecto cum istis dictis
mortuu 'st.

Illico vixit amator, tibi lenoni placet.

Semper tu ad me cum argentata accedito que-
rimonia.Nam istoc, quod nunc lamentare, non esse ar-
gentum tibi,

Apud novercam querere.

PSEUDOLUS.

Eho, an umquam tu hujus nupsisti patri?

BALLIO.

Dii melius faciant.

PSEUDOLUS.

Fac hoc, quod te rogamus, Ballio,

Mea fide, si isti formidas credere. ego in hoc
triduoAut terra aut mari alicunde evolvam id argen-
tum tibi.

BALLIO.

Tibi ego credam?

PSEUDOLUS.

Cur non?

B A L L I O.

Quia pol, qua opera sic credam tibi,
Una opera alligem fugitivam canem agninis lactibus.

C A L I D O R U S.

Siccine mihi abs te bene merenti male refertur gratia?

B A L L I O.

Quid nunc vis?

C A L I D O R U S.

Ut opperiare hos sex dies saltem modo,
Ne illam vendas, neu me perdas hominem amantem.

B A L L I O.

Animo bono es.

Vel sex menses opperibor.

C A L I D O R U S.

Euge, homo lepidissime.

B A L L I O.

Immo vin' etiam te faciam ex laeto laetantem magis?

C A L I D O R U S.

Quid jam?

B A L L I O.

Quia enim non venalem jam habeo Phoenicium.

C A L I D O R U S.

Non habes?

B A L L I O.

Non hercle vero.

CALIDORUS.

Pseudole, arcesse hostias,
Victimas, lanios; ut ego huic sacrificem summo
Jovi:

Nam hic mihi nunc est multo potior Juppiter,
quam Juppiter.

BALLIO.

Nolo victimas: agninis me extis placari volo.

CALIDORUS.

Propera, quid stas? arcesse agnos. audin', quid
ait Juppiter?

PSEUDOLUS.

Jam hic ero: verum extra portam Metiam cur-
rendum 'st prius.

CALIDORUS.

Quid eo?

PSEUDOLUS.

Lanios inde arcessam duos cum tintinnabulis.
Eadem duo greges virgarum inde ulmearum ade-
gero,

Ut hodie ad litationem huic suppetat satias Jovi.
In malam crucem istic ibit Juppiter lenonius.

BALLIO.

Ex tua re non est, ut ego emoriar.

PSEUDOLUS.

Qui dum?

BALLIO.

Ego dicam tibi:

Quia edepol dum ego vivos vivam, numquam
eris frugi bonae.

P S E U D O L U S.

Ex tua re non est, ut ego emoriar.

B A L L I O.

Qui dum?

P S E U D O L U S.

Sic, quia
Si ego emortuus sim, Athenis te sit nemo ne-
quior.

C A L I D O R U S.

Dic mihi, obsecro hercle, verum serio, hoc quod
te rogo.

Non habes venalem amicam tu meam Phoeni-
cium?

B A L L I O.

Non edepol habeo profecto; nam jampridem
vendidi.

C A L I D O R U S.

Quomodo?

B A L L I O.

Sine ornamentis, cum intestinis omnibus.

C A L I D O R U S.

Meam tu amicam vendidisti?

B A L L I O.

Valde, viginti minis.

C A L I D O R U S.

Viginti minis?

B A L L I O.

Utrum vis, vel quater quinis minis,
Militi Macedonio. et jam quindecim habeo minas.

CALIDORUS.

Quid ego ex te audio?

BALLIO.

Amicam tuam esse factam argenteam.

CALIDORUS.

Cur id ausus facere?

BALLIO.

Libuit, mea fuit.

CALIDORUS.

Eho! Pseudole,

I, gladium affer.

PSEUDOLUS.

Quid opus gladio?

CALIDORUS.

Qui hunc occidam, atque me.

PSEUDOLUS.

Quin tu te occidis potius? nam hunc fames jam occiderit.

CALIDORUS.

Quid ais, quantum terra tegit, hominum perjurissime?

Juravistin' te illam nulli venditurum, nisi mihi?

BALLIO.

Fateor.

CALIDORUS.

Nempe conceptis verbis.

BALLIO.

Etiam consultis quoque.

CALIDORUS.

Perjuravisti, sceleste.

BALLIO.

At argentum intro condidi.

Ego scelestus nunc argentum promere possum
domo:

Tu, qui pius es istoc genere gnatus, nummum
non habes.

CALIDORUS.

Pseudole, assiste altrinsecus, atque onera hunc
maledictis.

PSEUDOLUS.

Licet.

Numquam ad Praetorem aequè cursim curram,
ut emittar manu.

CALIDORUS.

Ingere mala multa.

PSEUDOLUS.

• Jam ego te differam dictis meis.

Impudice.

BALLIO.

Ita est.

PSEUDOLUS.

Sceleste.

BALLIO.

Dicis vera.

PSEUDOLUS.

Verbero.

BALLIO.

Quippini?

CALIDORUS.

Bustirape.

BALLIO.

Certe.

CALIDORUS.

Furcifer.

BALLIO.

Factum optume.

CALIDORUS.

Sociofraude.

BALLIO.

Sunt mea haec ista.

PSEUDOLUS.

Parricida.

BALLIO.

Perge tu.

PSEUDOLUS.

Sacrilege.

BALLIO. •

Fateor.

CALIDORUS.

Perjure.

BALLIO.

Vetera vaticinamini.

CALIDORUS.

Legirupa.

BALLIO.

Valide.

PSEUDOLUS.

Pernicies adolescentum.

BALLIO.

Acerrume.

CALIDORUS.

Fur.

BALLIO.

Babae.

PSEUDOLUS.

Fugitive.

BALLIO.

Bombax.

CALIDORUS.

Fraus populi.

BALLIO.

Planissume.

PSEUDOLUS.

Fraudulente.

CALIDORUS.

Inpure leno.

PSEUDOLUS.

Coenum.

BALLIO.

Cantores probos!

CALIDORUS.

Verberavisti patrem atque matrem.

BALLIO.

Atque occidi quoque,

Potius quam cibum praeberem. num peccavi
quidpiam?

PSEUDOLUS.

In pertusum ingerimus dicta dolium: operam
ludimus.

BALLIO.

Numquid aliud etiam vultis dicere?

CALIDORUS.

Ecquid te pudet?

BALLIO.

Ted amatorem inventum esse inanem, quas
cassam nucem.

Sed quamquam multa, malaque in me dicta
dixistis mihi,

Nisi mihi adtulerit Miles quinque, quas debet,
minas,

Sicut haec est praestituta summa ei argento dies:
Si is non aderit, posse opinor facere officium meum.

CALIDORUS.

Quid id est?

BALLIO.

Si tu argentum adtuleris, cum illo perdi-
derim fidem.

Hoc meum 'st officium: ego, operae si sit, plus
tecum loquar:

Sed sine argento frustra est, quod me tui mi-
sereri postulas.

Haec mea 'st sententia, ut tu hinc porro, quid
agas, consulas.

CALIDORUS.

Jamne abis?

BALLIO.

Negoti nunc sum plenus.

PSEUDOLUS.

Paulo post magis.

Illic homo meus est: nisi omnes Dii me atque
homines deserunt,

Exorabo ego illum simulter itidem ut murae-
nam coquus.

Sed nunc, Calidore, operam te mihi volo dare.

CALIDORUS.

Ecquid imperas?

PSEUDOLUS.

Hoc ego oppidum admoenire, ut hodie capia-
tur, volo.

Ad eam rem usu 'st hominem astutum, doctum,
scitum, et callidum,

Qui imperata effecta reddat, non qui vigilans
dormiat.

CALIDORUS.

Cedo mihi, quid es factururus?

PSEUDOLUS.

Tempori ego faxo scies:

Nolo bis iterare: sat sic longae fiunt Fabulae.

CALIDORUS.

Optimum atque aequissumum oras.

PSEUDOLUS.

Propera, adduc hominem cito.

Pauci ex multis sunt amici, homini qui certi
sient.

CALIDORUS.

Ego scio istuc.

PSEUDOLUS.

Ergo utrimque tibi nunc delectum para:

Ex multis exquire illis unum, qui certus siet.

C A L I D O R U S.

Jam hic faxo aderit.

P S E U D O L U S.

Potin' ut abeas? tibi moram dictis creas

S C E N A I V.

P S E U D O L U S.

P O S T Q U A M illic hinc abiit, tu astas solus,
Pseudole.

Quid nunc acturus, postquam herili filio
Largitus dictis dapsilis? ubi sunt ea?
Quoi neque parata gutta certi consili,
Neque adeo argenti: neque nunc quid faciam scio,
Neque exordiri primum, unde occipias, habes,
Neque ad detexundam telam certos terminos.
Sed quasi Poëta tabulas quom cepit sibi,
Quaerit quod nusquam est gentium, reperit ta-
men,

Facit illud verisimile, quod mendacium 'st:
Nunc ego Poëta fiam, viginti minae
Quae nusquam nunc sunt gentium, inveniam
tamen.

Atque ego huic jam pridem me daturum dixeram,
Ac volui injicere tragulam in nostrum senem:
Verum is, nescio quo pacto, praesensit prius.
Sed conprimenda est mihi vox atque oratio.
Herum eccum video huc una Simonem simul
Cum suo vicino Calliphone incedere.

Ex hoc sepulcro vetere viginti minas
Effodiam ego hodie, quas dem herili filio.
Nunc huc concedam, ut horum sermonem legam.

S C E N A V.

SIMO. CALLIPHO. PSEUDOLUS.

S I M O.

Si de damnosis, aut de amatoribus
Dictator fiat nunc Athenis Atticis,
Nemo antecedit filio, credo, meo:
Ita nunc per urbem solus sermo est omnibus;
Eum velle amicam liberare, et quaerere
Argentum ad eam rem. hoc alii mihi renuntiant,
Atque id jam pridem sensi, et subolet mihi.

P S E U D O L U S.

Occisa est haec res, haeret hoc negotium.
Quo in conneatum volui argentarium
Proficisci, ibi nunc oppido obsepta est via.
Praesensit: nihil est praedae praedatoribus.

C A L L I P H O.

Homines qui gestant, quique auscultant crimina,
Si meo arbitratu liceat, omnes pendeant,
Gestores linguis, auditores auribus.
Nam istaec, quae tibi renuntiantur, filium
Te velle amantem argento circumducere,
Forsitan ea tibi dicta sunt mendacia.
Sed si vera ea sunt, ut nunc mos est, maxume,
Quid mirum fecit? quid novom, adulescens homo

Si amat, si amicam liberat?

PSEUDOLUS.

Lepidum senem!

SIMO.

Vetus nolo faciat.

CALLIPH.O.

At enim nequidquam nevis.

Vel tu ne faceres tale in adolescentia.

Probum patrem esse oportet, qui gnatum suum

Esse probiorem, quam ipse fuerit, postulet.

Nam tu quod damni, et quod fecisti flagiti,

Populo viritum potuit dispertier.

Idne tu miraris, si patrissat filius?

PSEUDOLUS.

Ω ζῷ, quam pauci estis homines commodi!

Ehem, illuc est patrem esse, ut aequom'st, filio!

SIMO.

Quis hic loquitur? meus hic est quidem servos

Pseudolus.

Hic mihi corrumpit filium, scelerum caput.

Hic dux, hic ille est paedagogus: hunc ego

Cupio excruciar.

CALLIPH.O.

Jam istaec insipientia est,

Sic iram in promptu gerere. quanto satius est,

Adire blandis verbis, atque exquirere,

Sint illa, necne sint, quae tibi renuntiant?

Bonus animus in mala re dimidium'st mali.

SIMO.

Tibi auscultabo.

P S E U D O L U S.

Itur ad te, Pseudole:

Orationem tibi para advorsum senem.

Herum saluto primum, ut aequom 'st: postea

Si quid supersit, vicinos inpertio.

S I M O.

Salve. quid agitur?

P S E U D O L U S.

Statur hic ad hunc modum.

S I M O.

Statum vide hominis, Callipho, quam basilicum!

C A L L I P H O.

Bene confidenterque astitisse intellego.

P S E U D O L U S.

Decet innocentem, qui sit, atque innoxius,

Servom superbum esse, apud herum potissimum.

C A L L I P H O.

Sunt, quae te volumus percontari, quae quasi

Per nebulam nosmet scimus atque audivimus.

S I M O.

Conficiet jam te hic verbis, ut tu censeas

Non Pseudolum, sed Socratem tecum loqui.

P S E U D O L U S.

Ita est. jampridem tu me spernis, sentio:

Parvam esse apud te mihi fidem ipse intellego:

Cupis me esse nequam, tamen ero frugi bonae.

S I M O.

Fac sis vacivas, Pseudole, aedis aurium,

Mea ut migrare dicta possint quo volo.

Vol. III.

L

P S E U D O L U S.

Age, loquere quid vis, tametsi tibi succenseo.

S I M O.

Mihin' domino servos tu succenses?

P S E U D O L U S.

Jam tibi

 Mirum id videtur?

S I M O.

Hercle quin, ut tu praedicas,
Cavendum 'st mi abs te irato: atque alio tu modo
Me verberare, atque ego te soleo, cogitas.

C A L L I P H O.

Quid censes? edepol merito esse iratum arbitror,
Quom apud te stet parum fides.

S I M O.

Jam sic sino,

 Iratus sit: ego, ne quid noceat, caverò.
Sed quid ais? quid hoc, quod te rogo?

P S E U D O L U S.

Si quid vis, roga.

 Quod scibo, Delphis tibi responsum dicito.

S I M O.

Advorte ergo animum, et fac sis promissi memor.
Quid ais? ecquam scis filium tibicinam
Meum amare?

P S E U D O L U S.

Nai, vai.

S I M O.

Liberare quam velit?

P S E U D O L U S.

Καὶ τοῦτο ναὶ ναί.

S I M O.

Ecquas viginti minas

Per sycphantiam atque per doctos dolos

Paritas, ut auferas a me?

P S E U D O L U S.

Abs te ego auferam?

S I M O.

Ita: quas meo gnato des, qui amicam liberet.

P S E U D O L U S.

Φατέρι δὲ καὶ τοῦτο ναί, καὶ τοῦτο ναί.

C A L L I P H O.

Fatetur.

S I M O.

Dixin', Callipho, dudum tibi?

C A L L I P H O.

Memini.

S I M O.

Cur, haec ubi tū rescivisti illico,

Celata me sunt? cur non rescivi?

P S E U D O L U S.

Eloquar.

Quia nolebam ex me morem praegigni malum,

Herum ut servos suum crimineret apud herum.

S I M O.

Juberes hunc praecipitem in pistrinum trahi.

C A L L I P H O.

Numquid peccatum 'st, Simo?

S I M O.

Immo maxume.

L 2

P S E U D O L U S.

Desiste: recte ego rem meam sapio, Callipho.
 Peccata mea sunt. animum advorte nunc iam,
 Quapropter te expertem amoris nati habuerim.
 Pistrinum in mundo scibam, si id faxem, mihi.

S I M O.

Non a me scibas pistrinum in mundo tibi,
 Quom ea mussitabas?

P S E U D O L U S.

Scibam.

S I M O.

Cur non dictum est mihi?

P S E U D O L U S.

Quia illud malum aderat, istuc aberat longius.
 Illud erat praesens, huic erant dieculae.

S I M O.

Quid nunc agetis? nam hinc quidem a me non
 potest

Argentum auferri, qui praesertim senserim.

Ne quisquam credat nummum, jam edicam omni-
 bus.

P S E U D O L U S.

Numquam edepol quoiquam supplicabo, dum
 quidem

Tu vives: tu mihi hercle argentum dabis.

Abs te equidem sumam.

S I M O.

Tu a me sumes?

P S E U D O L U S.

Strenue.

S I M O.

Excludito mihi hercle oculum, si dederō.

P S E U D O L U S.

Dabis.

Jam dico, ut a me caveas.

C A L L I P H O.

Certe edepol scio:

Si abstuleris, mirum et magnum facinus feceris.

P S E U D O L U S.

Faciam.

S I M O.

Si non abstuleris?

P S E U D O L U S.

Virgis caedito.

Sed quid, si abstulero?

S I M O.

Do Jovem testem tibi,

Te aetatem impune habiturum.

P S E U D O L U S.

Facito, ut memineris.

S I M O.

Egon' ut cavere nequeam, quoi praedicitur?

P S E U D O L U S.

Praedico, ut caveas: dico, inquam, ut caveas:
cave.

Hem! istis mihi tu hodie manibus argentum dabis.

C A L L I P H O.

Edepol mortalem graphicum, si servat fidem!

P S E U D O L U S.

Servitum tibi me abducito, ni fecero.

S I M O.

Bene atque amice dicis: nam nunc haud meus es.

P S E U D O L U S.

Vin' etiam dicam, quod vos magis miremini?

C A L L I P H O.

Studeo hercle audire, nam te ausculto libens.

S I M O.

Agedum, nam satis libenter te ausculto loqui.

P S E U D O L U S.

Priusquam istam pugnam pugnabo, ego etiam
prius

Dabo aliam pugnam claram et commemorabilem.

S I M O.

Quam pugnam?

P S E U D O L U S.

Hem, ab hoc lenone vicino tuo
Per sycphantiam atque per doctos dolos
Tibicinam illam, tuus quam gnatus deperit,
Ea circumducam lepide lenonem.

S I M O.

Quid est?

P S E U D O L U S.

Effectum hoc hodie reddam utrumque ad ve-
sperum.

S I M O.

Siquidem istaec opera, ut praedicas, perfeceris,
Virtute regi Agathocli antecesseris.
Sed si non faxis, numquid caussae est, illico
Quin te in pistrinum condam?

PSEUDOLUS.

Non unum quidem
Diem modo, verum hercle in omnis, quantum
est. sed si effecero,
Dabin' mi argentum, quod dem lenoni illico
Tua voluntate?

CALLIPHO.

Jus bonum orat Pseudolus:
Dabo, inque.

SIMO.

At enim scin' quid mihi in mentem venit?
Quid si hice inter se consenserunt, Callipho,
Aut de compacto faciunt consutis dolis,
Qui me argento circumvortant?

PSEUDOLUS.

Quis me audacior
Sit, si istuc facinus audeam facere? immo sic,
Simo,
Si sumus conpecti, sive consilium, umquam ini-
vimus
De istac re, aut si de ea re umquam inter nos
convenimus:
Quasi in libro quom scribuntur calamo literae,
Stilis me totum usque ulmeis conscribito.

SIMO.

Indice ludos nunc iam, quando lubet.

PSEUDOLUS.

Da in hunc diem operam, Callipho, quaeso mihi,
Ne quo te ad aliud occupes negotium.

CALLIPH O.

Quin rus uti irem, jam heri constitueram.

PSEUDOLUS.

At nunc disturba, quas statuisti, machinas.

CALLIPH O.

Nunc non abire certum 'st istac gratia.

Lubido est ludos tuos spectare, Pseudole.

Et si hunc videbo non dare argentum tibi;

Quod dixit: potius quam id non fiat, ego dabo.

SIMO.

Non demutabo.

PSEUDOLUS.

Namque edepol, si non dabis,

Clamore magno et multum flagitabere.

Agite, amolimini hinc vos intro nunc iam,

Ac meis vicissim date locum fallaciis.

SIMO.

Fiat, geratur mos tibi.

PSEUDOLUS.

Sed te volo

Domi usque adesse.

SIMO.

Quin tibi hanc operam dico.

CALLIPH O.

At ego ad forum ibo: jam hic adero.

SIMO.

Actutum redi.

PSEUDOLUS.

Suspicio est mihi nunc vos suspicarier,

Me idcirco haec tanta facinora promittere,

Qui vos oblectem, hanc Fabulam dum transigam,
 Neque sim facturus, quod facturum dixeram.
 Non demutabo. atque etiam certum, quod sciam,
 Quo sim facturus pacto, nihil etiam scio;
 Nisi quia futurum 'st. nam qui in Scenam pro-
 venit

Novo modo, novom aliquid afferre addecet.
 Si id facere nequeat, det locum illi, qui queat.
 Concedere aliquantisper hinc mi intro libet,
 Dum concenturio in corde sycophantias.
 Tibicen vos interea hic delectaverit.

A C T U S I I.

S C E N A I.

P S E U D O L U S.

PROH Juppiter, ut mihi, quidquid ago, le-
 pide omnia prospereque eveniunt!
 Neque quod dubitem, neque quod timeam, meo
 in pectore conditum 'st consilium.
 Nam ea stultitia est, facinus magnum timido cor-
 di credere. nam omnes
 Res perinde sunt, ut agas, ut eas magnificias.
 nam ego in meo
 Pectore prius ita paravi copias duplicis, tripli-
 cis dolos,
 Perfidias: ut ubicumque cum hostibus congre-
 diar, majorum meum

Fretus virtute dicam, mea industria et malitia
fraudentia,

Facile ut vincam, facile ut spoliem meos per-
duellis meis perfidiis.

Nunc inimicum ego hunc communem, meum
atque vostrum omnium

Ballionem, exballistabo lepide. date operam mo-
do. hoc ego oppidum

Admoenire, ut hoc die capiatur, volo: atque
ad hoc meas legiones

Adducam. si hoc expugno, facilem ego hanc
rem meis civibus faciam.

Post ad oppidum hoc vetus continuo mecum
exercitum protinus obducam:

Inde me et simul participes omnis meos praeda
onerabo, atque opplebo:

Metum et fugam perduellibus meis injiciam, me
esse ut sciant natum,

Quo sum genere gnatus. magna me facinora de-
cet efficere,

Quae post mihi clara, et diu clueant. sed hunc
quem video, quis hic est,

Qui oculis meis obviam ignorabilis objicitur?
libet scire

Quid hic velit, cum machaera: et huic, quam
rem agat, hinc dabo insidias.

SCENA II.

HARPAX. PSEUDOLUS.

HARPAX.

HI loci sunt, atque hae regiones, quae mihi
ab hero sunt demonstratae:

Ut ego oculis rationem capio, quam mihi ita
dixit herus meus miles,

Septimas esse aedis a porta, ubi ille habitat leno,
quoi jussit

Symbolum me ferre, et hoc argentum. nimis ve-
lim; certum qui

Mihi faciat, Ballib leno ubi hic habitat.

PSEUDOLUS.

St. tace, tace,

Meus hic est homo, ni omnes Dii atque homi-
nes deserunt. novo consilio

Nunc mihi opus est: nova res subito mihi haec
objecta est:

Hoc praevortar principio: illa omnia missa ha-
beo, quae ante agere occepi.

Jam pol ego hunc stratioticum nuntium adve-
nientem probe percutiam.

HARPAX.

Ostium pultabo, atque intus evocabo aliquem
foras.

PSEUDOLUS.

Quisquis es, compendium ego te facere pultan-
di volo;

Nam ego prelator et patronus foribus processĩ
foras.

H A R P A X.

Tunc es Ballio?

P S E U D O L U S.

Immo vero ego ejus sum Subballio.

H A R P A X.

Quid istuc verbi est?

P S E U D O L U S.

Condus promus sum, procurator peni.

H A R P A X.

Quasi te dicas at̃riensem.

P S E U D O L U S.

Immo at̃riensi ego impero.

H A R P A X.

Quid tu, servosne es, an liber?

P S E U D O L U S.

Nunc quidem etiam servio.

H A R P A X.

Ita videre, et non videre dignus qui liber sies.

P S E U D O L U S.

Non soles respicere te, quom dicas injuste alteri?

H A R P A X.

Hunc hominem malum esse oportet.

P S E U D O L U S.

Dĩ me servant atque amant.

Nam haec mihi incus est: procudam ego hodie
hinc multos dolos.

H A R P A X.

Quid illic secum solus loquitur?

P S E U D O L U S.

Quid ais tu, adulescens?

H A R P A X.

Quid est?

P S E U D O L U S.

Esne tu, an non es, ab illo milite Macedonio;
Servos ejus, qui hinc a nobis est mercatus mu-
kerem?

Qui argenti hero meo Lenoni quindecim dede-
rat minas,

Quinque debet?

H A R P A X.

Sum. sed ubi tu me novisti gentium,
Aut vidisti, aut conlocutus? nam equidem Athe-
nas antidhac

Numquam adveni, neque te vidi ante hunc diem
umquam oculis meis.

P S E U D O L U S.

Quia videre inde esse: nam olim quom abiit,
argento haec dies

Praestituta 'st, quoad referret nobis; neque dum
retulit.

H A R P A X.

Immo adest.

P S E U D O L U S.

Tuñ' adtulisti?

H A R P A X.

Egomet.

P S E U D O L U S.

Quid dubitas dare?

HARPAX.

Tibi ego dem?

PSEUDOLUS.

Mihi hercle vero, qui res rationesque heri
 Ballionis curo, accepto, expenso, et quoi debet
 dato.

HARPAX.

Siquidem hercle etiam supremi promtes thesau-
 ros Jovis,
 Tibi libellam argenti numquam credam.

PSEUDOLUS.

Dum tu strenuas,
 Res erat soluta.

HARPAX.

Vinctam potius sic servavero.

PSEUDOLUS.

Vae tibi! tu inventus vero, meam qui furcilles
 fidem!

Quasi mihi non sexcenta tanta soli soleant cre-
 dier!

HARPAX.

Potest, ut alii ita arbitrentur, et ego ut ne cre-
 dam tibi.

PSEUDOLUS.

Quasi tu dicas, me te velle argento circumdu-
 cere.

HARPAX.

Immo vero quasi tu dicas, quasique ego autem
 id suspicer.

Sed quid est tibi nomen?

P S E U D O L U S.

Servos est huic lenoni Syrus,
Eum esse me dicam. Syrus sum.

H A R P A X.

Syrus?

P S E U D O L U S.

Id est nomen mihi.

H A R P A X.

Verba multa facimus: herus si tuus domi est,
quin provocas:

Ut id agam, quod missus huc sum? quidquid est
nomen tibi.

P S E U D O L U S.

Si intus esset, evocarem. verum si dare vis mihi,
Mage erit solutum, quam si ipsi dederis.

H A R P A X.

At enim scin' quid est?

Reddere hoc, non perdere, herus me misit. nunc
certo scio

Hoc, febrim tibi esse, quia non licet hoc inji-
cere ungulas.

Ego, nisi ipsi Ballioni, nummum credam nemini.

P S E U D O L U S.

At illic nunc negotiosu'st: res agitur apud ju-
dicem.

H A R P A X.

Dii bene vortant. at ego quando eum esse cen-
sebo domi,

Rediero. tu epistolam hanc a me accipe, atque
illi dato.

Nam istic symbolum est inter herum meum et
tuum de muliere.

P S E U D O L U S.

Scio equidem, ut qui argentum afferret, atque
expressam imaginem

Suam huc ad nos, cum eo aibat velle mitti mu-
lierem.

Nam hic quoque exemplum reliquit ejus.

H A R P A X.

Omnem rem tenes.

P S E U D O L U S.

Quid ego ni teneam?

H A R P A X.

Dato ergo istum symbolum illi.

P S E U D O L U S.

Licet.

Sed quid est tibi nomen?

H A R P A X.

Harpax.

P S E U D O L U S.

Apage te, Harpax, haud places.

Huc quidem hercle haud ibis intro, ne quid har-
pax feceris.

H A R P A X.

Hostes vivos rapere soleo ex acie: ex hoc no-
men mihi est.

P S E U D O L U S.

Pol te multo magis, opinor, vasa ahenea ex
aedibus.

H A R P A X.

Non ita est. sed scin' quid te orem, Syre?

P S E U D O L U S.

Sciam, si dixeris.

H A R P A X.

Ego devortor extra portam huc in tabernam tertiam,

Apud anum illam doliarem, cludam, crassam, Chrysidem.

P S E U D O L U S.

Quid nunc vis?

H A R P A X.

Inde ut me arcessas, herus tuus ubi venerit.

P S E U D O L U S.

Tuo arbitrato, maxume.

H A R P A X.

Nam ut lassus veni de via,

Me volo curare.

P S E U D O L U S.

Sane sapis, et consilium placet:

Sed vide sis, ne in quaestione sis, quando arcessam, mihi.

H A R P A X.

Quin ubi prandero, dabo operam somno.

P S E U D O L U S.

Sane censeo.

H A R P A X.

Nunc quid vis?

P S E U D O L U S.

Dormitum ut abeas.

Vol. III.

M .

H A R P A X.

Abeo.

P S E U D O L U S.

Atque audin', Harpage?

Jube sis te opperiri: beatus eris, si consudaveris.

S C E N A I I I.

P S E U D O L U S.

DII immortales! conservavit me illic homo ad-
ventu suo.

Suo viatico reduxit me usque ex errore in viam.
Nam ipsa mihi Opportunitas non potuit oppor-
tunius

Advenire, quam hæcc' adlata 'st mi opportune
epistola.

Nam hæc adlata cornucopiae est, ubi inest quid-
quid volo.

Hic doli, hic fallaciae omnes sunt: hic sunt sy-
cophantiae,

Hic argentum 'st, hic amanti amica herili filio.

Atque ego nunc me ut gloriosum faciam, ut co-
pi pectore,

Quo modo quidque agerem, ut lenoni subripe-
rem mulierculam,

Jam instituta, ornata, cuncta in ordine animo ut
volueram,

Certa, deformata habebam: sed profecto hoc sic
erit.

Centum doctum hominum consilia sola haec devincit Dea

Fortuna. atque hoc verum 'st: proinde ut quisque fortuna utitur,

Ita praecellet, atque exinde sapere eum omnes dicimus.

Bene ubi quod consilium discimus accidisse, hominem catum

Eum esse declaramus: stultum autem illum, quoivortit male.

Stulti haud scimus, frustra ut simus, quom quid cupienter dari

Petimus nobis, quasi, quid in rem sit, possimus noscere.

Certa amittimus, dum incerta petimus: atque hoc evenit,

In labore atque in dolore ut mors obrepatur interim.

Sed jam satis est philosophatum. nimis diu et longum loquor.

Dii immortales! aurichalco contra non carum fuit Meum mendacium, hic modo quod subito commentus fui,

Quia lenonis me esse dixi. nunc ego hac epistola Tres deludam; herum, et lenonem, et qui hanc mihi dedit epistolam.

Euge, par pari! aliud autem, quod cupiebam, contigit.

Venit, eccum, Calidorus, ducit nescio quem secum simul.

S C E N A I V.

C A L I D O R U S . C H A R I N U S .

P S E U D O L U S .

C A L I D O R U S .

DULCIA atque amara apud te sum elocutus
omnia.

Scis amorem , scis laborem , scis egestatem meam.

C H A R I N U S .

Conmemini omnia: id tu modo , quid me vis
facere , fac sciam.

C A L I D O R U S .

Quom haec tibi alia sum elocutus , ut scires de
symbolo.

C H A R I N U S .

Omnia , inquam. tu modo , quid me facere vis ,
fac ut sciam.

C A L I D O R U S .

Pseudolus mihi ita imperavit , ut aliquem homi-
nem strenuum ,
Benevolentem adducerem ad se.

C H A R I N U S .

Servas imperium probe ;
Nam et amicum et benevolentem ducis. sed istic
Pseudolus
Novos mihi est.

C A L I D O R U S.

Nimium 'st mortalis graphicus: heuretes
mihi est:

Is mihi haec esse effecturum dixit, quae dixi tibi.

P S E U D O L U S.

Magnifice hominem conpellabo.

C A L I D O R U S.

Cuja vox sonat?

P S E U D O L U S.

Io, io, io.

Te te te, tyranne, te rogo: qui imperitas Pseu-
dolo,

Quaero: quoi ter, trina, triplicia, tribus modis,
tria gaudia,

Artibus tribus, ter demeritas dem laetities, de
tribus

Fraude partas; per malitiam, et per dolum et
fallaciam,

In libello hoc obsignato ad te adtuli pauxillulo.

C A L I D O R U S.

Illic homo est.

C H A R I N U S.

Ut paratragoediat carnufex!

C A L I D O R U S.

Confer gradum

Contra pariter.

P S E U D O L U S.

Porrigere audaciter ad salutem brachium.

M 3

C H A R I N U S .

Dic, utrum Spemne an Salutem te salutem
Pseudole?

P S E U D O L U S .

Immo utrumque.

C H A R I N U S .

Utrumque, salve. sed quid actum 'st?

P S E U D O L U S .

Quid times?

C A L I D O R U S .

Adtuli hunc.

P S E U D O L U S .

Quid, adtulisti?

C A L I D O R U S .

Adduxi, volui dicere.

P S E U D O L U S .

Quis istic est?

C A L I D O R U S .

Charinus.

P S E U D O L U S .

Euge! οἶσιν' ὃν Χαρῖνον ποικῆ.

C H A R I N U S .

Quin tu quidquid opu 'st, audacter imperas?

P S E U D O L U S .

Tam gratia est.

Bene sit, Charine: nolo tibi molestos esse nos.

C H A R I N U S .

Vos molestos mihi? molestum 'st id quidem.

P S E U D O L U S .

Tum tu igitur mane.

CHARINUS.

Quid istuc est?

PSEUDOLUS.

Epistolam modo hanc intercepi, et symbolum.

CHARINUS.

Symbolum? quem symbolum?

PSEUDOLUS.

Qui a milite adlatu 'st modo.

Ejus servo, qui hunc ferebat cum quinque argenti minis,

Tuam qui amicam hinc arcessebat; ei os sublevi modo.

CALIDORUS.

Quomodo?

PSEUDOLUS.

Horum caussa haec agitur spectantium Fabula.

Hi sciunt, qui hic affuerunt, vobis post narraverò.

CALIDORUS.

Quid nunc agimus?

PSEUDOLUS.

Liberam hodie tuam amicam amplexabere.

CALIDORUS.

Egone?

PSEUDOLUS.

Tute.

CALIDORUS.

Ego?

PSEUDOLUS.

Ipsus, inquam: siquidem hoc vivet caput.

Si modo mihi hominem invenietis propere.

M 4

C H A R I N U S.

Qua facie?

P S E U D O L U S.

Malum,

Callidum, doctum, qui quando principium prehenderit,

Porro sua virtute teneat, quid se facere oporteat.
Atque eum, qui non hic usitatus saepe sit.

C H A R I N U S.

Si servos est,

Numquid refert?

P S E U D O L U S.

Immo multo mavolo quam liberum.

C H A R I N U S.

Posse opinor me dare hominem tibi malum et
doctum, modo

Qui a patre advenit Carysto: nec dum exiit ex
aedibus

Quoquam, neque Athenas advenit umquam,
ante hesternum diem.

P S E U D O L U S.

Bene juvas. sed quinque inventis opus est ar-
genti minis

Mutuis, quas hodie reddam: nam hujus mihi
debet pater.

C H A R I N U S.

Ego dabo, ne quaere aliunde.

P S E U D O L U S.

O hominem opportunum mihi!

Etiam opu'st chlamyde, et machaera, et petaso.

CHARINUS.

Possum a me dare.

PSEUDOLUS.

Si immortales, non Charinus mihi hic quidem
est, sed Copia!

Sed istic servos, ex Carysto huc qui advenit,
quid sapit?

CHARINUS.

Hircum ab alijs.

PSEUDOLUS.

Manuleatam tunicam habere hominem decet.
Ecquid habet is homo aceti in pectore?

CHARINUS.

Atque acidissumi.

PSEUDOLUS.

Quid, si opus sit, ut dulce promat indidem;
ecquid habet?

CHARINUS.

Rogas?

Murrhinam, passum, defrutum, melinam, mel
quojuszmodi.

Quin in corde instruere quondam coepit ther-
mopolium.

PSEUDOLUS.

Eugepae! lepide, Charine, me meo ludo lam-
beras.

Sed quid nomen esse dicam ego isti servo?

CHARINUS.

Simiae.

PSEUDOLUS.

Scitne in re-advorsa vorsari?

CHARINUS.

Turbo non aequè citu'st.

PSEUDOLUS.

Ecquid argutu'st?

CHARINUS.

Malorum facinorum saepissime.

PSEUDOLUS.

Quid, quom manifesto tenetur?

CHARINUS.

Anguilla'st, elabitur.

PSEUDOLUS.

Ecquid is homo scitu'st?

CHARINUS.

Plebiscitum non est scitius.

PSEUDOLUS.

Probus homo est, ut praedicare te audio.

CHARINUS.

Immo si scias,

Ubi te aspexerit, narrabit ultro, quid sese velit.

Sed quid es acturus?

PSEUDOLUS.

Dicam: ubi hominem exornavero,

Subdititium fieri ego illum militis servom volo:

Symbolum hunc ferat lenoni cum quinque argenti minis:

Mulierem ab lenone abducat. hem tibi omnem fabulam!

Ceterum quo quidque pacto faciat, ipsi dixero.

CALIDORUS.

Quid nunc igitur stamus?

PSEUDOLUS.

Hominem cum ornamentis omnibus
Exornatum adducite ad me jam ad trapezitam
Aeschinum.

Sed properate.,

CHARINUS.

Prius illic erimus, quam tu.

PSEUDOLUS.

Abite ergo ocius.

Quidquid incerti mihi in animo prius, aut ambi-
guum fuit,

Nunc liquet, nunc defaecatum 'st: cor mihi nunc
pervium 'st.

Omnis ordines sub signis ducam, legiones meas,
Avi sinistra, auspicio liquido, atque ex sententia:
Confidentia 'st inimicos meos me posse perdere.
Nunc ibo ad forum, atque onerabo meis prae-
ceptis Simiam,

Quid agat, ne quid titubet, docte ut hanc ferat
fallaciam.

Jam ego hoc ipsum oppidum expugnatum faxo
erit lenonium.

ACTUS III.

SCENA I.

PUER.

QUI servitatem Dii danunt lenoniam

Puero, atque eidem si addunt turpitudinem,
Nae illi, quantum ego nunc corde consipio meo,
Malam rem magnam; multasque aerumnas da-
nunt.

Velut haec mihi evenit servitus, ubi ego omni-
bus -

Parvis magnisque miseriis praefulcior:
Neque ego amatorem mihi invenire ullum queo:
Qui amet me, ut curer tandem nitidiuscule.
Nunc huic lenoni est hodie natalis dies:
Interminatus est a minimo ad maximum,
Si quis non hodie munus misisset sibi,
Eum cras cruciatu maxumo perbitere.
Nunc nescio hercle rebus quid faciam meis.
Neque ego illud possum, quod illi, qui possunt,
solent.

Nunc nisi lenoni munus hodie misero,
Cras mihi potandus fructus est fullonius.
Eheu! quam illae rei ego etiam nunc sum par-
volus!

Atque edepol ut nunc male eum metuo miser!
Si quispiam det, quoi manus gravior siet,
Quamquam illud ajunt magno gemitu fieri,
Conprimere dentes videor posse aliquo modo.
Sed conprimenda est mihi vox atque oratio,
Herus eccum recipit se domum, et ducit co-
quom.

S C E N A I I.

B A L L I O. C O Q U U S. P U R R.

B A L L I O.

FORUM coquinum qui vocant, stulte vocant,
Nam non coquinum 'st, verum furinum 'st forum:
Nam si ego juratus pejorem hominem quaererem,
Coquom non potui, quam hunc, quem duco,
ducere

Multiloquom, gloriosum, insulsum, inutilem:
Quin ob eam rem Orcus recipere hunc ad se
noluit,

Ut esset hic, qui mortuis coenam coquat.
Nam hic solus illis coquere, quod placeat, potest.

C O Q U U S.

Si me arbitrabare isto pacto, ut praedicas,
Cur conducebas?

B A L L I O.

Inopia: alius non erat:

Sed cur sedebas in foro, si eras coquus
Tu solus praeter alios?

C O Q U U S.

Ego. dicam tibi:

Hominum avaritia ego sum factus improbior co-
quus,

Non meopte ingenio.

B A L L I O.

Qua istuc ratione?

C O Q U U S.

Eloquar.

Quia enim quom extemplo veniunt conductum
coquom,

Nemo illum quaerit, qui optumus, et carissu-
mu 'st :

Illum conducunt potius, qui vilissumu 'st.

Hoc ego fui hodie solus obsessor fori.

Illi drachmis iisent miseri: me nemo potest

Minoris quisquam nummo, ut surgam, subigere.

Non ego item coenam condio, ut alii coqui,

Qui mihi condita prata in patinis proferunt,

Boves qui convivias faciunt, herbasque oggerunt,

Eas herbas herbis aliis porro condiunt,

Indunt coriandrum, feniculum, allium, atrum
qlus :

Adponunt rumicem, brassicam, betam, blitum,

Eo laserpicii libram pondo diluunt :

Teritur sinapis scelera cum illis: qui terunt,

Priusquam teruerunt, oculi ut exstillent, facit.

Ei homines coenas sibi coquunt. quom condiunt,

Non condimentis condiunt, sed strigibus,

Vivis convivis intestina quae exedint.

Hoc hic quidem homines tam brevem vitam
colunt,

Quom hasce herbas hujusmodi in suum alvom
congerunt,

Formidolosas dictu, non esu modo:

Quas herbas pecudes non edunt, homines edunt.

B A L L I O.

Quid tu? divinis condimentis utere,
Qui prorogare vitam possis hominibus,
Qui ea culpes condimenta?

C O Q U U S.

Audacter dicito:

Nam vel ducenos annos poterunt vivere,
Meas qui esitabunt escas, quas condivero.
Nam ego cicilendrum quando in patinas indidi,
Aut sipolindrum, aut macidem, aut sancaptidem,
Eae ipsae sese patinae fervefaciunt illico.
Haec ad Neptuni pecudes condimenta sunt:
Terrestres pecudes cicimandro condio,
Aut happalopside, aut cataractria.

B A L L I O.

At te Juppiter

Diique omnes perdant, cum condimentis tuis,
Cumque tuis istis omnibus mendaciis.

C O Q U U S.

Sine sis loqui me.

B A L L I O.

Loquere, atque i in malam crucem.

C O Q U U S.

Ubi omnes patinae fervent, omnis aperio,
Is odos demissis pedibus in coelum volat.

B A L L I O.

Odor demissis pedibus?

C O Q U U S.

Peccavi insciens.

B A L L I O.

Quid est?

C O Q U U S.

Quia enim demissis manibus volui dicere.
Eum in odorem coenat Juppiter cotidie.

B A L L I O.

Si nusquam is coctum, quidnam coenat Juppiter?

C O Q U U S.

It incoenatus cubitum.

B A L L I O.

I in malam crucem.

Istaccine caussa tibi hodie nummum dabo?

C O Q U U S.

Fateor equidem, esse me coquom carissimum:
Verum pro pretio facio, ut opera appareat
Mea, quo conductus veni.

B A L L I O.

Ad furandum quidem.

C O Q U U S.

An invenire postulas quemquam coquom,
Nisi milvinis aut aquilinis ungulis?

B A L L I O.

An tu coquinator te ire quoquam postulas,
Quin ibi constrictis ungulis coenam coquas?
Nunc adeo tu, qui meus es, jam edico tibi,
Uti nostra properes amoliri omnia:
Tum ut hujus oculos in oculis habeas tuis:
Quoquo hic spectabit, eo tu spectato simul:
Si quo hic gradietur, pariter progredimur.
Manum si protollet, pariter proferto manum.

Suum si quid sumet, id tu sinito sumere:
 Si nostrum sumet, tu teneto altrinsecus.
 Si iste ibit, ito; stabit, astato simul.
 Si conquiniscet istic, ceveto simul.
 Item his discipulis privos custodes dabo.

C O Q U U S.

Habe modo bonum animum.

B A L L I O.

Quaeso, qui possim, doce,
 Animum bonum habere, qui te ad me addu-
 cam domum?

C O Q U U S.

Quia sorbitione faciam ego te hodie mea,
 Item ut Medea Peliam concoxit senem:
 Quem medicamento, et suis venenis dicitur
 Fecisse rursus ex sene adolescentulum:
 Item ego te faciam.

B A L L I O.

Eho, an tu etiam veneficus?

C O Q U U S.

Immo edepol vero hominum servator magis.

B A L L I O.

Hem mane. quanti istuc unum me coquinare
 perdoces?

C O Q U U S.

Quid?

B A L L I O.

Ut te servem, ne quid subripias mihi.

C O Q U U S.

Si credis, nummo; si non, ne mina quidem.

Sed utrum amicis hodie, an inimicis tuis
Daturus coenam?

BALLIO.

Pol ego amicis, scilicet.

COQUUS.

Quin tu illo inimicos potius, quam amicos vocas:
Nam ego ita convivis coenam conditam dabo
Hodie, atque ita suavi suavitate condiam,
Ut quisque quidque conditum gustaverit,
Ipsos sibi faciam ut digitos praerodat suos.

BALLIO.

Quaeso hercle priusquam quidquam convivis da-
bis,

Gustato tute prius, et discipulis dato,
Ut praerodatis vostras furtificas manus.

COQUUS.

Fortasse haec tu nunc mihi non credas quae lo-
quor.

BALLIO.

Molestus ne sis, nimium jam tinnis, non places.
Hem! illic ego habito. intro huc abi, et coenam
coque

Propere.

COQUUS.

Quin is accubitus, et convivas cedo.
Conrumpitur jam coena.

BALLIO.

Hem! subolem sis vide!

Jam hic quoque scelestus, est coqui sublingio.
Profecto, quid nunc primum caveam, nescio,

Ita in aedibus sunt fures : praedo in proxumo est.
 Jam a me hic vicinus apud forum paulo prius
 Pater Calidori opere petivit maxumo,
 Ut mihi caverem a Pseudolo servo suo,
 Neu fidem ei haberem. nam eum circumire in
 hunc diem,
 Ut me, si posset, muliere intervorteret,
 Eum promisisse firmiter dixit sibi,
 Sese abducturum a me dolis Phoenicium.
 Nunc ibo intro, atque edicam familiaribus,
 Profecto ne quis quidquam credat Pseudolo.

A C T U S I V.

S C E N A I.

P S E U D O L U S. S I M I A.

P S E U D O L U S. •

Si umquam quemquam Dii immortales volue-
 re esse auxilio adjutum,
 Tum me et Calidorum servatum volunt esse, et
 lenonem extinctum,
 Quom te adiutorem genuere mihi, tam doctum
 hominem atque astutum.
 Sed ubi illic est? sumne ego homo insipiens, qui
 haec mecum egomet loquor solus?
 Dedit verba mihi hercle, ut opinor, malus quom
 malo stulte cavi.

Tum pol ego interii, homo si ille abiit: **neque**
hoc opus, quod volui, ego hodie efficiam.

Sed eccum! video verbeream statuam. ut **magni-**
fice infert sese!

Hem! te hercle ego circumspectabam: **nimis me-**
tuebam male, ne abiisses.

S I M I A.

Fuit meum officium, ut facerem: fateor.

P S E U D O L U S.

Ubi restiteras?

S I M I A.

Ubi mihi libitum est.

P S E U D O L U S.

Istuc ego jam satis scio.

S I M I A.

Cur ergo, quod scis, me rogas?

P S E U D O L U S.

At hoc volo monere te.

S I M I A.

Monendus ne me moneat.

P S E U D O L U S.

Nimis tandem ego abs te contemnor.

S I M I A.

Quippe ego te ni contemnam, stratioticus homo
qui cluear?

P S E U D O L U S.

Jam.

Hoc volo, quod occeptum 'st, agi.

S I M I A.

Numquid agere aliud me vides?

PSEUDOLUS.

Ambula ergo cito.

SIMIA.

Immo otiose volo.

PSEUDOLUS.

Haec ea occasio est, dum ille dormit,
Volo tu prior ut occupes adire.

SIMIA.

Quid properas? placide.

Ne time. ita ille faxit Juppiter, ut ille palam
ibidem assiet,

Quisquis ille est, qui adest a Milite. numquam
edepol erit ille potior

Harpax, quam ego. habe animum bonum: pul-
chre ego hanc explicatam tibi rem dabo.

Sic ego illum dolis atque mendaciis in timorem
dabo

Militarem advenam, ipse sese ut neget eum esse
qui siet,

Meque ut esse autumet, qui ipse est.

PSEUDOLUS.

Qui potest?

SIMIA.

Occidis me,

Quom istuc rogitas.

PSEUDOLUS.

O hominem lepidum! te quoque etiam dolis
Atque etiam mendaciis, Juppiter te mihi servet.

S I M I A.

Immo mihi. sed vide, ornatus hic satis me con-
decet?

P S E U D O L U S .

Optume habet.

S I M I A.

Esto.

P S E U D O L U S .

Tantum tibi boni Dii immortales duint,
Quantum tu tibi optes. nam si exoptem, quan-
tum dignus, tantum dent,
Minus nihilo est. neque ego hoc homine quem-
quam vidi magis malum
Et maleficum.

S I M I A.

Tun' id mihi?

P S E U D O L U S .

Taceo. sed ego quae tibi dona
Dabo et faciam, si hanc rem sobrie accurassis!

S I M I A.

Potin' ut taceas?

Memorem inmemorem facit, qui monet quod
memor meminit. teneo omnia.

In pectore condita sunt, meditati sunt doli docte.

P S E U D O L U S .

Probus hic est

Homo.

S I M I A.

Neque hic est, neque ego.

P S E U D O L U S .

At vide ne titubes.

S I M I A.

Potin' ut taceas?

P S E U D O L U S.

Ita me Dii ament.

S I M I A.

Ita non facient, mera jam mendacia fundes.

P S E U D O L U S.

Ut ego ob tuam, Simia, perfidiam te amo et metuo, et magnifico!

S I M I A.

Ego istuc aliis dare condidici. mihi obtrudere non potes palpum.

P S E U D O L U S.

Ut ego te hodie accipiam lepide, ubi effeceris hoc opus!

S I M I A.

Ha ha he!

P S E U D O L U S.

Lepido victu, vino, unguentis, et inter pocula pulpamentis:

Ibidem una aderit mulier lepida, tibi savia super savia quae det.

S I M I A.

Lepide accipis me.

P S E U D O L U S.

Immo si efficis, tum faxo magis dicas.

S I M I A.

Nisi effecero, cruciabiliter carnufex me accipito.
Sed propera mihi monstrare, ubi ostium lenonis aedium.

PSEUDOLUS.

Tertium hoc est.

SIMIA.

St! tacé, ædes hiscunt.

PSEUDOLUS.

Credo, animo male's =

Aedibus.

SIMIA.

Quid jam?

PSEUDOLUS.

Quia edepol ipsum lenonem evomunt.

SIMIA.

Illicine est?

PSEUDOLUS.

Illic est.

SIMIA.

Mala merx est.

PSEUDOLUS.

Illuc sis vide:

Non prorsus, verum ex transverso cedit, quasi
cancer solet.

SCENA II.

BALLIO. PSEUDOLUS.

SIMIA.

BALLIO.

MINUS malum hunc hominem esse opinor,
quam esse censebam coquam:

Nam nihil etiam dum harpagavit, praeter cyathum et cantharum. —

P S E U D O L U S.

Heus tu! nunc occasio est et tempus.

S I M I A.

Tecum sentio.

P S E U D O L U S.

Ingrede in viam dolose: et ego hic in insidiis ero.

S I M I A.

Habui numerum sedulo, hoc est sextum a porta proximum

Angiportum, in id angiportum me devorti jusserrat:

Quotumas aedis dixerit, id ego admodum incerto scio.

B A L L I O.

Quis hic homo chlamydatum est, aut unde est, aut quem quaeritat?

Peregrina facies videtur hominis, atque ignobilis.

S I M I A.

Sed eccum, qui ex incerto faciet mihi, quod quaero, certius.

B A L L I O.

Ad me adit recta unde ego hominem hunc esse dicam gentium?

S I M I A.

Heus tu, qui cum hircina astas barba, responde quod rogo.

S I M I A.

Accipe: cognosce signum.

B A L L I O.

Oho! Polymachaeroplacides,
Purus putus est ipse: novi: heus!

S I M I A.

Polymachaeroplacides
Nomen est. scio jam tibi me recte dedisse episto-
lam:

Postquam Polymachaeroplacidae elocutus no-
men es.

B A L L I O.

Sed quid agit is?

S I M I A.

Quod homo edepol fortis, atque bellator
probus.

Sed propera hanc pellegere quaeso epistolam, ita
negotium est,

Atque accipere argentum actutum, mulieremque
mihi emitte.

Nam necesse hodie Sicyoni me esse, aut cras mor-
tem exsequi,

Ita herus meus est imperiosus.

B A L L I O.

Novi, notis praedicas.

S I M I A.

Propera pellegere epistolam ergo.

B A L L I O.

Id ago, si taceas modo.
Miles lenoni Ballioni epistolam

Conscribam mittit Polymachaeroplacides,
Imaginem obsignatam, quae inter nos duo
Convenit olim.

S I M I A.

Symbolum est in epistola.

B A L L I O.

Video, et cognosco signum. sed in epistola
Nullam salutem mittere ne scribam solet?

S I M I A.

Ita militaris disciplina est, Ballio:

Manu salutem mittunt benevolentibus;

Eadem malam rem mittunt malevolentibus.

Sed, ut occepisti, perge operam experiri,

Quid epistola ista narret.

B A L L I O.

Ausculata modo.

Harpax calator meus est, ad te qui venit.

Tunc is es Harpax?

S I M I A.

Ego sum, atque ipse Harpax quidem.

B A L L I O.

Qui epistolam istam fert, ab eo argentum accipi,

Et cum eo simitu mulierem mitti volo.

Salutem scribam dignum 'st dignis mittere:

Te si arbitrarem dignum, misissem tibi.

S I M I A.

Quid nunc?

B A L L I O.

Argentum des; abducas mulierem.

S I M I A.

Uter remoratur?

B A L L I O.

Quin sequere ergo intro.

S I M I A.

Sequor.

S C E N A I I I.

P S E U D O L U S.

PEJOREM ego hominem magisque vorsute
malum

Numquam edepol quemquam vidi, quam hic
est Simia.

Nimis ego illum hominem metuo et formi-
do male,

Ne ~~malus~~ item erga me sit, ut erga illum fuit,
Ne in re secunda nunc mihi obvortat cornua,
Si occasionem capsit, qui siet malus.

Atque edepol equidem nolo: nam illi bene volo.

Nunc in metu sum maxumo, triplici modo.

Primum omnium jam hunc conparem metuo
meum,

Ne deserat me, atque ad hostis transeat.

Metuo autem, ne herus redeat etiam dum a foro,

Ne capta praeda capti praedones fuant.

Quom haec metuo, metuo, ne ille huc Harpax
adveniat,

Priusquam hinc hic Harpax abierit cum muliere.

Perii hercle! nimium tarde egrediuntur foras.

Cor conligatis vasis exspectat meum ,
 Si non educat mulierem secum simul ,
 Ut exsulatum ex pectore aufugiat meo.
 Victor sum : vici cautos custodes meos.

SCENA IV.

SIMIA. PSEUDOLUS.

SIMIA.

NE plora : nescis ut res sit , Phoenicium ,
 Verum haud multo post faxo scibis accubans.
 Non ego te ad illum duco dentatum virum
 Macedoniensem , qui te nunc flentem facit.
 Quojam esse te vis maxume , ad eum duco te :
 Calidorum haud multo post faxo amplexabere.

PSEUDOLUS.

Quid tu intus quaeso desedisti ? quam diu
 Mihi cor retunsum 'st oppugnando pectore !

SIMIA.

Occasionem reperisti , verbero ,
 Ubi perconteris me insidiis hostilibus :
 Quin hinc metimur gradibus militariis ?

PSEUDOLUS.

Atque edepol , quamquam nequani homo es ,
 recte mones.

Ite hac triumphi ad cantharum recta via.

SCENA V.

BALLIO.

HA hae! nunc demum mihi animus in tuto
est loco,
Postquam iste hinc abiit, atque abduxit mu-
lierem.

Libet nunc venire Pseudolum, scelerum caput,
Et abducere a meulierem fallaciis.
Conceptis hercle verbis, satis certo scio,
Ego perjurare mavellem me millies,
Quam mihi illum verba per deridiculum dare.
Nunc deridebo hercle hominem, si convenero.
Verum in pistrinum, credo, ut convenit, fore.
Nunc ego Simonem mihi obviam veniat velim,
Ut mea laetitia laetus promiscam siet.

SCENA VI.

SIMO. BALLIO.

SIMO.

VISO, quid rerum meus Ulysses egerit,
Jamne habeat signum ex arce Ballionia.

BALLIO.

O fortunate, cedo fortunatam manum,
Simo!

SIMO.

Quid est?

B A L L I O.

Jam:

S I M O.

Quid jam?

B A L L I O.

Nihil est quod metuas.

S I M O.

Quid est?

Venitne homo ad te?

B A L L I O.

Non.

S I M O.

Quid est igitur boni?

B A L L I O.

Minæ viginti sanæ ac salvæ sunt tibi,
Hodie quas abs te inde est instipulatus Pseudolus.

S I M O.

Velim quidem hercle.

• B A L L I O.

Roga me viginti minas,
Si ille hodie illa sit potitus muliere,
Sive eam tuo gnato hodie, ut promisit, dabit:
Rogato hercle obsecro: gestio promittere.
Omnibus modis tibi esse rem ut salvam scias,
Atque etiam habeto mulierem dono tibi.

S I M O.

Nullum periculum 'st, quod sciam, stipularier.
Ut concepisti verba, Viginti minas
Dabin'?

Vol. III.

O

B A L L I O.

Dabuntur.

S I M O.

Hoc quidem actum 'st haud male. —
Sed hominem convenistin'?

B A L L I O.

Immo ambos simul. —

S I M O.

Quid ait? quid narrat? quaeso, quid dicit tibi? —

B A L L I O.

Nugas theatri, verba quae in Comoediis
Solent lenoni dici, quae pueri sciunt:
Malum, et scelestum, et perjurum aibat esse me.

S I M O.

Pol haud mentitu 'st.

B A L L I O.

Ergo haud iratus fui:

Nam quanti refert te nec recte dicere,
Qui nihili faciat, quique infitias non eat?

S I M O.

Quid est, quod non metuas ab eo? id audire
expeto.

B A L L I O.

Quia numquam ab me abducet mulierem jam;
nec potest.

Meministine tibi me dudum dicere,
Eam venisse militi Macedonio?

S I M O.

Memini.

B A L L I O.

Hem, illius servos huc ad me argentum
adtulit,

Et obsignatum symbolum.

S I M O.

Quid postea?

B A L L I O.

Qui inter me atque illum militem convenerat:
Is secum abduxit mulierem haud multo prius.

S I M O.

Bonan' fide istuc dicis?

• B A L L I O.

Unde ea sit mihi?

S I M O.

Vide modo, ne illic sit contechnatus quidpiam.

B A L L I O.

Epistola atque imago me certum facit.

Quin jam quidem illam in Sicyonem ex urbe
abduxit modo.

S I M O.

Bene hercle factum. quid ego cesso Pseudolum
Facere, ut det nomen ad molarum coloniam?
Sed quis hic homo est chlamydatus?

B A L L I O.

Non edepol scio,

Nisi ut observemus quo eat, aut quam rem
gerat.

SCENA VII.

HARPAX. SIMO. BALLIO.

HARPAX.

MALUS et nequam 'st homo, qui nihili imperium heri

Sui servos facit. nihili est autem, suum

Qui officium facere inmemor est, nisi adeo monitus.

Nam qui liberos esse illico se arbitrantur,

Ex conspectu heri si sui se abdiderunt,

Luxuriantur, lustrantur, comedunt quod

Habent, ii nomen diu servitutis ferunt:

Nec boni ingeni quidquam in his inest, nisi ut in-

Probis se artibus teneant. cum his mihi nec locus, nec sermo

Convenit, neque his umquam nobilis fui.

Ego, ut mihi imperatum est, etsi abest, hic adesse herum

Arbitror. nunc ego illum metuo, quom hic non adest;

Ne, quom assiet, metuam. ei rei operam dabo.

Nam me in taberna usque adhuc sineret Syrus,

Quoi dedi symbolum: mansi, ut jusserat:

Leno ubi esset domi, me aibat arcessere.

Verum ubi is non venit, nec vocat, venio huc ultro.

It sciam, quid rei siet: ne illic homo me ludificetur.

Neque quidquam est melius, quam ut hoc pul-
tem, atque aliquem

Evocem huc intus. leno argentum hoc volo a
me accipiat,

Atque amittat mulierem nunc mecum simul.

B A L L I O.

Heus tu?

S I M O.

Quid vis?

B A L L I O.

Hic homo meu 'st.

S I M O.

Qui dum?

B A L L I O.

Quia

Praeda haec mea est: scortum quaerit, habet ar-
gentum.

Jam admordere hunc mihi lubet.

S I M O.

Jamne illū comesurus es?

B A L L I O.

Dum recens est,

Dum datur, dum calet, devorari decet: nam

Boni viri me pauperant, improbi alunt,

Augent rem meam mali; populi strenui

Damno mihi, improbi usui sunt.

S I M O.

Malum!

Quod tibi Dii dabunt, qui sic scelestus.

O 3

H A R P A X.

Me nunc conmoror, quom has foris non ferio,
Ut sciam, sitne Ballio domi.

B A L L I O.

Venus mihi haec

Bona dat, quom hos huc adigit lucrifugas, damni
Cupidos, qui se suamque aetatem bene curant;
Edunt, bibunt, scortantur. illi sunt alio ingenio
atque tu,

Qui neque tibi bene esse patere, et illis, qui-
bus est, invides.

H A R P A X.

Heus! ubi estis vos?

B A L L I O.

Hic quidem ad me recta habet rectam viam.

H A R P A X.

Heus! ubi estis vos?

B A L L I O.

Heus! adulescens, quid istic debetur tibi?
Bene ego ab hoc praedatus ibo: novi; bona
scaeva est mihi.

H A R P A X.

Ecquis hoc aperit?

B A L L I O.

Heus chlamydate, quid istic debetur tibi?

H A R P A X.

Aedium dominum lenonem Ballionem quaerito.

B A L L I O.

Quisquis es, adulescens, operam fac conpendi
quaerere.

H A R P A X.

Quid jam?

B A L L I O.

Quia te is ipse coram praesens praesentem videt.

H A R P A X.

Tun' is es?

S I M O.

Chlamydate, cave sis tibi a curio infortunio,
Atque in hunc intende digitum: hic leno est.

B A L L I O.

At hic est vir probus,
Sed tu, bone vir, flagitare saepe clamore in foro,
Quom libella nusquam est, nisi quid leno hic
subvenit tibi.

H A R P A X.

Quin tu mecum fabulare?

B A L L I O.

Fabulor. quid vis tibi?

H A R P A X.

Argentum accipias.

B A L L I O.

Jamdudum, si des, porrexisti manum.

H A R P A X.

Accipe: hic sunt quinque argenti lectae numeratae minae.

Hoc tibi herus me jussit ferre Polymachaeroplacides,

Quod deberet, atque ut mecum mitteres Phoenicium.

BALLIO.
 Herus tuus?
 HARPA X.
 Ita dico.
 BALLIO.
 Miles?
 HARPA X.
 Ita loquor.
 BALLIO.
 Macedonius?
 HARPA X.
 Admodum, inquam.
 BALLIO.
 Te ad me misit Polymachaeroplacides?
 HARPA X.
 Vera memoras.
 BALLIO.
 Hoc argentum ut mihi dares?
 HARPA X.
 Si tu quidem es
 Leno Ballio.
 BALLIO.
 Atque ut a me mulierem abduceres?
 HARPA X.
 Ita.
 BALLIO.
 Phoeniciumne esse dixit?
 HARPA X.
 Recte meministi.
 BALLIO.
 Mane:

Jam redeo ad te.

H A R P A X.

At maturate propera. nam propero: vides
Jam die multum esse.

B A L L I O.

Video. hunc advocare etiam volo.
Mane modo istic: jam revortar ad te. quid nunc
fiet, Simo?

Quid agimus? manifesto hunc hominem teneo,
qui argentum adtulit.

S I M O.

Quid jam?

B A L L I O.

An nescis, quae sit haec res?

S I M O.

Juxta cum ignarissumis.

B A L L I O.

Edepol hominem verberonem Pseudolum! ut
docte dolum

Conmentu 'st! tantundem argenti, quantum mi-
les debuit,

Dedit huic, atque hominem exornavit, mulie-
rem qui arcesseret.

Pseudolus tuus allegavit hunc, quasi a Macedonio
Milite esset.

S I M O.

Habesne argentum ab homine?

B A L L I O.

Rogitas, quod vides?

S I M O.

Heus, memento ergo dimidium isthinc mihi de
praeda dare :

Commune istuc esse oportet.

B A L L I O.

Quid, malum? id totum tuum 'st.

H A R P A X.

Quam mox mihi operam das?

B A L L I O.

Tibi do equidem. quid nunc mihi es
auctor, Simo?

S I M O.

Exploratorem hunc faciamus ludos suppositi-
cium.

B A L L I O.

Adeo, donicum ipse sese ludos fieri senserit :
Sequere. quid ais? nempe tu illius servos es?

H A R P A X.

Planissime.

B A L L I O.

Quanti te emit?

H A R P A X.

Suarum in pugna virium victoria.
Nam ego eram domi imperator summus in pa-
tria mea.

B A L L I O.

An etiam ille umquam expugnavit carcèrem,
patriam tuam?

H A R P A X.

Contumeliam si dices, audies.

BALLIO.

Quotumo die

Ex Sicyone huc pervenisti?

HARPAX.

Altero ad meridiem.

BALLIO.

Strenue mehercle iisti. quamvis pernix hic est
homo.

Ubi auram aspicias, scias posse eum gerere cras-
sas conpedes.

Quid ais? tune etiam cubitare solitus es in cu-
nis puer?

SIMO.

Scilicet.

BALLIO.

Etiamne facere solitus es? scin' quid loquar?

SIMO.

Scilicet solitum esse.

HARPAX.

Sanine estis?

BALLIO.

Quid hoc, quod te rogo?

Noctu in vigiliam quando ibat miles, tum tu
ibas simul?

Conveniebatne in vaginam tuam machaera mi-
litis?

HARPAX.

I in malam crucem.

BALLIO.

Ire licebit tibi tamen hodie temporis.

HARPAX.

Quin tu mulierem mihi emittis, aut reddis argentum?

BALLIO.

Mane.

● HARPAX.

Quid, maneam?

BALLIO.

Chlamydem hanc conmemores, quanti conducta 'st.

HARPAX.

Quid est?

BALLIO.

Quid meret machaera?

HARPAX.

Helleborum hisce hominibus est opus.

BALLIO.

Eho!

HARPAX.

Mitte.

BALLIO.

Quid mercedis petasus hodie domino demeret?

HARPAX.

Quid, domino? quid somniatis? mea quidem haec habeo omnia,

Meo peculio emta.

BALLIO.

Nempe quod femina summa sustinet.

HARPAX.

Uncti hi sunt senes, fricari sese ex antiquo volunt.

B A L L I O.

Responde obsecro hercle hoc vero serio, quod
te rogo:

Quid meres? quantillo argento te conduxit Pseu-
dolos?

H A R P A X.

Qui istic Pseudolu 'st?

B A L L I O.

Praeceptor tuus, qui te hanc fallaciam
Docuit, ut fallaciis hinc a me mulierem abdu-
ceres.

H A R P A X.

Quem tu Pseudolum, quas tu mihi praedicas
fallacias?

Quem ego hominem nullius coloris novi.

B A L L I O.

Non tu istinc abis?

Nihil est hodie hic sycophantis quaestus: proin'
tu Pseudolo

Nunties, abduxisse alium praedam, qui occurrit
prior

Harpax.

H A R P A X.

Is quidem edepol Harpax ego sum.

B A L L I O.

Immo edepol esse vis.

Purus putus hic sycophanta est.

H A R P A X.

Ego tibi argentum dedi,

Et dudum adveniens extemplo symbolum ser-
vo tuo,

Heri imagine obsignatam epistolam hic ante
ostium.

BALLIO.

Meo tu epistolam dedisti servo? quoi servo?

HARPAX.

Syro.

BALLIO.

Non confidit. sycophanta hic nequam 'st: nugas
meditatur male.

Nam illam epistolam ipse verus Harpax huc ad
me adtulit.

HARPAX.

Harpax ego vocor: ego servos sum Macedonis
militis:

Ego nec sycophantiose quidquam ago, nec ma-
lefice,

Neque istum Pseudolum mortalis qui sit novi,
neque scio.

SIMO.

Tu, nisi mirum 'st, leno, plane perdidisti mu-
lierem.

BALLIO.

Edepol nae istuc magis magisque metuo, quom
verba audio.

SIMO.

Mihi quoque edepol jamdudum ille Syrus cor
perfrigefacit,

Symbolum qui hoc accepit: mira sunt! Pseudolus est. eho

Tu! qua facie fuit, dudum quoi dedisti symbolum?

H A R P A X.

Rufus quidam, ventriosus, crassis suris, subniger,
Magno capite, acutis oculis, ore rubicundo, admodum

Magnis pedibus.

S I M O.

Perdidisti, postquam dixisti pedes.
Pseudolus fuit ipse.

B A L L I O.

Actum 'st de me. jam morior, Simo.

H A R P A X.

Hercle haud te sinam emoriri, nisi argentum
mihi redditur,

Viginti minae.

S I M O.

Atque etiam mihi aliae viginti minae.

B A L L I O.

Auferetur id praemium a me, quod promisi per
jocum?

S I M O.

De improbis viris auferri praemium et praedam
debet.

B A L L I O.

Saltem Pseudolum mihi dedas.

S I M O.

Pseudolum ego dedam tibi?

Quid deliquit? dixin', ab eo tibi ut caveres
centies?

B A L L I O .

Perdedit me.

S I M O .

At me viginti modicis multavit min.

B A L L I O .

Quid nunc faciam?

H A R P A X .

Si mihi argentum dederis, te suspendito.

B A L L I O .

Dii te perdant! sequere sis me ergo hac ad fo-
rum, ut solvam.

H A R P A X .

Sequor.

B A L L I O .

Hodie ego peregrinos absolvam, cras agam cum
civibus.

Pseudolus mihi centuriata habuit capitis comitia,
Qui illum ad me hodie allegavit, mulierem qui
abduceret.

Sequere tu. nunc ne expectetis, dum hac do-
mum redeam via.

Ita res gesta est: angiporta haec certum 'st con-
sectarier.

H A R P A X .

Si graderere tantum, quantum loquere, jam es-
ses ad forum.

B A L L I O .

Certum 'st mihi emortualem facere ex natali die.

SCENA VIII.

S I M O.

BENE ego illum tetigi! bene autem servos
inimicum suum.
Nunc mihi certum 'st, alio pacto Pseudolo in-
sidias dare,
Quam in aliis Comœdiis fit, ubi cum stimulis
aut flagris
Insidiantur: at ego jam inultus promam viginti
minas,
Quas promisi, si effecisset: obviam ei ultro de-
feram.
Nimis illic mortalis doctus, nimis vorsutus, ni-
mis malus.
Superavit Dolum Trojanum atque Ulyssem Pseu-
dolos.
Nunc ibo intro, argentum promam: Pseudolo
insidias dabo.

ACTUS V.

SCENA I.

P S E U D O L U S.

QUID hoc? siccine hoc fit? pedes, statin' an
non?
An id voltis, ut me hic jacentem aliquis tollat?
Vol. III. P

Nam hercle si cecidero, vostrum erit flagitium.
Pergitin' pergere? ah, saeviendum mihi
Hodie est. magnum hoc vitium vino est,
Pedes captat primum. luctator dolosu 'st.
Profecto edepol ego nunc probe abeo madulsa:
Ita victu excurato, ita mundiciis digne, ah!
Itaque in loco festivo sumus festive accepti.
Quid opus, me multas agere ambages? hoc
Est homini, quamobrem vitam amet. hic omnes
Voluptates; in hoc omnes venustates sunt:
Deis proximum esse arbitror. nam ubi amans
complexu 'st
Amantem, ubi labra ad labella adjungit,
Ubi alter alterum bilingui manifesto
Inter seprehendunt: ubi mamma manacula
Opprimitur alia; aut, si lubet, corpora
Conduplicant: manu candida cantharum dulci-
ferum
Propinare amicissumam amicitiam; neque ibi esse
alium alii
Odio, ibi nec molestum, nec sermonibus moro-
logis uti:
Unguenta, atque odores, lemniscos, corollas dari
dapsiles.
Non enim parcipromi victu cetero; ne quis me
roget.
Hoc ego modo, atque herus minor hanc diem
sumsimus prothyme,
Postquam opus meum, ut volui, omne perpe-
travi, hostibus fugatis:

Illos accubantis, potantis, amantis, cum scortis
Reliqui, et meum scortum ibidem, cordi atque
animo suo

Obsequentes. sed postquam exsurrexi, orant me,
uti saltem.

Ad hunc me modum intuli, ut illis satisfacerem
ex disciplina: quippe ego

Qui probe Ionica perdidici. sed palliolatim ami-
ctus

Sic hac incessi ludibundus. plaudunt partim: cla-
mitant me, ut revortar.

Occupi denuo hoc modo volvi. idem amicae da-
bam me meae,

Ut me amaret; ubi circumvortor, cado: id fuit
naenia ludo.

Itaque dum enitor, pax! jam paene inquinavi
pallium. nimiae tum

Voluptati edepol fui ob casum. datur cantharus:
bibit. conmuto

Illico pallium, illud posivi: inde huc exii, cra-
pulam dum amoverem.

Nunc ab hero ad herum meum majorem venio,
foedus commemoratum.

Aperite, aperite! heus! Simoni me adesse, quis
nuntiate.

SCENA II.

SIMO. PSEUDOLUS. BALLIO.

SIMO.

Vox viri pessumi me exciet foras. sed quid
hoc? quo modo? quid tu? video ego?

PSEUDOLUS.

Cum corona ebrium Pseudolum tuum.

SIMO.

Libere hercle hoc quidem. sed vide statum!
Num mea gratia pertimescit? magis cogito, sae-
viter blanditerne alloquar.

Sed hoc me vetat vim facere nunc, quod fero,
si qua in hoc spes sita 'st mihi.

PSEUDOLUS.

Vir malus viro optumo obviam it.

SIMO.

Dii te ament, Pseudole. phui! in malam
crucem.

PSEUDOLUS.

Cur ergo me afflictor?

SIMO.

Quid tu, malum, ergo in os mihi ebrius
inructas?

PSEUDOLUS.

Molliter siste nunc me, cave ne cadam: non vi-
des me, ut madide madeam?

S I M O.

Quae ista haec audacia est, te sic interdus cum
corolla ebrium incedere?

P S E U D O L U S.

Lubet.

S I M O.

Quid lubet? pergin' ructare in os mihi?

P S E U D O L U S.

Suavis ructus mihi est; sic sine: i modo.

S I M O.

Credo equidem potesse te, scelus, Massici mon-
tis uberrumos quatuor
Fructus ebibere in hora una.

P S E U D O L U S.

Hiberna, addito.

S I M O.

Haud male mones:

Sed dic tamen, unde onustam celocem agere te
praedicem?

P S E U D O L U S.

Cum tuo filio

Perpotavi modo. sed, Simo, ut probe tactus
Ballio est! quae tibi dixi, ut
Effecta reddidi!

S I M O.

Derides? pessumus homo est.

P S E U D O L U S.

Mulier haec

Feci cum tuo filio libera accubet.

P 3

S I M O.

Omnia, ut quidque egisti ordine,

Scio.

P S E U D O L U S.

Quid ergo dubitas dare mihi argentum?

S I M O.

Jus petis, fateor.

Tene.

P S E U D O L U S.

At negabas daturum esse te mihi, tamen das.

onera hunc hominem, atque me

Consequere hac.

S I M O.

Ego istum onerem?

P S E U D O L U S.

Onerabis, scio.

S I M O.

Quid ego huic homini faciam?

Satin' ultro et argentum aufert, et me inridet?

P S E U D O L U S.

Vae victis!

S I M O.

Vorte ergo humerum.

Hem!

B A L L I O.

Hoc ego numquam ratus sum fore, me ut

tibi fierem supplex.

Heu heu heu!

P S E U D O L U S.

Desine.

B A L L I O.

Doleo.

P S E U D O L U S.

Ni doleres tu , ego dolerem.

B A L L I O.

Quid hoc? auferrene , Pseudole, abs tuo hero?

P S E U D O L U S.

Lubentissimo corde atque animo.

B A L L I O. ●

Non audes , quaeso , aliquam partem mihi gratiam facere hinc argenti?

P S E U D O L U S.

Novi , me dices avidum esse. nam hinc numquam eris nummo divitior.

Neque te mei tergi misereret , si hoc non hodie effecissem.

B A L L I O.

Erit, ubi te ulciscar , si vivo.

P S E U D O L U S.

Quid minitare? habeo tergum.

B A L L I O.

Age sane.

P S E U D O L U S.

Igitur redi.

B A L L I O.

Quid redeam?

P S E U D O L U S.

Redi modo ; non eris deceptus.

B A L L I O.

Redeo.

P S E U D O L U S.

Simul mecum potatum.

B A L L I O.

Egone eam?

P S E U D O L U S.

Fac, quod te jubeo.

Si is, aut dimidium, aut plus etiam faxo hinc
feres.

B A L L I O.

Eo; duc me, quo vis.

P S E U D O L U S.

Quid nunc?

Numquid iratus es aut mihi, aut filio, propter
has res, Simo?

S I M O.

Nihil profecto.

P S E U D O L U S.

I hac.

B A L L I O.

Te sequor. quin vocas spectatores simul?

P S E U D O L U S.

Hercle me isti

Haud solent vocare, neque ergo ego istos. verum
si vultis applaudere

Atque approbare hunc gregem et fabulam, in
crastinum vos vocabo.

M. ACCI PLAUTI
R U D E N S.

DRAMATIS PERSONAE

ARCTURUS, *Prologus.*

SCEPARNIO, *servus.*

PLEUSIDIPPUS, *adolescens.*

DAEMONES, *senex.*

PALAESTRA, }
AMPELISCA, } *mulieres.*

SACERDOS, *anus.*

PISCATORES.

TRACHALIO, *servus.*

LABRAX, *leno.*

CHARMIDES, *parasitus.*

LORARI.

GRIPUS, *piscator.*

A R G U M E N T U M

(Ut quibusdam videtur)

P R I S C I A N I

RETI piscator de mari extraxit vidulum.
 Ubi erant herilis filiae crepundia.
 Dominum ad lenonem quae subrepta venerat.
 Ea in clientelam suapte imprudens patris
 Naufragio ejecta devenit: cognoscitur.
 Suoque amico Pleusidippo jungitur.

A L I U D A R G U M E N T U M

C A M E R A R I I

NOMEN Fabulae ex re inditum. Introducitur enim piscator, qui in mari cepisset vidulum. Funes autem nauticos atque omnino grandiores, rudentes dixere, sive a strepitu, seu aliunde. Argumentum tale est. Amiserat parvulam filiam civis quidam Atheniensis, ea venierat lenoni Cyrenensi. Pater hujus injuriis civium suorum ad inopiam redactus, Athenis sese Cyrenas contulit. Puellam Atticam amat adolescens, et redimere vult: sed leno spe majoris lucri clanculum in Siciliam avehere illam parat. Navi autem fracta, haec et altera quaedam conserva ipsius, ad litus Cyrenaicum in scapha referuntur: et leno rejicitur fluctibus: omnibus, quae secum auferre vo-

luerat, bonis amissis. Repertas autem puellas ad fanum Veneris abducere vult. Quibus senex ille Atticus opem fert, ignarus adesse filiam suam. Supervenit adolescens, lenonem in jus rapit. Senex filiam cognoscit de crepundiis inditis in vidulum, quem servus senis illius de mari extraxerat captum reti. Tum prospera contingunt omnibus omnia. Uxorem ducit puellam amatam adolescens: lenoni pecunia redditur: et piscatori conciliatur libertas.

A R C T U R U S

P R O L O G U S.

QUI gentes omnis, mariaque et terras movet,
 Eius sum civis civitate coelitem. /
 Ita sum, ut videtis, splendens stella candida,
 Signum quod semper tempore exoritur suo,
 Hic atque in coelo. nomen Arcturo est mihi.
 Noctu sum in coelo clarus, atque inter Deos:
 Inter mortalis ambulo interdus.
 Et alia signa de coelo ad terram accidunt.
 Qui est imperator Divôm atque hominum Jup-
 piter,
 Is nos per gentis alium alia disparat,
 Hominum qui facta, mores, pietatem et fidem
 Noscamus; ut quemque adjuvet opulentia:
 Qui falsas lites falsis testimoniis
 Petunt; quique in jure abjurant pecuniam;
 Eorum referimus nomina exscribta ad Jovem.
 Cotidie ille scit, quis hic quaerat malum.
 Qui hic litem adipisci postulant perjurio,
 Mali res falsas qui inpetrant ad judicem:
 Iterum ille eam rem judicatam judicat,
 Majore multa multat, quam litem auferunt.
 Bonos in aliis tabulis exscribtos habet.
 Itque hoc scelesti in animum inducunt suum,
 ovem se placare posse donis, hostiis:

Et operam et surtum perdunt: id eo fit, quia
Nihil ei acceptum 'st a perjuris supplici.
Facilius, si qui pius est, a Diis supplicans,
Quam qui scelestu 'st, inveniet veniam sibi.
Idcirco moneo vos ego haec, qui estis boni,
Quique aetatem agitis cum pietate et cum fide,
Retinete porro; post factum ut laetemini.
Nunc, huc qua caussa veni, argumentum eloqua
Primumdum huic esse nomen urbi Diphilus
Cyrenas voluit. illic habitat Daemones
In agro atque villa proxuma propter mare,
Senex, qui huc Athenis exsul venit, haud malus.
Neque is adeo propter malitiam patria caret:
Sed, dum alios servat, se inpedivit interim:
Rem bene paratam comitate perdidit.
Huic filiola virgo periit parvola,
Eam de praedone vir mercatur pessumus,
Is eam huc Cyrenas leno advexit virginem.
Adulescens quidam civis hujus Atticus
Eam vidit ire e ludo fidicinio domum.
Amare ocepit: ad lenonem devenit,
Minis triginta sibi puellam destinat,
Datque arrhabonem, et jurejurando alligat.
Is leno, ut se aequom 'st, flocci non fecit fidem:
Neque, quod juratus adulescenti dixerat.
Ei erat hospes, par illius, Siculus, senex
Scelestus, Agrigentinus, urbis proditor:
Is illius laudare infit formam virginis,
Et aliarum itidem, quae ejus erant mulierculae.
Infit lenoni suadere, ut secum simul

Eat in Siciliam: ibi esse homines voluptarios
 Dicit: potesse ibi fieri eum divitem:
 Ibi esse quaestum maxumum meretricibus.
 Persuadet. navis clanculum conducitur.
 Quidquid erat, noctu in navem conportat domo
 Leno: adolescenti, qui puellam ab eo emerat,
 Ait sese Veneri velle votum solvere.
 Id hic est fanum Veneris, et eo ad prandium
 Vocavit adolescentem hunc. ipse hinc illico
 Conscendit navem, avehit meretriculas.
 Adolescenti alii narrant, ut res gesta sit:
 Lenonem abivisse. ad portum adolescens venit:
 Illorum navis longe in altum abscesserat.
 Ego, quoniam video virginem asportarier,
 Tetuli ei auxilium et lenoni exitium simul:
 Increpui hibernum, et fluctus movi maritimos.
 Nam Arcturus signum sum omnium acerrumum:
 Vehemens sum exoriens: quom occido, vehe-
 mentior.
 Nunc ambo in saxo, leno atque hospes, simul
 Sedent ejecti: navis confracta est ibus.
 Illa autem virgo, atque altera itidem ancillula,
 De navi timidae desiluerunt in scapham.
 Nunc eas ab saxo fluctus ad terram ferunt,
 Ad villam illius, exsul ubi habitat senex,
 Quojus deturbavit ventus tectum et tegulas.
 Et servos illic est ejus, qui egreditur foras.
 Adolescens huc jam adveniet, quem videbitis,
 Qui illam mercatu 'st de lenone virginem.
 Valet, ut hostes vestri diffidant sibi.

ACTUS PRIMUS.

SCENA I.

SCEPARNIO.

PRO Dii immortales! tempestatem quojussmodi
 Neptunus nobis nocte hac misit proxuma!
 Detexit ventus villam. quid verbis opu'st?
 Non ventus fuit, verum Alcumena Euripidi:
 Ita omnis de tecto deturbavit tegulas,
 Illustrioris fecit, fenestrasque indidit.

SCENA II.

PLEUSIDIPPUS. DAEMONES.

SCEPARNIO.

PLEUSIDIPPUS.

ET vos a vestris abduxi negotiis,
 Neque id processit, qua vos duxi gratia,
 Neque quivi lenonem ad portum prehendere.
 Sed mea desidia spem deserere nolui:
 Eo vos, amici, detinui diutius.
 Nunc huc ad Veneris fanum venio visere;
 Ubi rem divinam se facturum dixerat.

SCEPARNIO.

Si sapiam, hoc, quod me mactat, concinnem
 lutum.

ACTUS I. SC. II. 241

PLEUSIDIPPUS.

Upe me hinc nescio quis loquitur.

DAEMONES.

Heus, Sceparnio!

SCEPARNIO.

Qui nominat me?

DAEMONES.

Qui pro te argentum dedit.

SCEPARNIO.

Quasi me tuum esse servom dicas, Daemones?

DAEMONES.

Luto usu 'st multo, multam terram confode:

Villam integundam intellego totam mihi:

Nam nunc perlucet ea, quam cribrum, crebrius.

PLEUSIDIPPUS.

Pater salveto, amboque adeo.

DAEMONES.

Salvos sies.

SCEPARNIO.

Sed utrum tu mas an femina es, qui illum patrem

Voces?

PLEUSIDIPPUS.

Vir sum equidem.

DAEMONES.

Quaere vir porro patrem.

Filiolam ego unam habui, eam unam perdidi.

Virile secus numquam ullum habui.

PLEUSIDIPPUS.

At Dii dabunt.

Vol. III.

Q

S C E P A R N I O.

Tibi quidem hercle, quisquis es, magnum malur ,
 Qui oratione hic nos occupatos occupes.

P L E U S I D I P P U S.

Isticchine vos habitatis?

S C E P A R N I O.

Quid tu id quaeritas?

An quo furatum mox venias, vestigas loca?

P L E U S I D I P P U S.

Peculiosum esse decet servom et probum,
 Quem hero praesente praetereat oratio;
 Aut qui inclementer dicat homini libero.

S C E P A R N I O.

Et inpudicum et inpudentem hominem addecet,
 Molestum ultro advenire ad alienam domum,
 Quoi debeatur nihil.

D A E M O N E S.

Tace, Sceparnio.

Quid opus, adulescens, est?

P L E U S I D I P P U S.

Isti infortunium,

Qui praefestinet, ubi herus assit, praeloqui.
 Sed nisi molestum 'st, paucis percontarier
 Volo ego ex te.

D A E M O N E S.

Dabitur opera, atque in negotio-

S C E P A R N I O.

Quin tu in paludem is, exsicasque arundines,
 Qui pertegamus villam, dum sudum 'st?

DAEMONES.

Tace.

Tu, si quid opus est, dice.

PLEUSIDIPPUS.

Dic, quod te rogo.

Ecquem tu hic hominem crispum, incanum videris,

Malum, perjurum, palpatorem?

DAEMONES.

Plurimos.

Nam ego propter ejusmodi viros vivo miser.

PLEUSIDIPPUS.

Hic dico in fanum Veneris qui mulierculas

Duas secum adduxit: quique adornaret sibi,

Ut rem divinam faciat aut hodie aut heri.

DAEMONES.

Non hercle, adulescens, jam hos dies conplu-
sculos

Quemquam istic vidi sacrificare: neque potest

Clam me esse, si qui sacrificant. semper petunt

Aquam hinc, aut ignem, aut vascula, aut cul-
trum, aut veru,

Aut aulam extarem, aut aliquid: quid verbis
opu'st?

Veneri paravi vasa et puteum, non mihi.

Nunc intervallum jam hos dies multos fuit.

PLEUSIDIPPUS.

Ut verba praehibes, me periisse praedicas.

DAEMONES.

Mea quidem hercle caussa salvos sis licet.

Q 2

S C E P A R N I O.

Heus tu! qui fana ventris caussa circumis,
 Jubere meliu 'st prandium ornari domi;
 Fortasse tu huc vocatus es ad prandium.
 Ille, qui vocavit, nullus venit.

P L E U S I D I P P U S.

Admodum.

S C E P A R N I O.

Nullum 'st periculum te hinc ire inpransum do-
 mum.

Cererem te melius quam Venerem sectarier,
 Amore haec curat, tritico curat Ceres.

P L E U S I D I P P U S.

Deludificavit me ille homo indignis modis.

D A E M O N E S.

Pro Dii immortales, quid illuc est, Sceparnio,
 Hominum secundum litus?

S C E P A R N I O.

Ut mea est opinio,

Propter viam illi sunt vocati ad prandium.

D A E M O N E S.

Qui?

S C E P A R N I O.

Quia post coenam, credo, laverunt heri,
 Confracta navis in mari est illis.

D A E M O N E S.

Ita est.

S C E P A R N I O.

At hercle nobis villa in terra et tegulae.

DAEMONES.

Hui!

Homunculi, quanti estis! ejecti ut natant!

PLEUSIDIPPUS.

Ubi sunt ii homines, obsecro?

DAEMONES.

Hac ad dexteram;

Viden' secundum litus?

PLEUSIDIPPUS.

Video, sequimini.

Utinam sit is, quem ego quaero, vir sacerrumus!

Valete.

SCEPARNIO.

Si non moneas, nosmet meminimus.

Sed, o Palaemon, sancte Neptuni comes,

Quique hercule illi socius esse diceris,

Quod facinus video!

DAEMONES.

Quid vides?

SCEPARNIO.

Mulierculas

Video sedentis in scapha solas duas.

Ut afflictantur miserae! euge euge, perbene,

Ab saxo avortit fluctus ad litus scapham.

Neque gubernator umquam potuit melius.

Non vidisse undas me majoris censeo.

Salvae sunt, si illos fluctus devitaverint.

Nunc, nunc periculum 'st! ejecit alteram,

At in vado 'st. jam facile enabit. eugepae!

Viden', alteram illam ut fluctus ejecit foras!

Q 3

Surrexit: horsum se capessit: salva res!
 Desiluit hæc autem altera in terram e scapha.
 Ut prae timore in genua in undas concidit!
 Salva 'st, evasit ex aqua; jam in litore est.
 Sed dextrovorsum avorsa it in malam crucem.
 Hem, errabit illaec hodie!

D A E M O N E S.

Quid id refert tuâ?

S C E P A R N I O.

Si ad saxum quo capessit, ea deorsum cadit,
 Errationis fecerit compendium.

D A E M O N E S.

Si tu de illarum coenaturus vesperi es,
 Illis curandum censeo, Sceparnio:
 Si apud me esurus es, mihi dari operam volo.

S C E P A R N I O.

Bonum aequomque oras.

D A E M O N E S.

Sequere me hac ergo.

S C E P A R N I O.

Sequor.

S C E N A I I I.

P A L A E S T R A.

NIMIO hominum fortunae minus miserae me-
 morantur,
 Quam reapse experiundo iis datur acerbum!
 Hoc Deo conplacitum 'st? me hoc ornatu or-
 natam,

In incertas regiones, timidam, ejectam?

Hancine ego ad rem natam miseram me memorabo?

Hancine ego partem capio ob pietatem precipuam?

Nam hoc mihi haud labori est laborem hunc potiri,

Si erga parentem aut Deos me inpiavi;

Sed id si parate curavi ut caverem,

Tum hoc mihi indecore, inique, inmodeste

Datis, Dii. nam quid habebunt sibi igitur inpii

Posthac, si ad hunc modum 'st innoxiiis honor

Apud vos? nam me si sciam fecisse,

Aut parentes sceleste, minus me miserer:

Sed hercle scelus me sollicitat: ejus me inpietas male

Habet. is navem atque omnia perdidit in mari.

Haec bonorum ejus sunt reliquiae. etiam, quae simul

Vecta mecum in scapha 'st, excidit. ego nunc sola sum.

Quae si mihi foret salva saltem, labor

Lenior esset hic mihi ejus opera.

Nunc quam spem, aut opem, aut consili quid capessam?

Ita hic solis locis conpotita sum.

Hic saxa sunt, hic mare sonat, nec quisquam

Homo mihi obviam venit.

Hoc quod induta sum, summae opes oppido,

Nec cibo, nec loco, tecta quo sim, scio.

Quae mihi est spes, qua me vivere velim?
 Nec loci gnara sum, nec diu hic fui.
 Saltem aliquem velim, qui mihi ex his locis
 Aut viam aut semitam monstret: ita nunc hac
 An illac eam, incerta sum consili:
 Nec prope usquam hic quidem cultum agrum
 conspicor.

Algor, error, pavor membra omnia tenent.
 Haec parentes haud mei scitis miseri,
 Me nunc miseram ita esse, uti sum. libera ego
 Prognata fui maxume; nequidquam fui.
 Nunc qui minus servio, quam si forem serva nata?
 Neque quidquam umquam iis profui, qui me si-
 bi eduxerunt.

S C E N A I V.

A M P E L I S C A . P A L A E S T R A .

A M P E L I S C A .

Q U I D mihi melius est, quid magis in rem est,
 quam corpore vitam secludam?
 Ita male vivo, atque ita mihi multae in pectore
 sunt curae exanimales.
 Nunc dein vitae haud parco: perdidi spem, qua
 me oblectabam.
 Omnia jam circumcursavi, atque omnibus in la-
 tebris perreptavi
 Quaerere conservam voce, oculis, auribus: ut
 pervestigarem.

ne eam usquam invenio, neque quo eam,
neque qua quaeram consultum 'st,
ne quem rogitem responsorem, quemquam
interea invenio.

ne magis solae terrae sunt, quam haec loca
atque hae regiones.

ne si vivit, eam vivam umquam quin inven-
niam, desistam.

P A L A E S T R A.

nam vox mihi prope hic sonat?

A M P E L I S C A.

Pertimui.

hic loquitur prope?

P A L A E S T R A.

Spes bona, obsecro, subventa

A M P E L I S C A.

Mulier est, muliebris vox mihi ad auris
an eximet ex hoc miseram metu?

P A L A E S T R A.

vox muliebris auris tetigit meas.

Ampeliscā obsecro 'st?

A M P E L I S C A.

Ten', Palaestra, audio?

P A L A E S T R A.

obsecro, ut me audiat, nomine illam suo,
Ampeliscā!

A M P E L I S C A.

Hem! quis est?

P A L A E S T R A.

Ego Palaestra sum.

A M P E L I S C A.

Dic, ubi es?

P A L A E S T R A.

Pol ego nunc in malis plurimis.

A M P E L I S C A.

Socia sum; nec minor pars mea 'st, quam tua.
Sed videre expeto te.

P A L A E S T R A.

Mihi es aemula.

A M P E L I S C A.

Consequamur gradu vocem. ubi es?

P A L A E S T R A.

Ecce me.

Accede ad me, atque adi contra.

A M P E L I S C A.

Fit sedulo.

P A L A E S T R A.

Cedo manum.

A M P E L I S C A.

Accipe.

P A L A E S T R A.

Dic, vivisne obsecro?

A M P E L I S C A.

Tu facis me quidem ut vivere nunc velim,
Quando mihi te licet tangere: ut vix mihi
Credo ego hoc, te tenere! obsecro, amplectere,
Spes mea! ut me omnium jam laborum levas!

ACTUS I. SC. IV. 251

PALAESTRA.

is praeloqui, quae mea est oratio.
bire hinc decet nos.

AMPELISCA.

Quo, amabo, ibimus?

PALAESTRA.

hoc persequamur.

AMPELISCA.

Sequor, quo lubet.

PALAESTRA.

hic cum uvida veste grassabimur?

AMPELISCA.

iod est, id necessarium est perpeti.
iid hoc, obsecro, est?

PALAESTRA.

Quid?

AMPELISCA.

Viden', amabo,

videsne hoc?

PALAESTRA.

Ubi est?

AMPELISCA.

Ad dexteram.

PALAESTRA.

decorum Diis locum viderier.

AMPELISCA.

longe abesse oportet homines hinc; ita hic
i'st locus. nunc, quisquis est Deus, veneror,
ex hac aerumna miseras eximat,
, aerumnosas ut aliquo auxilio adjuvet.

S C E N A V.

S A C E R D O S. P A L A E S T R A.

A M P E L I S C A.

S A C E R D O S.

QUI sunt, qui a patrona preces mea expetessunt?

Nam vox precantum me huc foras excitavit.
Bonam atque obsequentem Deam, atque haud
gravatam

Patronam exsequuntur, benignamque multum.

P A L A E S T R A.

Jubemus te salvere, mater.

S A C E R D O S.

Salvete,

Puellae. sed unde vos ire cum uvida
Veste dicam, obsecro, tam maestiter vestitas?

P A L A E S T R A.

Illico hinc imus, haud longule ex hoc loco.
Verum longe hinc abest, unde huc vectae sumus.

S A C E R D O S.

Nempe equo ligneo per vias caeruleas
Estis vectae.

P A L A E S T R A.

Admodum.

S A C E R D O S.

Ergo aequius vos erat

indidatas venire hostiastasque. ad hoc
num ad istunc modum non veniri solet.

P A L A E S T R A.

maene ejectae e mari sumus ambae, obsecro!
ide nos hostias agere voluisti huc?
inc tibi amplectimur genua egentes opum,
mae in locis nesciis nescia spe sumus,
tuo recipias tecto, servesque nos,
serarumque te ambarum uti misereat,
iibus nec locus ullus, nec spes parata est,
que hoc amplius, quam quod vides, nobis
quidquam 'st.

S A C E R D O S.

nus mihi date; exsurgite a genibus ambae:
sericordior nulla me est feminarum.
l hic pauperes res sunt inopesque, puellae:
omet vix vitam colo: Veneri cibo meo
vio.

A M P E L I S C A.

Veneris fanum, obsecro, hoc est?

S A C E R D O S.

Fateor. ego

Ius fani sacerdos clueo. verum, quidquid est,
niter fiet a me, quod nostra copia
ebit. ite hac mecum.

P A L A E S T R A.

Amice benigneque
nozem, mater, nostrum habes.

S A C E R D O S.

Oportet.

A C T U S I I.

S C E N A I.

P I S C A T O R E S.

OMNIBUS modis, qui pauperes sunt homi-
nes, miseri vivunt,
Praesertim quibus nec quaestus est, nec didi-
cere artem ullam;
Necessitate, quidquid est domi, id sat est ha-
bendum.
Nos jam de ornatu propemodum ut locuplete-
simus, scitis.
Hic hami, atque hae arundines sunt nobis quae-
stu et cultu.
Ex urbe ad mare huc prodimus pabulatum:
Pro exercitu gymnastico et palaestrico, hoc ha-
bemus,
Echinos, lepadas, ostreas, balanos captamus,
conchas,
Marinam urticam, musculos, plagusias, striatas.
Post id piscatum hamatilem et saxatilem aggre-
dimur.
Cibum captamus e mari. sin eventus non venit,
Neque quidquam captum 'st piscium, salsi lauti-
que pure
Domum redimus clanculum, dormimus incoe-
nati.

Atque ut nunc valide fluctuat mare, nulla nobis spes est.

Nisi quid concharum capsimus, incoenati sumus profecto.

Nunc Venerem hanc veneremur bonam, ut nos lepide adjuverit hodie.

SCENA II.

TRACHALIO. PISCATORES.

TRACHALIO.

ANIMO advorsavi sedulo, ne herum usquam praeterirem.

Nam quomodo exhibat foras, ad portum se aibat ire,

Me huc obviam jussit sibi venire ad Veneris fanum.

Sed quos perconter, commode eccos video astare! adibo.

Salvete, fures maritimi, conchitae, atque hamiotae,

Famelica hominum natio! quid agitis? ut peritis?

PISCATOR.

Ut piscatorem aequom' st, fame, siti, speque.

TRACHALIO.

Ecquem adolescentem huc,
Dum hic astat, strenua facie, rubicundum, fortem, qui tres

Duceret chlamydatos cum machaeriis, vidistis venire?

P I S C A T O R.

Nullum istac facie, ut praedicas, venisse huc scimus.

T R A C H A L I O.

Recalvom ac silonem senem, statutum, ventriosum,
Ecquema

Tortis superciliis, contracta fronte, fraudulentum,
Deorum odium atque hominum, malum, malum
viti probrique plenum,

Qui duceret mulierculas duas secum satis venustas?

P I S C A T O R.

Cum istiusmodi virtutibus operisque natus qui sit
Eum quidem ad carnificem est aequius, quam
ad Venerem conmeare.

T R A C H A L I O.

'At si vidistis, dicite.

P I S C A T O R.

Vale! • Huc profecto nullus venit.

T R A C H A L I O.

Valete! credidi: factum 'st, quod suspicabar.
Data verba hero sunt; leno abiit scelestus exsulatum,

In navem ascendit, mulieres avexit; ariolus sum.
Is huc herum etiam ad prandium vocavit scelestis semen.

Nunc quid mihi melius est, quam illico hic operiar herum, dum veniat?
Eadem hanc sacerdotem Veneriam, si quid amplius scit,
Si videro, exquisivero: faciet me certiore.

SCENA III.

AMPELISCA. TRACHALIO.

AMPELISCA.

INTELLEGO: hanc quae proxuma est villam
Veneris fano
Pulsare jussisti, atque aquam rogare.

TRACHALIO.

Quoja ad auris
Vox mihi advolavit?

AMPELISCA.

Obsecro, quis hic loquitur? quem ego video?

TRACHALIO.

Estne Ampelisca haec, quae foras e fano egreditur?

AMPELISCA.

Estne hic Trachalio, quem conspicio, calator
Pleusidippi?

TRACHALIO.

Ea est.

AMPELISCA.

Is est. Trachalio, salve!

TRACHALIO.

Salve, Ampelisca!

Vol. III.

R

Quid agis tu?

A M P E L I S C A.

Aetatem haud mala male.

T R A C H A L I O.

Melius ominare!

A M P E L I S C A.

Verum omnes sapientes decet conferre et fabulari.

Sed Pleusidippus tuus herus ubi, amabo, est?

T R A C H A L I O.

Eja vero!

Quasi non sit intus.

A M P E L I S C A.

Neque pol est, neque ullus quidem huc venit.

T R A C H A L I O.

Non venit?

A M P E L I S C A.

Vera praedicas.

T R A C H A L I O.

Non est meum, Ampelisca.

Sed quam mox coctum 'st prandium?

A M P E L I S C A.

Quod prandium, obsecro te?

T R A C H A L I O.

Nempe rem divinam facitis hic.

A M P E L I S C A.

Quid somnias, amabo?

T R A C H A L I O.

Certe huc Labrax Pleusidippum ad prandium
vocavit

Herum meum, herus voster.

A M P E L I S C A.

Pol haud miranda facta dicis.

Si Deos decepit et homines, lenonum more fecit.

T R A C H A L I O.

Non rem divinam facitis hic vos, neque herus?

A M P E L I S C A.

Ariolare.

T R A C H A L I O.

Quid tu agis hic igitur?

A M P E L I S C A.

Ex malis multis, metuque summo,
Capitalique ex periculo, orbas auxiliique opum-
que huc

Recepit ad se Veneria haec sacerdos, me, et Palaestram.

T R A C H A L I O.

An hic Palaestra 'st, obsecro, heri mei amica?

A M P E L I S C A.

Certo.

T R A C H A L I O.

Inest lepos in nuntio tuo magnus, mea Ampeliska.
Sed istuc periculum perlubet quod fuerit vobis
scire.

A M P E L I S C A.

Confracta est, mi Trachalio, hac nocte navis
nobis.

T R A C H A L I O.

Quid, navis? quae istaec fabula est?

A M P E L I S C A.

Non audivisti, amabo,

R 2

Quo pacto leno clanculum nos hinc auferre voluit
In Siciliam, et quidquid domi fuit, in navem
inposivit?

Ea nunc perierunt omnia.

T R A C H A L I O.

Oh! Neptune lepide, salve:
Nec te aleator ullus est sapientior. profecto
Nimis lepide jecisti bolum: perjurum perdidisti.
Sed nunc ubi est leno Labrax?

A M P E L I S C A.

Perit potando, opinor.
Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit.

T R A C H A L I O.

Credo, hercle, anancaeo datum, quod biberet.
ut ego amo te,
Mea Ampelisca! ut dulcis es! ut mulsa dicta dicis!
Sed tu et Palaestra quomodo salvae estis?

A M P E L I S C A.

Scibis faxo.
E navi timidae ambae in scapham insiluimus:
quia videmus
Ad saxa navem ferrier, properans exsolvi restim:
Dum illi timent, nos cum scapha tempestas dex-
trovorsum
Differt ab illis. itaque nos ventisque fluctibusque
Jactatae exemplis plurimis miserae perpetuam
noctem:

Vix hodie ad litus pertulit nos ventus exanimatas.

T R A C H A L I O.

Novi, Neptunus ita solet: quamvis fastidiosus

Aedilis est: si quae improbae sunt merces, jactat omnes.

A M P E L I S C A.

Vae capiti atque aetati tuae!

T R A C H A L I O.

Tuo! mea Ampelisca,
Scivi lenonem facere hoc, quod fecit. saepe dixi.
Capillum promittam optimum 'st, occipiamque
ariolari.

A M P E L I S C A.

Cavistis ergo tu atque herus, ne abiret, quom
scibatis?

T R A C H A L I O.

Quid faceret?

A M P E L I S C A.

Si amabat, rogas, quid faceret? asservaret
Dies noctesque: in custodia esset semper. verum
ecastor

Ut multi fecit, ita probe curavit Pleusidippus.

T R A C H A L I O.

Cur tu istuc dicis?

A M P E L I S C A.

Res palam est.

T R A C H A L I O.

Scin' tu etiam, qui it lavatum
In balineas, ibi quom sedulo sua vestimenta
servat,

Tamen subripiuntur: quippe qui, quem illo-
rum observet, falsus est.

Fur facile, quem observet, videt: custos, qui
fur sit, nescit.

Sed duce me ad illam. ubi est?

A M P E L I S C A.

I sane in Veneris fanum huc intro,
Sedentem flentemque opprimes.

T R A C H A L I O.

Ut jam istuc mihi molestum 'st!
Sed quid flet?

A M P E L I S C A.

Ego dicam tibi: hoc sese excruciat animi,
Quia leno ademit cistulam ei, quam habebat;
ubique habebat,
Qui suos parentes noscere posset: eam veretur
Ne perierit.

T R A C H A L I O.

Ubinam ea fuit cistellula?

A M P E L I S C A.

Ibidem in navi
Conclusit ipse in vidulum, ne copia esset ejus,
Qui suos parentes nosceret.

T R A C H A L I O.

O facinus impudicum,
Quam liberam esse oporteat, servire postulare!

A M P E L I S C A.

Nunc eam cum navi scilicet abivisse pessum in
altum.

Et aurum et argentum fuit lenonis omne ibidem.
Credo aliquem inmersisse, atque eum excepisse.
id misera maesta 'st,

i eorum evenisse inopiam.

TRACHALIO.

Jam istoc magis usus facto 'st,
eam intro, consolerque eam, ne se sic ex-
cruciet animi:
m multa praeter spem scio multis bona evē-
nisse.

AMPELISCA.

ego etiam, qui speraverint, spem decepisse
multos.

TRACHALIO.

go animus aequus optimum 'st aerumnae con-
dimentum.
o eo intro, nisi quid vis.

AMPELISCA.

Eas: ego, quod mihi imperavit
erdos, id faciam, atque aquam hinc de pro-
xumo rogabo.
m extemplo, si verbis suis peterem, daturos
dixit:
que digniorem censeo vidisse anum me quem-
quam,
ioi Deos atque homines censeam benefacere
magis decere.
lepide, ut liberaliter, ut honeste, atque haud
gravate
midas, egentes, uvidas, ejectas, exanimatas
cepit ad sese! haud secus, quam si ex se si-
mus natae:

Ut eapſe ſic ſuccincta aquam calefactat, ut lavemus!

Nunc ne morae illi ſim, petam hinc aquam, unde mihi imperavit.

Heus! ecquis in villa 'ſt? ecquis hoc recludit? ecquis prodit?

S C E N A I V.

S C E P A R N I O . A M P E L I S C A .

S C E P A R N I O .

QUIS est, qui noſtris tam proterve foribus facit injuriam?

A M P E L I S C A .

Ego ſum.

S C E P A R N I O .

Hem! quid hoc boni eſt? heu! edepol ſpecie lepida mulier!

A M P E L I S C A .

Salve, adoleſcens.

S C E P A R N I O .

Et tu multum ſalveto, adoleſcentula.

A M P E L I S C A .

Ad vos venio.

S C E P A R N I O .

Accipiam hoſpitio, ſi nox venis;
Itẽm ut affectas: nam nunc nihil eſt qui te juvem.
Sed quid ais, mea lepida, hilara?

ACTUS II. SC. IV. 265

A M P E L I S C A.

Aha! nimium familiariter
attrectas.

S C E P A R N I O.

Pro Dii immortales! Veneris effigia haec
quidem est.

in ocellis hilaritudo est! eja, corpus quo-
jusmodi!
bvolturium! illud quidem, subaquilum volui
dicere.

l papillae quojusmodi! tum quae indoles in
savio est!

A M P E L I S C A.

n ego sum pollucta pago. potin' ut me absti-
neas manum?

S C E P A R N I O.

n licet te sicce placide bellam belle tangere?

A M P E L I S C A.

ium ubi erit, tum tibi operam ludo et deli-
ciae dabo:

nc quàmobrem huc sum missa, amabo, vel
tu mihi ajas, vel neges.

S C E P A R N I O.

id nunc vis?

A M P E L I S C A.

Sapienti ornatus, quid velim, indicium facit.

S C E P A R N I O.

us quoque hic sapienti ornatus, quid velim,
indiciū facit.

A M P E L I S C A.

Haec sacerdos Veneris hinc me petere jussit a
vobis aquam.

S C E P A R N I O.

At ego basilicus sum: quem nisi oras, guttam
non feres.

Nostro illum puteum periculo et ferramentis fo-
dimus:

Nisi multis blanditiis, a me gutta non ferri potest.

A M P E L I S C A.

Cur tu aquam gravare, amabo, quam hostis ho-
sti commodat?

S C E P A R N I O.

Cur tu operam gravare mihi, quam civis civi
commodat?

A M P E L I S C A.

Immo etiam tibi, mea voluptas, quae voles,
faciam omnia.

S C E P A R N I O.

Eugepae! salvos sum! haec jam me suam volu-
ptatem vocat.

Dabitur tibi aqua, ne nequidquam me ames. ce-
do mihi urnam.

A M P E L I S C A.

Cape,

Propera, amabo, efferre.

S C E P A R N I O.

Manta: jam hic ero, voluptas mea.

A M P E L I S C A.

Quid sacerdoti me dicam hic demorata tam diu?

iam nunc misera timeo, ubi oculis intueor
mare!

quid ego misera video procul in litore,
non herum lenonem Siciliensemque hospitem,
periisse ambos misera censebam in mari.
Illud mali plus nobis vivit, quam ratae.
quid ego cesso fugere in fanum, ac dicere
haec

strae; in aram uti confugiamus prius,
et huc scelestus leno veniat, nosque hic op-
primat?

igniam hinc, res ita suppetit subito mihi.

SCENA V.

SCEPARNIO.

o Dii immortales! in aqua numquam credidi
potatem inesse tantam. ut hanc traxi lubens!
o minus altus puteus visu 'st, quam prius.
ne labore hanc extraxi! praefiscine,
nequam sum: utpote qui hodie inceperim
re. hem tibi aquam, mea tu bella. hem!
sic volo

erre honeste, ut ego fero: ut placeas mihi.
ubi tu es, delicata? cape aquam hanc sis.
ubi es?

t hercle me, ut ego opinor. delituit mala.
tu es? etiamne hanc urnam acceptura es?
ubi es?

Commodule melius: tandem vero serio.

Etiam acceptura es urnam hanc? ubi tu es gentium?

Nusquam hercle equidem illam video. ludos me facit.

Apponam hercle urnam jam ego hanc in media via.

Sed autem, quid si hanc hinc abstulerit quispiam

Sacram urnam Veneris? mihi exhibeat negotium.

Metuo hercle, ne illa mulier mihi insidias locet,

Ut comprehendar cum sacra urna Veneria.

Nempe optumo me jure in vinculis enicet

Magistratus, si quis me hanc habere viderit.

Nam haec literata 'st: ab se cantat quoja sit.

Jam hercle evocabo hinc hanc sacerdotem foras,

Ut hanc accipiat urnam. accedam huc ad fores.

Heus sis, Ptolemocratia! cape hanc urnam tibi.

Muliercula hanc nescio quae huc ad me detulit.

Intro ferunda 'st. reperi negotium:

Siquidem his mihi ultro aggerunda etiam est aqua.

S C E N A V I.

L A B R A X. C H A R M I D E S.

L A B R A X.

QUI homo sese miserum et mendicum volet,
Neptuno credat sese atque aetatem suam:
Nam si quis quid cum eo rei commiscuit,

Ad hoc exemplum amittit ornatum domum.
Edepol , Libertas , lepida es , quae numquam
pedem

Voluisti in navem cum Hercule una inponere.
Sed ubi ille meus est hospes , qui me perdidit ?
Atque eccum incedit !

C H A R M I D E S .

Quo , malum , properas , Labrax ?
Nam equidem te nequeo consequi tam strenue.

L A B R A X .

Utinam te prius quam oculis vidissem meis ,
Malo cruciatu in Siciliam perbiteres ;
Quem propter hoc mihi obtigit misero mali !

C H A R M I D E S .

Utinam , quom in aedis me ad te adduxisti tuas ,
in carcere illo potius cubuissem die !
Deosque immortales quaeso , dum vivas , uti
Omnes tui similes hospites habeas tibi.

L A B R A X .

Malam Fortunam in aedis te adduxi meas.
Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio ?
Quidve hinc abitio ? quidve in navem incensio ?
Ibi perdididi etiam plus boni quam mihi fuit.

C H A R M I D E S .

Pol minime miror , navis si fracta 'st tibi ,
scelus te , et sceleste parta quae vexit bona.

L A B R A X .

Pessum dedisti me blandimentis tuis.

C H A R M I D E S .

Sceléstiozem coenam coenavi tuam ,

Quam quae Thyestae quondam anteposita est, et
Tereo.

L A B R A X.

Perii, animo male fit! contine, quaeso, caput.

C H A R M I D E S.

Pulmoneum edepol nimis velim vomitum vomas.

L A B R A X.

Eheu Palaestra atque Ampelisca! ubi estis nunc?

C H A R M I D E S.

Piscibus in alto, credo, praebent pabulum.

L A B R A X.

Mendicitatem mihi obtulisti opera tua,
Dum tuis ausculto magnidicis mendaciis.

C H A R M I D E S.

Bonam est quod habeas gratiam merito mihi,
Qui te ex insulso salsum feci opera mea.

L A B R A X.

Quin tu hinc is a me in maxumam malam cr—
cem.

C H A R M I D E S.

Eas! easque res agebam commodum.

L A B R A X.

Eheu! quis vivit me mortalis miserior?

C H A R M I D E S.

Ego multo tanto miserior, quam tu, Labrax.

L A B R A X.

Qui?

C H A R M I D E S.

Quia ego indignus sum, tu dignus, qui sies.

L A B R A X.

O scirpe, scirpe! laudo fortunas tuas,
Qui semper servas gloriam aritudinis.

C H A R M I D E S.

Equidem me ad velitationem exerceo:
Nam omnia corusca prae tremore fabulor.

L A B R A X.

Edepol, Neptune, es balneator frigidus:
Cum vestimentis posteaquam abs te abii, algeo.
Ne thermopolium quidem ullum instruit:
Ita salsam praebet potionem et frigidam.

C H A R M I D E S.

Ut fortunati sunt fabri ferrarii,
Qui apud carbonem assident! semper calent.

L A B R A X.

Utinam fortuna nunc anatina uterer,
Ut quom exivissem ex aqua, arerem tamen!

C H A R M I D E S.

Quid, si aliquo ad ludos me pro manduco lo-
cem?

L A B R A X.

Quapropter?

C H A R M I D E S.

Quia pol clare crepito dentibus.
Jure optumo me lavisse arbitror.

L A B R A X.

Qui?

C H A R M I D E S.

Quia auderem tecum in navem ascendere,
Qui a fundamento mihi usque movisti mare.

L A B R A X.

Tibi auscultavi, tu promittebas mihi-
 Illic esse quaestum maxumum meretricibus,
 Ibi me conruere posse aibas divitias.

C H A R M I D E S.

Jam postulabas te, inpurata belua,
 Totam Siciliam devoraturum insulam.

L A B R A X.

Quaenam balaena meum voravit vidulum,
 Aurum atque argentum ubi omne compactum
 fuit?

C H A R M I D E S.

Eadem illa, credo, quae meum marsupium;
 Quod plenum argenti fuit, in sacciperio.

L A B R A X.

Eheu! redactus sum usque ad hanc unam tu—
 niculam,
 Et ad hoc misellum pallium. perii oppido!

C H A R M I D E S.

Vel consociare mihi quidem tecum licet:
 Aequas habemus partes.

L A B R A X.

Saltem si mihi

Mulierculae essent salvae, spes aliquae forent.
 Nunc si me adulescens Pleusidippus viderit,
 A quo arrhabonem pro Palaestra acceperam,
 Jam se exhibebit hic mihi negotium.

C H A R M I D E S.

Quid, stulte, ploras? tibi quidem edepol copia 'st,
 Dum lingua vivet, qui rem solvas omnibus.

S C E N A V I I.

C E P A R N I O. C H A R M I D E S.

L A B R A X.

S C E P A R N I O.

QUID illuc, obsecro, est negoti, quod duae mulierculae hic in fano Veneris signum flentes amplexae tenent,

nescio quem metuentes miserae? nocte hac vero proxuma

ejactatas atque ejectas hodie esse ajunt e mari.

L A B R A X.

obsecro hercle, adulescens, ubi istaec sunt, quas memoras, mulieres? •

S C E P A R N I O.

hic in fano Veneris. •

L A B R A X.

Quot sunt?

S C E P A R N I O.

Totidem quot ego et tu sumus.

L A B R A X.

sempe meae.

S C E P A R N I O.

Nempe nescio istuc.

L A B R A X.

Qua sunt facie?

S C E P A R N I O.

Scitula.

Vol. III.

S

Vel ego amare utramvis possim, si probe appo—
tus siem.

L A B R A X.

Nempe puellae?

S C E P A R N I O.

Nempe molestus es: vise, si lubet.

L A B R A X.

Meas oportet intus esse hic mulieres, mi Char—
mides.

C H A R M I D E S.

Juppiter te perdat, et si sunt, et si non sunt—
tamen.

L A B R A X.

Intro rumpam jam huc in Veneris fanum.

C H A R M I D E S.

● In barathrum mavelim.

Obsecro, hospes, da mihi aliquid, ubi condor—
miscam loci.

S C E P A R N I O.

Istic ubi vis condormisce: nemo prohibet, pub—
licum 'st.

C H A R M I D E S.

At vides me, ornatus ut sim vestimentis uvidis.
Recipe me in tectum, da mihi vestimenti aliquid
aridi,

Dum mea arescunt: in aliquo tibi referam gra—
tiam.

S C E P A R N I O.

Tegillum eccillud mihi unum aret: id si vis,
dabo:

Eodem amictus, eodem tectus esse soleo, si
pluvit.

Tu istaec mihi dato: exarescant faxo.

C H A R M I D E S.

Eho! an te poenitet,

In mari quod elavi, ni hic in terra iterum eluam?

S C E P A R N I O.

Eluas tu an exungare, ciccum non interdum.

Tibi ego numquam quidquam credam, nisi ac-
cepto pignore.

Tu vel suda, vel peri algu: vel tu aegrota, vel
vale:

Barbarum hospitem mihi in aedis, nihil moror:
sat litium 'st.

C H A R M I D E S.

Jamne abis? venales illic ductitavit, quisquis est:
Non est misericors. sed quid ego hic asto infe-
lix, uvidus?

Quin abeo hinc in Veneris fanum, ut edormi-
scam hanc crapulam,

Quam potavi praeter animi, quam libuit, sen-
tentiam.

Quasi vinis Graecis Neptunus nobis suffudit mare:

Itaque alvom prodi speravit nobis salsis poculis.

Quid opus 'st verbis? si invitare nos paulisper per-
geret,

Ibidem obdormissemus: nunc vix vivos amisit
domum.

Nunc lenonem, quid agat intus, visam, con-
vivam meum.

A C T U S I I I .

S C E N A I .

D A E M O N E S .

MIRIS modis Dii ludos faciunt hominibus,
 Mirisque exemplis somnia in somnis danunt.
 Ne dormientes quidem sinunt quiescere.
 Velut ego hac nocte, quae praecessit, proxuma
 Mirum atque inscitum somniavi somnium.
 Ad hirundinum nidum visa est simia
 Ascensionem ut faceret admolirier:
 Neque eas eripere quibat inde. postibi
 Videbatur ad me simia aggredirier,
 Rogare, scalas ut darem utendas sibi.
 Ego ad hoc exemplum simiae respondeo,
 Natas ex Philomela atque ex Progne esse hi-
 rundines.
 Ago cum illa, ne quid noceat meis popularibus.
 Atque illa animo jam fieri ferocior,
 Videtur ultro mihi malum minitarier.
 In jus vocat me. ibi ego nescio quomodo
 Iratus videor mediam arripere simiam:
 Concludo in vincla bestiam nequissimam.
 Nunc quam ad rem dicam hoc adtinere somnium,
 Numquam hodie quivi ad conjecturam evadere.
 Sed quid hic in Veneris fano * * *
 Clamoris oritur! animus mirat * * *

S C E N A I I .

T R A C H A L I O . D A E M O N E S .

T R A C H A L I O .

Pro, Cyrenenses populares! vostram ego in-
ploro fidem,
Agricolae, accolae, propinqui qui estis his re-
gionibus,
Ferte opem inopiae, atque exemplum pessu-
mum pessumdate,
Vindicate: ne in piorum potior sit pollentia,
Quam innocentium, qui se scelere fieri nolunt
nobiles.
Statuite exemplum inpudenti, date pudori prae-
mium.
Facite hic lege potius liceat, quam vi, victo vi-
vere.
Currite huc in Veneris fanum: vostram iterum
inploro fidem,
Qui prope hic adestis, quique auditis clamorem
meum,
Ferte suppetias, qui Veneri Veneriaeque antistitae
More antiquo in custodiam suam commiserunt
caput.
Praetorquete injuriae prius collum, quam ad vos
perveniat.

D A E M O N E S .

Quid istuc est negoti?

T R A C H A L I O.

Per ego te haec genua obtestor, senex,
Quisquis es.

D A E M O N E S.

Quin tu ergo omitte genua, et quid sit,
mihi expedi,

Quid tumultues?

T R A C H A L I O.

Teque oro et quaeso, si speras tibi
Hoc anno multum futurum sirpe et laserpitium,
Eamque eventuram exagogam Capuam salvam et
sospitem,
Atque ab lippitudine usque siccitas ut sit tibi.

D A E M O N E S.

Sanun' es?

T R A C H A L I O.

Seu tibi confidis fore multam magударim,
Ut te ne pigeat dare operam mihi, quod te ora-
bo, senex.

D A E M O N E S.

At ego te per crura et talos, tergumque ob-
testor tuum,
Si tibi ulmeam uberem esse speras virgidemiam,
Et tibi esse eventuram hoc anno ubereſm mes-
sem mali,
Ut mihi istuc dicas negoti quid sit, quod tu-
multues.

T R A C H A L I O.

Qui lubet maledicere? equidem tibi bona ex-
optavi omnia.

DAEMONES.

Bene equidem tibi dico, qui, te digna ut eveniant, precor.

TRACHALIO.

Obsecro, hoc praevertere ergo.

DAEMONES.

Quid negoti 'st?

TRACHALIO.

Mulieres

Duae innocentes intus hic sunt, tui indigentes auxili,

Quibus advorsum jus legesque insignite injuria hic

Facta est, fitque in Veneris fano. tum sacerdos Veneria

Indigne afflicatur.

DAEMONES.

Quis homo est tanta confidentia,

Qui sacerdotem audeat violare? sed eae mulieres

Quae sunt? aut quid iis iniqui fit?

TRACHALIO.

Si das operam, eloquar.

Veneris signum sunt amplexae. nunc ***

Eas deripere volt. eas ambas esse oportet ***

DAEMONES.

Quis istic est, qui Deos tam parvipendit?

TRACHALIO.

Fraudis, sceleris, parricidi, perjuri plenus,

Legirupa, impudens, impurus, inverecundissimus:

Uno verbo absolvam, leno 'st: quid illum porro
praedicem?

D A E M O N E S.

Edepol infortunio hominem praedicas donabi-
lem.

T R A C H A L I O.

Qui sacerdoti scelestus fauces interpresserit.

D A E M O N E S.

At malo cum magno suo fecit hercle. ite istinc
foras,

Turbalio, Sparax! ubi estis?

T R A C H A L I O.

I, obsecro, intro, subveni.

Illis.

D A E M O N E S.

Iterum haud imperabo: sequimini hac.

T R A C H A L I O.

Age nunc jam,

Jube oculos elidere, itidem ut sepiis faciunt
coqui.

D A E M O N E S.

Proripite hominem pedibus huc, itidem quasi
occisam suam.

T R A C H A L I O.

Audio tumultum: opinor, leno pugnis pectitur.
Nimis velim inprobisumo homini malas eden-
taverint.

Sed ecce ipsae huc egrediuntur timidae e fano
mulieres.

SCENA III.

PALAESTRA. AMPELISCA.

TRACHALIO.

PALAESTRA.

NUNC id est, quom omnium copiarum at-
que opum,
Auxili, praesidi viduitas nos tenet,
Nec ulla specula est, quae salutem afferat:
Nec scimus, quam in partem ingredi persequamur.
Maxumo miserae in metu nunc sumus ambae,
Tanta inportunitas, tantaque injuria
Facta in nos est modo hic intus ab nostro hero;
Qui scelestus sacerdotem anum praecipem
Repulit, propulit, perquam indignis modis,
Nosque ab signo intimo vi deripuit sua.
Sed nunc, sese ut ferunt res fortunaeque nostrae,
Par est moriri. neque est melius morte, in malis
Rebus, miseris.

TRACHALIO.

Quid est? quae illaec oratio 'st?

Cesso ego has consolari? heus, Palaestra!

PALAESTRA.

Qui vocat?

TRACHALIO.

Heus, Ampelisca!

AMPELISCA.

Obsecro, quis est, qui vocat?

P A L A E S T R A.

Quis is est, qui nominat?

T R A C H A L I O.

Si respexis, scies.

P A L A E S T R A.

O salutis meae spes!

T R A C H A L I O.

Tace, ac bono animo es.

Me vide.

P A L A E S T R A.

Si modo id liceat, vis ne opprimat:

Quae vis, vim mihi afferam ipsa, adigit.

T R A C H A L I O.

Ah, desine! nimis inepta es.

A M P E L I S C A.

Desiste dictis nunc jam miseram me consolari.

P A L A E S T R A.

Nisi quid re praesidium apparatus, Trachalio, acta
haec res est:Certum 'st moriri, quam hunc pati grassari le-
nonem in me.Sed muliebri animo sum tamen: miserae ubi ve-
nit in mentem

Mihi mortis, metus membra occupat edepol.

T R A C H A L I O.

Etsi hoc acerbum,

Bonum animum habete.

P A L A E S T R A.

Nam, obsecro, unde animus mihi invenitur?

TRACHALIO.

Ne, inquam, timete: assidite hic in ara.

AMPELISCA.

Istaec quid ara

Prodesse nobis plus potest, quam signum in fano
hic intusVeneris, quod amplexae modo, unde abreptae
per vim miserae?

TRACHALIO.

Sedete hic modo: ego hinc vos tamen tutabor.
aram habete hancVobis pro castris: moenia hinc ego vostra de-
fensabo.Praesidio Veneris malitiae lenonis contra ince-
dam.

AMPELISCA.

Tibi auscultamus. et, Venus alma, ambae te
obsecramus,Aram amplexantes hanc tuam lacrumantes, ge-
nibus nixae,

Nos in custodiam tuam ut recipias, et tutere:

Illos scelestos, qui tuum fecerunt fanum parvi,

Ut ulciscare, nosque ut hanc tua pace aram ob-
siderePatiare, quae elautae ambae sumus opera Neptu-
ni noctu:Ne invisae habeas, neve idcirco nobis vitio vor-
tas,Si quidpiam 'st, minus quod bene esse lautum
arbitrare.

T R A C H A L I O.

Aequom has petere intellego : decet abs te id in-
petrarier :

Ignoscere his te convenit : metus has, id ut fa-
ciant, subigit.

Te ex concha natam esse autumant : cave tu ha-
rum conchas spernas.

Sed optume eccum exit senex, patronus mihi-
que et vobis.

S C E N A I V.

DAEMONES. TRACHALIO. MULIERES.

LORARIUS. LABRAX.

D A E M O N E S.

EXI e fano, natum quantum 'st, hominum
sacrilegissimum.

Vos in aram abite sessum. sed ubi sunt ?

T R A C H A L I O.

Huc respice.

D A E M O N E S.

Optume.

L O R A R I U S.

Istuc volueramus. jube modo accedat prope.

D A E M O N E S.

Tune legirupionem hic nobis cum Diis facere
postulas ?

Pugnum in os inpinge.

L A B R A X.

Iniqua haec patior cum pretio tuo.

D A E M O N E S.

At etiam minitatur audax.

L A B R A X.

Jus meum ereptum 'st mihi,
Meas mihi ancillas invito me eripis.

T R A C H A L I O.

Ergo dato

De senatu Cyrenensi quemvis opulentum ar-
bitrunt,

Si tuas esse oportet, nive eas esse oportet liberas,
Nive te in carcerem conpingi est aequom, aeta-
temque ibi

Te usque habitare, donec totum carcerem con-
triveris.

L A B R A X.

Non hodie isti rei auspicavi, ut cum furcifero
fabuler.

Te ego appello.

D A E M O N E S.

Cum istoc primum, qui te novit, disputa.

L A B R A X.

Tecum ago.

T R A C H A L I O.

Atqui mecum agendum 'st. suntne illae
ancillae tuae?

L A B R A X.

Sunt.

T R A C H A L I O.

Agedum ergo, tange utramvis digitulo mi-
numo modo.

L A B R A X.

Quid, si attigero?

T R A C H A L I O.

Extemplo hercle ego te follern pugilatorium
Faciam, et pendentem incursabo pugnis, perju-
rissume.

L A B R A X.

Mihi non liceat meas ancillas Veneris de ara ab-
ducere?

D A E M O N E S.

Non licet: ita est lex apud nos.

L A B R A X.

Mihi cum vobis legibus
Nihil est conmerci. equidem istas jam amba-
educam foras.

Tu, senex, si istas amas, huc arido argento's
opus.

D A E M O N E S.

Hae autem Veneri conplacuerunt.

L A B R A X.

Habeat, si argentum dabit.

D A E M O N E S.

Det tibi argentum? nunc adeo ut scias meam
sententiam,

Occipito modo illis afferre vim jocularum
Ita hinc ego te ornatum amittam, tu ipse te ut
non noveris.

Vos adeo, ubi ego innuero vobis, si ne ei caput exoculassitis,

Quasi murteta juncis, item ego vos virgis circumvinciam.

L A B R A X.

Vi agis mecum.

T R A C H A L I O.

Etiam vim opprobras, flagiti flagrantia?

L A B R A X.

Tun', trifurcifer, mihi audes inclementer dicere?

T R A C H A L I O.

Fateor, ego trifurcifer sum: tu es homo apprimē probus.

Num qui minus hasce esse oportet liberas?

L A B R A X.

Quid, liberas?

T R A C H A L I O.

Atque heras tuas quidem hercle, atque ex germana Graecia:

Nam altera haec est nata Athenis ingenuis parentibus.

D A E M O N E S.

Quid ego ex te audio?

T R A C H A L I O.

Hanc Athenis esse natam liberam.

D A E M O N E S.

Meā popularis, obsecro, haec est?

T R A C H A L I O.

Non tu Cyrenensis es?

D A E M O N E S.

Immo Athenis natus altusque educatusque At—
ticis.

T R A C H A L I O.

Obsecro, defende cives tuas, senex.

D A E M O N E S.

O filia

Mea! quom ego hanc video, mearum me ab—
sens miseriarum commonet;

Trima quae periit mihi: jam tanta esset, si vi—
vit, scio.

L A B R A X.

Argentum ego pro istis ambabus, quod erant,
domino dedi:

Quid mea refert, hae Athenis natae, an Thebis
sient,

Dum mihi recte servitutem serviant?

T R A C H A L I O.

Itane inpudens,

Tune hic, feles virginalis, liberos parentibus
Sublectos habebis, atque indigno quaestu con—
teres?

Nam huic alterae patria quae sit, profecto nescio:
Nisi scio probiorem hanc esse, quam te, inpu—
ratissime.

L A B R A X.

Nugae istae sunt.

T R A C H A L I O.

Contende ergo, uter sit tergo verior.

Ni offermentas habebis pluris in tergo tuo,

Quam ulla navis longa clavos, tum ego ero mendacissimus:

Postea adspicito meum, quando ego tuum inspectavero,

Nisi erit tam sincerum, ut quivis dicat ampullarius,

Optimum esse opere faciundo corium, et sincerissimum;

Quid caussae est, quin virgis te usque ad saturitatem sauciem?

Quid illas spectas? quas si adtigeris, oculos expiam tibi.

LABRAX.

Atqui, quia vetas, utramque jam mecum adducam simul.

DAEMONES.

Quid facies?

LABRAX.

Volcanum adducam, is Veneris est advorsarius.

DAEMONES.

Quo illic it?

LABRAX.

Heus, ecquis hic est? heus!

DAEMONES.

Si adtigeris ostium,

Jam, hercle, tibi messis in ore fiet mergis pugnais.

LORARIUS.

Nullum habemus ignem, ficis victitamus aridis.

Vol. III.

T

D A E M O N E S.

Ego dabo ignem, siquidem in capite tuo conflandi copia est.

L A B R A X.

Ibo, hercle, aliquo quaeritatum ignem.

D A E M O N E S.

Quid, quom inveneris?

L A B R A X.

Ignem magnum hic faciam.

D A E M O N E S.

Quin ut humanum exuras tibi.

L A B R A X.

Immo hasce ambas hic in ara, ut vivas, conburam.

D A E M O N E S.

Id volo:

Nam, hercle, ego te barba continuo arripiam,
et in ignem conjiciam,

Teque ambustulatum objiciam magnis avibus pabulum.

Quom conjecturam egomet mecum facio, haec
illa est simia,

Quae has hirundines ex nido volt eripere ingratiis,

Quod ego in somnis somniavi.

T R A C H A L I O.

Scin' quid? tecum oro, senex,

Ut illas serves, vim defendas, dum ego herum adduco meum.

D A E M O N E S.

Quaere herum, atque adduce.

TRACHALIO.

At hic ne —

DAEMONES.

Maxumo malo suo,

Si adtigerit, sive occeptassit.

TRACHALIO.

Cura.

DAEMONES.

Curatum 'st, abi.

TRACHALIO.

Hunc quoque asserva ipsum, ne quo abitet. nam
promisimusCarnufici aut talentum magnum, aut hunc hodie
sistere.

SCENA V.

DAEMONES. LABRAX. PALAESTRA.

AMPELISCA. LORARII.

DAEMONES.

UTRUM tu, leno, cum malo libentius
Quiescis, an sic sine malo, si copia est?

LABRAX.

Ego, quae tu loquere, flocci non facio, senex.

Meas quidem te invito, et Venere, et summo
Jove,

De ara capillo jam deripiam.

DAEMONES.

Tange dum.

T 2

L A B R A X.

Tangam hercle vero.

D A E M O N E S.

Agedum ergo! accede huc modo.

L A B R A X.

Jube dum recedere istos ambo illuc modò.

D A E M O N E S.

Immo ad te accedent.

L A B R A X.

Non hercle egomet censeo.

D A E M O N E S.

Quid ages, si accedent propius?

L A B R A X.

Ego recessero.

Verum, senex, si te umquam in urbe offendero,
 Numquam hercle quisquam me lenonem dixerit,
 Si non te ludos pessumos dimiserò.

D A E M O N E S.

Facito istuc, quod minitaris. sed nunc interim
 Si illas adtigeris, dabitur tibi magnum malum.

L A B R A X.

Quam magnum vero?

D A E M O N E S.

Quantum lenoni sat est.

L A B R A X.

Minacias ego istas flocci non facio tuas.
 Equidem te invito jam ambas rapiam.

D A E M O N E S.

Tange dum.

L A B R A X .

Tangam hercle vero.

D A E M O N E S .

Tange! sed scin', quomodo?

I dum, Turbalio, curriculo affer

Duas clavas.

L A B R A X .

Clavas?

D A E M O N E S .

Sed probas: propera cito.

Ego te hodie faxo recte acceptum, ut dignus es.

L A B R A X .

Eheu! scelestus galeam in navi perdidit.

Nunc mihi opportuna hic esset, salva si foret.

Licet saltem istas mihi appellare.

D A E M O N E S .

Non licet.

Ehem! optume edepol, eccum, clavator advenit.

L A B R A X .

Illud quidem, edepol, tinnimentum est auribus.

D A E M O N E S .

Age, accipe illanc alteram clavam, Sparax:

Age, alter istinc, alter hinc assistite.

Assistite ambo. sic! audite nunc iam:

Si hercle illic illas hodie digito tetigerit

Invitas, ni istunc istis invitassitis

Usque adeo, donec, qua domum abeat, nesciat,

Peristis ambo. si appellabit quempiam,

Vos respondetote istinc istarum vicem:

Sin ipse abire hinc volet, quantum potest,

T 3

Extemplo amplectitote crura fustibus.

L A B R A X.

Etiam me abire hinc non sinent?

D A E M O N E S.

Dixi satis.

Et ille ubi servos cum hero huc advenerit,
Qui herum arcessivit, itote extemplo dómum.
Curate haec sultis magna diligentia.

L A B R A X.

Heu, hercle, nae istic fana mutantur cito!
Jam hoc Herculis est, Veneris fanum quod fuit.
Ita duo destituit signa hic cum clavis senex.
Non, hercle, quo hinc nunc gentium aufugiam
scio,

Ita nunc mihi utrumque saevit et terra et mare.
Palaestra!

L O R A R I U S.

Quid vis?

L A B R A X.

Apage! controversia est.

Haec equidem Palaestra, quae respondit, non
mea est.

Heus, Ampelisca!

L O R A R I U S.

Cave sis infortunio.

L A B R A X.

Ut potest, ignavi homines satis recte monent.
Sed vobis dico, heus vos, num molestia est,
Me adire ad illas propius?

L O R A R I U S,

Nihil nobis quidem.

L A B R A X.

Numquid molestum mihi erit?

L O R A R I U S.

Nihil, si caveris.

L A B R A X.

Quid est, quod caveam?

L O R A R I U S.

Hem, a crasso infortunio.

L A B R A X.

Quaeso, hercle, abire ut liceat.

L O R A R I U S.

Abeas, si velis.

L A B R A X.

Bene hercle factum! habeo vobis gratiam.

Non: accedam potius.

L O R A R I U S.

Illic adstato illico.

L A B R A X.

Edepol proveni nequiter multis modis.

Certum 'st hasce hodie usque obsidione vincere.

SCENA VI.

PLEUSIDIPPUS. TRACHALIO. MULIERES.

LABRAX. LORARII. CHARMIDES.

P L E U S I D I P P U S.

MEAMNE ille amicam leno vi, violentia,

T 4

De ara deripere Veneris voluit?

TRACHALIO.

Admodum.

PLEUSIDIPPUS.

Quin occidisti extemplo?

TRACHALIO.

Gladius non erat.

PLEUSIDIPPUS.

Caperes aut fustem; aut lapidem.

TRACHALIO.

Quid ego, quasi canem,

Hominem insectarer lapidibus nequissimum?

LABRAX.

Nunc pol ego perii! Pleusidippus eccum adest:

Converret jam hic me totum cum pulvisculo.

PLEUSIDIPPUS.

Etiamne in ara tunc sedebant mulieres,

Quom ad me profectu's ire?

TRACHALIO.

Ibidem nunc sedent.

PLEUSIDIPPUS.

Quis illas nunc illic servat?

TRACHALIO.

Nescio quis senex,

Vicinus Veneris; is dedit operam optumam.

Is nunc cum servis servat: ego mandaveram.

PLEUSIDIPPUS.

Duc me ad lenonem recta. ubi illic est homo?

LABRAX.

Salve.

PLEUSIDIPPUS.

Nihil salutem moror. opta 'ocius,
Rapi te obtorto collo mavis, an trahi?
Utrum vis opta, dum licet.

LABRAX.

Neutrum volo.

PLEUSIDIPPUS.

Abi sane ad litus curriculo, Trachalio:
Jube illos in urbem ire obviam ad portum mihi,
Quos mecum duxi, hunc qui ad carnificem tra-
derent.

Post huc redito, atque agitato hic custodiam:
Ego hunc scelestum in jus rapiam exsulem.
Age, ambula in jus.

LABRAX.

Quid ego deliqui?

PLEUSIDIPPUS.

Rogas?

Quin arrhabonem a me accepisti ob mulierem, et
Eam hinc avexti.

LABRAX.

Non avexi.

PLEUSIDIPPUS.

Cur negas?

LABRAX.

Quia pol provexi; avehere non quivi miser.
Equidem tibi me dixeram praesto fore
Apud Veneris fanum: quid muto? sumne ibi?

PLEUSIDIPPUS.

In jure caussam dicito: hic verbum sat est:

Sequere.

L A B R A X.

Obsecro te, subveni, mi Charmides.
Rapior obtorto collo.

C H A R M I D E S.

Quis me nominat? -

L A B R A X.

Viden' me, ut rapior?

C H A R M I D E S.

Video, atque inspecto lubens.

L A B R A X.

Non subvenire mihi audes?

C H A R M I D E S.

Quis homo te rapit?

L A B R A X.

Adulescens Pleusidippus.

C H A R M I D E S.

Ut nactu's, habe

Bono animo: melius te in nervom contrepere.
Tibi obtigit, quod plurimi exoptant sibi.

L A B R A X.

Quid id est?

C H A R M I D E S.

Ut id, quod quaerant, inveniant sibi.

L A B R A X. •

Sequere, obsecro, me.

C H A R M I D E S.

Pariter suades, qualis es.

Tu in nervom rapere: eo me obsecras, ut te
sequar.

Etiam retentas?

LABRAX.

Perii!

PLEUSIDIPPUS.

Verum sit velim!

Tu, mea Palaestra et Ampelisca, ibidem illico
Manete, dum huc ego redeo.

LORARIUS.

Equidem suadeo,

Ut ad nos abeant potius, dum recipis.

PLEUSIDIPPUS.

Placet:

Bene facitis.

LABRAX.

Fures mihi estis.

LORARIUS.

Quid, fures?

PLEUSIDIPPUS.

Rape.

LABRAX.

Oro, obsecro, Palaestra.

PLEUSIDIPPUS.

Sequere, carnufex.

LABRAX.

Hospes!

CHARMIDES.

Non sum hospes: repudio hospitium tuum.

LABRAX.

Siccine me spernis?

CHARMIDES.

Sic ago: semel bibo.

L A B R A X.

Dii te infelicient.

C H A R M I D E S.

Isti capiti dicito.

Credo alium in aliam beluam hominem vortier.
 Illic in columbum, credo, leno vortitur:
 Nam in columbari collum haud multo post erit:
 In nervom ille hodie nidamenta congeret.
 Verumtamen ibo, ei advocatus ut siem,
 Si qui mea opera citius addici potest.

A C T U S I V.

S C E N A I.

D A E M O N E S.

BENE factum, et volupe est, hodie me his
 mulierculis

Tetulisse auxilium. jam clientas reperi;
 Atque ambas forma scitula atque aetatula.
 Sed uxor scelestas me omnibus servat modis,
 Ne qui significem quidpiam mulierculis.
 Sed Gripus servos noster, quid rerum gerat
 Miror, de nocte qui abiit piscatum ad mare.
 Pot magis sapisset, si dormivisset domi.
 Nam nunc et operam ludos facit, et retia:
 Ut tempestas est nunc, atque ut noctu fuit.
 In digitis hodie percoquam, quod ceperit;
 Ita fluctuare video vehementer mare.

ad prandium uxor me vocat; redeo domum,
meas opplebit auris sua loquentia.

SCENA II.

GRIPUS.

PTUNO has ago meo patrono gratias,
salsis locis incolit pisculentis,
n me ex suis pulchre ornatum expedit
olis reduce, plurima praeda onustum,
e horiae, quae in mari fluctuoso
u novo me uberi conpotivit.
que modo atque incredibili hic piscatus mihi
le evenit: neque piscium ullam unciam
hodie
o cepi, nisi hoc, quod fero hic in rete:
ut de nocte multa inpigreque exsurrexi,
im praeposivi sopori et quieti:
estate saeva experiri expetivi,
ertatem qui heri et meam servientiam
arem, opera haud fui parvus mea. nimis
homo
est, qui piger est; nimisque id genus odi
ego male.
re decet hominem, qui volo sua temporis
conficere officia.
enim illum expectare oportet, dum herus
se ad suum suscitet officium.
qui dormiunt libenter, sine lucro et cum
malo quiescunt.

Nam ego nunc mihi, qui inpiger fui, reperi,
ut piger, si velim, siem.

Hoc ego in mari, quidquid inest, reperi: quid-
quid inest, grave quidem est: aurum

Hic ego inesse reor. nec mihi conscius est ullus
homo. nunc haec tibi

Occasio, Gripe, obtigit, ut liberet ex populo
Praetor te.

Nunc sic faciam, sic consilium 'st, ad herum ut
veniam doctè atque astute.

Pauxillatim pollicitabor pro capite argentum, ut
sim liber.

Jam ubi liber ero, igitur demum instruam agrum,
aedis, mancipia:

Navibus magnis mercaturam faciam: apud reges
rex perhibebor.

Post animi caussa mihi navem faciam, atque imi-
tabor Stratonicum:

Oppida circumvectabor. ubi nobilitas mea erit
clara,

Oppidum magnum communibo: eii ego urbi Gri-
po indam nomen,

Monimentum meae famae et factis: ibique re-
gnum magnum instituam.

Magnas res hic agito in mentem instruere. nunc
hunc vidulum condam.

Sed hic rex cum aceto pransurus est et sale, sine
bono pulmento.

SCENA III.

TRACHALIO. GRIPUS.

TRACHALIO.

HEUS, mane!

GRIPUS.

Quid maneam?

TRACHALIO.

Dum hanc tibi, quam trahis, rudentem complico.

GRIPUS.

Mitte modo.

TRACHALIO.

At, pol, ego te adjuvabo. nam bonis quod Bene fit, haud perit.

GRIPUS.

Turbida tempestas heri fuit,
Nihil habeo, adulescens, piscium: ne tu mihi
esse postules.

Non vides referre me uvidum rete, sine squamoso pecu?

TRACHALIO.

Non edepol pisces expeto, quam tui sermonis
sum indigens.

GRIPUS.

Enicas jam me odio, quisquis es.

TRACHALIO.

Non sinam ego abire hinc te. mane.

G R I P U S.

Cave sis malo. quid tu, malum, nam me retrahis?

T R A C H A L I O.

Audi.

G R I P U S.

Non audio.

T R A C H A L I O.

At pol quin audies.

G R I P U S.

Quin post loquere, quid vis.

T R A C H A L I O.

Eho, modo est operae pretium, quod tibi ego narrare volo.

G R I P U S.

Eloquere, quid id est?

T R A C H A L I O.

Vide num quispiam consequitur prope nos.

G R I P U S.

Ecquid est, quod mea referat?

T R A C H A L I O.

Scilicet! sed boni consili

Ecquid in te mihi est?

G R I P U S.

Quid negoti 'st? modo dic.

T R A C H A L I O.

Dicam.

Tace, si fidem modo das mihi te non fore infidum.

G R I P U S.

Do fidem tibi, fidus ero, quisquis es.

TRACHALIO.

Audi. furtum ego vidi

Qui faciebat: noveram dominum, id quod fiebat: post ad

Furem egomet devenio, feroque ei conditionem hoc pacto:

Ego istuc furtum scio quod factum 'st. nunc mihi si vis

Dare dimidium, indicium domino non faciam. is mihi nihil

Etiam respondit. quid inde aequom 'st dari mihi? dimidium

Volo ut dicas.

GRIPIUS.

Immo hercle etiam amplius: nam nisi dat, domino dicendum

Censeo.

TRACHALIO.

Tuo consilio faciam. nunc advorte animum; Namque hoc adtinet omne ad te.

GRIPIUS.

Quid est factum?

TRACHALIO.

Vidulum

Istum, quod ille est, novi ego hominem jampridem.

GRIPIUS.

Quid est?

TRACHALIO.

Et quo pacto periit.

Vol. III.

V

G R I P U S.

At ego quo pacto inventu 'st scio,
Et qui invenit, hominem novi: et dominus qui
nunc est, scio.

Nihilo pol pluris tua hoc, quam quanti illud
refert mea.

Ego illum novi, quojus nunc est; tu illum,
quojus antehac fuit.

Hunc homo feret a me nemo: ne tute speres
potius.

T R A C H A L I O.

Non ferat,
Si dominus veniat?

G R I P U S.

Dominus huic nemo, ne frustra sis,
Nisi ego, nemo natu 'st, hunc qui cepi in ve-
natu meo.

T R A C H A L I O.

Itane vero?

G R I P U S.

Ecquem esse dices in mari piscem meum?
Quos quom capio, siquidem cepi, mei sunt;
habeo pro meis;
Nec manu asseruntur; neque illinc partem quis-
quam postulat.

In foro palam omnis vendo pro meis venalibus.
Mare quidem commune certo 'st omnibus.

T R A C H A L I O.

Assentio,

Qui minus hunc communem quaeso mihi esse
oportet vidulum?

In mari inventu 'st, commune est.

G R I P U S.

Nae inpudenter inpudens!
Nam si istuc jus sit, quod memoras, piscatores
perierint:

Quippe quom extemplo in macellum pisces pro-
lati sient,

Nemo emat: suam quisque partem piscium pos-
cat sibi:

Dicat, in mari communi captos.

T R A C H A L I O.

Quid ais, inpudens?
Ausus etiam conparare vidulum cum piscibus?
Eadem tandem res videtur?

G R I P U S.

In manu non est mea:
Ubi demisi retem atque hamum, quidquid hae-
sit, extraho.

Meum, quod rete atque hami nacti sunt, meum
potissimum 'st.

T R A C H A L I O.

Immo hercle, haud est; siquidem quod vas ex-
cepisti.

G R I P U S.

Philosophe!

T R A C H A L I O.

Sed tu en umquam piscatorem vidisti, venefice,

Vidulum piscem cepisse? aut protulisse ullum in forum?

Non enim tu hic quidem occupabis omnis quaestus, quos voles.

Et viotorem et piscatorem te esse, impure, postulas.

Vel te mihi monstrare oportet, piscis qui sit vidulus,

Vel, quod in mari non natum est, neque habet squamas, ne feras.

G R I P U S.

Quid tu, numquam audivisti esse antehac vidulum piscem?

T R A C H A L I O.

Scelus!

Nullus est.

G R I P U S.

Immo est profecto. ego, qui sum piscator, scio: Vero raro capitur: nullus minus saepe ad terram venit.

T R A C H A L I O.

Nil agis: dare verba speras mihi te posse, furcifer.

Quo colore est?

G R I P U S.

Hoc colore capiuntur pauxilluli. Sunt alii puniceo corio, magni item atque atri.

T R A C H A L I O.

Scio.

Tu hercle, opinor, in vidulum te piscem convortes, nisi caves:

v. 61 A C T U S IV. S C. III. 309

Fiet tibi puniceum corium, postea atrum denuo.

G R I P U S.

Quod scelus hodie hoc inveni!

T R A C H A L I O.

Verba facimus: ita dies.

Vide sis, quojus arbitrato nos facere vis?

G R I P U S.

Viduli

Arbitratu.

T R A C H A L I O.

Ita enim vero? stultus es.

G R I P U S.

Salve, Thales!

T R A C H A L I O.

Tu istunc hodie non feres, nisi das sequestrum
aut arbitrum,

Quojus haec res arbitrato fiat.

G R I P U S.

Quaeso sanus es?

T R A C H A L I O.

Elleborosus sum.

G R I P U S.

Ego cerritus, hunc non amittam tamen.

T R A C H A L I O.

Verbum adde etiam unum, jam in cerebro co-
laphos abstrudam tuo.

Ego jam hic te, itidem quasi penicillus novus
exurgeri solet,

Ni hunc amittis, exurgebo quidquid humoris
tibi 'st.

V 3

G R I P U S.

Tange! affligam ad terram te itidem, ut piscem
soleo polypum.

Vis pugnare?

T R A C H A L I O.

Quid opu 'st? quin tu potius praedam divide.

G R I P U S.

Hinc tu, nisi malum, frunisci nil potes, ne postules.

Abeo ego hinc.

• T R A C H A L I O.

At ego hinc offlectam navem, ne quo abeas:
mane.

G R I P U S.

Si tu proreta isti navi es, ego gubernator ero.
Mitte rudentem, sceleste.

T R A C H A L I O.

Mittam: omittē vidulum.

G R I P U S.

Numquam, hercle, hinc hodie ramenta fies fortunatior.

T R A C H A L I O.

Non probare pernegando mihi potes, nisi pars datur,

Aut ad arbitrum reditur, aut sequestro ponitur.

G R I P U S.

Quemne ego excepi in mari?

T R A C H A L I O.

At ego inspectavi e litore.

G R I P U S.

Mea opera, labore, et rete, et horia.

T R A C H A L I O.

Num qui minus,
Si veniat nunc dominus, quojus est, ego qui
inspectavi procul,
Te hunc habere, fur sum, quam tu?

G R I P U S.

Nihilo.

T R A C H A L I O.

Mane, mastigia!
Quo argumento socius non sum, et fur sum?
fac dum ex te sciam.

G R I P U S.

Nescio: neque ego istas vostras leges urbanas scio,
Nisi quia, hunc meum esse, dico.

T R A C H A L I O.

Et ego item esse ajo meum.

G R I P U S.

Mane jam: reperi rem, quo pacto nec fur, nec
socius sies.

T R A C H A L I O.

Quo pacto?

G R I P U S.

Sine me hinc abire: tu abi tacitus tuam viam:
Nec tu me quovisquam indicassis, neque ego tibi
quidquam dabo.

Tu taceto; ego mussitabo: hoc optimum atque
aequissimum 'st.

T R A C H A L I O.

Ecquid conditionis audes ferre?

G R I P U S.

Jamdudum fero:

Ut abeas, rudentem amittas, mihi molestus ne
sies.

T R A C H A L I O.

Mane, dum refero conditionem.

G R I P U S.

Te obsecro, hercle, aufer te modo.

T R A C H A L I O.

Ecquem in his locis novisti?

G R I P U S.

Oportet vicinos meos.

T R A C H A L I O.

Ubi tu hic habitas?

G R I P U S.

Porro illic longe usque in campis ultimis.

T R A C H A L I O.

Vin' qui in hac villa habitat, ejus arbitratu fieri?

G R I P U S.

Paulisper remitte restem, dum concedo, et con-
sulo.

T R A C H A L I O.

Fiat.

G R I P U S.

Euge! salva res est: praeda haec perpetua 'st
mea.Ad meum herum arbitrum vocat me hic intra
praeseptis meas.

Numquam, hercle, hodie abjudicabit ab suo
triobolum.

Nae iste haud scit, quam conditionem tetulerit.
ibo ad arbitrum.

TRACHALIO.

Quid igitur?

GRIPUS.

Quamquam istuc esse jus meum certo scio,
Fiat istuc potius, quam nunc pugnem tecum.

TRACHALIO.

Nunc places.

GRIPUS.

Quamquam ad ignotum arbitrum me appellis;
si adhibebit fidem,

Etsi est ignotus, notus: si non; notus, ignotis-
sumu 'st.

SCENA IV.

DAEMONES. PALAESTRA. AMPELISCA.

GRIPUS. TRACHALIO.

DAEMONES.

SERIO. edepol, quamquam volo vobis quae
voltis, mulieres,

Metuo, propter vos, ne uxor mea me extrudat
aedibus:

Quae me pellices adduxisse dicet ante oculos
suos.

Vos confugite in aram potius, quam ego.

M U L I E R E S.

Miserae perimus.

D A E M O N E S.

Ego vos salvas sistam: ne timete. sed quid vos
foras

Prosequimini? quoniam ego assum, faciet nemo
injuriam.

Ite, inquam, domum ambo nunc jam ex praesidio praesides.

G R I P U S.

O here, salve!

D A E M O N E S.

Salve, Gripe. quid fit?

T R A C H A L I O.

Tuusne hic servos est?

G R I P U S.

Haud pudet.

T R A C H A L I O.

Nihil ago tecum.

G R I P U S.

Ergo abi hinc sis.

T R A C H A L I O.

Quaeso responde, senex.

Tuus hic servos est?

D A E M O N E S.

Meus est.

T R A C H A L I O.

Hem! istuc optume, quando tuu'st.

Iterum te saluto.

ACTUS IV. SC. IV. 315

DAEMONES.

Et ego te. tune es, qui haud multo prius
hinc herum arcessitum?

TRACHALIO.

Ego is sum.

DAEMONES.

Quid nunc vis tibi?

TRACHALIO.

hic tuus est?

DAEMONES.

Meus est.

TRACHALIO.

Istuc optume, quando tuu'st.

DAEMONES.

negoti'st?

TRACHALIO.

Vir scelestus illic est.

DAEMONES.

Quid fecit tibi

scelestus?

TRACHALIO.

Homini ego isti talos suffringi volo.

DAEMONES.

est? qua de re litigatis nunc inter vos?

TRACHALIO.

Eloquar.

GRIPUS.

ego eloquar.

TRACHALIO.

Ego, opinor, rem facesso.

G R I P U S.

Siquidem

Sis pudicus, hinc facessas.

D A E M O N E S.

Gripe, animum advorte, ac tace.

G R I P U S.

Utin' istic prius dicat?

D A E M O N E S.

Audi, loquere tu.

G R I P U S.

Alienon' prius;

Quam tuo dabis orationem?

T R A C H A L I O.

Ut nequitur conprimi!

Ita ut occepi dicere, illum quem dudum
Lenonem extrusisti, hic ejus vidulum, eccillum.

G R I P U S.

Non habeo.

T R A C H A L I O.

Negas, quod oculis video?

G R I P U S.

At ne videas, velim.

Habeo, non habeo. quid tu me curas, quid re-
rum geram?

T R A C H A L I O.

Quomodo habeas, illud refert: jurene an injuria.

G R I P U S.

Ni istum cepi, nulla caussa est, quin me con-
dones cruci:

Si in mari reti apprehendi, qui tuum potius, quam meum?

TRACHALIO.

Verba dat. hoc modo res gesta est, ut ego dico.

GRIPIUS.

Quid tu ais?

TRACHALIO.

Quoad primarius vir dicat, conprime hunc sis, si tuus est.

GRIPIUS.

Quid? tu idem mihi vis fieri, quod herus consuevit tibi?

Si ille te comprimere solitus, hic noster nos non solet.

DAEMONES.

Verbo illo modo ille vicit. quid nunc tu vis? dic mihi.

TRACHALIO.

Equidem neque ego partem posco mihi istinc de istoc vidulo,

Neque meum hodie esse umquam dixi. sed istic inest cistellula

Hujus mulieris, quam dudum dixi fuisse liberam.

DAEMONES.

Nempe tu hanc dicis, quam esse aibas dudum popularem meam?

TRACHALIO.

Admodum: et ea, quae olim parva gestavit, crepundia

T R A C H A L I O.

Dixi equidem: sed si parum intellexti, dicam
denuo:

Hasce ambas, ut dudum dixi, ita esse oportet
liberas.

Haec Athenis parva fuit virgo subrepta.

G R I P U S.

Dic mihi,

Quid ista ad vidulum pertinent, servae sint istae,
an liberae?

T R A C H A L I O.

Omnia iterum vis memorari, scelus, ut defiat
dies.

D A E M O N E S.

Abstine maledictis, et mihi, quod rogavi, dilue.

T R A C H A L I O.

Cistellam istic inesse oportet caudeam in isto vi-
dulo,

Ubi sunt signa, qui parentes noscere haec pos-
sit suos,

Quibuscum parva Athenis periit, sicuti dixi prius.

G R I P U S.

Juppiter te Diique perdant! quid ais, vir vene-
fice?

Quid? istae mutae sunt, quae pro se fabulari
non queant?

T R A C H A L I O.

Eo tacent, quia tacita bona 'st mulier semper,
quam loquens.

G R I P U S.

Tum pol tu pro oratione nec vir nec mulier
mihi es.

T R A C H A L I O.

Qui dum?

G R I P U S.

Quia enim neque loquens es, neque tacens
umquam bonus.

Quaeso, en umquam hodie licebit mihi loqui?

D A E M O N E S.

Si praeter hac
Unum verbum faxis hodie, ego tibi conminuam
caput.

T R A C H A L I O.

Ut id occepi dicere, senex, eam, te quaeso,
cistulam

Ut jubeas hunc reddere illis. ob eam, si quid
postulat

Sibi mercedis, dabitur: aliud quidquid ibi est,
habeat sibi.

G R I P U S.

Nunc demum istuc dicis, quoniam jus meum
esse intellegis:

Dudum dimidiam petebas partem.

T R A C H A L I O.

Immo etiam nunc peto.

G R I P U S.

Vidi petere miluum, etiam quom nihil auferret
tamen.

Vol. III.

X

D A E M O N E S.

Non ego te conprimere possum sine malo?

G R I P U S.

Si istic tacet,
Ego tacebo: si iste loquitur, sine me pro re meam
partem loqui.

D A E M O N E S.

Cedo modo mihi istum vidulum, Gripe.

G R I P U S.

Concredam tibi.
At si istorum nihil sit, ut mihi reddas.

D A E M O N E S.

Reddetur.

G R I P U S.

Tene.

D A E M O N E S.

Audi nunc jam, Palaestra atque Ampelisca, hoc
quod loquor.

Estne hic vidulus, ubi cistellam tuam inesse aibas?

P A L A E S T R A.

Is est.

G R I P U S.

Perii, hercle, ego miser! ut, priusquam plahe
aspexit, illico
Eum esse dixit!

P A L A E S T R A.

Faciam ego hanc rem * planam tibi:
Cistellam istic inesse oportet caudeam in isto vi-
dulo.

Ibi, ego dicam, quidquid inerit, nominatim; tu
mihi

v. 91 A C T U S IV. S C. IV. 323

Nullus ostenderis. si falsa dicam, frustra dixero.
Vos tamen istaec, quidquid illic inerit, vobis
habebitis.

Sed si erunt vera, tum obsecro te, ut mea mihi
reddantur.

D A E M O N E S.

Placet.

Jus merum oras, meo quidem animo.

T R A C H A L I O.

Ac meo, hercle.

G R I P U S.

Quid si ista aut superstitiosa, aut ariola est, at-
que omnia,

Quidquid insit, vera dicet? anne habebit ariola?

D A E M O N E S.

Non feret, nisi vera dicet: nequidquam ariola-
bitur.

Solve vidulum ergo, ut, quidquid sit verum,
quam primum sciam.

G R I P U S.

Hoc habet! solutum 'st: ah, perii! video cistel-
lulam.

D A E M O N E S.

Haecce est?

P A L A E S T R A.

Istaec est. o mei parentes! hic vos conclusos
gero.

Huc opesque spesque vostrum cognoscendum
condidi.

X 2

G R I P U S.

Tum tibi, hercle, Deos iratos esse oportet, quis-
quis es,

Quae parentis in tam angustum tuos locum con-
pegeris.

D A E M O N E S.

Gripe, accede huc. tua res agitur. tu puella,
istinc procul

Dicito, quid insit, et qua facie, memorato omnia.

Si hercle tantillum peccassis, quod posterius po-
stules

Te ad verum convorti, nugas, mulier, magnas
egeris.

G R I P U S.

Jus bonum oras.

T R A C H A L I O.

Edepol haud orat te: nam tu injurius.

D A E M O N E S.

Loquere nunc jam, puella. Gripe, animum ad-
vorte, ac tace.

P A L A E S T R A.

Sunt crepundia.

D A E M O N E S.

Ecce video.

G R I P U S.

Perii in primo proelio!

Mane, ne ostenderis.

D A E M O N E S.

Qua facie sunt? responde ex ordine.

P A L A E S T R A.

Ensiculu 'st aureolus primum literatus.

D A E M O N E S.

Dice dum :

In eo ensiculo literarum quid est?

P A L A E S T R A.

Mei nomen patris.

Post altrinsecus est securicula ancipes, item aurea

Literata : ibi matris nomen in securicula 'st.

D A E M O N E S.

Mane :

Dic, in ensiculo quid nomen est paternum?

P A L A E S T R A.

Daemones.

D A E M O N E S.

Dii immortales! ubi loci sunt spes meae?

G R I P U S.

Immo edepol, meae?

D A E M O N E S.

Perge, te obsecro, continuo.

G R I P U S.

Placide! aut ite in malam crucem.

D A E M O N E S.

Loquere matris nomen hic in securicula quid siet.

P A L A E S T R A.

Daedalis.

D A E M O N E S.

Dii me servatum cupiunt.

G R I P U S.

At me perditum.

X 3

D A E M O N E S.

Filiam meam esse hanc oportet, Gripe.

G R I P U S.

Sit per me quidem.

Quin te Dii omnes perdant, qui me hodie oculis
vidisti tuis,

Meque adeo scelestum, qui non circumspexi centies

Prius, me ne quis inspicere, quam rete extrahi
ex aqua.

P A L A E S T R A.

Post est sicilicula argenteola, et duae connexae
maniculae, et

Sacula.

G R I P U S.

Quin tu i diirecta, cum sacula et cum porculis!

P A L A E S T R A.

Et bulla aurea est, pater quam dedit mihi natali
die.

D A E M O N E S.

Ea est profecto! contineri, quin complectar, non
queo.

Filia mea, salve! ego is sum, qui te produxi,
pater:

Ego sum Daemones, et mater tua, ecce hic in-
tus, Daedalis.

P A L A E S T R A.

Salve, mi pater insperate!

D A E M O N E S.

Salve! ut te amplector libens!

T R A C H A L I O.

Volupe'st, quom istuc ex pietate vostra vobis
contigit.

D A E M O N E S.

Capedum: hunc, si potes, fer intro vidulum,
age Trachalio.

T R A C H A L I O.

Ecce Gripi scelera! quom istaec res male eve-
nit tibi,

Gripe, gratulor.

D A E M O N E S.

Age eamus, mea gnata, ad matrem tuam,
Quae ex te poterit argumentis hanc rem magis
exquirere:

Quae te magis tractavit, magisque signa perno-
vit tua.

T R A C H A L I O.

Eamus intro omnes, quando omnes operam pro-
miscam damus.

P A L A E S T R A.

Sequere me, Ampelisca.

A M P E L I S C A.

Quom te Dii amant, voluptati est mihi.

G R I P U S.

Sumne ego scelestus, qui illunc hodie excepi vi-
dulum!

Aut quom excepi, qui non alicubi in solo ab-
strusi loco!

Credebam edepol turbulentam praedam eventu-
ram mihi,

Quia illa mihi tam turbulenta tempestate evenerat.

Credo edepol ego illic inesse auri et argenti largiter.

Quid melius est, quam ut hinc intro abeam, et me suspendam clanculum;

Saltem tantisper, dum abscedat haec a me aegrimonia.

S C E N A V.

D A E M O N E S.

PRO Dii immortales, quis me est fortunatior,
Qui ex improviso filiam inveni meam?

Satin' si quoi homini Dei esse benefactum volunt,
Aliquo illud pacto obtingit optatum piis!

Ego hodie, quod neque speravi, neque credidi,
Is improviso filiam inveni tamen:

Et eam de genere summo adulescenti dabo

Ingenuo, Atheniensi, et cognato meo.

Ego eum adeo arcessi huc ad me quamprimum
volo,

Jussique exire huc ejus servom, ut ad forum
Iret. nondum egressum esse eum, id miror tamen.

Accedam opinor ad fores. quid conspicer?

Uxor complexa collo retinet filiam.

Nimis paene inepta atque odiosa ejus amatio est.

SCENA VI.

DAEMONES. TRACHALIO.

DAEMONES.

ALIIQUANDO osculando melius, uxor, pausam fieri.

Atque adorna, ut rem divinam faciam, quom intro adveniro,

Laribus familiaribus: quom auxerunt nostram familiam.

Sunt domi agni et porci sacres. sed quid istum remoramini,

Mulieres, Trachalionem? atque optime, eccum, exit foras.

TRACHALIO.

Ubi ubi erit, tamen jam investigabo, et mecum ad te adducam simul

Pleusidippum.

DAEMONES.

Eloquere, ut haec res obtigit de filia:
Eum rogato, ut relinquat alias res, et huc veniat.

TRACHALIO.

Licet.

DAEMONES.

Dicito, daturum meam illi filiam uxorem.

TRACHALIO.

Licet.

D A E M O N E S.

Et patrem ejus me novisse, et mihi esse cognatum.

T R A C H A L I O.

Licet.

D A E M O N E S.

Sed prospera.

T R A C H A L I O.

Licet.

D A E M O N E S.

Jam hic fac sit, coena ut curetur.

T R A C H A L I O.

Licet.

D A E M O N E S.

Omnian' licet?

T R A C H A L I O.

Licet: sed scire, quid est, quod te volo?

Quod promisisti, ut memineris, hodie ut liber sim.

D A E M O N E S.

Licet.

T R A C H A L I O.

Fac, ut exores Pleusidippum, ut me emittat manu.

D A E M O N E S.

Licet.

T R A C H A L I O.

Et tua filia facito oret: facile exorabit.

D A E M O N E S.

Licet.

T R A C H A L I O.

Atque ut mihi Ampelisca nubat, ubi ego sim liber.

D A E M O N E S.

Licet.

TRACHALIO.

Atque ut gratum mihi beneficium factis experiar.

DAEMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Omnian' licet?

DAEMONES.

Licet. tibi rursum refero gratiam.

Sed propera ire in urbem actutum, et recipe te
huc rursum.

TRACHALIO.

Licet.

Jam hic ero. tu interibi adorna ceterum, quod
opu'st.

DAEMONES.

Licet.

TRACHALIO.

Hercules istum infelicet cum sua licentia!

Ita meas replevit auris, quidquid memorabam,
licet.

SCENA VII.

GRIPUS. DAEMONES.

GRIPUS.

QUAM mox licet te conpellare, Daemones?

DAEMONES.

Quid est negoti, Gripe?

GRIPUS.

De illo vidulo

Si sapias, sapias: habeas quod Dii danunt boni.

D A E M O N E S.

Aequom videtur tibi, ut ego, alienum quod est,
Meum esse dicam?

G R I P U S.

Quodne ego inveni in mar

D A E M O N E S.

Tanto melius illi obtigit, qui perdidit:
Tuum esse nihilo magis oportet vidulum.

G R I P U S.

Isto tu pauper es, quom nimis sancte piu's.

D A E M O N E S.

O Gripe, Gripe, in aetate hominum plurimae
Fiunt transennae, ubi decipiuntur dolis.

Atque edepol in eas plerumque esca inponitur:
Quam si quis avidus poscit escam avariter,
Decipitur in transenna avaritia sua.

Ille qui consulte, docte atque astute cavet,
Diutine uti bene licet partum bene:

Mihi istaec videtur praeda praedatum irier,
Ut cum majore dote abeat, quam advenerit.
Egone ut quod ad me adlatum esse alienum
sciam,

Celem? minume istuc faciet noster Daemones.
Semper cavere hoc sapientes aequissumum'st,
Ne conscii sint ipsi maleficiis suis.
Ego mihi quom lusi, nil moror ullum lucrum.

G R I P U S.

Spectavi ego pridem Comicos ad istum modum
Sapienter dicta dicere, atque iis plaudier,

5 ACTUS IV. SC. VIII. 333

om illos sapientis mores monstrabant poplo:
d quom inde suam quisque ibant diversi do-
mum,

illud erat illo pacto, ut illi jusserant.

DAEMONES.

Si intro, ne molestus. linguae tempera.
Si daturus tibi nil sum; ne tu frustra sis.

GRIPUS.

At ego Deos quaeso, ut quidquid in illo vi-
dulo 'st,

Si aurum, si argentum 'st, omne id ut fiat cinis.

DAEMONES.

Illuc est, quod nos nequam servis utimur.
Nam illic cum servo si quo congressus foret,
Et ipsum sese et illum furti adstringeret.
Dum praedam habere se censeret, interim
Praeda ipse esset: praeda praedam duceret.
Nunc hinc intro ibo, et sacrificabo. postibi
Jubebo nobis coenam continuo coqui.

SCENA VIII.

PLEUSIDIPPUS. TRACHALIO.

PLEUSIDIPPUS.

ITERUM mihi istaec omnia itera, mi anime,
mi Trachalio,
Mi liberte, mi patrone, immo potius, mi pater.
Reperit patrem Palaestra suum atque matrem?

T R A C H A L I O.

Reper-

P L E U S I D I P P U S.

Et popularis est?

T R A C H A L I O.

Opinor.

P L E U S I D I P P U S.

Et nuptura est mihi?

T R A C H A L I O.

Suspicio-

P L E U S I D I P P U S.

Censen' hodie despondebit eam mihi? quaeso !

T R A C H A L I O.

Censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Quid? patri etiam gratulabor, quom illam invenit?

T R A C H A L I O.

Censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Quid, matri ejus?

T R A C H A L I O.

Censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Quid ergo censes?

T R A C H A L I O.

Quod rogas,

Censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Dic ergo quanti censes?

ACTUS IV. SC. VIII. 335

TRACHALIO.

Egone? censeo.

PLEUSIDIPPUS.

ume quidem, ne censionem semper facias.

TRACHALIO.

Censeo.

PLEUSIDIPPUS.

uid si curram?

TRACHALIO.

Censeo.

PLEUSIDIPPUS.

An sic potius placide?

TRACHALIO.

Censeo.

PLEUSIDIPPUS.

Etiamne eam adveniēns salutem?

TRACHALIO.

Censeo.

PLEUSIDIPPUS.

Etiamne ejus patrem?

TRACHALIO.

Censeo.

PLEUSIDIPPUS.

Post ejus matrem?

TRACHALIO.

Censeo.

PLEUSIDIPPUS.

Quid postea?

Etiamne adveniēns conplectar ejus patrem?

TRACHALIO.

Non censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Quid, matrem?

T R A C H A L I O.

Non censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Quid eampse illam?

T R A C H A L I O.

Non censeo.

P L E U S I D I P P U S.

Perii! delectum dimisit. nunc non censet, quom volo.

T R A C H A L I O.

Sanus non es: sequere.

P L E U S I D I P P U S.

Duc me, mi patrone, quo libet.

A C T U S V.

S C E N A I.

L A B R A X.

Q U I S me est mortalium miserior, qui vivat
alter hodie,

Quem ad recuperatores modo damnavit Pleu-
sidippus.

Abjudicata a me modo est Palaestra. perditus sum!

Nam lenones ex gaudio credó esse procreatos,

Ita omnes mortales, si quid est mali lenoni,
gaudent.

Nunc alteram illam, quae mea est, visam huc
in Veneris fanum.

Saltem ut eam abducam, de bonis quod restat
reliquiarum.

S C E N A I I.

G R I P U S. L A B R A X.

G R I P U S.

NUMQUAM edepol hodie ad vesperam Gri-
pum inspicietis vivom,
Nisi vidulus mihi redditur.

L A B R A X.

Perii, quom mentionem
Fieri audio usquam viduli, quasi palo pectus
tundar.

G R I P U S.

Istic scelestus liber est: ego qui in mari pre-
hendi
Rete atque excepi vidulum, dare ei negatis quid-
quam.

L A B R A X.

Pro Dii immortales! suo mihi hic sermone ar-
rexit aures.

G R I P U S.

Cubitum, hercle, longis literis signabo jam us-
quequaque,
Si quis perdiderit vidulum cum auro atque ar-
gento multo,

Vol. III.

Y

Ad Gripum ut veniat. non feretis istum, ut postulatis.

L A B R A X.

Meum, hercle, illic homo vidulum scit, qui habet, ut ego opinor.

Adeundus mihi illic est homo. Dii, quaeso, subvenite.

G R I P U S.

Quid me intro revocas? hoc volo hic ante ostium extergere.

Nam hoc quidem pol e robigine, non e ferro factum 'st;

Ita quanto magis extergeo, rutilum atque tenuius fit.

Nam quidem hoc Vere natum 'st verum: ita in manibus consenescit.

L A B R A X.

Adulescens, salve!

G R I P U S.

Dii te ament cum inraso capite.

L A B R A X.

Quid fit?

G R I P U S.

Verum extergetur.

L A B R A X.

Ut vales? ●

G R I P U S.

Quid tu? num medicus, quaeso, es?

L A B R A X.

Immo edepol una litera plus sum, quam medicus.

G R I P U S.

Tum tu

Mendicus es?

L A B R A X.

Tetigisti acu.

G R I P U S.

Videtur digna forma,

Sed quid tibi est?

L A B R A X.

Hac proxima nocte in mari elavi.

Confracta est navis. perdidisti, quidquid erat, miser ibi omne.

G R I P U S.

Quid perdidisti?

L A B R A X.

Vidulum cum auro atque argento multo.

G R I P U S.

Et quid meministi in vidulo, qui perit, quid infuerit ibi?

L A B R A X.

Quid refert, qui periit?

G R I P U S.

Tamen si non hoc, aliud fabulemur.

Quid si ego sciam qui invenerit? volo ex te scire signa.

L A B R A X.

Nummi octingenti aurei in marsupio infuerunt. Praeterea centum mnae Philippeae in pasceolo

seorsus.

G R I P U S.

Magna hercle praeda 'st! largiter mercedis indispiscar.

Dii homines respiciunt. bene ego hinc praedatus ibo.

Profecto hujus est vidulus. perge alia tu expedire.

L A B R A X.

Talentum argenti commodum magnum inerat in crumina,

Praeterea sinus, epichysis, cantharus, gaulus, cyathusque.

G R I P U S.

Papae! divitias tu quidem habuisti luculentas.

L A B R A X.

Miserum istuc verbum et pessimum 'st, Habuisse, et nihil habere.

G R I P U S.

Quid dare velis, qui istaec tibi investiget indicetque?

Eloquere propere celeriter.

L A B R A X.

Nummos trecentos.

G R I P U S.

L A B R A X.

Quadringentos.

G R I P U S.

Tramas putridas.

L A B R A X.

Quingentos.

Tricas.

1. 38

ACTUS V. SC. II.

341

G R I P U S.

Cassam glandem.

L A B R A X.

Sexcentos.

G R I P U S.

Curculiunculos minutos fabulare.

L A B R A X.

Dabo septingentos.

G R I P U S.

Os calet tibi! nunc id frigidefactas?

L A B R A X.

Mille dabo nummos.

G R I P U S.

Somnias.

L A B R A X.

Nihil addo: abi!

G R I P U S.

Igitur audi:

Si, hercle, abiero hinc, hic non ero.

L A B R A X.

Vin' centum et mille?

G R I P U S.

Dormis.

L A B R A X.

Eloquere quantum postules.

G R I P U S.

Quo nihil invitus addas

Talentum magnum: non potest triobolum hin
abesse.

Proin tu vel ajas, vel neges.

Y 3

L A B R A X.

Quid istic necessum 'st, video:
Dabitur talentum.

G R I P U S.

Accede dum huc: Venus haec volo arroget te.

L A B R A X.

Quod tibi libet, id mihi impera.

G R I P U S.

Tange aram hanc Veneris.

L A B R A X.

Tango.

G R I P U S.

Per Venerem hanc jurandum 'st tibi.

L A B R A X.

Quid jurem?

G R I P U S.

Quod jubebo.

L A B R A X.

Praei verbis quid vis. id quod domi est, num-
quam ulli supplicabo.

G R I P U S.

Tene aram hanc.

L A B R A X.

Teneo.

G R I P U S.

Dejura, te mihi argentum daturum,
Eodem die, viduli ubi sis potitus.

L A B R A X.

Fiat.

G R I P U S. L A B R A X.

Venus Cyrenensis, testem te testor mihi,

Si vidulum illum, quem ego in navi perdidit,
Cum auro atque argento salvum investigavero;
Isque in potestatem meam pervenerit.

G R I P U S.

Tum ego huic Gripo dico, inquito, et me tangito.

L A B R A X.

Tum ego huic Gripo dico, Venus, ut tu audias.

G R I P U S. L A B R A X.

Talentum argenti magnum continuo dabo.

G R I P U S.

Si fraudassis, dicito, uti te in quaestu tuo
Venus eradicet caput atque aetatem tuam.
Tecum hoc habeto tamen, ubi juraveris.

L A B R A X.

Et illum ego advorsum si quid peccasso, Venus,
Veneror te, ut omnes miseri lenones sient.

G R I P U S.

Tamen fiet, etsi tu fidem servaveris.
Tu hic opperire, jam ego faxo exhibit senex:
Eum tu continuo vidulum reposito.

L A B R A X.

Si maxume mihi illum reddiderit vidulum,
Non illi ego hodie debeo triobolum.
Meus arbitratus est, lingua quod juret mea.
Sed conticescam. eccum exit, et ducit senem.

SCENA III.

GRIPUS. DAEMONES.

LABRAX.

GRIPUS.

SEQUERE hac. ubi istic leno est? heus tu,
hem tibi, hic habet vidulum.

DAEMONES.

Habeo, et fateor esse apud me: et, si tuus est,
habeas tibi.

Omnia, ut quidquid infuere, ita salva sisten-
tur tibi.

Tene, si tuus est.

LABRAX.

O Dii immortales! meus est. salvę, vidula.

DAEMONES.

Tuusne est?

LABRAX.

Rogitas? siquidem hercle Jovis fuit, meus
est tamen.

DAEMONES.

Omnia insunt salva: una istinc cistella excepta
est modo

Cum crepundiis, quibuscum hodie filiam inve-
ni meam.

LABRAX.

Quam?

DAEMONES.

Tua quae fuit Palaestra; ea filia inventa est
mea.

LABRAX.

ne mehercle factum 'st: quom istaec res tibi
ex sententia

Ichre evenit, gaudeo.

DAEMONES.

Istuc facile non credo tibi.

LABRAX.

mo, hercle, ut scias gaudere me, mihi trio-
bolum

eam ne duis: condono te.

DAEMONES.

Benigne edepol facis.

LABRAX.

mo tu quidem hercle vero.

GRIPUS.

Heus tu! jamne habes vidulum?

LABRAX.

beo.

GRIPUS.

Propera.

LABRAX.

Quid properabo?

GRIPUS.

Reddere argentum mihi.

LABRAX.

que edepol tibi do, neque quidquam debeo.

G R I P U S.

Quae haec factio est?

Non debes?

L A B R A X.

Non hercle vero.

G R I P U S.

Non tu juratus mihi es?

L A B R A X.

Juratus sum: et nunc jurabo, si quid voluptas
est mihi:

Jusjurandum rei servandae, non perdendae, com-
ditum 'st.

G R I P U S.

Cedo sis mihi talentum magnum argenti, perjur-
risume.

D A E M O N E S.

Gripe! quod tu istum talentum poscis?

G R I P U S.

Juratu 'st mihi

Dare.

L A B R A X.

Libet jurare. tun' meo Pontifex perjurio es?

D A E M O N E S.

Qua pro re argentum promisit hic tibi?

G R I P U S.

Si vidulum

Istum redegissem in potestatem ejus, juratus dare
Mihi talentum magnum argenti.

L A B R A X.

Cedo quicum habeam judicem,

Ni dolo malo instipulatus sis, nive etiam dum
siem

Quinq̄ue et viginti natus annos.

G R I P U S.

Habe cum hoc.

L A B R A X.

Alio 'st opus.

D A E M O N E S.

Jam ab isto auferre haud sinam, nisi istum con-
demnavero.

Promisisti huic argentum?

L A B R A X.

Fateor.

D A E M O N E S.

Quod servo meo

Promisisti, meum esse oportet: ne tu leno po-
stules

Te hic fide lenonia uti: non potes.

G R I P U S.

Jam te ratus

Nactum hominem, quem defraudares. dandum
huc argentum 'st probum:

Id ego continuo huic dabo, adeo me ut hic emit-
tat manu.

D A E M O N E S.

Quando ergo erga te benignus fui, atque ope-
ra mea

Haec tibi sunt servata.

G R I P U S.

Immo hercle mea, ne tu dicas tua.

D A E M O N E S.

Si sapiēs, tacebis. tum te mihi benigne itidem
addecet

Benemerenti bene referre gratiam.

L A B R A X.

Nempe pro tuo

Jure oras.

D A E M O N E S.

Mirum, quin tuum jus meo periculo abs te
expetam.

G R I P Ū S.

Salvos sum: leno labascit: libertas portenditur.

D A E M O N E S.

Vidulum istunc ille invenit: illud mancipium
meum 'st.

Ego tibi hunc porro servavi cum magna pecunia.

L A B R A X.

Gratiam habeo, et de talento nulla caussa est,
quin feras,

Quod isti sum juratus.

G R I P U S.

Hæus tu! mihi dato ergo, si sapiēs.

D A E M O N E S.

Tacen' an non?

G R I P U S.

Tu meam rem simulās agere; tibi mu **.
Non hercle istoc me intervortes, si aliam prae-
dam perdidi.

D A E M O N E S.

Vapulabis, verbum si addes istuc unum.

G R I P U S.

Vel hercle enica,
Non tacebo umquam alio pacto, nisi talento
conprimor.

L A B R A X.

Tibi operam hic quidem dat; taceto.

D A E M O N E S.

Concede hoc tu, leno.

L A B R A X.

Licet.

G R I P U S.

Palam age, nolo murmur ullum neque susur-
rum fieri.

D A E M O N E S.

Dic mihi, quanti illam emisti tuam alteram mu-
lierculam

Ampeliscam?

L A B R A X.

Mille nummos denueravi.

D A E M O N E S.

Vin tibi

Conditionem luculentam ferre me?

L A B R A X.

Sane volo.

D A E M O N E S.

Dividuum talentum faciam.

L A B R A X.

Bene facias.

D A E M O N E S.

Pro illa altera,

Libera ut sit, dimidium tibi sume, dimidium
huic cedo.

L A B R A X.

Maxume.

D A E M O N E S.

Pro illo dimidio ego Gripum emittam manu
Quem propter tu vidulum, et ego natam inven-

L A B R A X.

Bene facis:

Gratiam habeo magnam.

G R I P U S.

Quam mox mihi argentum ergo redditur?

D A E M O N E S.

Res soluta est, Gripe. ego habeo.

G R I P U S.

Hercle, at ego me mavolo.

D A E M O N E S.

Nihil hercle hic tibi est, ne tu speres. jurisju-
randi volo

Gratiam facias.

G R I P U S.

Perii hercle! nisi me suspendo, occidi.
Numquam hercle iterum defraudabis me quidem
post hunc diem.

D A E M O N E S.

Hic hodie coenato, leno.

L A B R A X.

Fiat. conditio placet.

D A E M O N E S.

Sequimini intro. spectatores, vos quoque ad coenam vocem,

Ni daturus nihil sim, neque sit quidquam pol-
lucti domi,

Neve adeo vocatos credam vos esse ad coenam
foras.

Verum si voletis plausum Fabulae huic clarum
dare,

Comissatum omnes venitote ad me ad annos se-
decim.

Vos hic hodie coenatote ambo.

L A B R A X.

Fiat.

D A E M O N E S.

Plausum date.

1912

**M. ACCI PLAUTI
S T I C H U S.**

DRAMATIS PERSONAE

PANEGYRIS, }
PINACIUM, } *mulieres.*

ANTIPHO, *senex.*

GELASIMUS, *parasitus.*

CROCOTIUM, *ancilla.*

DINACIUM, *puer.*

EPIGNOMUS.

STICHUS, *servus.*

PAMPHILIPPUS, *adolescens.*

SAGARINUS, *servus.*

STEPHANIUM, *ancilla.*

A R G U M E N T U M

(Ut quibusdam videtur)

P R I S C I A N I.

SENE X castigat filias, quod hae viros
 Tam perseverent peregrinantis pauperes
 Ita sustinere fratres, neque relinquere.
 Contraque verbis delenitur commodis.
 Habere ut sineret, quos semel nactae forent.
 Viri reveniunt opibus aucti trans mare.
 Suam quisque retinet: ac *Sticho* ludus datur.

A L I U D A R G U M E N T U M

C A M E R A R I I.

ARGUMENTUM hujus fabulae est leve et futile. Etsi in hac bonae et praeclarae sententiae insertae sunt: et exemplum proponitur egregium fidei conjugalis. Duo adolescentes fratres habebant duas sorores conjuges. Dum vivunt in luxu et deliciis, rem familiarem perdunt. Hanc recuperare student mercaturis faciendis. Quod autem longo tempore abessent, vult pater filias, uxores illorum, aliis collocare; sed illae constanter refragantur. Redeunt illi re bene et feliciter gesta, et aucti opibus. Itaque facile reconciliantur socero. Parasitus autem, quo socio et adiutore rem amiserant, ab illis repellitur, et ludibrio habetur. *Sticho* etiam servo potestas fit convivii agitando cum altero servo *Sagarino*.

A C T U S P R I M U S.

S C E N A I.

P A N E G Y R I S. P I N A C I U M.

P A N E G Y R I S.

CREDO ego miseram fuisse Penelopam,
 Soror, suo ex animo; quae tam diu vidua
 Viro suo caruit. nam nos ejus animum
 De nostris factis noscimus, quarum viri hinc ab-
 sunt,
 Quorumque nos negotiis absentum, ut est ae-
 quom,
 Sollicitae noctes et dies, soror, sumus semper.

P I N A C I U M.

Nostrum officium nos facere aequom'st: neque
 Id magis facimus, quam nos monet pietas.
 Sed hic, mea soror, assis-dum: multa volo tecum
 Loqui de re viri.

P A N E G Y R I S.

Salvaene, amabo?

P I N A C I U M.

Spero quidem, et volo: sed hoc, soror, crucior,
 Patrem tuum meumque adeo, unice qui unus
 Civibus ex omnibus probus perhibetur,
 Eum nunc improbi viri officio uti;
 Viris qui tantas absentibus nostris

acit injurias inmerito,
 Vosque ab his abducere volt.
 Hae res vitae me, soror, saturant:
 Hae mihi divitiae et senio sunt.

P A N E G Y R I S.

Neu lacruma, soror; neu tuo id animo
 Fac, quod tibi tuus pater facere minatur.
 Spes est eum melius facturum.
 Novi ego illum: istaec joculari dicit:
 Neque ille sibi mereat Persarum
 Montes, qui esse aurei perhibentur,
 Uti istuc faciat, quod tu metuis.
 Tamen si faciat, minime irasci
 Decet: neque id inmerito eveniet.
 Nam viri nostri domo ut abierunt,
 Hic tertius annus.

P I N A C I U M.

Ita ut memoras.

P A N E G Y R I S.

Quom ipsi interea vivant, valeant;
 Ubi sint, quid agant, ecquid agant,
 Neque participant nos, neque redeunt.

P I N A C I U M.

An id doles, soror, quia illi suum officium
 Non colunt, quom tuum facis?

P A N E G Y R I S.

Ita pol.

P I N A C I U M.

Tace sis! cave sis audiam ego istuc,
 Cave, posthac ex te.

P A N E G Y R I S.

Nam qui jam?

P I N A C I U M.

Quia pol meo animo omnes sapientes
 Suum officium aequom 'st colere, et facere.
 Quamobrem ego te hoc, soror, tametsi es major,
 Moneo, ut tuum memineris officium.
 Et, si illi inprobi sint, atque aliter
 Nos faciant, quam aequom 'st: tamen pol
 Ne quid magis simus omnibus obnoxiae opibus
 Nostrum officium meminisse decet.

P A N E G Y R I S.

Placet: taceo.

P I N A C I U M.

At memineris facito.

P A N E G Y R I S.

Nolo ego, soror, me credi esse inmemorem viri,
 Neque ille eos honores, mihi quos habuit, perdidit.
 Nam mihi pol grata acceptaque hujus est be-
 nignitas:

Et me quidem haec conditio nunc non poenitet:
 Neque est, cur nunc studeam has nuptias mu-
 tarier.

Verum postremo in patris potestate est situm;
 Faciendum id nobis quod parentes imperant.

P I N A C I U M.

Scio, atque in cogitando maerore augeor.
 Nam propemodum jam ostendit suam sententiam.

P A N E G Y R I S.

Igitur quaeramus, nobis quid facto usus sit.

SCENA III.

VTIPH O. PANEGYRIS.
PINACIUM.

ANTIPH O.

VI. manet ut moneatur semper servos homo
officium suum,
voluntate id facere meminit, servos is ha-
bitu haud probu'st.
meministis quotcalendis petere demensum
cibum,
minus meministis, quod opus sit facto, fa-
cere in aedibus?
quidem in suo quidque loco nisi erit mihi
situm supellectilis,
m ego revortar, vos monumentis conmo-
nefaciam bubulis.
homines habitare mecum mihi hic viden-
tur, sed sues.
te, sultis, nitidae ut aedes meae sint, quom
redeam domum.
ego domi adero: ad meam majorem filiam
inviso domum.
uis me quaeret, inde vocatote aliqui: aut
jam egomet hic ero.

PINACIUM.

l agimus, soror, si affirmabit pater advor-
sum nos?

Z 4

P A N E G Y R I S.

Pati

Nos oportet, quod ille faciat, quojus potestas
plus potest.

A N T I P H O.

Si manere hic sese malint potius, quam alio nu-
bere,

Non faciant. quid mihi opu 'st decurso aetatis
spatio cum eis

Gerere bellum; quom nihil, quamobrem fa-
ciam, meruisse arbitrer?

Minime! nolo turbas. sed hoc mihi optimum
factu arbitror,

Principium ego quo pacto cum illis occipiam, id
ratiocinor:

Utrum ego perplexim læssam oratione ad hunc
modum,

Quasi numquam quidquam in eas simulem; qua-
si nihil inaudiverim,

Eas in se meruisse culpam: an potius tentem
leniter;

An minaciter? scio lites fore: ego meas novi
optume.

P I N A C I U M.

Exorando, haud advorsando sumendam operam
censeo.

Gratiam a patre si petimus, spero ab eo inpe-
trassere:

Advorsari sine dedecore et scelere summo haud
possumus.

Neque ego sum factura; neque tu ut facias, consilium dabo:

Verum ut exoremus. novi ego nostros: exorabili 'st.

A N T I P H O.

Sic faciam: assimulabo, quasi aliquam culpam in sese admiserint.

Perplexabiliter earum hodie perpavefaciam pectora:

Post id agam igitur: deinde, ut animus meus erit, faciam palam.

Multa, scio, facienda verba. ibo intro. sed aperta est foris.

P I N A C I U M.

Certo enim mihi paternae vocis sonitus auris accidit.

P A N E G Y R I S.

Is est ecastor. ferre advorsum hominem occupemus osculum.

P I N A C I U M.

Salve, mi pater.

A N T I P H O.

Et vos. ambae illico, agite, abscedite.

P I N A C I U M.

Osculum.

A N T I P H O.

Sat est osculi mihi vestri.

P I N A C I U M.

Qui, amabo, pater?

A N T I P H O.

Quia ita meae animae salsura evenit.

P I N A C I U M.

Asside hic, pater.

A N T I P H O.

Non sedeo istic. vos sedete: ego **sedero** in sub-
scilio.

P I N A C I U M.

Mane pulvinum.

A N T I P H O.

Bene procuras: satis sic fultum 'st mihi.

P I N A C I U M.

Sine, pater.

A N T I P H O.

Quid opu 'st?

P I N A C I U M.

Opu 'st.

A N T I P H O.

Morem tibi geram. atque hoc satis est.

P I N A C I U M.

Numquam enim nimis curare possunt suum pa-
rentem filiae.Quem aequius est nos potio**rem** habere, quam
te? postideâ, pater,Viros nostros, quibus tu voluisti esse nos ma-
tresfamilias?

A N T I P H O.

Bonas ut aequom 'st facere, facitis, quom tamen
absentes viros

Perinde habetis, quasi praesentes sint.

P I N A C I U M.

Pudicitia est, pater,
Eos magnificare, qui nos socias sumserunt sibi.

A N T I P H O.

Numquis hic est alienus nostris dictis auceps au-
ribus?

P A N E G Y R I S.

Nullus, praeter nosque teque.

A N T I P H O.

Vostrum animum adhiberi volo.
Nam ego ad vos nunc inperitus rerum, et mo-
rum mulierum,
Discipulus venio ad magistras. quibus matronas
moribus,
Quae optumae sunt, esse oportet? sed utraque
ut dicat mihi.

P A N E G Y R I S.

Quid istuc est, quod huc exquaesitum mulie-
rum mores venis?

A N T I P H O.

Pol ego uxorem quaero, postquam vostra mater
mortua 'st.

P A N E G Y R I S.

Facile inuenies et pejorem et pejus moratam,
pater,
Quam illa fuit: meliorem neque tu reperies, ne-
que sol videt.

A N T I P H O.

At ego ex te exquiro, atque ex istac tua sorore.

P I N A C I U M.

Edepol, pater,
Scio, ut oportet esse, si sint ita, ut ego aequom
censeo.

A N T I P H O.

Volo scire ergo, ut aequom censes.

P I N A C I U M.

Ut per urbem quom ambulent,
Omnibus os obturent, ne quis merito maledi-
cat sibi.

A N T I P H O.

Dic vicissim nunc jam tu.

P I N A C I U M.

Quid vis tibi dicam, pater?

A N T I P H O.

Ubi facillime spectatur mulier, quae ingenio est
bono?

P A N E G Y R I S.

Quoi malefaciundi est potestas, quae, ne fa-
ciat, id temperat.

A N T I P H O.

Haud male istuc. age tu altera; utra sit condi-
tio pensior,
Virginemne an viduam habere?

P I N A C I U M.

Quanta mea sapientia est,
E malis multis malum quod minumum 'st, id
minumum 'st malum.

Qui potest mulieres vitare, vitet: ut quotidie
Pridie caveat, ne faciat quod pigeat postridie.

A N T I P H O.

Quae tibi mulier videtur multo sapientissima?

P A N E G Y R I S.

Quae tamen, quom res secundae sunt, se poterit noscere:

Et illa quae aequo animo patietur sibi esse pejus, quam fuit.

A N T I P H O.

Edepol vos lepide tentavi, vostrumque ingenium ingeni.

Sed hoc est, quod ad vos venio, quodque esse ambas conventas volo.

Mihi auctores ita sunt amici, ut vos hinc abducam domum.

P A N E G Y R I S.

At enim nos, quarum res agitur, aliter auctores sumus.

Nam aut olim, nisi tibi placebant, non datas oportuit:

Aut nunc non aequom 'st abduci, pater, illisce absentibus.

A N T I P H O.

Vosne ego patiar cum mendicis nuptas, me vivo, viris?

P I N A C I U M.

Placet ille meus mihi mendicus. suus rex reginae placet.

Idem animus est in paupertate, qui olim in divitiis fuit.

A N T I P H O.

Vosne latrones et mendicos homines magnipenditis?

P A N E G Y R I S.

Non me tu argento dedisti, opinor, nuptum, sed viro.

A N T I P H O.

Quid? illos exspectatis, qui abhinc jam abierunt triennium?

Quin vos capitis conditionem ex pessuma primariam?

P A N E G Y R I S.

Stultitia est, pater, venatum ducere invitas canes.
Hostis est uxor, invita quae ad virum nuptum datur.

A N T I P H O.

Certumne 'st neutram vostrarum persequi imperium patris?

P I N A C I U M.

Persequimur: nam quo dedisti nuptum, abire nolumus.

A N T I P H O.

Bene valete: ibo, atque amicis vostra consilia eloquar.

P A N E G Y R I S.

Probiores credo arbitrabunt, si probis narra-
veris.

A N T I P H O.

Curate igitur familiarem rem, ut potestis, optume.

P A N E G Y R I S.

Nunc places, quom recte monstras; nunc tibi
auscultabimus.

Nunc, soror, abeamus intro.

P I N A C I U M.

Immo intervisam prius domum.

Si a viro tibi forte veniet nuntius, facito ut sciam.

P A N E G Y R I S.

Neque ego te celabo, neque tu me celassis, quod
scies.

Eho, Crocotium, i, parasitum Gelasimum huc
arcesso:

Tecum adduce. nam illum ecastor mittere ad
portum volo,

Si quæ forte ex Asia navis heri aut hodie venerit.

Nam dies totos apud portum servos unus assidet.

Sed tamen volo intervisi. propera. ac actutum
redi.

S C E N A I I I.

G E L A S I M U S. C R O C O T I U M.

G E L A S I M U S.

FA M E M fuisse suspicor matrem mihi:
Nam postquam natus sum, satur numquam fui.
Quam ego matri meae retuli invitissimus,
Eam mihi numquam retulit mater gratiam.
Nam illa me in alvo menses gestavit decem,
At ego illam in alvo gesto plus annos decem.

Atque illa puerum me gestavit parvolum,
Quo minus laboris illam cepisse existimo:
At ego non pauxillulam in utero gesto famem,
Verum hercle multo maxumam et gravissumam.
Uteri dolores mihi oboriuntur cotidie;
Sed matrem parere nequeo; nescio quomodo.
Audiui saepe hoc volgo dicier,
Solere elephantum gravidam perpetuos decem
Esse annos. ejus ex semine haec certo est fames.
Nam jam conpluris annos utero haeret meo.
Nunc si ridiculum hominem quaeret quispiam,
Venalis ego sum cum ornamentis omnibus.
Inanimentis explementum quaerito.
Gelasimo nomen mi indidit parvo pater:
Quia inde jam a pauxillo puero ridiculus fui.
Propter paupertatem adeo hoc nomen reperi;
Eo, quia paupertas fecit, ridiculus forem:
Nam illa omnis artes perdocet, ubi quem adtigit.
Per annonam caram dixit me natum pater:
Propterea, credo, nunc esurio acrius.
Sed generi nostro haec reddita est benignitas,
Nulli negare soleo, si quis me vocat.
Oratio una interiit hominum pessume,
Atque optuma, hercle, meo animo, et scitissima,
Qua ante utebantur, Veni illo ad coenam: Sic
face!
Promitte vero! Ne gravare! Est commodum?
Volo, inquam, fieri! Non amittam, quin eas!
Nunc repererunt ei verbo vicarium,
Nihili quidem, hercle, verbum ac vilissimum,

Vocem te ad coenam, nisi egomet coenem foris.
Ei, hercle, ego verbo lumbos defractus velim,
Ni vere perierit, si coenassit domi.
Haec verba subigunt me, mores ut barbaros
Discam, atque ut faciam praeconis compendium;
Itaque auctionem praedicem, ipse ut veneam.

CROCOTIUM.

Hic ille est Parasitus, quem arcessitum missa sum.
Quaé loquitur, auscultabo, priusquam conloquar.

GELASIMUS.

Sed curiosi sunt hic quam plures mali,
Alienas res qui curant studio maxumo,
Quibus ipsis nulla est res, quam procurent, sua:
Ei quando quem auctionem facturum sciunt,
Adeunt, perquirunt, quid siet caussae illico:
Alienum aes cogat, an pararit prandium:
Uxorin' sit reddenda dos divortio?
Eos omnis (tametsi hercle haud indignos judico,
Qui, ut multum miseri sint, laborent) nil moror:
Dicam auctionis caussam, ut animo gaudeant,
(Nam curiosus nemo est, quin sit malevolus,)
Ipse egomet quamobrem auctionem praedicem:
Damna evenerunt maxuma misero mihi,
Ita me mancupia miserum affecerunt male,
Potationes plurimae demortuae:
Quot adeo coenae, quas deflevi, mortuae!
Quot potiones mulsi! quot autem prandia!
Quae inter continuom perdidi triennium.
Prae maerore adeo miser atque aegritudine
Consenui: paene sum fame emortuus.

C R O C O T I U M.

Ridiculus aequè nullus est, quando esurit.

G E L A S I M U S.

Nunc auctionem facere decretum 'st mihi.

Foras necessum 'st, quidquid habeo, vendere.

Adeste sultis, praeda erit praesentium.

Logos ridiculos vendo: agite! licemini.

Qui coena poscit? ecqui poscit prandio?

Hercules te amabit. prandio? coena tibi?

Ehem annuistin'? nemo meliores dabit.

Nullis meliores esse parasitos sinam.

Vel unctiones Graecas, sudatorias,

Vel alias magis malacas crapularias,

Cavillationes, assentatiunculas,

Ac perjuratiunculas parasiticas,

Rubiginosam strigilem, ampullam rubidam,

Parasitum inanem, quo recondas reliquias.

Haec venisse jam opus est, quantum potest.

Uti decumam partem Herculi polluceam.

C R O C O T I U M.

Ecator auctionem haud magni preti!

Adhaesit homini ad infimum ventrem fames.

Adibo hominem.

G E L A S I M U S.

Quis haec est, quae advorsum it mihi?

Epignomi ancilla haec quidem est Crocotium.

C R O C O T I U M.

Gelasime, salve.

G E L A S I M U S.

Non est id nomen mihi.

CROCOTIUM.

Certo mecastor id fuit nomen tibi.

GELASIMUS.

Fuit disertim: verum id usu perdidisti:

Nunc Miccotrogus nomine ex vero vocor.

CROCOTIUM.

Heu ecastor, risi te hodie multum.

GELASIMUS.

Quando, aut quo in loco?

CROCOTIUM.

Hic quom auctionem praedicabas.

GELASIMUS.

Pessuma,

Ehon' audivisti?

CROCOTIUM.

Te quidem dignissimum.

GELASIMUS.

Quo nunc is?

CROCOTIUM.

Ad te.

GELASIMUS.

Quid venis?

CROCOTIUM.

Panegyris

Rogare jussit te opere maximo,

Mecum simitu ut ires ad sese domum.

GELASIMUS.

Ego illo mehercle vero eo, quantum potest.

Jamne exta cocta sunt? quot agnis fecerat?

A a 2

C R O C O T I U M.

Illa quidem nullum sacrificavit.

G E L A S I M U S.

Quomodo?

Quid igitur me volt?

C R O C O T I U M.

Tritici modios decem

Rogare, opinor, te volt.

G E L A S I M U S.

Mene, ut ab se petam?

C R O C O T I U M.

Immo, hercle, ut abs te mutuom nobis dares.

G E L A S I M U S.

Negato esse quod dem, nec mu, nec mutuom,
 Neque aliud quidquam, nisi hoc, quod habeo,
 pallium;

Linguam quoque etiam venditariam.

C R O C O T I U M.

Hau, nulla tibi lingua est, quae quidem dicat,
 Dabo?

G E L A S I M U S.

Veterem reliqui: eccam illam, quae dicat, Cedo.

C R O C O T I U M.

Malum tibi Dii dent!

G E L A S I M U S.

Haec eadem dicit tibi.

C R O C O T I U M.

Quid nunc? iturus, an non?

G E L A S I M U S.

Abi sane domum.

Jam illo venturum dicito; propera, atque abi.
 Demiror, quid illaec me ad se arcessi-jusserit,
 Quae numquam jussit me ad se arcessi ante hunc
 diem,

Postquam vir abiit ejus. miror, quid siet,
 Nisi ut periculum fiat; visam, quid velit.
 Sed eccum Dinacium ejus puerum. hoc vide!
 Satin' ut facete, atque ex pictura astitit?
 Nae iste edepol vinum poculo pauxillulo
 Saepe exanclavit submerum scitissume.

ACTUS II.

SCENA I.

DINACIUM. GELASIMUS.

DINACIUM.

MERCURIUS, Jovis qui nuntius perhibetur,
 numquam aequae patri
 Suo nuntium lepidum adtulit, quam ego nunc
 meae herae nuntiabo.

Itaque onustum pectus porto laetitia lubentiaque:
 Neque lubet, nisi gloriose, quidquam proloqui.
 profecto

Amoenitates omnium venerum atque venustatum
 affero.

Ripisque superat mihi atque abundat pectus lae-
 titia meum.

Propterea, Dinacium, pedes hortare. honesta
dicta factis:

Nunc tibi potestas adipiscendi est gloriam, lau-
dem, decus:

Heraeque egenti subveni: benefacta majorum
tuorum exauge.

Quae misera expectatione est Epignomi adven-
tus viri.

Proinde ut decet, amat virum suum cupide,
nunc expedi, Dinacium.

Age, ut placet; curre, ut lubet; cave quem-
quam floccifeceris,

Cubitis depulsa de via; tranquillam concinna
viam.

Si rex obstabit obviam, regem ipsum prius per-
vertito.

G E L A S I M U S.

Quidnam dicam, Dinacium

Lascivibundum tam lubenter currere?

Arundinem fert, sportulamque, et hamulum
piscarium.

D I N A C I U M.

Sed tandem, opinor, aequiu'st heram mi esse
supplicem,

Atque oratores mittere ad me, donaque ex au-
ro, et quadrigas,

Qui vehar: nam pedibus ire non queo. ergo jam
revortar.

Ad me iri et supplicari egomet mihi censeo ae-
quom.

An vero nugas censeas ; nihil esse quod ego nunc scio ?

Tantum a portu apporto bonum , tam gaudium affero grande ,

Vix ipsa domina hoc , nisi sciat , exoptare a Diis audeat.

Nunc ultro hoc deportem ? haud placet : neque id vero officium arbitror.

Hic hoc videtur mihi magis meo convenire huic nuntio ,

Adversum ut veniat , obsecret , se ut nuntio hoc inperitiam.

Secundas fortunas decent superbiae.

Sed tandem quom recogito , qui potuit scire haec scire me ?

Non enim possum , quin revortar , quin loquar , quin edisserterem ,

Heramque ex maerore eximam , benefacta majorum meum

Exaugeam , atque illam augeam ex insperato a portu bono.

Contundam facta Talthybii , contemnamque omnis nuntios :

Simulque ad cursuram meditabor me ad ludos Olympiae.

Sed spatium hoc occidit : breve 'st curriculo : quam me poenitet !

Quid hoc ? occlusam januam video. ibo , et pul-
tabo foris.

Aperite, atque appropriate, fores facite ut pateant : removete mœram.

Nimis haec res sine cura geritur. vide, quamdum hic asto et pulto !

Somnon' operam datis? experiar, fores, an cubiti, an pedes plus valeant.

Nimis vellem hae fores herum fugissent, ea causa ut haberent malum.

Defessus sum pultando.

Hoc postremum est vobis.

G E L A S I M U S.

Ibo, atque hunc conpellabo.

Salvos sis !

D I N A C I U M.

Et tu salve.

G E L A S I M U S.

Jam tu piscator factus?

D I N A C I U M.

Quampridem non edisti?

G E L A S I M U S.

Unde is? quid fers? quid festinas?

D I N A C I U M.

Tua quod nihil refert, ne Cures.

G E L A S I M U S.

Quid istic inest?

D I N A C I U M.

Quas tu vides colubras?

G E L A S I M U S.

Quid tam iracundus?

D I N A C I U M.

Si in te

Pudor assit, non me appelles.

G E L A S I M U S.

Possum scire ex te verum?

D I N A C I U M.

Potes. hodie non coenabis.

S C E N A I I.

P A N E G Y R I S. G E L A S I M U S.

D I N A C I U M.

P A N E G Y R I S.

Q U I S N A M, obsecro, has frangit foris? ubi
est?

Tun' haec facis? tun' mihi huc hostis venis?

G E L A S I M U S.

Salve, tuo arcessitu venio huc.

P A N E G Y R I S.

Ean' gratia foris effringis?

G E L A S I M U S.

Tuos inclama, tui delinquant: ego, quid me
velles, visebam:

Nam equidem harum miserebat.

D I N A C I U M.

Ergo auxilium propere latum 'st.

P A N E G Y R I S.

Quisnam hic loquitur tam prope nōs?

DINACIUM.

Dinacium.

PANEGYRIS.

Ubi is est?

DINACIUM.

Respice me, et relinque egentem parasitum, Panegyris.

PANEGYRIS.

Dinacium!

DINACIUM.

Istuc indidere nomen majores mihi.

PANEGYRIS.

Quid agis?

DINACIUM.

Quid agam, rogitas?

PANEGYRIS.

Quid ni rogitem? ●

DINACIUM.

Quid mecum 'st tibi?

PANEGYRIS.

Men' fastidis, propudiose? eloquere propere, Dinacium.

DINACIUM.

Jube me omittere igitur hos, qui retinent.

PANEGYRIS.

Qui retinent?

DINACIUM.

Rogas?

Omnia membra lassitudo mihi tenet.

PANEGYRIS.

Linguam quidem

Sat scio tibi non tenere.

DINACIUM.

Ita celeri curriculo fui

Propere a portu, tui honoris caussa.

PANEGYRIS.

Ecquid apportas boni?

DINACIUM.

Nimio inperior multo tanta plus, quam speras.

PANEGYRIS.

Salva sum.

DINACIUM.

At ego perii, quoi medullam lassitudo perbibit.

GELASIMUS.

Quid ego? quoi misero medullam ventris percepit fames.

PANEGYRIS.

Ecquem convenisti?

DINACIUM.

Multos.

PANEGYRIS.

At virum ecquem?

DINACIUM.

Plurimos:

Verum ex multis nequiores nullum, quam hic est.

GELASIMUS.

Quomodo?

Jamdudum ego istum patior dicere injuste mihi.

Praeter hac si me inritassis.

DINACIUM.

Edepol, esuries male.

GELASIMUS.

Animum inducam, ut istuc verum te elocutum
esse arbitrer.

DINACIUM.

Munditias volo fieri. efferte huc scopas, simul-
que arundinem,
Ut operam omnem aranearum perdam et textu-
ram inprobam,
Dejiciamque earum omnis telas.

GELASIMUS.

Miserae algebunt postea.

DINACIUM.

Quid? illas itidem esse censes, quasi te cum
veste unica?

Cape illas scopas.

GELASIMUS.

Capiam.

DINACIUM.

Hoc egomet, tu hoc converre.

GELASIMUS.

Fecero.

DINACIUM.

Ecquis huc effert nasiternam cum aqua?

GELASIMUS.

Sine suffragio

Populi tamen aedilitatem hic quidem gerit.

DINACIUM.

Age, tu ocius

Pinge humum, consperge ante aedis.

GELASIMUS.

Faciām.

DINACIUM.

Factum oportuit.

Ego hinc araneas de foribus dejiciam, et de pariete.

GELASIMUS.

Edepol rem negotiosam!

PANEGYRIS.

Quid sit, nihil etiam scio;

Nisi forte hospites venturi sunt.

DINACIUM.

Lectos sternite.

GELASIMUS.

Principium placet de lectis.

DINACIUM.

Alii ligna caedite,

Alii pisces depurgate, quos piscator adtulit,
Pernam et glandium dejicite.

GELASIMUS.

Hic, hercle, homo nimium sapit.

PANEGYRIS.

Non ecastor, ut ego opinor, satis herae morem geris.

DINACIUM.

Immo res omnis relictas habeo, prae quod tu velis.

PANEGYRIS.

Tum tu igitur, qua caussa missus es ad portum;
mihi expedi.

D I N A C I U M.

Dicam. postquam me misisti ad portum cum luci simul,

Commodum radiosus ecce sol superabat ex mari.
Dum percontor portitores, ecquae navis venerit
Ex Asia: negant venisse. conspicatus sum interim
Cercurum, quò ego me majorem non vidisse
censeo.

In portum vento secundo, velo passo pervenit.
Alius alium percontamur: Quoja est navis? quid
vehit?

Interim Epignomum conspicio, tuum virum, et
servom Stichum.

P A N E G Y R I S.

Hem! quid? Epignomum elocutus?

G E L A S I M U S.

Tuum virum, et vitam meam.

D I N A C I U M.

Venit, inquam.

P A N E G Y R I S.

Tun' eum ipsum vidisti?

D I N A C I U M.

Ita ego, libens.

Argenti aurique advexit multum.

P A N E G Y R I S.

Nimis factum bene.

G E L A S I M U S.

Heicle vero capiam scopas, atque hoc conver-
ram libens.

D I N A C I U M.

Lanam purpuramque multam.

G E L A S I M U S.

Hem! qui ventrem vestiam?

D I N A C I U M.

Lectos eburatos, auratos.

G E L A S I M U S.

Accubabo regie.

D I N A C I U M.

Tum Babylonica peristromata, consutaque tapetia
Advexit nimium bonae rei.

G E L A S I M U S.

Hercle, rem gestam bene!

D I N A C I U M.

Post, ut occepi narrare, fidicinas, tibicinas,
Sambucinas advexit secum forma eximia.

G E L A S I M U S.

Eugepae!

Quando adbibero, alludiabo: tum sum ridicu-
lissimus.

D I N A C I U M.

Postea unguenta multigenorum multa.

G E L A S I M U S.

Non vendo logos.

Jam non facio auctionem. mihi obtigit hereditas.

Malevoli perquisitores auctionum perierint.

Hercules, decumam esse adauctam, tibi quam
vovi, gratulor.

D I N A C I U M.

Post autem advexit secum Parasitos.

GELASIMUS.

Hei, perii miser!

DINACIUM.

Ridiculosissimos.

GELASIMUS.

Reverram, hercle, hoc, quod converri modo.

PANEGYRIS.

Vidistin' virum sororis Pamphilippum?

DINACIUM.

Non.

PANEGYRIS.

Adest?

DINACIUM.

Immo aibant eum venisse simul. sed ego huc
citus

Praecucurri, ut nuntiarem nuntium exoptabilem.

GELASIMUS.

Venales logi sunt illi, quos negabam vendere;
Ilicet meo malo est, quod malevolentes gaudeant.
Hercules sane, qui Deus sis, discessisses non male.

PANEGYRIS.

I, i intro, Dinacium: jube famulos rem divinam
mihi apparent.

Bene vale.

GELASIMUS.

Vin' administrem?

PANEGYRIS.

Sat servorum habeo domi.

GELASIMUS.

Enimvero, Gelasime, opinor provenisti futile,

Si neque ille adest, neque hic, qui venit, quidquam subvenit.

Ibo intro ad libros, et discam de dictis melioribus.

Nam ni illos homines expello, ego occidi planissime.

A C T U S I I I .

S C E N A I .

E P I G N O M U S . S T I C H U S .

E P I G N O M U S .

QUOM bene re gesta salvos convortor domum,
Neptuno grates habeo et Tempestatibus:
Simul Mercurio, qui me in mercimoniis
Juvit, lucrisque quadruplicavit rem meam.
Olim quos abiens affeci aegrimonia,
Eos nunc laetantes faciam adventu meo.
Nam jam Antiphonem conveni affinem meum,
Cumque eo reveni ex inimicitia in gratiam.
Videte, quaeso, quid potest pecunia!
Quoniam re bene gesta redisse me videt,
Magnasque apportavisse divitias domum,
Sine advocatis ibidem in cercuro, in stega,
In amicitiam atque in gratiam convortimus.
Et hic hodie apud me coenat, et frater meus.
Nam heri ambo in uno portu fuimus: sed mea
Hodie soluta est navis aliquanto prius.

Vol. III.

B b

Age, abduc has intro, quas mecum adduxi, Stiche.

S T I C H U S.

Here, sive ego taceam, seu loquar, scio scire te,
Quam multas tecum miseras multaverim.
Nunc hunc diem unum ex illis multis miseriis
Volo me Eleutheriam capere advenientem do-
mum.

E P I G N O M U S.

Et jus et aequom postulas: sumas, Stiche,
In hunc diem: te nil moror, abi, quo lubet.
Cadum tibi veteris vini propino.

S T I C H U S.

Papae!

Ducam hodie amicam.

E P I G N O M U S.

Vel decem, dum de tuo.
Ubi coenas hodie, si hanc rationem instituis?

S T I C H U S.

Amicam ego habeo Stephanium hinc ex proxumo,
Tui fratris ancillam: eo condixi in symbolam
Ad coenam, ad ejus conservum Sagarinum Syrum.
Eadem est amica ambobus, rivalet sumus.

E P I G N O M U S.

Age, abduc eas intro. hunc tibi dedo diem.

S T I C H U S.

Meam culpam habeto, nisi probe excruciavero.
Jam, hercle, ego per hortum amicam transibo
meam

Mihi hanc occupatum noctem: eadem symbolam
Dabo, et jubebo ad Sagarinum coenam coqui.

Aut egomet ibo, atque obsonabo obsonium.
 Atque id ne vos miremini, homines servolos
 Potare, amare, atque ad coenam condicere.
 Licet hoc Athenis nobis. sed quom cogito,
 Potius quam in dividiam veniam, est etiam hic
 ostium

Aliud posticum nostrarum harunce aedium.
 Ea ibo obsonatum, eadem referam obsonium
 Per hortum: utroque conmeatus continet.
 Ite hac secundum vos me. ego hunc lacero diem.

SCENA II.

GELASIMUS. EPIGNOMUS.

GELASIMUS.

LIBROS inspexi, tam confido, quam poti 'st,
 Me meum obtenturum regem ridiculis meis.
 Nunc interviso, jamne a portu advenerit,
 Ut eum advenientem meis dictis deliniam.

EPIGNOMUS.

Hic quidem Gelasimus est parasitus, qui venit.

GELASIMUS.

Auspicio hodie optumo exivi foras;
 Mustela murem abstulit praeter pedes.
 Cum strena obscaevavit, spectatum hoc mihi est.
 Nam ut illa vitam reperit hodie sibi,
 Item me spero facturum. augurium haec facit.
 Epignomus hic quidem est, qui astat. ibo atque
 adloquar.

Epignome, ut ego te nunc conspicio libens!
Ut prae laetitia lacrumae praesiliunt mihi!
Valuistin' usque?

EPIGNOMUS.

Sustentatum 'st sedulo.

GELASIMUS.

Bene atque amice dicis. Dii dent quae velis.
Propino tibi salutem plenis faucibus.
Coenabis apud me, quoniam salvos advenis.

EPIGNOMUS.

Vocata est opera nunc quidem: tam gratia est.

GELASIMUS.

Promitte.

EPIGNOMUS.

Certum 'st.

GELASIMUS.

Sic fac, inquam.

EPIGNOMUS.

Certa re 'st.

GELASIMUS.

Lubente me, hercle, facies.

EPIGNOMUS.

Idem ego istuc scio.

Quando usus veniet, fiet.

GELASIMUS.

Nunc ergo usus est.

EPIGNOMUS.

Non edepol possum.

GELASIMUS.

Quid gravare? censeo

Eas: nescio quid vero habeo in mundo.

EPIGNOMUS.

I modo,

Alium convivam quaerito tibi in hunc diem.

GELASIMUS.

Quin tu promittis?

EPIGNOMUS.

Non graver, si possiem.

GELASIMUS.

Unum quidem hercle certum promitto tibi:

Libens accipiam, certo si promiseris.

EPIGNOMUS.

Valeas.

GELASIMUS.

Certumne est?

EPIGNOMUS.

Certum. coenabo domi.

GELASIMUS.

Quandoquidem operam tuam non vis promittere:

Vin' ad te ad coenam veniam?

EPIGNOMUS.

Si possim, velim:

Verum hic apud me coenant alieni novem.

GELASIMUS.

Haud postulo equidem me in lecto accumbere.

Scis tu me esse imi subselli virum.

EPIGNOMUS.

At ii oratores sunt populi, summi viri,

Ambracia veniunt huc legati publice.

G E L A S I M U S.

Ergo oratores populi, summates viri,
Summi accumbent, ego infimatis infimus.

E P I G N O M U S.

Haud aequom 'st te inter oratores accipi.

G E L A S I M U S.

Equidem hercle brator sum, sed procedit parum.

E P I G N O M U S.

Cras de reliquiis nos volo. multum vale.

G E L A S I M U S.

Perii hercle vero plane, nihil obnoxie.
Uno Gelasimo minus est, quam dudum fuit.
Certum est mustelae posthac numquam credere;
Nam incertiore nullam novi bestiam,
Quae ne et ipsa decies in die mutat locum,
Eam auspicavi ego in re capitali mea?
Certum 'st amicos convocare, ut consulam
Qua lege nunc me esurire oporteat.

A C T U S I V.

S C E N A I.

A N T I P H O . P A M P H I L I P P U S .

E P I G N O M U S .

A N T I P H O .

ITA me Dii bene ament, measque mihi bene
servassint filias,

Ut mihi volupe 'st, Pamphilippe, quia vos in patriam domum

Redisse video, bene gesta re, ambos, te et fratrem tuum.

P A M P H I L I P P U S.

Satis abs te accipiam, nisi videam mihi te amicum esse, Antipho.

Nunc quia te amicum mihi experior esse, creditur tibi.

A N T I P H O.

Vocem ego te ad me ad coenam, frater tuus nisi dixisset mihi,

Te apud se coenaturum esse hodie, quom me ad se ad coenam vocat.

Et magis par fuerat me dare vobis coenam advenientibus,

Quam me ad illum promittere, nisi nollem ci advorsarier.

Nunc me gratiam abs te inire verbis nihil desidero:

Cras apud me eritis, et tu et ille, cum vestris uxoribus.

P A M P H I L I P P U S.

Et apud me perendie. nam ille heri me jam vocaverat

In hunc diem. sed satin' ego tecum pacificatus sum, Antipho?

A N T I P H O.

Quando ita rem gessistis, uti vos vellem, amicos atque addecet,

Pax commerciumque est vobis mecum. nam hoc
 tu facito cogites,
 Ut quoique homini res parata est, firmi amici
 sunt: si res lassa labat,
 Itidem amici conlabascunt. res amicos invenit.

E P I G N O M U S.

Jam redeo. nimia est voluptas, si diu abfueris a
 domo,
 Domum si redieris, si tibi nulla est aegritudo ani-
 mo obviam.
 Nam ita me absente familiarem rem uxor curavit
 meam,
 Omnium me exilem atque inanem fecit aegritu-
 dinum.
 Sed eccum fratrem Pamphilippum, incedit cum
 socero suo.

P A M P H I L I P P U S.

Quid agitur, Epignome?

E P I G N O M U S.

Quid tu? quamdudum in portum venis
 Huc?

P A M P H I L I P P U S.

Longissume.

E P I G N O M U S.

Postilla jam iste est tranquilluss tibi?

A N T I P H O.

Magis quam mare, quo ambo estis vecti.

E P I G N O M U S.

Facis, ut alias res soles.
 Hodiene exoneramus navem, frater?

P A M P H I L I P P U S.

Clementer volo.

Nosmet potius oneremus vicissatim voluptatibus.
Quam mox cocta est coena? inpransus ego sum.

E P I G N O M U S.

Abi intro ad me, et lava.

P A M P H I L I P P U S.

Deos salutatum atque uxorem modo intro devortor domum.

E P I G N O M U S.

Apud nos eccilla festinat cum sorore uxor tua.

P A M P H I L I P P U S.

Optimum 'st. jam istoc morae minus erit.

E P I G N O M U S.

Jam ego apud te ero.

A N T I P H O.

Priusquam abis, praesente te huic apologum agere unum volo.

E P I G N O M U S.

Maxume.

A N T I P H O.

Fuit olim, quasi ego sum, senex: ei filiae
Duae erant, quae nunc meae sunt: eae erant
duobus nuptae fratribus,
Quasi nunc meae sunt vobis.

P A M P H I L I P P U S.

Miror, quo evasuru 'st apologus.

A N T I P H O.

Erat minori illi adulescenti fidicina et tibicina;

Ut jam nunc scelestus esse ducit pro adulescentulo!

Dabitur homini amica, noctu quae in lecto accendet senem:

Namque, edepol, aliud quidem illi quid amica opus sit, nescio.

Sed quid agit parasitus noster Gelasimus? etiam valet?

E P I G N O M U S.

Vidi edepol hominem haud perdudum.

P A M P H I L I P P U S.

Quid agit?

E P I G N O M U S.

Quod famelicus.

P A M P H I L I P P U S.

Quin vocasti hominem ad coenam?

E P I G N O M U S.

Ne quid adveniens perderem.

Atque eccum tibi lupum in sermone; praesens esuriens adest. •

P A M P H I L I P P U S.

Ludificemur hominem.

E P I G N O M U S.

Capti consili memorem mones,

SCENA II.

GELASIMUS. PAMPHILIPPUS.

EPIGNOMUS.

GELASIMUS.

SED ita quod ocepī narrare vobis: quom hic
non affui,

Cum amicis deliberavi jam, et cum cognatis meis:
Ita mihi auctores fuere, ut egomet me hodie
jugularem fame.

Sed videone ego Pamphilippum cum fratre Epi-
gnomo? atque is est. ●

Aggrediar hominem. sperate Pamphilippe, o spes
mea!

O mea vita! o mea voluptas! salve. salvom gau-
deo,

Peregre te in patriam redisse salvom.

PAMPHILIPPUS.

Salve, Gelasime!

GELASIMUS.

Valuistin' bene?

PAMPHILIPPUS.

Sustentavi sedulo.

GELASIMUS.

Edepol, gaudeo.

Edepol nae egomet mihi modium nunc mille esse
argenti velim.

E P I G N O M U S.

Quid eo tibi opu'st?

G E L A S I M U S.

Hunc ad coenam hercle ut vocem, te non
vocem.

E P I G N O M U S.

Advorsum te fabulare illud quidem.

G E L A S I M U S.

Ambos ut vocem.

E P I G N O M U S.

Edepol te vocem libenter, si superfiat locus.

G E L A S I M U S.

Quin tu. stans obstrusero aliquid strenue.

E P I G N O M U S.

Immo unum hoc potest.

G E L A S I M U S.

Quid?

E P I G N O M U S.

Ubi convivæ abierint, tum venias.

G E L A S I M U S.

Vae aetati tuae!

E P I G N O M U S.

Una lautum, non ad coenam dico.

G E L A S I M U S.

Dii te perduint!

Quid ais, Pamphilippe?

P A M P H I L I P P U S.

Ad coenam, hercle, alio promisi foras.

G E L A S I M U S.

Quid, foras?

P A M P H I L I P P U S.

Foras hercle vero.

G E L A S I M U S.

Qui, malum, tibi lasso libet
Foris coenare?

P A M P H I L I P P U S.

Utrum tu censes?

G E L A S I M U S.

Jube domi coenam coqui,
Atque ad illum renuntiari.

P A M P H I L I P P U S.

Solus coenabo domi?

G E L A S I M U S.

Non enim solus. me vocato.

P A M P H I L I P P U S.

At ille ne succenseat;

Mea qui caussa sumtum fecit.

G E L A S I M U S.

Facile excusari potest:

Mihi modo ausculta. jube domi coenam coqui.

E P I G N O M U S.

Non me quidem

Faciet auctore, hodie ut illum decipiat.

G E L A S I M U S.

Non tu hinc abis?

Nisi me non perspicere censes quid agas, cave
sis tu tibi.

Nam illic homo tuam hereditatem inhiat, quasi
esuriens, lupo.

Non tu scis, quam efflictentur homines noctu
hic in via?

P A M P H I L I P P U S.

Tanto pluris, qui defendant, ire advorsum jus-
sero.

E P I G N O M U S.

Non it, non it: quia tanto opere suades ne ebitat.

G E L A S I M U S.

Jube
Domi mihi, tibi, tuaeque uxori celeriter coe-
nam coqui.

Si, hercle, faxis, non opinor dices, deceptum
fore.

P A M P H I L I P P U S.

Per hanc tibi coenam incoenato, Gelasime, esse
hodie licet.

G E L A S I M U S.

Ibisne ad coenam foras?

P A M P H I L I P P U S.

Apud fratrem coeno, in proxumo.

G E L A S I M U S.

Certumne est?

P A M P H I L I P P U S.

Certum.

G E L A S I M U S.

Edepol te hodie lapide percussum velim.

P A M P H I L I P P U S.

Non metuo: per hortum transibo, non prodibo
in publicum.

EPIGNOMUS.

Quid agis, Gelasime?

GELASIMUS.

Oratores tu accipis: habeas tibi.

EPIGNOMUS.

Tua, pol, refert enim.

GELASIMUS.

Siquidem mea refert, opera utere,

Posce.

EPIGNOMUS.

Edepol tibi, opinor, etiam uni locum conspicor,

Ubi accubes.

PAMPHILIPPUS.

Sane faciundum censeo.

GELASIMUS.

O lux oppidi!

EPIGNOMUS.

Si artē poteris accubare.

GELASIMUS.

Vel inter cuneos ferreos.

Tantillum loci, ubi catellus cubet, id mihi sat est loci.

EPIGNOMUS.

Exorabo aliquo modo. veni.

GELASIMUS.

Huccine?

EPIGNOMUS.

Immo in carcerem;

Vol. III.

C c

Nam hic quidem meliorem Genium tuum non
facies. eamus, tu.

P A M P H I L I P P U S.

Deos salutabo modo, postea ad te continuo
transeo.

G E L A S I M U S.

Quid igitur?

E P I G N O M U S.

Dixi equidem, in carcerem ires.

G E L A S I M U S.

Eo quoque ibo. Quir! jusseris,

E P I G N O M U S.

Dii immortales! hic quidem in summam crucem
Coena aut prandio perduci potest.

G E L A S I M U S.

Ita ingenium meum 'st;
Quicumvis depugno multo facilius, quam cum
Fame.

P A M P H I L I P P U S.

Non ergo is tu? apud me satis spectata est mihi
jam tua felicitas:
Dum parasitus mihi atque fratri fuisti, rem con-
fregimus.

Nunc ego nolo e Gelasimo mihi te Catagelasi-
mum.

G E L A S I M U S.

Jamne abisti? Gelasime, vide, quid es capturus
consili.

Egone? tune? mihine? tibine? vides, ut annona
est gravis!

Vides, benignitates hominum ut periere et pro-
thymiae:

Vides, ridiculos nihili fieri, atque ipsos parasi-
tarier.

Numquam, edepol, me vivom quisquam in cra-
stinum prospiciet diem.

Nam mihi jam intus potione vincea onerabo
gulam.

Neque ego hoc committam, ut homines mor-
tuum me dicant fame.

A C T U S V.

S C E N A I.

S T I C H U S.

MORE hoc fit, atque stulte, mea sententia:
Si quem hominem exspectant, eum solent pro-
visere:

Qui hercle illa caussa nihil ocius venit.

Idem ego nunc facio, qui proviso Sagarinum,

Qui nihil ocius venit tamē hac gratia.

Jam hercle ego decumbam solus, si ille huc non
venit.

Cadum modo hinc a me huc cum vino transferam:

Postea accumbam. quasi senex tabescit dies.

SCENA II.

SAGARINUS, STICHUS.

SAGARINUS.

SALVETE, Athenae, quae nutrices Graeciae.
 Terra herilis patria! te, video libens.
 Sed amica mea et conserva quid agat Stephanium,
 Cura est, ut valeat. nam Sticho mandaveram,
 Salutem ut nuntiaret; atque ei ut diceret,
 Me hodie venturum, ut coenam coqueret tem-
 peri.

Sed Stichus est hic quidem.

STICHUS.

• Fecisti, here, facetias,
 Quom hoc donavisti dono tuum servom Stichum.
 Pro Dii immortales, quot ego voluptates fero!
 Quot risiones! quot jocos! quot savia!
 Saltationes, blanditias, prothymias!

SAGARINUS.

Stiche!

STICHUS.

Hem!

SAGARINUS.

Quid fit?

STICHUS.

Euge, Sagarine lepidissime!
 Fero convivam Dionysum mihiq̄ue et tibi.
 Namque edepol coena dicta est, locus liber da-
 tus est

Mihi et tibi apud vos: nam apud nos est convivium.

Ibi voster coenat cum uxore adeo et Antipho.
Ibidem herus est noster. hoc mihi dono datum est.

S A G A R I N U S.

Quis somniavit aurum?

S T I C H U S.

Quid id ad te attinet?

Proin' tu lavare propera.

S A G A R I N U S.

Lautus sum.

S T I C H U S.

Optume:

Sequere ergo hanc me intro.

S A G A R I N U S.

Ego vero sequor.

S T I C H U S.

Volo eluamus hodie. peregrina omnia

Relinque: Athenas nunc colamus: sequere me.

S A G A R I N U S.

Sequor, et domum redeundi principium placet.

Bona scaeva strenaque obviam accessit mihi.

S C E N A I I I.

S T E P H A N I U M.

MIRUM videri nemini vestrum volo, spectatores,

Quid ego hinc, quae illic habito, exeam: faciam vos certiores.

Domo dudum huc arcessita sum, quoniam nuntiatum est,

Istarum venturos viros. ibi festinamus omnes,
Lectis sternendis studuimus, munditiisque apparandis.

Inter illud tamen negotium meis curavi amicis,
Sticho et conservo Sagarino meo, coena cocta ut esset.

Stichus obsonatus est. ceterum ego curando id allegavi.

Nunc ibo hinc, et amicos meos curabo hic advenientes.

S C E N A L V.

S A G A R I N U S. S T I C H U S.

S A G A R I N U S.

AGITE, ite foras: ferte pompam. cado te praeficio, Stiche.

Omnibus modis temperare certum 'st nostrum hodie convivium.

Ita me Dii ament, lepide accipiemur, quom hoc recipiamur in loco.

Quisquis praetereat, comissatum volo vocari.

S T I C H U S.

Convenit;

Dum quidem, hercle, quisque veniat cum vino suo. nam hac quidem

Hodie polluctura, praeter nos, jactura dabitur nemini.

Nosmet inter nos ministremus, monotrophe. hoc
convivium est

Pro opibus nostris satis commodule, nucibus,
fabulis, ficulis,

Olea in tryblio, lupilli conminuto crustulo.

Sat est. servo homini modeste melius facere sum-
tum, quam ampliter.

Suum quemque decet. quibus divitiae domi sunt,
scaphio et cantharis,

Batiolis bibunt: at nos nostro Samiolo poterio

Tamen vivimus: nos tamen efficimus pro opi-
bus nostra moenia.

SAGARINUS.

Amicae uter utrubi accumbamus?

STICHUS.

Abi tu sane superior.

Atque adeo ut tu scire possis, factum ego tecum
hoc divido.

Vide, utram tibi libet etiamnum capere, cape
provinciam.

SAGARINUS.

Quid istuc est provinciae?

STICHUS.

Utrum Fontinali an Libero

Imperium te inhibere mavis?

SAGARINUS.

Nimio liquido Libero.

Sed amica mea et tua dum comat, dumque se
exornat, nos volo

Tamen ludere inter nos. strategum te facio huic convivio.

S T I C H U S.

Nimium lepidè in mentem venit. potius in sub-sellio

Cynice accipiemur, quam in lectis.

S A G A R I N U S.

Immo enim hic magis est dulcius.

Sed interim, stratege noster, cur hic cessat cantharus?

Vide, quot cyathos bibimus.

S T I C H U S.

Tot, quot digiti sunt tibi in manu.

Cantio est Graeca: ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτρατα.

S A G A R I N U S.

Tibi propino decem: affunde tibi tute inde,
sapis.

Bene vos, bene nos, bene te, bene me, bene nostram etiam Stephanium.

S T I C H U S.

Bibe, si bibis.

S A G A R I N U S.

Non mora erit apud me.

S T I C H U S.

Edepol convivi sat est,

Modo nostra huc amica accedat: id abest, aliud nil abest.

S A G A R I N U S.

Lepide hoc actum 'st. tibi propino cantharum;
vinum tu habes.

Nimis vellem aliquid pulpamenti.

S T I C H U S.

Si horum, quae assunt, poenitet,
Nihil est. tene aquam.

S A G A R I N U S.

Melius dicis: nil moror cupedia.
Bibe, tibicen: age, si quid agis. bibendum, her-
cle, hoc est, ne nega.

Quid hic fastidis, quod faciundum vides esse ti-
bi? quin bibis?

Age, si quid agis: accipe, inquam. non hoc in-
pendet publicum.

Haud tuum istuc est te vereri. eripe ex ore tibias.

S T I C H U S.

Ubi illic biberit, vel servato meum modum,
vel tu dato.

Nolo ego nos pro summo bibere. nulli releri-
mus postea:

Namque edepol, quamvis desubito vel cadus
vorti potest.

S A G A R I N U S.

Quid igitur? quamquam gravatus fuisti, non no-
cuit tamen.

Age, tibicen, quando bibisti, refer ad labias
tibias,

Suffla celeriter tibi buccas, quasi proserpens bestia.

Agedum, Stiche; uter demutassit, poculo multabitur.

S T I C H U S.

Bonum jus dicis. inpetrare oportet, quia aequom postulas.

Age, ergo observa: si peccassis, multam hic retinebo illico.

S A G A R I N U S.

Optimum atque aequissimum oras.

S T I C H U S.

Hem tibi hoc primum omnium.

Haec facetia 'st, amare inter se rivalet duos;

Uno cantharo potare, et unum scortum ducere.

Hoc memorabil' st: ego tu sum, tu es ego: uni animi sumus:

Unam amicam amamus ambo: mecum ubi est, tecum 'st tamen.

Tecum ubi autem est, mecum ibi autem est: neuter utri invidet.

S A G A R I N U S.

Ohe, jam satis! nolo obcaedes: catuli ut ludunt, nunc volo.

Vin' amicam huc evocemus? ea saltabit.

S T I C H U S.

Censeo.

S A G A R I N U S.

Mea suavis, amabilis, amoena Stephanium, ad amores tuos

Foras egredere, satis mihi pulchra es.

S T I C H U S.

At enim pulcherruma.

S A G A R I N U S.

Fac nos hilares hilariores opera atque adventu
tuo.

Peregre advenientes te expetimus, Stephanisci-
dium, mel meum,

Si amabilitas tibi nostra placet, si tibi ambo ac-
cepti sumus.

S C E N A V.

S T E P H A N I U M. S A G A R I N U S.

S T I C H U S.

S T E P H A N I U M.

MOREM vobis geram, meae deliciae. nam ita
me Venus amoena amet,

Ut ego hic jamdudum exissem simitu vobiscum
foras,

Nisi me vobis exornarem. nam ita est ingenium
muliebre,

Bene quom lauta est, tersa, ornata, ficta est;
infecta est tamen.

Nimioque sibi mulier meretrix reperit odium
ocius

Sua immunditia, quam in perpetuum ut placeat
munditia sua.

S A G A R I N U S.

Nimium lepide fabulata est.

S T I C H U S.

Veneris mera est oratio,

Sagarine.

S A G A R I N U S.

Quid est?

S T I C H U S.

Totus doleo.

S A G A R I N U S.

Totus? tanto miserior.

S T E P H A N I U M.

Utrubi accumbo?

S A G A R I N U S.

Utrubi tu vis?

S T E P H A N I U M.

Cum ambobus volo: nam ambos amo.

S T I C H U S.

Vapulat peculium: actum 'st, fugit hoc libertas caput.

S T E P H A N I U M.

Date mihi locum, ubi accumbam, amabo, siquidem placeo: tum mihi

Cupio cum utroque mihi esse bene.

S T I C H U S.

Dispereo!

S A G A R I N U S.

Quid ais?

S T I C H U S.

Quid, ego?

SAGARINUS.

Ita me Dii ament, numquam enim fiet hodie,
haec quin saltet tamen.

Age mulsa mea! suavitus! salta: saltabo ego
simul.

STICHUS.

Numquam edepol me istoc vinctes, quin ego ibi
pruriam.

STEPHANIVM.

Siquidem mihi saltandum 'st, tum vos date, bi-
bat, tibicini.

STICHUS.

Et quidem nobis.

SAGARINUS.

Tene, tibicen, primum; postidea loci
Si hoc eduxeris, proinde ut consuetus antehac,
celeriter

Lepidam et suavem cantationem aliquam occi-
pito cinaedicam,

Ubi perpruriscamus usque ex unguiculis. inde
huc aquam.

Tene tu hoc, educe: dudum haud placuit potio:
Nunc minus gravate jam accipit, tene tu. interim,
Meus oculus, da mihi savium, dum illic bibit.

Prostibile est autem stantem stanti savium

Dare amicum amicae. euge euge! sic furi datur!

Quid igitur? quamquam gravatus, non nocuit
tamen.

Age, jam infla buccas.

STICHUS.

Nunc jam aliquid suaviter!

Redde cantionem veteri pro vino novam.

SAGARINUS.

Qui Jonicus aut cinaedicus, qui hoc tale facere
possiet?

Si istoc me vorsu viceris, alio me provocato:
Fac tu hoc modo.

STICHUS.

At tu hoc modo.

SAGARINUS.

Babae!

STICHUS.

Tatae!

SAGARINUS.

Papae!

STICHUS.

Pax!

SAGARINUS.

Nunc pariter ambo. omnes voco cinaedos, contra
Satis esse nobis non magis potis est, quam fungo
imber.

Intro hinc abeamus, nunc jam saltatum satis pro
vino 'st.

Vos spectatores, plaudite, atque ite ad vos co-
missatum.

• •
M. ACCI PLAUTI
TRINUMMUS.

DRAMATIS PERSONAE

LUXURIA, }
INOPIA, } *Prologus.*
MEGARONIDES, }
CALLICLES, } *senes.*
LYSITELES, *adolescens.*
PHILTO, *senex.*
LESBONICUS, *adolescens.*
STASIMUS, *servus.*
CHARMIDES, *senex.*
SYCOPHANTA.

ARGUMENTUM

(Ut quibusdam videtur)

PRISCIANI.

*THESAURUM abstrusum abiens peregre Charmides,
Remque omnem amico Callicli mandat suo.
Istoc absente male rem perdit filius.
Nam et aedis vendit: has mercatur Callicles.
Virgo indotata soror istius poscitur:
Minus quo cum invidia ei det dotem Callicles.
Mandat, qui dicat aurum ferre se a patre.
Ut venit ad aedis, hunc deludit Charmides
Senex, ut rediit; quoque nubunt liberi.*

ALIUD ARGUMENTUM

CAMERARIIL

*HAEC fabula et elegans est, et exemplum boni
ac fidelis amici proponit: et abundat utilibus sen-
tentiis. Commendarat liberos suos et rem familiarem
senex, ad mercatum abiens, amico. Interea aliis
absumentis, aedes etiam paternas venditurus erat fi-
lius perditus. In illis aedibus thesaurus defossus erat:
id quia senex is, cujus fidei omnia commissa fue-
rant, sciebat, praemercatur aedes. Hoc nomine cum
male audiret vulgo, castigatur ab amico quodam suo*
Vol. III. D d

verbis. Sed facile defendit se, re explicata. Petebatur autem in matrimonium filia absentis senis ab adolescente nobili et divite: cui quaerunt duo senes, quomodo dotem dare possint, cum non vellent thesaurum indicare. Et devenitur ad fallaciam hanc, ut allegent quendam, qui quasi a patre virginis adveniat, et aureos Philippos cito afferat. Hunc forte rediens ante aedes convenit ille senex pater virginis, et ignarus omnium, quid rei sit, miratur. Idem cognoscit amicum suum emisse aedes, et fert inique. Sed mox omnibus exploratis, et fidem illius collaudat, et filiam adolescenti illi, cui erat desponsa, tradit: et filio ignoscit.

P R O L O G U S.

L U X U R I A et I N O P I A.

L U X U R I A.

S E Q U E R E me, mea gnata, ut munus fungaris tuum.

I N O P I A.

Sequor: sed finem fore quem dicam, nescio.

L U X U R I A.

Adest. hem! illae sunt aedes: i intro nunc iam.
Nunc, ne quis erret vostrum, paucis in viam
Deducam, siquidem operam dare promittitis.
Nunc primum igitur, quae ego sim, et quae illa
haec siet,
Huc quae abiit intro, dicam, si animum advortitis.

Primum mihi Plautus nomen *Luxuriae* indidit:
Tum hanc mihi gnatam esse voluit *Inopiam*.
Sed ea huc quid introierit impulsu meo,
Accipite, et date vacivas auris, dum eloquor.
Adulescens quidam 'st, qui in hisce habitat aedibus:

Is rem paternam me adjutrice perdidit.
Quoniam ei, qui me aleret, nil video esse reliqui,

D d 2

Dedi meam gnatam, quicum aetatem exigit.
Sed de argumento ne expectetis Fabulae.
Senes qui huc venient, hi rem vobis aperient.
Huic nomen Graece est *Thesauro* Fabulae:
Philemo scripsit, Plautus vortit barbare:
Nomen *Trinummo* fecit. nunc hoc vos rogat,
Ut liceat possidere hanc nomen Fabulam.
Tantum 'st. valet, adeste cum silentio.

ACTUS PRIMUS.

SCENA I.

MEGARONIDES.

NAE amicum castigare ob meritam noxiam,
 Immune est facinus; verum in aetate utile
 Et conducibile. nam ego amicum hodie meum
 Concastigabo pro conmerita noxia,
 Invitus, ni me id invitet ut faciam fides.
 Nam hic nimium morbus mores invasit bonos,
 Ita plerique omnes jam sunt intermortui.
 Sed dum illi aegrotant, interim mores mali,
 Quasi herba inrigua, succrevit uberrime.
 Neque quidquam hic vile nunc est, nisi mores
 mali.

Eorum licet jam messem metere maxumam,
 Nimioque hic pluris pauciorum gratiam
 Faciunt pars hominum, quam id, quod prosit
 pluribus.

Ita vincunt, illud conducibile gratiae;
 Quae in rebus multis obstant, odiosaeque sunt,
 Remoramque faciunt rei privatae et publicae.

SCENA II.

CALLICLES. MEGARONIDES.

CALLICLES.

LAREM corona nostrum decorari volo.

D d 3

Uxor! venerare; ut nobis haec habitatio
 Bona, fausta, felix, fortunataque eveniat;
 Teque ut quam primum possim, videam emor-
 tuam.

M E G A R O N I D E S.

Hic ille est, senecta aetate qui factu 'st puer,
 Qui admisit in se culpam castigabilem.
 Aggrediar hominem. •

C A L L I C L E S.

Quoja vox prope me sonat?

M E G A R O N I D E S.

Tui benevolentis, si ita es, ut ego volo:
 Sin aliter es, inimici atque irati tibi.

C A L L I C L E S.

O amice, salve, atque aequalis! ut vales,
 Megaronides?

M E G A R O N I D E S.

Et tu edepol salve, Callicles.
 Valen'? valuistin'?

C A L L I C L E S.

Valeo, et valui •ectius.

M E G A R O N I D E S.

Quid agit tua uxor? ut valet?

C A L L I C L E S.

Plusquam ego volo.

M E G A R O N I D E S.

Bene hercle est, illam tibi bene valere et vivere.

C A L L I C L E S.

Credo hercle te gaudere, si quid mihi mali est.

MEGARONIDES.

Omnibus amicis quod mihi est, cupio esse idem.

CALLICLES.

Eho, tua uxor quid agit?

MEGARONIDES.

Immortalis est.

Vivit, victuraque est.

CALLICLES.

Bene hercle nuntias,

Deosque oro, ut vitae tuae superstes suppetat.

MEGARONIDES.

Dum quidem hercle tecum nupta sit, sane velim.

CALLICLES.

Vin' conmutemus? tuam ego ducam, et tu meam?

Faxo haud tantillum dederis verborum mihi.

MEGARONIDES.

Namque enim tu, credo, mihi imprudenti obrepseris.

CALLICLES.

Nae tu hercle faxo haud scies, quam rem egeris.

MEGARONIDES.

Habeas, ut nactus: nota mala res, optuma 'st.

Nam ego nunc si ignotam capiam, quid agam, nesciam.

CALLICLES.

Edepol, proinde ut bene vivitur, diu vivitur.

MEGARONIDES.

Sed hoc animum advorte, atque aufer ridicularia:

Nam ego dedita opera huc ad te advenio.

D d 4

C A L L I C L E S.

Quid venis?

M E G A R O N I D E S.

Malis te ut verbis multis multum objurgitem.

C A L L I C L E S.

Men'?

M E G A R O N I D E S.

Num quis est hic alius praeter me atque te?

C A L L I C L E S.

Nemo est.

M E G A R O N I D E S.

Quid igitur rogitas, tene objurgitem?

Nisi tute mihi me censes dicturum male.

Nam si in te aegrotant artes antiquae tuae,

Sive inmutare vis ingenium moribus,

Aut si demutant mores ingenium tuum,

Neque eos antiquos servas, ast captas novos,

Omnibus amicis morbum tu incuties gravem,

Ut te videre audireque aegroti sient.

C A L L I C L E S.

Qui in mentem venit tibi istaec dicta dicere?

M E G A R O N I D E S.

Quia omnes bonos bonasque accurare addecet,
Suspicionem et culpam ut ab se segregent.

C A L L I C L E S.

Non potest utrumque fieri.

M E G A R O N I D E S.

Quapropter?

C A L L I C L E S.

Rogas?

Ne admittam culpam, ego meo sum promus
pectori :

Suspicio est in pectore alieno sita.
Nam nunc ego si te subripuisse suspicer
Jovi coronam de capite, e Capitolio,
Quod in culmine adstat summo: si id non feceris,
Atque id tamen mihi lubeat suspicarier,
Qui tu id prohibere me potes, ne suspicer?
Sed istuc negoti scire cupio, quidquid est.

MEGARONIDES.

Haben' tu amicum aut familiarem quempiam,
Quoi pectus sapiat?

CALLICLES.

Edepol haud dicam dolo;
Sunt, quos scio esse amicos: sunt, quos suspicor,
Quorum ingenia atque animos non possum no-
scere,

Ad amici partem, an ad inimici perveniant.
Sed tu ex amicis certis mi es certissimus.
Si quid scis me fecisse inscite aut inprobe,
Si id me non accusas, tute ipse objurgandus es.

MEGARONIDES.

Scio;

Et, si alia huc caussa ad te adveni, aequom po-
stulas.

CALLICLES.

Exspecto, si quid dicas.

MEGARONIDES.

Primumdum omnium,
Male dictitatur tibi volgo in sermonibus:

Turpilucricupidum te vocant cives tui.
 Tum autem sunt alii, qui te volturium vocant:
 Hostesne an cives comedis, parvipendere.
 Haec quom audio in te dicier, excrucior miser.

C A L L I C L E S.

Est, atque non est, mihi in manu, Megaronides.
 Quin dicant; non est: merito ut ne dicant, id est.

M E G A R O N I D E S.

Fuitne hic tibi amicus Charmides?

C A L L I C L E S.

Est, et fuit.

Id ita esse ut credas, rem tibi auctorem dabo.
 Nam postquam hic ejus rem confregit filius,
 Videtque ipse ad paupertatem protractum esse se,
 Suamque filiam esse adultam virginem,
 Simul ejus matrem, suamque uxorem mortuam;
 Quoniam hinc iturus est ipse in Seleuciam,
 Mihi commendavit virginem gnatam suam,
 Et rem suam omnem, et illum corruptum filium.
 Haec, si mihi inimicus esset, credo, haud crederet.

M E G A R O N I D E S.

Quid tu adolescentem, quem esse corruptum vides,

Qui tuae mandatu 'st fidei et fiduciae,
 Quin eum restituis? quin ad frugem conrigis?
 Ei rei operam dare te fuerat aliquanto aequius;
 Si qui probiorem facere possis, non uti
 In eandem tute accederes infamiam,
 Malumque ut ejus cum tuo misceres malo.

CALLICLES.

Quid feci?

MEGARONIDES.

Quod homo nequam.

CALLICLES.

Non istuc meum 'st.

MEGARONIDES.

Emistin' de adolescente has aedis? quid taces?

Ubi nunc tute habitas.

CALLICLES.

Emi, atque argentum dedi

Minas quadraginta adolescenti ipsi in manum.

MEGARONIDES.

Dedisti argentum?

CALLICLES.

Factum: neque facti piget.

MEGARONIDES.

Edepol fidei adolescentem mandatum malae!

Dedistine hoc pacto ei gladium, qui se occideret?

Quid secus est, aut quid interest dare te in manus

Argentum amanti homini adolescenti, animi in-

poti,

Qui exaedicaret suam inchoatam ignaviam?

CALLICLES.

Non ego illi argentum redderem?

MEGARONIDES.

Non redderes:

Neque de illo quidquam neque emerēs, neque

venderes,

Nec, qui deterior esset, faceres copiam.

Inconciliastin' eum, qui mandatu 'st tibi?
 Ille qui mandavit, eum exturbasti ex aedibus?
 Edepol mandatum pulchre, et curatum probe!
 Crede huic tute: suam jam melius rem gesserit.

C A L L I C L E S.

Subigis maledictis me tuis, Megaronides,
 Novo modo adeo, ut quod meae concreditum 'st
 Taciturnitati clam, fidei et fiduciae,
 Ne enuntiarem quoiquam, neu facerem palam;
 Uti mihi necesse sit jam id tibi concredere.

M E G A R O N I D E S.

Mihi quod credideris, sumes, ubi posiveris.

C A L L I C L E S.

Circumspicedum te, ne quis assit arbiter
 Nobis: et quaeso identidem circumspice.

M E G A R O N I D E S.

Ausculdo, si quid dicas.

C A L L I C L E S.

Si taceas, loquar.

Quoniam hinc est profectus peregre Charmides,
 Thesaurum mihi demonstravit in hisce aedibus,
 Hic in conclavi quodam. sed circumspice!

M E G A R O N I D E S.

Nemo est.

C A L L I C L E S.

Nummorum Philippeum ad tria millia.
 Id solus solum, per amicitiam et per fidem,
 Flens me obsecravit, suo ne gnato crederem,
 Neve quoiquam, unde ad eum id posset per-
 manascere.

Nunc si ille huc salvus revenit, reddam suum sibi.
Si quid eo fuerit, certo illius filiae,
Quae mihi mandata est, habeo dotem unde dem,
Ut eam in se dignam conditionem conlocem.

MEGARONIDES.

Pro Dii immortales! verbis paucis quam cito
Alium fecisti me! alius ad te veneram.
Sed ut occepisti, perge porro proloqui.

CALLICLES.

Quid tibi ego dicam? qui illius sapientiam
Et meam fidelitatem, et celata omnia
Paene ille ignavos funditus pessum dedit.

MEGARONIDES.

Quidum?

CALLICLES.

Quia rure dum sum ego unos sex dies,
Me absente atque insciente, inconsultu meo,
Aedis venales hasce inscribit literis.

MEGARONIDES.

Adesurivit magis, et inhiavit acrius
Lupus. observavit, dum dormitarent canes,
Gregem universum voluit totum avortere.

CALLICLES.

Fecisset edepol, ni haec praesensisset canes.
Sed nunc rogare ego vicissim te volo,
Quid fuit officium meum me facere, face sciam.
Utrum indicare me ei thesaurum aequom fuit,
Advorsum quam ejus me obsecravisset pater;
An ego alium dominum paterer fieri hisce aedibus?

Qui emisset, ejus essetne ea pecunia?
Emi egomet potius aedis, argentum dedi
Thesauri caussa, ut salvom amico traderem.
Neque adeo hasce emi mihi, nec usurae meae:
Illi redemi rursum: a me argentum dedi.
Haec sunt, seu recte, seu pervorse facta sunt;
Egomet fecisse confiteor, Megaronides.
Hem mea malefacta! hem meam avaritiam tibi!
Hascine me propter res maledicta differunt?

M E G A R O N I D E S.

Pausa! vicisti castigatorem tuum:
Occlusti linguam: nihil est, qui respondeam.

C A L L I C L E S.

Nunc ego te quaeso, ut me opera et consilio
juves,
Communiquesque hanc mecum meam provinciam.

M E G A R O N I D E S.

Polliceor operam.

C A L L I C L E S.

Ergo ubi eris paulo post?

M E G A R O N I D E S.

Domi.

C A L L I C L E S.

Numquid vis?

M E G A R O N I D E S.

Cures tuam fidem.

C A L L I C L E S.

Fit sedulo.

M E G A R O N I D E S.

Sed quid ais?

CALLICLES.

Quid vis?

MEGARONIDES.

Ubi nunc adulescens habet?

CALLICLES.

Posticulum hoc recepit, quom aedis vendidit.

MEGARONIDES.

Istuc volebam scire. i sane nunc iam.

Sed quid ais?

CALLICLES.

Quid?

MEGARONIDES.

Nunc virgo nempe apud te est.

CALLICLES.

Ita, est:

Juxtaque eam curo cum mea.

MEGARONIDES.

Recte facis.

CALLICLES.

Num, priusquam abeo, me rogaturus?

MEGARONIDES.

Vale.

Nihil est profecto stultius, neque stolidius,

Neque mendaciloquius, neque argutum magis,

Neque confidentiloquius, neque perjurius,

Quam urbani assidui cives, quos scurras vocant.

Atque egomet me adeo cum illis una ibidem traho,

Qui illorum verbis falsis acceptor fui:

Qui omnia se simulant scire, nec quidquam
sciunt.

Quod quisque in animo habet, aut habituru 'st,
sciunt.

Sciunt id, quod in aurem rex reginae dixerit:

Sciunt, quod Juno fabulata est cum Jove:

Quae neque futura, neque sunt, tamen illi sciunt.

Falson' an vero laudent, culpent, quem velint,

Non flocci faciunt; dum illud, quod lubeat,
sciant.

Omnes mortales hunc aibant Calliclem

Indignum civitate hac esse et vivere,

Bonis qui hunc adulescentem evortisset suis.

Ego de eorum verbis famigeratorum inscius

Prosilui amicum castigatum innoxium.

Quod si exquiratur usque ab stirpe auctoritas,

Unde quidquid auditum dicant, nisi id appareat,

Famigeratori res sit cum damno et malo:

Hoc ita si fiat, publico fiat bono.

Pauci sint faxim, qui sciant, quod nesciunt,

Occlusioremque habeant stultiloquentiam.

A C T U S I I.

§ C E N A I.

L Y S I T E L E S.

MULTAS res simitu in meo corde vorso,
multum in cogitando

Dolorem indipiscor: egomet me concoquo, et
macero, et defatigo.

Magister mihi exercitor animus hinc est. sed hoc
non liquet,

Nec satis cogitatum 'st, utram potius harum mi-
hi artem expetessam,

Utram aetati agundae arbitrer firmiorem: amorin-
me, an rei

Obsequi potius par siet: utra in parte plus vo-
luptatis sit vitae,

Ad aetatem agundam, de hac re mihi satis haud
liquet. nisi hoc

Sic faciam opinor: utramque rem simul expu-
tem: iudex sim,

Reusque ad eam rem. ita faciam! ita placet!
omnium primum

Amoris artes eloquar, quemadmodum expediant.
numquam

Amor quemquam nisi cupidum hominem postu-
lat se in plagas

Conficere: eos cupit, eos consecatur, subdole
blanditur: ab re

Consulit blandiloquentulus, harpago, mendax,
cupes, avarus,

Elegans, despoliator, latebricolarum hominum
conruptor,

Blandus, inops, celati indagator. nam qui ab eo,
quod amat,

Quam extemplo saviis sagittatis percussus est,
illico res foras

Labitur, liquitur. Da mihi hoc, mel meum, si
me amas, si audes.

Ibi ille cuculus: Ocelle mi, fiat! et istuc, et si
amplius vis dari,

Dabitur. ibi illa pendentem ferit: jam amplius
orat. non sat

Id est mali, ni amplius etiam, quod ebibit, quod
comest,

Quod facit sumti. nox datur? ducitur familia tota;
Vestispicae, unctor, auri custos, flabelliferae,
sandaligerulae,

Cantrices, cistellatrices, nuntii, renuntii, raptor-
es panis et peni.

Fit ipse, dum illis comis est, inops amator. haec
ego quom ago

Cum meo animo, et recolo, ubi qui eget, quam
preti sit parvi; apage te,

Amor: non places: nihil te utor: quamquam il-
lud est dulce, esse et bibere.

Amor amara dat tibi satis, quod aegre sit. fugit
forum, fugat tuos

Cognatos, fugat ipse se a suo contuitu.

Neque enim eum sibi amicum volunt dici. mille
modis amor ignorandu 'st:

Procul adhibendus est, atque abstinendus. nam
qui in amorem

Praecipitavit, pejus perit, quam si saxo saliat.
apage sis, amor!

Tuas res tibi habe! amor, mihi amicus ne fuas
umquam. sunt tamen,

Quos miseros maleque habeas, quos tibi obno-
xios fecisti.

Certum 'st ad frugem applicare animum: quam-
quam ibi animo
Labos grandis capitur. boni sibi haec expetunt,
rem, fidem, honorem,
Gloriam et gratiam. hoc probis pretium 'st: eo
mihi magis lubet
Cum probis potius, quam cum improbis vivere
vanidicis.

SCENA II.

PHILTO. LYSITELES.

PHILTO.

Quo illic homo foras se penetravit ex aedibus?
LYSITELES.

Pater, assum.

Impera quod vis: neque tibi ero in mora, ne-
que latebrose me abs tuo
Conspectu occultabo.

PHILTO.

Feceris par tuis ceteris factis, patrem
Tuum si percoles. per pietatem! nolo ego cum
improbis te viris,

Gnate mi, neque in via, neque in foro ullum
sermonem exsequi.

Novi ego hoc seculum, moribus quibus sit. ma-
lus bonum malum

Esse volt, ut sit sui similis: turbant, miscent
mores mali, rapax,

E e 2

Avarus, invidus: sacrum profanum, publicum
privatum habent:

Hiulca gens. haec ego doleo: haec sunt quae me
excruciant.

Haec dies noctesque tibi canto, ut caveas. quod
manu non queunt

Tangere, tantum fas habent, quo manus absti-
neant:

Cetera, rape, trahe, fuge, late. lacrimas haec
mihi, quom video,

Eliciunt, quia ego ad hoc genus hominum du-
ravi. quin prius

Me ad plures penetravi? nam hi mores majorum
laudant:

Eosdem lutulant, quos conlaudant. hisce ego te
artibus gratiam

Facio neu colas, neu inbuas ingenium. meo mo-
do, et moribus vivo

Antiquis. quae ego tibi praecipio, ea facito. nihil
ego istos

Moror fatuos mores, et turbidos, quibus boni
dedecorant se.

Haec tibi, si mea imperia capesses, multa bona
in pectore considant.

L Y S I T E L E S.

Semper ego usque ad hanc aetatem ab ineunte
adulescentia,

Tuis servivi servitute imperiis et praeceptis,
pater.

Pro ingenio, ego me liberum esse ratus sum : pro
imperio, tuum.

Meum animum tibi servitutem servire, aequom
censui.

P H I L T O.

Qui homo cum animo inde ab ineunte aetate
depugnat suo,

Utrum is itane esse mavelit, ut eum animus ae-
quom censeat,

An ita potius, ut parentes eum esse et cognati
velint:

Si animus hominem perpulit; actum 'st: animo
servibit, non sibi.

Sin ipse animum perpulit; dum vivit, victor vi-
ctorum cluet.

Tu si animum vicisti, potius quam animus te, est
quod gaudeas.

Nimio satius est, ut opu 'st, te ita esse, quam
ut animo lubet.

Qui animum vincunt, quam quos animus, sem-
per probiores cluent.

L Y S I T E L E S.

Istaec ego mihi semper habui aetati tegumen-
tum meae,

Ne penetrarem me usquam, ubi esset damni con-
ciliabulum:

Ne noctu irem obambulatum, neu suum adime-
rem alteri.

Neu tibi aegritudinem, pater, parerem, parsi se-
dulo.

Sarta tecta tua praecepta usque habui mea modestia.

P H I L T O.

Quid exprobras? bene quod fecisti, tibi fecisti, non mihi.

Mihi quidem aetas acta est ferme: tua istuc refert maxime.

Is probus est, quem poenitet, quam sit probus et frugi bonae.

Qui ipse sibi satis placet, nec probus est, nec frugi bonae.

Benefacta benefactis aliis pertegito, ne perpluant.

Qui ipse se contemnit, in eo est indoles industriae.

L Y S I T E L E S.

Ob eam rem haec, pater, autumavi: quia res quaedam 'st, quam volo

Ego me abs te exorare.

P H I L T O.

Quid id est? veniam jam dare gestio.

L Y S I T E L E S.

Adulescenti huic genere summo, amico atque aequali meo,

Minus qui caute et cogitate suam rem tractavit, pater,

Bene volo ego illi facere, si tu non nevis.

P H I L T O.

Nempe de tuo.

L Y S I T E L E S.

De meo: nam quod tuum 'st, meum 'st: omne meum 'st autem tuum.

P H I L T O.

Quid is, egetne?

L Y S I T E L E S.

Eget.

P H I L T O.

Habuitne rem?

L Y S I T E L E S.

Habuit.

P H I L T O.

Qui eam perdidit?

Publicisne affinis fuit, an maritumis negotiis?

Mercaturamne, an venales habuit, ubi rem perdidit?

L Y S I T E L E S.

Nihil istorum.

P H I L T O.

Quid igitur?

L Y S I T E L E S.

Per comitatem edepol, pater.

Praeterea, aliquantum animi caussa in deliciis disperdidit.

P H I L T O.

Edepol hominem praedicatum ferme familiariter.

Qui quidem nusquam per virtutem rem confregit, atque eget,

Nil moror eum tibi esse amicum cum ejusmodi virtutibus.

L Y S I T E L E S.

Quia sine omni malitia est, tolerare egestatem ejus volo.

P H I L T O.

De mendico male meretur, qui ei dat quod edit,
aut quod bibat.

Nam et illud quod dat, perdit, et illi producit
vitam ad miseriam.

Non eo hoc dico, quin, quae tu vis, ego ve-
lim, et faciam lubens:

Sed ego hoc verbum quom illi cuidam dico,
praemonstro tibi,

Ut ita te aliorum miserescat, ne tui alios mise-
reat.

L Y S I T E L E S.

Deserere illum, et dejuvare in rebus advorsis
pudet.

P H I L T O.

Pol pudere quam pigere praestat, totidem literis.

L Y S I T E L E S.

Edepol, Deum virtute dicam, pater, et majo-
rum, et tua,

Multa bona bene parta habemus. bene, si amico
feceris,

Ne pigeat fecisse: ut potius pudeat, si non feceris.

P H I L T O.

De magnis divitiis si quid demas, plus fit, an
minus?

L Y S I T E L E S.

Minus, pater. sed civi inmunifico scis quid can-
tari solet?

Quod habes, ne habeas: et illud quod nunc non
habes, habeas malum:

Quandoquidem nec tibi bene esse potes pati, nec alteri.

P H I L T O.

Scio equidem istuc ita solere fieri. verum, gnate mi,

Is est immunis, quoi nihil est, qui munus fungatur suum.

L Y S I T E L E S.

Deûm virtute habemus, et qui nosmet utamur, pater,

Et aliis qui comitati simus benevolentibus.

P H I L T O.

Non edepol tibi pernegare possum quidquam, quod velis.

Quojus egestatem tolerare vis? loquere audacter patri.

L Y S I T E L E S.

Lesbonico huic adulescenti, Charmidae filio, Qui illic habitat.

P H I L T O.

Qui comedit quod fuit, quod non fuit?

L Y S I T E L E S.

Ne opprobra, pater. multa eveniunt homini, quae volt, quae nevolt.

P H I L T O.

Agedum, eloquere. quid dare illi nunc vis?

L Y S I T E L E S.

Nihil quidquam, pater.

Sapientiae aetas condimentum est: sapiens aetati cibus est.

P H I L T O.

Mentire, edepol, gnate! atque id nunc facis haud
consuetudine.

Nam sapiens quidem pol ipse fingit fortunam
sibi.

Eo ne multa quae nevolt eveniunt, nisi fictor
malus siet.

Multa est opera opus ficturae, qui se fictorem
probum

Vitae agendaesse expetit.

L Y S I T E L E S.

Sed hic admodum adolescentulus.

P H I L T O.

Non aetate, verum ingenio adipiscitur sapientia.

L Y S I T E L E S.

Tu modo ne me prohibeas accipere, si quid det
mihi.

P H I L T O.

An eo egestatem ejus tolerabis, si quid ab illo
acceperis?

L Y S I T E L E S.

Eo, pater.

P H I L T O.

Pol ego istam volo me rationem edoceas.

L Y S I T E L E S.

Licet.

Scin' tu illum quo genere gnatus sit?

P H I L T O.

Scio, apprime proba.

LYSITELES.

Soror illi est adulta virgo grandis: eam cupio,
pater,

Ducere uxorem.

PHILTO.

Sine dote?

LYSITELES.

Sine dote.

PHILTO.

Uxorem?

LYSITELES.

Ita.

Tua re salva. hoc pacto ab illo inibis summam
gratiam:

Neque commodius ullo pacto ei poteris auxi-
liarier.

PHILTO.

Egone indotatam te uxorem ut patiar?

LYSITELES.

Patiundum 'st, pater:

Et eo pacto addideris nostrae lepidam famam
familiae.

PHILTO.

Multa ego possum docta dicta, et quamvis fa-
cunde loqui:

Historiam veterem atque antiquam haec mea se-
nectus sustinet.

Verum ego quando te et amicitiam et gratiam in
nostram domum

Video allicere, etsi advorsatus tibi fui, istac judico.

Tibi permitto, posce, duce.

L Y S I T E L E S.

Dii te servassint mihi.

Sed adde ad istam gratiam unum.

P H I L T O.

Quid id est autem unum?

L Y S I T E L E S.

Eloquar.

Tute ad eum adeas, tute concilies, tute poscas.

P H I L T O.

Eccere.

L Y S I T E L E S.

Nimio citius transiges: firmum omne erit, quod tu egeris.

Gravius erit tuum unum verbum ad eam rem, quam centum mea.

P H I L T O.

Ecce autem in benignitate hoc reperi negotium. Dabitur opera.

L Y S I T E L E S.

Lepidus vivis. hae sunt aedes: hic habet.

Lesbonico est nomen: age, rem cura: ego te opperiar domi.

S C E N A I I I.

P H I L T O.

NON optuma haec sunt, neque ut ego aequom censeo.

Verum meliora sunt, quam quae deterruma.
Sed hoc unum consolatur me atque animum
meum,

Quia, qui nihil aliud, nisi quod sibi soli placet,
Consult advorsum filium, nugas agit:
Miser ex animo fit: factius nihilo facit.
Suae senectuti is acriorem hiemem parat,
Quom illanc infortunam tempestatem conciet.
Sed aperiuntur aedes, quo ibam: comode
Ipse exit Lesbonicus cum servo foras.

S C E N A I V.

LESBONICUS. STASIMUS,
PHILTO.

LESBONICUS.

MINUS quindecim dies sunt, quom pro hisce
aedibus

Minas quadraginta accepisti a Callicle.
Estne hoc quod dico, Stasime?

STASIMUS.

Quom considero,
Meminisse videor fieri.

LESBONICUS.

Quid factum 'st eo?

STASIMUS.

Comesum, expotum, exutum, elotum in balneis.
Piscator, pistor abstulit, lanii, coqui,

Olitores, myropolae, aucupes. confit cito,
Quam si tu objicias formicis papaverem.

L E S B O N I C U S.

Minus hercle in hisce rebus sumtum 'st sex minis.

S T A S I M U S.

Quid, quod dedisti scortis?

L E S B O N I C U S.

Ibidem una traho.

S T A S I M U S.

Quid, quod ego defraudavi?

L E S B O N I C U S.

Hem! ista ratio maxuma est.

S T A S I M U S.

Non tibi illud apparere, si sumas, potest:
Nisi tu immortale rere esse argentum tibi.
Sero, atque stulte, prius quod cautum oportuit,
Postquam comedit rem, post rationem putat.

L E S B O N I C U S.

Nequaquam argenti ratio conparet tamen.

S T A S I M U S.

Ratio quidem, hercle, apparet. argentum οἷχεται.
Minas quadraginta accepisti a Callicle,
Et ille aedis abs te accepit mancupio.

L E S B O N I C U S.

Admodum.

P H I L T O.

Pol, opinor, affinis noster aedis vendidit.
Pater quom peregre veniet, in porta est locus,
Nisi forte in ventrem filio conrepserit.

S T A S I M U S.

Trapezitae mille drachumarum Olympicum,
Quas de ratione debuisti, redditae.

L E S B O N I C U S.

Nempe quas spopondi.

S T A S I M U S.

Immo, quas dependi, inquito.
Quas sponsione pronuper tu exactus es
Pro illo adulescente, quem tu aibas esse divitem.

L E S B O N I C U S.

Factum.

S T A S I M U S.

Ut quidem illud perierit.

L E S B O N I C U S.

Factum id quoque est.
Nam nunc eum vidi miserum, et me ejus miserum 'st.

S T A S I M U S.

Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.

P H I L T O.

Tempus adeundi est.

L E S B O N I C U S.

Estne hic Philto, qui advenit?

Is, hercle, est ipsus.

S T A S I M U S.

Edepol nae ego istum velim
Meum fieri servom cum suo peculio.

P H I L T O.

Herum atque servom plurimum Philto jubet
Salvere, Lesbonicum et Stasimum.

L E S B O N I C U S.

Dii duint

Tibi, Philto, quaecumque optes. quid agit filius?

P H I L T O.

Bene volt tibi.

L E S B O N I C U S.

Edepol mutuom mecum facit.

S T A S I M U S.

Nequam illud verbum 'st, Bene volt, nisi qui
bene facit.Ego quoque volo esse liber; nequidquam volo:
Hic postulet frugi esse; nugas postulet.

P H I L T O.

Meus gnatus me ad te misit, inter se atque vos
Affinitatem ut conciliarem et gratiam.Tuam volt sororem ducere uxorem. et mihi
Sententia eadem 'st, et volo.

L E S B O N I C U S.

Hau! nosco tuum:

Bonis tuis rebus meas res inrides malas.

P H I L T O.

Homo ego sum, homo tu es: ita me amabit Jup-
piter!Neque te derisum veni, neque dignum puto.
Verum hoc, ut dixi, meus me oravit filius,
Ut tuam sororem poscerem uxorem sibi.

L E S B O N I C U S.

Mearum rerum me novisse aequom 'st ordinem.
Cum vostris nostra non est aequa factio.
Affinitatem vobis aliam quaerite.

S T A S I M U S.

Satin' tu sanus mentis aut animi tui,
Qui conditionem hanc repudies? nam illum tibi
Ferentarium esse amicum inventum intellego.

L E S B O N I C U S.

Abin' hinc dierecte?

S T A S I M U S.

Si hercle ire occipiam, vetes.

L E S B O N I C U S.

Nisi quid me aliud vis, Philto, respondi tibi.

P H I L T O.

Benigniorem, Lesbonice, te mihi,
Quam nunc experior esse, confido fore:
Nam et stulte facere, et stulte fabularier,
Utrumque, Lesbonice, in aetate haud bonum 'st.

S T A S I M U S.

Verum, hercle, hic dicit.

L E S B O N I C U S.

Oculum ego effodiam tibi,

Si verbum addideris.

S T A S I M U S.

Hercle quin dicam tamen.

Nam si sic non licebit, luscus dixero.

P H I L T O.

Ita tu nunc dicis non esse equiparabiles
Vostras cum nostris factiones atque opes?

L E S B O N I C U S.

Dico.

P H I L T O.

Quid? nunc si in aedem ad coenam veneris,
Vol. III. F f

Atque ibi opulentus tibi par forte ut venerit,
 Apposita sit coena, popularem quam vocant,
 Si illi congestae sint epulae a clientibus,
 Si quid tibi placeat, quod illi congestum siet,
 Edisne, an incoenatus cum opulento accubes?

L E S B O N I C U S.

Edim, nisi ille vetet.

S T A S I M U S.

At pol ego, etiamsi vetet,
 Edim, atque ambabus malis expletis vorem:
 Et quod illi placeat, praeripiam potissimum:
 Neque illi concedam quidquam de vita mea.
 Verecundari neminem apud mensam decet,
 Nam ibi de divinis atque humanis cernitur.

P H I L T O.

Rem fabulare.

S T A S I M U S.

Non tibi dicam dolo:
 Decedam ego illi de via, de semita,
 De honore populi: verum quod ad ventrem ad-
 tinet,
 Non hercle hoc longe, nisi me pugnis vicerit.
 Coena hac annona est sine sacris hereditas.

P H I L T O.

Semper tu hoc facito, Lesbouice, cogites,
 Id optumum esse, tute uti sis optumus:
 Si id nequeas, saltem ut optumis sis proxumus.
 Nunc conditionem hanc, quam ego fero, et
 • quam abs te peto,
 Dare atque accipere, Lesbouice, te volo.

Dei divites sunt, Deos decent opulentiae
Et factiones. verum nos homunculi
Salillum animae: qui quom extemplo amisimus,
Aequo mendicus atque ille opulentissimus
Censetur censu ad Acherontem mortuus.

S T A S I M U S.

Mirum, ni tu illuc tecum divitias feras,
Ubi mortuus sis, ita sis, ut nomen cluet.

P H I L T O.

Nunc ut scias hic factiones atque opes
Non esse, neque nos tuam neglegere gratiam,
Sine dote posco tuam sororem filio.
Quae res bene vortat! habeon' pactam? quid
taces?

S T A S I M U S.

Pro Dii immortales, conditionem quojusmodi!

P H I L T O.

Quin fabulare. Dii bene vortant! spondeo.

S T A S I M U S.

Eheu! ubi usus nihil erat dicto, Spondeo
Dicebat: nunc hic, quom opus est, non quit
dicere.

L E S B O N I C U S.

Quom affinitate vostra me arbitramini
Dignum, habeo vobis, Philto, magnam gratiam.
Sed etsi hercle graviter cecidit stultitia mea,
Philto; est ager sub urbe hic nobis, eum dabo
Dotem sorori: nam is de stultitia mea
Solutus superfit praeter vitam reliquus.

F f 2

P H I L T O.

Profecto dotem nil moror.

L E S B O N I C U S.

Certum 'st dare.

S T A S I M U S.

Nostramne vis nutricem, here, quae nos educat,
Abalienare a nobis? cave sis feceris.

Quid edemus nosmet postea?

L E S B O N I C U S.

Etiam tu taces?

Tibi ego rationem reddam?

S T A S I M U S.

Plane periimus,

Nisi quid ego conminiscor. Philto, te volo.

P H I L T O.

Si quid vis, Stasime.

S T A S I M U S.

Huc concede aliquantum.

P H I L T O.

Licet.

S T A S I M U S.

Arcano tibi ego hoc dico, ne ille ex te sciat,
Neve alius quisquam.

P H I L T O.

Crede audacter, quid lubet.

S T A S I M U S.

Per Deos atque homines dico, ne tu illunc agrum
Tuum siris umquam fieri, neque gnati tui.
Ei rei argumentum dicam.

P H I L T O.

Audire edepol lubet.

S T A S I M U S.

Primum omnium, olim terra quom proscinditur,
In quinto quoque sulco moriuntur boves.

P H I L T O.

Apage!

S T A S I M U S.

Acherontis ostium in nostro 'st agro.

Tum vinum, priusquam coactum 'st, pendet pu-
tidum.

L E S B O N I C U S.

Consuadet homini, credo, etsi scelestus est;
At mihi infidelis non est.

S T A S I M U S.

Audi cetera.

Post id, frumenti quom alibi messis maxuma 'st,
Tribus tantis illi minus redit, quam obseveris.

P H I L T O.

Hem! istic oportet obseri mores malos,
Si in obserendo possint interfieri.

S T A S I M U S.

Neque umquam quisquam est, quojus ille ager
fuit,

Quin pessume ei res vorterit, quojum fuit.

Alii exsulatum abierunt, alii emortui,

Alii se suspendere. hem! nunc hic, quojus est,

Ut ad incitas redactus!

P H I L T O.

Apage a me istum agrum!

F f 3

S T A S I M U S.

Magis apage dicas, si omnia a me audiveris.
 Nam fulguritae sunt hic alternae arbores.
 Sues moriuntur angina acerrume.
 Oves scabrae sunt, tam glabrae, hem! quam haec
 est manus.
 Tum autem Syrorum, genus quod patientissu-
 mum 'st
 Hominum, nemo exstat, qui ibi sex menses vi-
 xerit:
 Ita cuncti solstitiali morbo decidunt.

P H I L T O.

Credo ego istuc, Stasime, ita esse: sed Campas
 genus
 Multo Syrorum jam antidit patientia.
 Sed iste est ager profecto, ut te audiavi loqui,
 Malos in quem omnis publice mitti decet.
 Sicut fortunatorum memorant insulas,
 Quo cuncti, qui aetatem egerunt caste suam,
 Conveniant. contra istoc detrudi maleficos
 Aequom videtur, qui quidem istius sit modi.

S T A S I M U S.

Hospitium 'st calamitatis. quid verbis opu 'st?
 Quamvis malam rem quaerens, illic reperias.

P H I L T O.

At tu hercle et illi et alibi.

S T A S I M U S.

Cave sis dixeris,
 Me tibi dixisse hoc.

PHILTO.

Dixisti arcano satis.

STASIMUS.

Quin hic quidem cupit illum ab sese abalienarier;
Si quidem reperire posset, quojus os sublinat.

PHILTO.

Meus quidem hercle numquam fiet.

STASIMUS.

Si sapiēs quidem.

Lepide hercle de agro ego hunc senem deterrui:
Nam qui vivamus, nihil est, si illum amiserit.

PHILTO.

Redeo ad te, Lesbonice.

LESBONICUS.

Dic sodes mihi,

Quid hic locutus tecum?

PHILTO.

Quid censes? homo 'st;

Volt fieri liber: verum, quod det, non habet.

LESBONICUS.

Et ego esse locuples, verum nequidquam volo.

STASIMUS.

Licetum, si velles: nunc, quoniam nihil est, non
licet.

LESBONICUS.

Quid tecum, Stasime?

STASIMUS.

De istoc quod dixisti modo,

Si antea voluisses, esses: nunc sero cupis.

Ff 4

P H I L T O.

De dote mecum convenire nihil potes:
 Quid tibi lubet, tute agito cum nato meo.
 Nunc tuam sororem filio posco meo.
 Quae res bene vortat. quid nunc? etiam consulis.

L E S B O N I C U S.

Quid istic? quando ita vis, Dii bene vortant!
 spondeo.

P H I L T O.

Numquam edepol quoquam tam expectatus filius
 Natus, quam est illud Spondeo natum mihi.

S T A S I M U S.

Dii fortunabunt vostra consilia!

P H I L T O.

Ita vole.

L E S B O N I C U S.

Sed, Stasime, abi huc ad meam sororem: ad
 Calliclem:

Dic hoc negoti quomodo actum 'st.

S T A S I M U S.

Ibitur.

L E S B O N I C U S.

Et gratulator meae sorori.

S T A S I M U S.

Scilicet!

P H I L T O.

I hac, Lesbonice, mecum, ut coram nuptiis
 Dies constituatur: eadem haec confirmabimus.

L E S B O N I C U S.

Tu istuc cura, quod jussi. ego jam hic ero.

Dic Callicli, me ut conveniat.

STASIMUS.

Quin tu i modo.

LESBONICUS.

De dote ut videat, quid opus sit facto.

STASIMUS.

I modo.

LESBONICUS.

Nam certum 'st me sine dote haud dare.

STASIMUS.

Quin tu i modo.

LESBONICUS.

Neque enim illi damno umquam esse patiar.

STASIMUS.

Abi modo!

LESBONICUS.

Meam neglegentiam.

STASIMUS.

I modo!

LESBONICUS.

O pater!

Aequom videtur, quin quod peccarim.

STASIMUS.

I modo!

LESBONICUS.

Potissimum mihi id obsit.

STASIMUS.

I modo!

LESBONICUS.

O pater!

En umquam aspiciam te?

S T A S I M U S.

I modo, i modo, i modo!

Tandem inpetravi abiret. Dii, vostram fidem,
Edepol re gesta pessume gestam probe,
Siquidem ager nobis salvos est! etsi admodum
In ambiguo est etiam, nunc quid de hac re fuat.
Sed si alienatur, actum 'st de collo meo.
Gestandus peregre clypeus, galea, sarcina:
Effugiet ex urbe, ubi erunt factae nuptiae:
Ibit istac aliquo in maxumam malam crucem
Latrocinatum, aut in Asiam, aut in Ciliciam.
Ibo huc, quo mihi imperatum 'st, etsi odi hanc
domum,
Postquam exturbavit hic nos ex nostris aedibus.

A C T U S I I I.

S C E N A I.

C A L L I C L E S. S T A S I M U S.

C A L L I C L E S.

Q U O modo tu istuc, Stasime, dixisti? nostrum
herilem filium

Lesbonicum suam sororem despopondisse?

S T A S I M U S.

Hoc modo.

C A L L I C L E S.

Quoi homini despondit?

S T A S I M U S.

Lysiteli Philtonis filio,
Sine dote.

C A L L I C L E S.

Sine dote ille illam in tantas divitias dabit? .
Non credibile dicis.

S T A S I M U S.

At tu edepol nullus creduas.
Si hoc non credis, ego credidero.

C A L L I C L E S.

Quid?

S T A S I M U S.

Me nihili pendere.

C A L L I C L E S.

Quamdudum istuc, aut ubi actum 'st?

S T A S I M U S.

Illico hic ante ostium.
Tam modo, inquit Praenestinus.

C A L L I C L E S.

Tanton' in re perdita,
Quam in re salva, Lesbonicus factus est frugalior?

S T A S I M U S.

Atque equidem ipso ultro venit Philto oratum
filio.

C A L L I C L E S.

Flagitium quidem hercle fiet, nisi dos dabitur
virgini.

Postremo edepol ego istam rem ad me adtinere
intellego.

Ibo ad meum castigatorem, atque ab eo consilium
petam.

S T A S I M U S.

Propemodum quid illic festinet, sentio, et subo-
let mihi,

Ut agro evortat Lesbonicum, quando evortit ae-
dibus.

O here Charmide, quam absente te hic tua res
distrahitur tibi!

Utinam te redisse salvom videam, ut inimicos
tuos

Ulciscare, ut mihi, ut erga te fui et sum, referas
gratiam!

Nimium difficile 'st reperiri amicum, ita ut no-
men cluet,

Quoi tuam quom rem credideris, sine omni cu-
ra dormias.

Sed generum nostrum ire eccillum video cum
affini suo.

Nescio quid non satis inter eos convenit. celeri
gradu

Eunt uterque. ille reprehendit hunc priorem
pallio.

Haud illi euscheme astiterunt. huc aliquantum
abscessero.

Est lubido orationem audire duorum affinium.

SCENA II.

LYSITELES. LESBONICUS.

STASIMUS.

LYSITELES.

STA illico. noli avorsari, neque te occultas-
sis mihi.

LESBONICUS.

Potin' ut me ire, quo profectus sum, sinas?

LYSITELES.

Si in rem tuam,

Lesbonice, esse videatur, gloriae aut famae, sinam.

LESBONICUS.

Quod est facillimum, facis.

LYSITELES.

Quid id est?

LESBONICUS.

Amico injuriam.

LYSITELES.

Neque meum 'st, neque facere didici.

LESBONICUS.

Indoctus quam docte facis!

Quid faceres, si quis docuisset te, ut sic odio
esses mihi?

Qui bene quom simulas facere mihi te, male fa-
cis, male consulis.

LYSITELES.

Egone?

L E S B O N I C U S.

Tu nae.

L Y S I T E L E S.

Quid male facio?

L E S B O N I C U S.

Quod ego nolo, id quom facis.

L Y S I T E L E S.

Tuae rei bene consulere cupio.

L E S B O N I C U S.

Tu mihi es melior, quam egomet mihi?

Sat sapio, satis in rem quae sint meam ego con-
spicio mihi.

L Y S I T E L E S.

An id est sapere, ut qui beneficium a benevo-
lente repudies?

L E S B O N I C U S.

Nullum beneficium esse duco id, quod, quoi
facias, non placet.Scio ego, et sentio ipse, quid agam, neque a
me officium migrat:

Nec tuis depellor dictis, quin rumori serviam.

L Y S I T E L E S.

Quid ais? (nam retineri nequeo, quin dicam
ea quae promeres)Itane tandem majores famam tradiderunt tibi tui,
Ut virtute eorum anteparta per flagitium per-
deres?Atque honori posterorum tuorum ut vindex fieres,
Tibi paterque avosque facilem fecit et planam
viam

Ad quaerendum honorem : tu fecisti , ut difficili
lis foret

Culpa maxume et desidia, tuisque stultis moribus.
Praeoptavisti, amorem tuum uti virtuti prae-
poneres.

Nunc te hoc pacto credis posse obtegere errata?
ah! non ita est.

Cape sis virtutem animo, et corde expelle desi-
diam tuo:

In foro operam amicis da, haud in lecto amicae,
ut solitus es.

Atque ego istum agrum tibi relinqui ob eam rem
enixe expeto:

Ut tibi sit, qui te conrigere possis: ne omnino
inopiam

Cives objectare possint tibi, quos tu inimicos habes.

L E S B O N I C U S .

Omnia ego, istic quae dixisti, scio, vel exsigna-
vero:

Ut rem patriam et majorum gloriam foedarim
meum.

Sciebam ut esse me deceret: facere non quibam
miser:

Ita vi Veneris vinctus, otio captus in fraudem
incidi:

Et tibi nunc, proinde ac merere, summas habeo
gratias.

L Y S I T E L E S .

At operam perire meam sic, et te haec dicta
corde spernere,

Perpeti nequeo: simul me piget parum pudere te.
Et postremo, nisi me auscultas, atque hoc, ut
dico, facis,

Tute pone te latebis facile, ne inveniatur te honor:
In occulto jacebis, quom te maxime clarum
voles.

Pernovi equidem, Lesbonice, inperitum tuum
ingenium admodum.

Scio te sponte non tuapte errasse, sed amorem
tibi

Pectus obscurasse. atque ipse amoris teneo omnis
vias.

Ita est amor, balista ut jacitur: nihil sic celere
est, neque volat,

Atque is mores hominum moros et morosos ef-
ficat.

Minus placet, magis quod suadetur: quod dis-
suadetur, placet.

Quom inopia 'st, cupias; quando ejus copia 'st,
tum non velis.

Ille qui aspellit, is compellit: ille qui consuadet,
vetat.

Insanum 'st malum in hospitium devorti ad Cu-
pidinem.

Sed te moneo, hoc etiam atque etiam ut reputes,
quid facere expetas.

Si istuc, ut facis indicium, conare, tuum in-
cendes genus.

Tum igitur tibi aquae erit cupido, genus qui
restringas tuum.

Atque erit, si nactus, proinde ut corde amantes
sunt cati;

Ne scintillam quidem relinques, genus qui con-
gliscat tuum.

LESBONICUS.

Facile est inventu: datur ignis, tametsi ab inimi-
cis petas.

Sed tu objurgans me a peccatis, rapis deteriorem
in viam.

Meam vis sororem tibi dem: suades sine dote. hoc
non convenit;

Me, qui abusus sum tantam rem patriam, porro
in divitiis

Esse, agrumque habere: egere illam autem; ut
me merito oderit.

Numquam erit alienis gravis, qui suis se concin-
nat levem.

Sicut dixi, faciam: nolo te jactari diutius.

LYSITELES.

Tanto melius est te sororis caussa egestatem ex-
sequi,

Atque eum agrum me habere, quam te, tua qui
toleres moenia?

LESBONICUS.

Nolo ego mihi te tam prospicere, qui meam
egestatem leves,

Sed ut inops infamis ne sim: ne mihi hanc fa-
mam differant,

Me germanam meam sororem in concubinatum
tibi

Sic sine dote dedisse , magis quam in matrimo-
nium.

Quis me inprobior perhibeatur esse? haec fami-
geratio

Te honestet , me autem conlutulet , si sine dote
duxeris :

Tibi sit emolumentum honoris ; mihi , quod ob-
jectent , siet.

L Y S I T E L E S .

Quid ? te Dictatorem censes fore , si abs te agrum
acceperim ?

L E S B O N I C U S .

Neque volo , neque postulo , neque censeo. ve-
rum tamen

Is est honos homini pudico , meminisse officium
suum.

L Y S I T E L E S .

Scio equidem te , animatus ut sis : video , subo-
let , sentio.

Id agis , ut , ubi affinitatem inter nos nostram ad-
strinxeris ,

Atque eum agrum dederis , nec quidquam hic
tibi sit , qui vitam colas ,

Effugias ex urbe inanis , profugus patriam deseras ,
Cognatos , affinitatem , amicos , factis nuptiis :

Mea opera hinc proterritum te , meaque avaritia
autument.

Id me commissurum , ut patiar fieri , ne animum
induxeris.

S T A S I M U S.

Non enim possum quin exclamem: Euge! euge!

Lysiteles, *πάλιν*

Facile palmam habes! hic victus. vicit tua co-
moedia.

Hic agit magis ex argumento, et versus meliores
facit.

Etiam ob stultitiam tuam te tueris? multam ab-
omina.

L E S B O N I C U S.

Quid tibi interpellatio aut in concilium huc ac-
cessio est?

S T A S I M U S.

Eodem pacto, quo huc accessi, abscessero.

L E S B O N I C U S.

I hac mecum domum,

Lysiteles: ibi de istis rebus plura fabulabimur.

L Y S I T E L E S.

Nihil ego in occulto agere soleo. meus ut animus
est, eloquar:

Si mihi tua soror, ut ego aequom censeo, ita
nuptum datur

Sine dote, neque tu hinc abiturus; quod meum
erit, id erit tuum:

Sin aliter animatus es, bene quod agas, eveniat tibi.

Ego amicus numquam tibi ero alio pacto. sic sen-
tentia est.

S T A S I M U S.

Abiit hercle ille quidem: ecquid audis, Lysite-
les? ego te volo.

Hic quoque hinc abiit. Stasime, restas solus. quid
ego nunc agam?

Nisi uti sarcinam constringam, et clypeum ad
dorsum accommodem:

Fulmentas jubeam suppingi soccis: non sisti potest.
Video caculam militarem me futurum haud lon-
gius:

Aut aliquem ad regem in saginam herus se con-
jecit meus.

Credo ad summos bellatores acrem fugitorem
fore:

Et capturum spolia ibi illum, qui meo hero ad-
vorsus venerit.

Egomet autem quom extemplo arcum mihi, et
pharetram, et sagittas sumsero,

Cassidem in caput, dormibo placide in taberna-
culo.

Ad forum ibo: nudius sextus quoi talentum mu-
tuom

Dedi, reposcam, ut habeam, mecum quod fe-
ram, viaticum.

S C E N A I I I.

•

MEGARONIDES. CALLICLES.

MEGARONIDES.

U^T mihi rem narras, Callicles, nullo modo
Potest fieri prorsus, quin dos detur virgini.

C A L L I C L E S.

Namque hercle honeste fieri ferme non potest,
Ut eam perpetiar ire in matrimonium
Sine dote, quom ejus rem penes me habeam domi.

M E G A R O N I D E S.

Parata dos domi 'st, nisi exspectare vis,
Ut eam sine dote frater nuptum conlocet:
Post adeas tute Philtonem, et dotem dare
Te ei dicas: facere id ejus ob amicitiam patris.
Verum hoc ego vereor, ne istaec pollicitatio
Te in crimen populo ponat atque infamiam.
Non temere dicant te benignum virgini,
Datam tibi dotem, ei quam dares, ejus a patre:
Ex ea largitari te illi; neque ita, ut sit data, in-
Columem te sistere illi, et detraxe autument.
Nunc si opperiri vis adventum Charmidis,
Perlongum 'st: huic ducenti interea abscesserit.

C A L L I C L E S.

Nam hercle omnia istaec veniunt in mentem mihi.

M E G A R O N I D E S.

Vide, si hoc utibile magis atque in rem deputas,
Ut adeam Lesbonicum, edoceam, ut res se habet.

C A L L I C L E S.

Ut ego nunc adulescenti thesaurum indicem
Indomito, pleno amoris ac lasciviae?
Minume minume hercle vero! nam certo scio
Locum quoque illum omnem, ubi situ 'st, come-
derit.

Quem fodere metuo, sonitum ne ille exaudiat,
Neu ipsam rem indaget, dotem dare si dixerim.

M E G A R O N I D E S.

Quo pacto ergo igitur?

C A L L I C L E S.

Clam dos depromi potest,
Dum occasio ei rei reperiatur: interim
Ab amico alicunde argentum roges.

M E G A R O N I D E S.

Potin' est ab amico alicunde exorari?

C A L L I C L E S.

Potest.

M E G A R O N I D E S.

Gerrae! nae tu illud verbum actutum inveneris,
Mihi quidem hercle non est, quod dem mutuom.

C A L L I C L E S.

Malim hercle ut verum dicas, quam ut des mu-
tuom.

M E G A R O N I D E S.

Sed vide consilium, si placet.

C A L L I C L E S.

Quid consili 'st?

M E G A R O N I D E S.

Scitum, ut ego opinor, consilium inveni.

C A L L I C L E S.

Quid est?

M E G A R O N I D E S.

Homo conducatur aliquis jam, quantum potest,
Quasi sit peregrinus.

C A L L I C L E S.

Quid is scit facere postea?

MEGARONIDES.

Is homo exornetur graphice in peregrinum modum,

Ignota facies, quae non visitata sit,
Falsidicum, confidentem.

CALLICLES.

Quid tum postea?

MEGARONIDES.

Quasi ad adulescentem a patre ex Seleucia
Veniat, salutem ei nuntiet verbis patris,
Illum bene gerere rem, et valere et vivere,
Et eum rediturum actutum. ferat epistolas
Duas: eas nos consignemus, quasi sint a patre:
Det alteram illi, dicat alteram tibi
Dare sese velle.

CALLICLES.

Perge porro dicere.

MEGARONIDES.

Seque aurum ferre virgini dotem a patre
Dicat, patremque id jussisse aurum tibi dare.
Tenes jam?

CALLICLES.

Propemodum! atque ausculto perlubens.

MEGARONIDES.

Tum tu igitur demum id adulescenti aurum dabis,
Ubi erit locata virgo in matrimonium.

CALLICLES.

Scite hercle sane.

MEGARONIDES.

Hoc, ubi thesaurum effoderis,

Suspicionem ab adolescente amoveris.
 Censebit aurum esse a patre allatum tibi.
 Tu de thesauro sumes.

C A L L I C L E S.

Satis scite et probe.

Quamquam hoc me aetatis sycophantari pudet.
 Sed epistolas quando obsignatas afferet,
 Siquidem obsignatas adtulerit epistolas,
 Nonne arbitraris eum adolescentem anuli
 Paterni signum novisse?

M E G A R O N I D E S.

Etiam tu taces?

Sexcentae ad eam rem caussae possunt conligi:
 Illum, quem habuit, perdidit, alium post fecit
 novom.

Jam si obsignatas non feret, dici hoc potest,
 Apud portitorem eas resignatas sibi
 Inspectasque esse. in hujusmodi negotio
 Diem sermone terere, segnitie mera 'st.
 Quamvis sermones possunt longi texier.
 Abi ad thesaurum jam confestim clanculum;
 Servos, ancillas amove. atque audin'?

C A L L I C L E S.

Quid est?

M E G A R O N I D E S.

Uxorem quoque ipsam hanc rem ut celes, face.
 Nam pol tacere numquam quidquam 'st quod
 queat.

Quid nunc stas? quin te hinc amoves, et te mo-
 ves?

Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod
sat est.

Continuo operito denuo: sed clanculum,
Sicut praecepi: cunctos exturba aedibus.

C A L L I C L E S.

Ita faciam.

M E G A R O N I D E S.

At enim nimis longo sermone utimur.
Diem conficimus, quod jam properato 'st opus.
Nihil est, de signo quod vereare; me vide.
Lepida est illa caussa, ut commemoravi, dicere,
Apud portitores esse inspectas. denique
Diei tempus non vides? quid illum putas
Natura illa atque ingenio? jamdudum ebriu 'st.
Quidvis probari poterit. tum, quod maxumum 'st,
Afferre, non petere hic se dicet.

C A L L I C L E S.

Jam sat est.

M E G A R O N I D E S.

Ego sycphantam jam conduco de foro,
Epistolasque jam consignabo duas,
Eumque huc ad adolescentem meditatum probe
Mittam.

C A L L I C L E S.

Eo ego igitur intro ad officium meum.
Tu istuc age.

M E G A R O N I D E S.

Actum reddam.*

A C T U S I V.

S C E N A I.

C H A R M I D E S.

SALSIPOTENTI et multipotenti Jovis fratri
Neptuno, et Nerei
Laetus, lubens, laudes ago, et grates gratiasque
habeo, et fluctibus salsis,
Quos penes mei potestas, bonis meis quid foret,
et meae vitae:
Quom suis me ex locis in patriam urbisque moenia
reducem faciunt.
Atque ego, Neptune, tibi ante alios Deos gratias
ago atque habeo summas.
Nam te omnes saevomque severumque atque avidis
moribus commemorant,
Spurcificum, inmanem, intolerandum, vesanum.
contra opera expertus:
Nam pol placido te et clementi meo usque modo,
ut volui, usus sum in alto.
Atque hanc tuam gloriam jam ante auribus acceperam,
et nobiles apud homines,
Pauperibus te parcere solitum, divites damnare
atque domare.
Abi, laudo. scis ordine, ut aequom 'st,
Tractare homines. hoc Diis dignum 'st, semper
mendicis modesti sint.

Fidus fuisti. infidum esse iterant. nam absque foret te, sat scio in alto

Distraxissent, disque tulissent satellites tui me miserum foede,

Bonaque omnia item una mecum passim caeruleos per campos.

Ita jam quasi canes, haud secus, circumstabant navem turbines venti:

Imbres fluctusque atque procellae infensae frangere malum,

Ruere antennas, scindere vela, ni tua pax propitia foret praesto.

Apage me sis: deinde hinc certum 'st otio me dare. satis partum habeo.

Quibus aerumnis deluctavi, filio dum divitias quaero!

Sed quis hic est, qui in plateam ingreditur cum novo ornatu specieque

Simul? pol! quamquam domum cupio, opperiar hic, quam gerat rem.

SCENA II.

SYCOPHANTA. CHARMIDES.

SYCOPHANTA.

HUIC ego diei nomen *Trinummo* faciam: nam ego operam meam

Tribus nummis hodie locavi ad artes nugatorias.

Advenio ex Seleucia, Macedonia, Asia, atque
Arabia,

Quas ego neque oculis, neque pedibus umquam
usurpavi meis.

Viden' egestas quid negoti dat homini misero
mali!

Qui ego nunc subigor trium nummorum causa,
ut has epistolas

Dicam ab eo homine me accepisse, quem ego,
qui sit homo, nescio,

Neque novi: neque natus, necne is fuerit, id so-
lide scio.

C H A R M I D E S.

Pol hic quidem fungino genere est, capite se to-
tum tegit:

Illurica facies videtur hominis; eo ornatu advenit.

S Y C O P H A N T A.

Ille qui me conduxit, ubi conduxit, abduxit
domum.

Quae voluit, mihi dixit: docuit, et praemonstra-
vit prius,

Quomodo quidque agerem. nunc adeo, si quid
ego addidero amplius,

Eo conductor melius de me nugas conciliaverit.

Ut ille me exornavit, ita sum ornatus. argentum
hoc facit.

Ipsae ornamenta a Chorago haec sumsit suo pe-
riculo.

Nunc ego si potero ornamentis hominem cir-
cumducere,

Dabo operam: ut me esse ipsum plane sycophantam sentiat.

C H A R M I D E S.

Quam magis specto, minus placet mihi hominis facies. mira sunt,

Ni illic homo 'st aut dormitator, aut sector zonarius.

Loca contemplat, circumspectat sese, atque aedis noscitat.

Credo, edepol, quo mox furatum veniat, speculatur loca.

Magis lubido 'st observare, quid agat: ei rei operam dabo.

S Y C O P H A N T A.

Has regiones demonstravit mihi ille conductor meus:

Apud illas aedis sistendae mihi sunt sycophantiae. Foris pultabo.

C H A R M I D E S.

Ad nostras aedis hic quidem habet rectam viam.

Hercle, opinor, mihi advenienti hac noctu agitandum 'st vigilias.

S Y C O P H A N T A.

Aperite hoc, aperite. heus! ecquis his foribus tutelam gerit?

C H A R M I D E S.

Quid, adulescens, quaeris? quid vis? quid istas pultas?

S Y C O P H A N T A.

Heu senex!

Census sum; juratori recte rationem dedi.
 Lesbonicum hic adulescentem quaero, in his re-
 gionibus
 Ubi habitat, et item alterum ad istanc capitis
 albitudinem:
 Calliclem aibat vocari, qui has mihi dedit epi-
 stolas.

C H A R M I D E S.

Meum gnatum hic quidem Lesbonicum quaerit
 et amicum meum,
 Quoi ego liberosque bonaque commendavi, Cal-
 liclem.

S Y C O P H A N T A.

Fac me, si scis, certiore, hinc homines ubi ha-
 bitent, pater.

C H A R M I D E S.

Quid eos quaeris? aut quis es? aut unde es? aut
 unde advenis?

S Y C O P H A N T A.

Multa simul rogitas! nescio quid expediam po-
 tissimum.
 Si unumquidquid singillatim et placide percon-
 tabere,
 Et meum nomen, et mea facta, et itinera ego
 faxo scias.

C H A R M I D E S.

Faciam ita ut vis. agetum nomen tuum primum
 memora mihi.

S Y C O P H A N T A.

Magnum facinus incipissis petere.

C H A R M I D E S.

Quid ita?

S Y C O P H A N T A.

Quia, pater,

Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine,
Concubium sit noctis, priusquam ad postremum
perveneris.

C H A R M I D E S.

Opus face est et viatico ad tuum nomen, ut tu
praedicas.

S Y C O P H A N T A.

Est minusculum alterum, quasi vasculum vina-
rium.

C H A R M I D E S.

Hic homo solide sycophanta est. quid ais tu,
adulescens?

S Y C O P H A N T A.

Quid est?

C H A R M I D E S.

Eloquere, isti tibi quid homines debent, quos
tu quaeritas?

S Y C O P H A N T A.

Pater istius adulescentis dedit has duas mihi epi-
stolas

Lesbonici. mihi est amicus.

C H A R M I D E S.

Teneo hunc manifestarium.

Me sibi epistolas dedisse dicit. ludam hominem
probe.

S Y C O P H A N T A.

Ita ut occepi, si animum advortas, dicam.

C H A R M I D E S.

Dabo operam tibi.

S Y C O P H A N T A.

Hanc me jussit Lesbónico suo gnato dare epistolam,

Et item hanc alteram suo amico Callicli jussit dare.

C H A R M I D E S.

Mihi quoque edepol, quom hic nugatur, contra nugari lubet.

Ubi ipse erat?

S Y C O P H A N T A.

Bene rem gerebat.

C H A R M I D E S.

Ergo ubi?

S Y C O P H A N T A.

In Seleucia.

C H A R M I D E S.

Ab ipson' istas accepisti?

S Y C O P H A N T A.

E manibus dedit mihi ipse in manus.

C H A R M I D E S.

Qua facie est homo?

S Y C O P H A N T A.

Sesquipede quidem est quam tu longior.

C H A R M I D E S.

Haeret haec res: siquidem ego absens sum, quam praesens, longior.

Novistin' hominem?

SYCOPHANTA.

Ridicule rogitas, quocum una cibum

Capere soleo.

CHARMIDES.

Quid est ei nomen?

SYCOPHANTA.

Quod edepol homini probor.

CHARMIDES.

Lubet audire.

SYCOPHANTA.

Ille edepol! illi illi! vae misero mihi!

CHARMIDES.

Quid est negoti!

SYCOPHANTA.

Devoravi nomen imprudens modo.

CHARMIDES.

Non placet, qui amicos intra dentes conclusos
habet.

SYCOPHANTA.

Atque etiam modo vorsabatûr mihi in labris pri-
moribus.

CHARMIDES.

Temperi huic hodie anteveni.

SYCOPHANTA.

Teneor manifesto miser!

CHARMIDES.

Jamne commentatus es nomen?

SYCOPHANTA.

Deûm hercle me atque hominum pudet,

C H A R M I D E S.

Vide, homo, ut hominem noveris.

S Y C O P H A N T A.

Tamquam me. fieri istuc solet,
Quod in manu teneas atque oculis videas, id de-
sideres.

Literis reconminiscar, C est principium nomini.

C H A R M I D E S.

Callicias?

S Y C O P H A N T A.

Non est.

C H A R M I D E S.

Callippus?

S Y C O P H A N T A.

Non est.

C H A R M I D E S.

Callidemides?

S Y C O P H A N T A.

Non est.

C H A R M I D E S.

Callinicus?

S Y C O P H A N T A.

Non est.

C H A R M I D E S.

Callimarchus?

S Y C O P H A N T A.

Nil agis.

Neque adeo edepol floccifacio, quando egomet
memini mei.

C H A R M I D E S.

At enim multi Lesbionici sunt hic: nisi nomen patris
Dices, non monstrare possum istos homines, quos
tu quaeritas.

Quod ad exemplum est? conjectura si reperire
possumus.

S Y C O P H A N T A.

Ad hoc exemplum est, Char.

C H A R M I D E S.

An Chares? an Charidemus? num Charmides?

S Y C O P H A N T A.

Hem! istic erit. qui istum Dii perdant!

C H A R M I D E S.

Dixi ego jamdudum tibi;
Te potius bene dicere aequom 'st homini amico,
quam male.

S Y C O P H A N T A.

Satin' intra labra atque dentes latuit vir minumi
preti?

C H A R M I D E S.

Ne male loquare absenti amico.

S Y C O P H A N T A.

Quid ergo ille ignavissimus
Mihi latitabat?

C H A R M I D E S.

Si appellasses, respondisset, nomine.
Sed ipse ubi est?

S Y C O P H A N T A.

Pol illum reliqui ad Rhadamantem in Ce-
cropia insula.

H h 2

C H A R M I D E S.

Qui homo est me insipientior, qui ipse egomet,
ubi sim, quaeritem?

Sed nihil disconducit huic rei. quid ais?

S Y C O P H A N T A.

Quid?

C H A R M I D E S.

Hoc te rogo.

Quos locos adisti?

S Y C O P H A N T A.

Nimium miris modis mirabiles.

C H A R M I D E S.

Lubet audire, nisi molestum 'st.

S Y C O P H A N T A.

Quin discupio dicere.

Omnium primum in Pontum advecti ad Arabiam
terram sumus.

C H A R M I D E S.

Eho! an etiam Arabia 'st in Ponto?

S Y C O P H A N T A.

Est: non illaec, ubi tus gignitur,
Sed ubi absinthium fit, atque cunila gallinacea.

C H A R M I D E S.

Nimium graphicum hunc nugatorem! sed ego
sum insipientior,

Qui egomet, unde redeam, hunc rogitem; quae
ego sciam, atque hic nesciat:

Nisi quia lubet experiri, quo evasuru 'st denique.

Quid est tibi nomen, adulescens?

SYCOPHANTA.

Pax, id est nomen mihi:

Hoc cotidianum 'st.

CHARMIDES.

Edepol nomen nugatorium:

Quasi dicas, si quid crediderim tibi, pax! periisse illico.

Sed quid ais, quo inde iisti porro?

SYCOPHANTA.

Si animum advortas, eloquar.

Ad caput amnis, quod de coelo exoritur sub solio Jovis.

CHARMIDES.

Sub solio Jovis?

SYCOPHANTA.

Ita dico.

CHARMIDES.

E coelo?

SYCOPHANTA.

Atque e medio quidem.

CHARMIDES.

Eho! an etiam in coelum escendisti?

SYCOPHANTA.

Immo horiola advecti sumus,

Usque aqua advorsa per amnem.

CHARMIDES.

Eho, an etiam vidisti Jovem?

SYCOPHANTA.

Alii Dii isse ad villam aibant servis depromptum cibum.

Deinde porro.

C H A R M I D E S.

Deinde porro nolo quidquam praedices.

S Y C O P H A N T A.

Ego hercle, si es molestus.

C H A R M I D E S.

Nam pudicum neminem

Esse oportet, qui abs terra ad coelum per-
nerit.

S Y C O P H A N T A.

Dimittam, ut te velle video. sed monstra hosce
homines mihi.

Hos ego quaero, quibus me oportet has deferre
epistolas.

C H A R M I D E S.

Quid ais tu nunc? si forte eum ipsum Charmi-
dem conspexeris;

Illum, quem tibi istas dedisse commemoras epi-
stolas,

Noverisne hominem?

S Y C O P H A N T A.

Nae tu me edepol arbitrare beluam,

Qui quidem non novisse possim, quicum aeta-
tem exegerim.

An ille tam esset stultus, qui mihi mille num-
mum crederet

Philippeum, quod me aurum deferre jussit ad
gnatum suum,

Atque ad amicum Calliclem, quoi rem aibat man-
dasse hic suam?

Mihi concrederet, nisi me ille et ego illum nossem approve?

CHARMIDES.

Enimvero ego nunc Sycophantae huic sycophantari volo:

Si hunc possum illo mille nummum Philippo circumducere,

Quod sibi me dedisse dixit: quem ego, qui sit homo, nescio:

Neque oculis ante hunc diem umquam vidi: eine aurum crederem?

Quoi, si capitis res siet, nummum numquam credam plumbeum.

Aggrediundu 'st hic homo mihi astu. heus, Pax, te tribus verbis volo.

SYCOPHANTA.

Vel trecentis.

CHARMIDES.

Haben' tu id aurum, quod accepisti a Charmide?

SYCOPHANTA.

Atque etiam Philippeum, numeratum illius in mensa manu

Mille nummum.

CHARMIDES.

Nempe ab ipso id accepisti Charmide?

SYCOPHANTA.

Mirum quin ab avo ejus, aut proavo acciperem, qui sunt mortui.

C H A R M I D E S.

Adulescens, cedo dum istuc aurum mihi.

S Y C O P H A N T A.

Quod ego aurum dem tibi?

C H A R M I D E S.

Quod a me te accepisse fassus.

S Y C O P H A N T A.

Abs te accepisse?

C H A R M I D E S.

Ita loquor.

S Y C O P H A N T A.

Quis tu homo es?

C H A R M I D E S.

Qui mille nummum tibi dedi, ego sum
Charmides.

S Y C O P H A N T A.

Neque edepol tu is es, neque hodie is umquam
eris, auro huic quidem.

Abi sis, nugator! nugari nugatori postulas.

C H A R M I D E S.

Charmides ego sum.

S Y C O P H A N T A.

Nequidquam hercle es: nam nihil auri fero.
Nimis argute obrepisti in eapse occasiuncula.
Postquam ego me aurum ferre dixi, post tu
factus Charmides.

Prius tu non eras, quam auri feci mentionem.
nihil agis.

Proin' tu te itidem, ut Charmidatus es, rursum
recharmida.

CHARMIDES.

Quis ego sum igitur, siquidem is non sum, qui
sum?

SYCOPHANTA.

Quid id ad me attinet?

Dum ille ne sis, quem ego esse nolo, sis mea
caussa, qui lubet.

Prius non is eras, qui eras: nunc is factus, qui
tum non eras.

CHARMIDES.

Age si quid agis.

SYCOPHANTA.

Quid ego agam?

CHARMIDES.

Aurum redde.

SYCOPHANTA.

Dormitas, senex.

CHARMIDES.

Fassus Charmidem dedisse aurum tibi?

SYCOPHANTA.

Scribtum quidem.

CHARMIDES.

Properas, an non properas abire actutum ab his
regionibus,

Dormitator, priusquam ego hic te jubeo mul-
cari male?

SYCOPHANTA.

Quamobrem?

C H A R M I D E S .

Quia illum quem ementitus es, ego sum
ipsus Charmides,

Quem tibi epistolas dedisse aibas.

S Y C O P H A N T A .

Eho! quaeso; an tu is es?

C H A R M I D E S .

Is enimvero sum.

S Y C O P H A N T A .

Ain' tu tandem, is ipsusne es?

C H A R M I D E S .

Ajo.

S Y C O P H A N T A .

Ipsus es?

C H A R M I D E S .

Ipsus, inquam, Charmides sum.

S Y C O P H A N T A .

Ergo ipsusne es?

C H A R M I D E S .

Ipsissimus.

Abi hinc ab oculis.

S Y C O P H A N T A .

Enimvero sero quoniam advenis,
Vapulabis meo arbitrato et novorum aedilium.

C H A R M I D E S .

At etiam maledicis?

S Y C O P H A N T A .

Immo, salvos quandoquidem advenis,
Dii te perdant; etsi floccifacio, an periisses prius.

Ego ob hanc operam argentum accepi: te macto
infortunio.

Ceterum qui sis, qui non sis, floccum non in-
terduim.

Ibo ad illum, renuntiabo, qui mihi tris num-
mos dedit,

Ut sciat, se perdidisse. ego abeo. male vive et vale.

Quod Dii te omnes advenientem peregre per-
dant, Charmides.

CHARMIDES.

Postquam ille hinc abiit, post loquendi libere

Videtur tempus venisse, atque occasio.

Jamdudum meum ille pectus pungit aculeus,

Quid illi negoti fuerit ante aedis meas.

Nam epistola illa mihi concenturiat metum

In corde, et illud mille nummum quam rem agat.

Numquam edepol temere tinniit tintinnabulum:

Nisi qui illud tractat aut movet, mutum 'st, tacet.

Sed quis hic est, qui huc in plateam cursuram
incipit?

Lubet observare, quid agat: huc concessero.

SCENA III.

STASIMUS. CHARMIDES.

STASIMUS.

STASIME, fac te propere celerem, recipe te
ad dominum domum;

Ne subito metus exoriatur scapulis stultitia tua.
 Adde gradum! appropera! jamdudum factum 'st,
 quom abisti domo.

Cave sis tibi, ne bubuli in te cottabi crebri cre-
 pent,

Si abieris ab heri quaestione. ne destiteris currere!
 Ecce hominem te, Stasime, nihili! satin' in ther-
 mopolio

Condalium es oblitus, postquam thermopotasti
 gutturem?

Recipe te, et recurre petere re recenti.

C H A R M I D E S.

Huic, quisquis est,
 Curculio 'st exercitor: is hunc hominem cursu-
 ram docet.

S T A S I M U S.

Quid, homo nihili, non pudet te? tribusne te
 potiis

Memoria esse oblitum? an vero, quia cum frugi
 hominibus

Ibi bibisti, qui ab alieno facile cohiberent ma-
 nus?

Theruchus fuit, Cerconicus, Crinnus, Cercobu-
 lus, Collabus,

Oculicrepidae, Cruricrepidae, Ferriteri, Masti-
 giae.

Inter eosne homines condalium te redipisci po-
 stulas,

Quorum eorum unus subripuit currenti cursori
 solum?

C H A R M I D E S.

Ita me Dii ament, graphicum furem!

S T A S I M U S.

Quid ego, quod periit, petam?

Nisi etiam laborem ad damnum apponam epithecam insuper?

Quin tu quod periit, periisse ducis? cape vor-soriam.

Recipe te ad herum.

C H A R M I D E S.

Non fugitivos est hic homo, conmeminit domi.

S T A S I M U S.

Utinam veteres mores, veteres parsimoniae

Potius majori honori hic essent, quam mores mali.

C H A R M I D E S.

Dii immortales! basilica hic quidem facinora inceptat loqui.

Vetera quaerit, vetera amare hunc, morem majorum, scias.

S T A S I M U S.

Nam nunc mores nihil faciunt, quod licet, nisi quod lubet.

Ambitio jam more sancta 'st, libera 'st a legibus.

Scuta jacere, fugereque hostes, more habent licentiam:

Petere honorem pro flagitio, more fit.

C H A R M I D E S.

Morem inprobum!

S T A S I M U S.

Strenuos praeterire, more fit.

C H A R M I D E S.

Nequam quidem.

S T A S I M U S.

Mores leges perduxerunt jam in potestatem suam,
 Magis quis sunt obnoxiosi, quam parentes liberis.
 Eae miserae etiam ad parietem sunt fixae clavis
 ferreis,

Ubi malos mores affigi nimio fuerat aequius.

C H A R M I D E S.

Lubet adire atque appellare hunc: verum auscul-
 to perlubens.

Et metuo, si conpellabo, ne aliam rem occipiat
 loqui.

S T A S I M U S.

Neque istis quidquam lege sanctum 'st. leges mo-
 ri serviunt.

Mores autem rapere properant, qua sacrum, qua
 publicum.

C H A R M I D E S.

Hercle istis malam rem magnam moribus di-
 gnum 'st dari!

S T A S I M U S.

Nonne hoc publice animum advorti? nam id ge-
 nus hominum omnibus

Universis est advorsum, atque omni populo ma-
 le facit:

Male fidem servando, illis quoque abrogant etiam
 fidem,

Qui nihil meriti: quippe ex eorum ingenio in-
 genium horum probant.

Hoc qui in mentem venerit mihi, reipsa modo
conmonitus sum.

Si quis mutuom quid dederit, fit pro proprio
perditum.

Quom repetas, inimicum amicum beneficio in-
venis tuo.

Si mage exigere cupias, duarum rerum exoritur
optio:

Vel illud, quod credideris, perdas; vel illum
amicum amiseris.

C H A R M I D E S.

Meus est hic quidem Stasimus servos.

S T A S I M U S.

Nam ego talentum mutuom
Quod dederam, talento inimicum mihi emi,
amicum vendidi.

Sed ego sum insipientior, qui rebus curem pu-
blicis

Potius, quam id quod proximum 'st, meo tergo
tutelam geram.

Eo domum.

C H A R M I D E S.

Heus tu! adsta illico. audi, heus tu!

S T A S I M U S.

Non sto.

C H A R M I D E S.

At ego te stare volo.

S T A S I M U S.

Quid si egomet te velle nolo?

C H A R M I D E S.

Ha nimium, Stasime, saeviter!

S T A S I M U S.

Emere melius, quod imperes.

C H A R M I D E S.

Pol ego emi, atque argentum dedi.
Sed si non dicto audiens est, quid ago?

S T A S I M U S.

Da magnum malum.

C H A R M I D E S.

Bene mones: ita facere certum est.

S T A S I M U S.

Nisi quidem es obnoxius.

C H A R M I D E S.

Si bonus est, obnoxius sum: sin secus est, faciam uti jubes.

S T A S I M U S.

Quid id ad me adtinet, bonisne servis tu utare an malis?

C H A R M I D E S.

Quia boni malique in ea re pars tibi est.

S T A S I M U S.

Partem alteram

Tibi permitto, illam alteram ad me, quod boni est, adponito.

C H A R M I D E S.

Si eris meritis, fiet. sed respice ad me huc! ego sum Charmides.

STASIMUS.

Hem! quis est, qui mentionem facit homo hominis optumi?

CHARMIDES.

Ipse homo optumus.

STASIMUS.

/ Mare, terra, coelum, Dii, vostram fidem!
Satin' ego oculis plane video? estne ipse, an non
est? is est.

Certe is est! is est profecto! o mi here exoptatissime,

Salve!

CHARMIDES.

Salve, Stasime.

STASIMUS.

Salvom te.

CHARMIDES.

Scio et credo tibi.

Sed omitto alia: hoc mihi responde. liberi quid
agunt mei,

Quos reliqui hic, filium atque filiam?

STASIMUS.

Vivunt, valent.

CHARMIDES.

Nempe uterque?

STASIMUS.

Uterque.

CHARMIDES.

Dii me salvom et servatum volunt.

Cetera intus otiose percontabor, quæ volo.

Vol. III.

Ii

Eamus intro : sequere.

S T A S I M U S.

Quo tu te agis?

C H A R M I D E S.

Quonam, nisi domum?

S T A S I M U S.

Hiccine nos habitare censes?

C H A R M I D E S.

Ubinam ego alibi censeam?

S T A S I M U S.

Jam.

C H A R M I D E S.

Quid jam?

S T A S I M U S.

Non sunt nostrae aedes istae.

C H A R M I D E S.

Quid ego ex te audio?

S T A S I M U S.

Vendidit tuus natus aedis.

C H A R M I D E S.

Perii!

S T A S I M U S.

Praesentariis

Argenti minis numeratis.

C H A R M I D E S.

Quot?

S T A S I M U S.

Quadraginta.

C H A R M I D E S.

Occidi!

Quis eas emit?

STASIMUS.

Callicles, quoi tuam rem commendaveras,
Is habitatum huc conmigra-
vit foras.

CHARMIDES.

Ubi nunc filius meus habitat?

STASIMUS.

Hic, in hoc posticulo.

CHARMIDES.

Male disperii!

STASIMUS.

Credidi aegre tibi id, ubi audisses, fore.

CHARMIDES.

Ego miser meis periculis sum per maria maxuma
Vectus capitali periculo, per praedones plurimos
Me servavi, salvos redii: nunc hic disperii miser,
Propter eosdem, quorum caussa fui hac aetate
exercitus.

Adimit animam mihi aegritudo. Stasime! tene me.

STASIMUS.

Visne aquam

Tibi petam?

CHARMIDES.

Res quom animam agebat, tum esse offusam
oportuit.

SCENA IV.

CALLICLES. CHARMIDES.

STASIMUS.

CALLICLES.

QUID hoc hic clamoris audio ante aedis meas?

CHARMIDES.

O Callicles! o Callicles! o Callicles!

Qualine amico mea commendavi bona!

CALLICLES.

Probo et fideli, et fido, et cum magna fide;

Et salve, et salvom te advenisse gaudeo.

CHARMIDES.

Credo omnia istaec, si ita 'st, ut praedicas.

Sed quis iste est tuus ornatus?

CALLICLES.

Ego dicam tibi.

Thesaurum effodiebam intus, dotem, filiae

Tuae quae daretur. sed intus narrabo tibi

Et hoc et alia. sequere.

CHARMIDES.

Stasime!

STASIMUS.

Hem!

CHARMIDES.

Strenue

Currc in Piraeum, atque unum curriculum face.

Videbis jam illic navem, qua advecti sumus.
 Jubeto Sangarionem, quae imperaverim,
 Curare, ut efferantur: et tu ito simul.
 Solutum 'st portitori jam portorium.

STASIMUS.

Nihil est morae.

CHARMIDES.

I, i, ambula! actutum redi.

STASIMUS.

Illic sum atque hic sum.

CALLICLES.

Sequere tu hac me intro.

CHARMIDES.

Sequor.

STASIMUS.

Hic meo hero amicus solus firmus restitit,
 Neque demutavit animum de firma fide.
 Quamquam labores multos * * *
 Sed hic unus, ut ego suspicor, servat fidem.
 Ob rem laborem eum ego cepisse censeo.

ACTUS V.

SCENA I.

LYSITELES.

HIC homo est omnium hominum praecipuus,
 voluptatibus gaudiisque antepotens:
 Ita commoda, quae cupio, eveniunt: quod ago,
 assequitur, subest,
 Subsequitur; ita gaudiis gaudium suppeditat.

Modo me Stasimus Lesbonicus servos convenit: is
Mihi dixit, suum herum peregre huc advenisse
Charmidem.

Nunc mi is propere conveniendu'st; ut, quae
cum ejus filio

Egi, ei rei fundus pater sit potior. eo. sed fores
Hae sonitu suo mihi moram objiciunt incom-
mode.

S C E N A I I.

*CHARMIDES. CALLICLES. LYSITELES.
LESBONICUS.*

C H A R M I D E S.

NEQUE fuit, neque erit, neque esse quem-
quam hominum in terra dum arbitror,
Quoi fides fidelitasque amicum erga aequiparet
suum:

Nam exaedificavisset me ex his aedibus, absque
te foret.

C A L L I C L E S.

Si quid amicum erga bene feci, aut consului
fideliter,
Non videor meruisse laudem: culpa caruisse ar-
bitror.

Nam beneficium, homini proprium quod datur,
proprium sumserit:

Quod datum utendum'st, id repetundi copia'st,
quando velis.

C H A R M I D E S.

Est ita, ut tu dicis. sed ego hoc nequeo mirari
satis,

Eum sororem despondisse suam in tam fortem
familiam,

Lysitēi quidem Philtonis filio.

L Y S I T E L E S.

Enim me nominat.

C H A R M I D E S.

Familiam optumam occupavit.

L Y S I T E L E S.

Quid ego cesso hos conloqui?

Sed maneam etiam opinor: namque hoc commo-
dum orditur loqui.

C H A R M I D E S.

Vah!

C A L L I C L E S.

Quid est?

C H A R M I D E S.

Oblitus intus dudum tibi sum dicere:

Modo mihi advenienti nugator quidam accessit
obviam,

Nimis pergraphicus sycophanta: is mille num-
mum se aureum

Meo datu tibi ferre, et gnato Lesbónico aibat meo:

Quem ego nec qui esset noram, neque eum ante
usquam conspexi prius.

Sed quid rides?

C A L L I C L E S.

Meo allegatu venit, quasi qui aurum mihi

Ferret abs te, quod darem, tuae gnatae dotem:
ut filius

Tuus, quando illi a me darem, esse allatum id
abs te crederet,

Neu qui rem ipsam posset intellegere, et the-
saurum tuum

Me esse penes, atque eum a me lege populi pa-
trium posceret.

C H A R M I D E S.

Scite edepol!

C A L L I C L E S.

Megaronides communis hoc meus et tuus
Benevolens commentu'st.

C H A R M I D E S.

Quin conlaudo consilium, et probo.

L Y S I T E L E S.

Quid ego ineptus, dum sermonem vereor in-
terrumpere,

Solus sto; nec, quod conatus sum agere, ago?
homines conloquar.

C H A R M I D E S.

Quis hic est, qui huc ad nos incedit?

L Y S I T E L E S.

Charmidem socerum suum

Lysiteles salutat.

C H A R M I D E S.

Dii dent tibi, Lysiteles, quae velis.

C A L L I C L E S.

Non ego sum salutis dignus?

LYSITELES.

Immo salve, Callicles.

Hunc priorem aequom 'st me habere. tunica propior pallio est.

CHARMIDES.

Deos volo consilia vostra recte vortere.

Filiam meam tibi desponsatam esse audio.

LYSITELES.

Nisi tu nevis.

CHARMIDES.

Immo haud nolo.

LYSITELES.

Sponden' ergo tuam gnatam uxorem mihi?

CHARMIDES.

Spondeo, et mille auri Philippum dotis.

LYSITELES.

Dotem nil moror.

CHARMIDES.

Si illa tibi placet, placenda dos quoque est, quam dat tibi.

Postremo, quod vis, non duces, nisi illud quod non vis, feres.

CALLICLES.

Jus hic orat.

LYSITELES.

Inpetrabit te advocato atque arbitro.

Istac lege filiam tuam sponden' mihi uxorem dari?

CHARMIDES.

Spondeo.

C A L L I C L E S.

Et ego spondeo idem hoc.

L Y S I T E L E S.

Oh, salvete affines mei!

C H A R M I D E S.

Atque edepol sunt res, quas propter tibi tamen succensui.

C A L L I C L E S.

Quid ego feci?

C H A R M I D E S.

Meum conrumpi quia perpessus filium.

C A L L I C L E S.

Si id mea voluntate factum 'st, est quod mihi succenseas.

Sed sine me hoc abs te inpetrare, quod volo.

C H A R M I D E S.

Quid id est?

C A L L I C L E S.

Scies.

Si quid stulte fecit, ut ea missa facias omnia.

Quid quassas caput?

C H A R M I D E S.

Cruciaturo cor mihi, et metuo.

C A L L I C L E S.

Quidnam id est?

C H A R M I D E S.

Quom ille ita 'st ut esse nolo, id crucior: metuo, si tibi

Denegem, quod me oras, ne te leviozem erga me putes.

Non gravabor. faciam ita, ut vis.

C A L L I C L E S.

Probus es. eo, ut illum evocem.

C H A R M I D E S.

Miserum 'st, male promerita, ut merita, si mihi
ulcisci non licet.

C A L L I C L E S.

Aperite hoc, aperite propere, et Lesbonicum, si
domi 'st, foras

Evocate: ita subitum 'st, propere quod eum con-
ventum volo.

L E S B O N I C U S.

Quis homo tam tumultuoso sonitu me excivit
subito foras?

C A L L I C L E S.

Benevolens tuus atque amicu 'st.

L E S B O N I C U S.

Satin' salve? dic mihi.

C A L L I C L E S.

Recte. tuum patrem rediisse salvom peregre,
gaudeo.

L E S B O N I C U S.

Quis id ait?

C A L L I C L E S.

Ego.

L E S B O N I C U S.

Tun' vidisti?

C A L L I C L E S.

Et tute idem videas liceat.

LESBONICUS.

O pater, pater mi, salve!

CHARMIDES.

Salve multum, gnate mi.

LESBONICUS.

Si quid tibi, pater, laboris?

CHARMIDES.

Nihil evenit, ne time:

Bene re gestas salvos redeo: si tu modo frugi esse vis,
Haec tibi pacta 'st Callicli filia.

LESBONICUS.

Ego ducam, pater:

Etiam et si quam aliam jubebis.

CHARMIDES.

Quamquam tibi succensui.

CALLICLES.

Miseria una uni quidem homini 'st affatim.

CHARMIDES.

Immo huic parum 'st.

Nam si pro peccatis centum ducat uxores, parum 'st.

LESBONICUS.

At jam posthac temperabo.

CALLICLES.

Dicis; si facias modo.

LESBONICUS.

Numquid caussae est, quin uxorem cras domum
ducam?

CHARMIDES.

Optuma est, licet.

Tu in perendinum paratus sis ut ducas. Plaudite.

**M. ACCI PLAUTI
TRUCULENTUS.**

DRAMATIS PERSONAE

DINARCHUS, *adolescens.*

PHRONESIUM, *meretrix.*

GETA, *servus.*

CALLICLES, *senex.*

ASTAPHIUM, *ancilla.*

STRATILAX, *servus.*

STRATOPHANES, *miles.*

STRABAX, *adolescens rusticus.*

ANCILLA *altera.*

A R G U M E N T U M

(Ut quibusdam videtur)

P R I S C I A N I.

*TRES unam pereunt adolescentes mulierem.
 Rure unus, alter urbe, peregre tertius.
 Utique ista ingenti militem tangat bolo.
 Clam supposuit sibi clandestino editum.
 Vi magna servos est ac trucibus moribus.
 Lupae ne rapiant domini parsimoniam.
 Et is tamen mollitur. Miles advenit.
 Natique caussa dat propensa munera.
 Tandem compressae pater cognoscit omnia.
 Utque illam ducat, qui vitiat, convenit:
 Suumque is repetit a meretrice subditum.*

A L I U D A R G U M E N T U M

C A M E R A R I I.

HAEC Comoedia est altera, quam Ciceroni inprimis placuisse, de Catone intelligi potest, ut retulimus in Pseudolo. Et quamvis mendosissima et lacera ad nos pervenerit: tamen quasi de ungue leonem, aut de culmo fruges aestimant, ita de his reliquiis praestantia hujus fabulae plane judicatur. Argumentum tale est. Meretrix quaedam callida et astuta, et famulitio

atque rebus omnibus ad fallacias et fraudes instructa, pellicit in amorem sui tres adolescentes: unum urbanum, quem celeriter conficit: alterum rusticum, qui profusus est in dando: tertium militem, cujus stoliditate abuti, et quem compilare cupiens, simulat se ex ipso esse gravidam: et hoc persuadet credulo. Ut enim hoc genus fastuosum, ita et stolidum est. Erat rustico servus immitis, et cui doleret corrumpi filium herilem: sed et ille tamen mutatur, et desinit esse saevus seu truculentus; nam hinc nomen fabulae inditum est. Ut autem minus simplex argumentum esset, inseritur et virginis stuprum, compressae per vim ab urbano: quae cum filiolum peperisset, hunc meretrix sibi supposuit allatum a tonstrice. Ac re palam facta, virgo urbano nubit, et ille a meretrice puerum repetit, ac amores hos relinquit. Ita retinet meretrix par amatorum, rusticum ac militem: et in ludificando ac despoliando milite delicias facit. Fabula habet formam eorum poematum, quae μίμους appellant. Est autem ita depravata et corrupta a librariis, ut aliquoties fuerit mihi in animo, me editurum non esse illam. Scite vero, et, ut Plautus loquitur, nimis graphice expressa est levitas, et malitia et fraudulentia meretricia; et quantopere desipiant in amore et voluptatum illecebris simplices; et quod isto genere hominum, quod se primum esse vult, et virtutis ac dignitatis possessionem propriam esse ducit, nihil re ipsa plerumque sit vanius, neque futilius.

P R O L O G U S.

PER PARVAM partem postulat Plautus loci
 De vestris magnis atque amoenis moenibus,
 Athenas quo sine architectis conferat.
 Quid nunc? daturin' estis, an non? adnuunt.
 Meditor equidem vobis me ablaturum sine
 Mora. quid si de vestro quidpiam orem? abnuunt.
 En mehercle in vobis resident mores pristini,
 Ad denegandum ut celeri lingua utamini.
 Sed hoc agamus, qua huc ventum 'st gratia.
 Athenae istae sunt, ita ut hoc est proscaenium,
 Tantisper dum transigimus hanc Comoediam.
 Hic habitat mulier, nomine quae est Phronesium.
 Haec hujus saeculi mores in se possidet;
 Numquam ab amatore suo postulat id quod da-
 tum 'st;
 Sed reliquam dat operam ne sit reliquum,
 Poscendo atque auferendo, ut mos est mulierum.
 Nam omnes id faciunt, quomodo se amari intellegunt.
 Ea se peperisse puerum simulat Militi,
 Quo citius rem ab eo auferat cum pulvisculo.
 Quid multa? aetas huic si superet mulieri,
 Is cum anima ad eam habentiam everrerit.

ACTUS PRIMUS.

SCENA I.

DINARCHUS.

NON omnis aetas ad perdiscendum sat est
Amanti, dum id perdiscat, quot pereat modis.
Nèque eam rationem eapse umquam edocet Ve-
nus,

Quam penes amantum summa summarum redit,
Quot amans exemplis ludificetur, quot modis
Pereat, quotque exoretur exorabilis.

Quot illic blanditiae, quot illic iracundiae
Sunt! quot sui pericla amanda! Dii, vostram fi-
dem! hui?.

Quid perjerandum 'st etiam, praeter munera?
Primumdum miros annua: is primus bolu 'st.
Ob eam tris noctes utor. interea loci
Aut aera, aut vinum, aut oleum, aut triticum
Tentat, benignusne an bonae frugi sies.

Quasi in piscinam rete qui jaculum parat;
Quando abiit rete pessum; tum adducit sinum:
Sin jecit rete; pisces ne effugiant, cavet:
Dum huc dum illuc reti eos inpedit

Pisces, usque adeo donicum eduxit foras.
Itidem est amator. si id, quod oratur, dedit,
Atque est benignus potius quam frugi bonae,
Adduntur noctes: interim ille hamum vorat.

Si semel amoris poculum accepit mere,
Eaque intra pectus se penetravit potio,
Extemplo et ipse periit, et res, et fides.
Si iratum 'st scortum forte amatori suo,
Bis periit amator, ab re atque animo simul.
Sin alter alteri potior est, idem perit:
Si raras noctes ducit, ab animo perit:
Si increbravit; ipse gaudet, res perit.
Ita disciplina in aedibus 'st lenoniis,
Priusquam unum dederis, centum quae poscat,
parat.

Aut aurum periit, aut conscissa pallula 'st,
Aut emta ancilla, aut aliquod vasum argenteum,
Aut vasum ahenum aliquod, aut lectus dapsilis,
Aut armariola Graeca, aut aliquid semper est
Quod pereat, debeatque amans scorto suo.
Atque haec celamus nos damna, una industria
Quom rem fidemque nosque nosmet perdimus,
Ne quid parentes, neu cognati sentiant.
Quos quom celamus, si faximus conscios,
Qui nostrae aetati tempestivo temperint,
Unde anteparta demus postpartoribus,
Faxim lenonum et scortorum ut plus est, minus
Et minus damnosorum hominum, quam nunc
sunt, siet.

Nam, nunc lenonum et scortorum plus est fere,
Quam olim muscarum 'st, quom caletur maxime.
Nam nusquam alibi si sunt, circum argentarias
Scorti lenones quasi sedent quotidie.
Ea nimia est ratio; quippe qui certo scio,

Aeri plus scortorum esse jam quam ponderum :
 Quos quidem quam ad rem dicam in argentariis
 Referre habere, nisi pro tabulis, nescio,
 Ubi aera perscribantur usuraria :
 Accipiat illico expensa, neque censeat.
 Postremo in magno populo, in multis homini-
 bus,
 Re placida atque otiosa, victis hostibus,
 Amare oportet omnis, qui, quod dent, habent.
 Nam mihi haec meretrix, quae hic habet, Phro-
 nesium,
 Suum nomen omne ex pectore exmovit meo,
 Phronesium. nam Phronesis est sapientia.
 Nam me fuisse huic fateor summum atque in-
 timum,
 Quod amantis multo pessimum 'st pecuniae.
 Eadem, postquam alium reperit, qui plus daret,
 Damnosiolem, me exinde amovit loco,
 Quem infestum ac odiosum sibi esse memorabat
 mala,
 Babylonensem militem: is nunc dicitur
 Venturus peregre. eo nunc conmentum est dolum,
 Peperisse simulat sese, ut me extrudat foras,
 Atque ut cum solo pergraecetur milite:
 Eum esse simulat militem puero patrem.
 Quid isti suppositum puerum opus pessumae?
 Mihi verba retur dare sese? an me censuit
 Celare se potesse, gravida si foret?
 Nam ego Lemno advenio Athenas nudius tertius,
 Legatus hinc quo cum publico imperio fui.

Sed haec quis mulier? Astaphium est ancillula.
Cum ea quoque etiam mihi fuit commercium.

S C E N A I I.

A S T A P H I U M . D I N A R C H U S .

A S T A P H I U M .

AD fores auscultato, adque serva has aedis,
Ne quis adventor gravior abeat quam adveniat;
Neu qui manus adtulerit steriles intro ad nos,
Gravidas foras exportet. novi ego hominum
mores;

Ita nunc adulescentes morati sunt. quin ei
Ut simitu adveniunt ad scorta congerones,
Consulta sunt consilia, quando intro advenerunt;
Unus eorum aliquis osculum amicae usque oggerit.
Dum illi agunt quod agunt, sunt ceteri cleptae *
Sin videant quempiam se asservare, obludunt,
qui custodem

Oblectent per joculum et ludum: de nostro saepe
edunt, quod

Fartores faciunt. fit pol hoc, et pars spectatorum
scitis

Pol, haec vos me haud mentiri.

Ibi est ibus pugnae et virtuti, de praedonibus
praedam capere.

At nos rursum lepide referimus gratiam furibus
nostris:

Nam ipsi vident, quom eorum aggerimus bona:
quin etiam ultro ipsi aggerunt ad nos.

DINARCHUS.

Me illis quidem haec verberat verbis; nam ego
huic dona accongeSSI.

ASTAPHIUM.

Conmemini. jam pol ego eum ipsum, si domi
erit, mecum adducam.

DINARCHUS.

Heus, manedum, Astaphium, priusquam abis.

ASTAPHIUM.

Qui revocat?

DINARCHUS.

Scies:

Respice huc.

ASTAPHIUM.

Quis est?

DINARCHUS.

Vobis qui multa bona esse volt.

ASTAPHIUM.

Dato, si esse vis.

DINARCHUS.

Faxo, erunt. respice huc modo.

ASTAPHIUM.

Io enicas me miseram, quisquis es.

DINARCHUS.

Pessuma, mane.

ASTAPHIUM.

I, optume, odiosus es.

Dinarchusne illic est? atque is est. it ad nos.

D I N A R C H U S.

Et tu fer contra manum, et pariter

Gradere.

A S T A P H I U M.

Tibi servio, atque audiens sum imperi.

D I N A R C H U S.

Tute quid agis?

A S T A P H I U M.

Valeo, et validum teneo. peregre quom advenis, coena detur.

D I N A R C H U S.

Benigne dicis.

A S T A P H I U M.

At enim, amabo, sine me ire, quo jussit.

D I N A R C H U S.

Eas.

Sed quid ais?

A S T A P H I U M.

Quid vis?

D I N A R C H U S.

Istic, quo iter inceptas, qui est? quem arcessis?

A S T A P H I U M.

Archivam

Obstetricem.

D I N A R C H U S.

Mala femina es.

A S T A P H I U M.

Solens sum: ea est disciplina.

D I N A R C H U S.

Manifestam mendaci, mala, te teneo.

A S T A P H I U M.

Quid jam, amabo?

D I N A R C H U S.

Quia te adducturam huc dixeras eum ipsum, non
eampse.

Nunc mulier facta est ex viro: mala es!

A S T A P H I U M.

Praestigiator!

D I N A R C H U S.

Sed tandem loquere. quis is homo est, Asta-
phium? novus amator?

A S T A P H I U M.

Nimis otiosum arbitror hominem esse te.

D I N A R C H U S.

Quianam arbitrare?

A S T A P H I U M.

Quia tuo vestimento et cibo alienis rebus curas.

D I N A R C H U S.

Vos me reddidistis otiosum.

A S T A P H I U M.

Quid jam, amabo?

D I N A R C H U S.

Ego expedibo:

Rem perdidisti apud vos. cum re meum negotium
abstulistis.

Si rem servassem, fuit, ubi negotiosus essem.

A S T A P H I U M.

An tute bene rem publicam aut amoris alia lege
Habere posse te postulas, quin tu otiosus fias?

D I N A R C H U S.

Illa, haud ego, habuit publicum: pervorse interpretaris.

Nam advorsum legem a me, ob meam scribaturam, pecudem cepit

Aeraque.

A S T A P H I U M.

Idem, quod tu facis, faciunt rei male gerentes:
Ubi non est, scribaturam unde dent, incusant publicanos.

D I N A R C H U S.

Male vortit res pecuaria mihi apud vos: nunc vicissim

Volo habere aratiunculam pro copia hic apud vos.

A S T A P H I U M.

Non arvus hic, sed pascuus est ager. si arationes
Habituris, qui arari solent, ad pueros ire melius est.
Hunc nos habemus publicum: illi alii sunt publicani.

D I N A R C H U S.

Utrosque percognovi utrobidem.

A S T A P H I U M.

Istoc pol tu otiosus,
Quom et illic et hic pervorsus es. sed utris cum
rem esse mavis?

D I N A R C H U S.

Procaciores estis vos, sed illi perjuriosi.
Illis perit, quidquid datur, neque ipsis apparet quidquam.

522 T R U C U L E N T U S. v. 54

Vos saltem, si quid quaeritis, et bibitis et comestis.

Postremo illi sunt improbi, vos nequam et gloriosae Malaeque.

A S T A P H I U M.

Quae in nos illosque, ea omnia tibi dicis,
Dinarche,

Et nostram et illorum vicem.

D I N A R C H U S.

Qui istuc?

A S T A P H I U M.

Rationem dicam:

Quia qui alterum incusat probri, eum ipsum se intueri oportet.

Tu a nobis, sapiens, nihil habes: nos nequam abs te habemus.

D I N A R C H U S.

O Astaphium, haud istoc modo solita es me ante appellare,

Sed blande: quom illuc, quod apud vos nunc est, apud me haberem.

A S T A P H I U M.

Dum vivit, hominem noveris: ubi mortuus est, quiescas.

Te, dum vivebas, noveram.

D I N A R C H U S.

An me mortuum arbitrare?

A S T A P H I U M.

Qui potis est, amabo, planius? qui antehac amator summus

Habitu 'st, istunc ad amicam meras querimonias
referre.

D I N A R C H U S.

Vostra hercle factum injuria, quae properavistis
olim

Rapere. otiose oportuit: diu ut essem incolumis
vobis.

A S T A P H I U M.

Amator simili 'st oppidi hostili.

D I N A R C H U S.

Quo argumento est?

A S T A P H I U M.

Primum expugnari potis est amator, optumum 'st
amicae. Quam-

D I N A R C H U S.

Ego fateor. sed longe aliter est amicus atque
amator.

Certe hercle quam veterrimus homini optumus
est amicus.

Non hercle occiderunt mihi etiam fundi et aedes.

A S T A P H I U M.

Cur, obsecro, ergo ante ostium pro ignoto alie-
noque adstas?

I intro. haud alienus tu quidem es. nam ecastor
neminem hodie

Mage amat corde atque animo suo, siquidem ha-
bes fundum atque aedis.

D I N A R C H U S.

In melle sunt linguae sitae vestrae atque orationes

Lacteque : corda felle sunt lita , atque acerbo
aceto.

E linguis dicta dulcia datis , corde amara facitis
Amantes , si qui non danunt.

A S T A P H I U M.

Non didici fabulare.

D I N A R C H U S.

Non istaec mea benignitas docuit te fabulari ,
Sed isti , qui cum Geniis suis belligerant , par-
cipromi.

Mala es , atque eadem , quae soles , inlecebra.

A S T A P H I U M.

Ut expectatus

Peregre advenisti !

D I N A R C H U S.

Nam obsecro ?

A S T A P H I U M.

Cupiebat te hera videre.

D I N A R C H U S.

Quid tandem ?

A S T A P H I U M.

Te unum ex omnibus amat.

D I N A R C H U S.

Euge , funde et aedes ,

Per tempus subvenistis mihi ! sed quid ais , Asta-
phium ?

A S T A P H I U M.

Quid vis ?

D I N A R C H U S.

Estne intus nunc Phronesium ?

A S T A P H I U M.

Tibi quidem intus.

D I N A R C H U S.

Valetne?

A S T A P H I U M.

Immo edepol melius credo fore, ubi te videbit.

D I N A R C H U S.

Hoc nobis vitium maxumum 'st: quom amamus,
tum perimus.

Si illud, quod volumus; dicitur, palam quom
mentiuntur,

Verum esse insciti credimus. nae, ut in aestu, mu-
tuamur ira.

A S T A P H I U M.

Eja! haud ita res est.

D I N A R C H U S.

Ain' tu, me amare?

A S T A P H I U M.

Immo unice unum.

D I N A R C H U S.

Peperisse eam audiui.

A S T A P H I U M.

Ah! obsecro, tace, Dinarche.

D I N A R C H U S.

Quid jam?

A S T A P H I U M.

Horresco misera, mentio quoties fit partionis:

Ita paene tibi fuit Phronesium. i intro jam,
amabo,

Vise illam, atque opperire ibi. jam exhibit: nam lavavit.

D I N A R C H U S.

Quid ais tu? quae numquam fuit praegnas, qui parere potuit?

Nam equidem uterum illi, quod sciam, numquam extumere sensi.

A S T A P H I U M.

Celabat, metuebatque te illa, ne sibi persuaderes,

Ut abortioni operam daret, puerumque ut enecaret.

D I N A R C H U S.

Tum pol isti puero quis est pater?

A S T A P H I U M.

Babyloniensis miles,
Quojus nunc ista adventum expetit. immo adeo,
ut nuntiatum 'st,
Jam hic affuturum ajunt eum. nondum advenisse miror.

D I N A R C H U S.

Ibo igitur intro?

A S T A P H I U M.

Quippini? tam audacter, quam domum ad te.
Nam tu edepol noster es etiam jam nunc, Dinarche.

D I N A R C H U S.

Te recipis tu? Quam mox

ASTAPHIUM.

Jam hic ero : prope est, profecta quo sum.

DINARCHUS.

Redi vero actutum. ego interim te apud vos operibor.

ACTUS II.

SCENA I.

ASTAPHIUM.

HA, ha, ha ! hercle quievi, quia introivit odium. tandem sola sum.

Nunc quidem meo arbitratu loquar libere quae volam et quae lubebit.

Huic homini amanti mea hera apud nos dixit veniam de bonis :

Nam fundi et aedes obligatae sunt ob amoris prandium. verum

Apud hunc mea hera consilia summa eloquitur libere : magisque

Adeo ei consiliarius hic amicus est, quam auxiliarius.

Dum fuit, dedit. nunc nihil habet. quod habebat, nos habemus :

Iste nunc id habet, quod nos habuimus. humanum facinus factum 'st.

Actutum fortunae solent mutarier. varia vita est.

Nos divitem eum meminimus, atque iste pauperes nos.

Vorterunt sese memoriae. stultus sit, qui id admiretur.

Si eget, necesse est nos patiaturs ali; ita aequom factu est.

Piaculum 'st, misereri nos hominum rei male gerentum.

Bonis esse oportet dentibus lenam probam: aridere,

Quisquis veniat, blandeque alloqui: male corde consultare,

Bene loqui lingua. meretricem esse similem sentis condecet,

Quemquem hominem adtigerit, profecto aut malum aut damnum dari.

Numquam amatoris meretricem oportet caussam noscere,

Quin, ubi nihil det, pro infrequente eum mitas militia domum.

Nec umquam quisquam probus erit amator, nisi qui rei inimicu 'st suae.

Nugae sunt, nisi quod modo quom dederit, dare jam lubeat denuo.

Is amatur hic apud nos, qui, quod dedit, id oblitu 'st datum.

Dum habeat, tum amet: ubi nihil habeat, alium quaestum coepiat.

Aequo animo, ipse si nihil habeat, aliis qui habent, det locum.

Probus est amator, qui relictis rebus rem perdit suam.

At nos male agere praedicant viri solere secum,
Nosque esse avaras. quaeso, numqui male nos
agimus tandem?

Nam ecastor numquam satis dedit suae quisquam
amicae amator:

Neque pol satis accepimus, neque ulla satis po-
poscit.

Nam quando sterilis est amator a datis, improbu'st.
Si negat se habere, quod det, soli pernoctan-
dum 'st.

Nec satis accipimus, satis quom quod det, non
habet.

Semper datores novos oportet quaerere,
Qui de thesauris integris demunt, danunt.
Velut hic agrestis est adulescens, qui hic habet,
Nimis pol mortalis lepidus, nimisque probus
dator.

Sed is, clam patre, etiam hanc noctem illac
Per hortum transilivit ad nos. eum volo convenire.
Sed est huic unus servos violentissimus,
Qui, ubi quamque nostrarum videt prope aedis,
hac si aggredias,

Item ut de frumento anseres, clamore absterret,
abigit.

Is item est agrestis. sed fores, quidquid est futu-
rum, feriam.

Ecquis huic tutelam januae gerit? ecquis intus
exit?

SCENA II.

STRATILAX. ASTAPHIUM.

STRATILAX.

QUIS illic est, qui tam proterve nostras aedis arietat?

ASTAPHIUM.

Ego sum, respice ad me.

STRATILAX.

Quid, ego? nonne ego video? vae tibi!
Quid tibi ad hasce accessio est aedis prope, aut
pultatio est?

ASTAPHIUM.

Salve.

STRATILAX.

Satis mihi est tuae salutis: nil moror: non salveo.
Aegrotare malim, quam esse tua salute sanior.
Id volo scire, quid debetur hic tibi nostrae domi?

ASTAPHIUM.

Conprime.

STRATILAX.

Spero meam quidem hercle: te, qui solitu 'st,
conprimat.

Inpudens per ridiculum ut rustico suadet stuprum!

ASTAPHIUM.

Iram dixi.

STRATILAX.

Ut esse coepisti, si dem, si est una altera.

A S T A P H I U M.

Nimis hic quidem *Truculentus*.

S T R A T I L A X.

Pergin' male loqui, mulier, mihi?

A S T A P H I U M.

Quid tibi ego autem dico?

S T R A T I L A X.

Quia enim me *Truculentum* nominas.

Nunc adeo, nisi abis actutum, ac dicis, quid
quaeras, cito,

Jam, hercle, ego hic te, mulier, quasi sus catu-
los, pedibus proteram. •

A S T A P H I U M.

Rus merum hoc quidem est.

S T R A T I L A X.

Pudendumne? tu vero clurinum pecus,
Advenisti huc te ostentatum cum exornatis os-
sibus.

Quia tibi insuaso infecisti, propudiosa, pallulam.
An eo bella es, quia accepisti? ad me advenias.

A S T A P H I U M.

Nunc places.

S T R A T I L A X.

Quam me illi velim!

A S T A P H I U M. •

Mentiris.

S T R A T I L A X.

Dicis, quod te rogo?

Mancupium qui accipias, gesta tecum penos an-
nuos.

A S T A P H I U M.

Dignis dant.

S T R A T I L A X.

Laviniae hic sunt, quas habes victorias?

A S T A P H I U M.

Ne adtigas me.

S T R A T I L A X.

Tangam? ita me amabit sarculum,
 Ut ego me ruri hamaxari mavelim patalem bovem,
 Cumque eo ita noctem in stramentis pernoctare
 perpetem,
 Quam tuas, centum coenatas noctes mihi dono
 dari.

Rus tu mihi opprobras? ut nacta es hominem,
 quem pudeat probri!

Sed quid apud nostras negoti, mulier, est aedis
 tibi?

Quid tu huc occursas, in urbem quotiescumque
 advenimus?

A S T A P H I U M.

Mulieres volo convenire vostras.

S T R A T I L A X.

Quas tu mulieres
 Mihi narras? ubi musca nulla femina est in aedibus.

A S T A P H I U M.

Nullane istic mulier habitat?

S T R A T I L A X.

Rus, inquam, abierunt. abi.

A S T A P H I U M.

Quid clamas, insane?

S T R A T I L A X.

Abire hinc ni properas grandi gradu,
Jam ego istos fictos, compositos, crispas cinctos
tuos

Unguentatos usque ex cerebro expellam.

A S T A P H I U M.

Quanam gratia?

S T R A T I L A X.

Quia adeo foris nostras unguentis uncta es ausa
accedere,

Quiaque istas buccas tam belle purpurissatas habes.

A S T A P H I U M.

Erubui mecastor misera propter clamorem tuum.

S T R A T I L A X.

Itane? erubuisti? quasi vero corpori reliqueris
Tuo potestatem coloris ulli capiundi, mala.
Buccas rubricae, cera omne corpus intinxit tibi.
Pessumae estis.

A S T A P H I U M.

Quid est, quod vobis pessumae haec ***

S T R A T I L A X.

Scio ego plus, quam me arbitrare scire.

A S T A P H I U M.

Quid id est, obsecro,

Quod scias?

S T R A T I L A X.

Herilis noster filius apud vos Strabax
Ut pereat, ut eum inlicitis in malam fraudem et
praemium.

ASTAPHIUM.

Sanus si videre, dicam. dicis contumeliam.

Nemo hominum hic perire solet apud nos. res
perdunt suas.Ubi perdidere res, abire hinc si volunt, nudis
licet.

Ego non hunc novi adolescentem vestrum.

STRATILAX.

Veron'?

ASTAPHIUM.

Serio.

STRATILAX.

Quin maceria illa ait, in horto quae est, quae in
noctes singulasLatere fit minor: qua iste ad vos damni permen-
su 'st viam?

ASTAPHIUM.

Non mirum; vetus est maceria; lateres si veteres
ruunt.

STRATILAX.

Ain' tu, mala, lateres veteres ruere? numquam
edepol mihiQuisquam homo mortalis posthac duarum rerum
creduit,

Ni ista ego vestra hero majori facta denarravero.

ASTAPHIUM.

Estne ille violentus?

STRATILAX.

Suam non enim ille meretriculis
Muniendis rem coëgit, verum parsimoniae

Duritiaequae : quae nunc ad vos jam exportatur,
pessumae.

Hem tu, o sexungula! male vivitis. egòne haec
mussitem?

Jam enim eccere ibo in forum, atque haec facta
narrabo seni.

Neque istuc in se gestit, ergo coget exanimem
mali.

A S T A P H I U M.

Si ecastor hic homo sinapi victitet, non censeam
Tam esse tristem posse. at pol hero benevolens
ut is est suo!

Verum ego illum, quamquam violentu'st, spero
mutari potest

Blandimentis, ornamentis ceteris meretriciis.

Vidi equidem ex jumentis domita fieri, atque
alias beluas.

Nunc ad heram revidebo. sed, ecçum, odium
progredditur meum.

Tristis exit. haud convenit etiam hic dum Phro-
nesium.

S C E N A I I I.

D I N A R C H U S. A S T A P H I U M.

D I N A R C H U S.

PISCES ego credo, qui usque dum vivunt,
lavant,

Minus diu lavare, quam haec lavat Phronesium.
 Si proinde amentur mulieres, diu quam lavant,
 Omnes amantes balneatores sient.

A S T A P H I U M.

Non quis parumper durare, opperirier?

D I N A R C H U S.

Quin hercle lassus jam sum durando miser.

A S T A P H I U M.

Mihi quoque prae lassitudine opus est ut lavem.

D I N A R C H U S.

Sed obsecro hercle, Astaphium, i intro, ac nuntia
 Me adesse. tu i propere, et suade jam ut satis
 laverit.

A S T A P H I U M.

Licet.

D I N A R C H U S.

Audin' etiam?

A S T A P H I U M.

Quid vis?

D I N A R C H U S.

Dii me perduint,

Qui te revocavi: non tibi dicebam. i modo.

A S T A P H I U M.

Quid jam me revocabas, inprobe nihilique homo?

Quae tibi mille passuum peperit morae mora.

D I N A R C H U S.

Sed quid haec hic autem tamdiu ante aedis stetit?

Nescio quem praestolata est: credo, militem.

Illud est. vide ut jam, quasi volturii triduo

Prius praedivinant, quo die esuri sient:

Illum inhiant omnes : illi est animus omnibus.
 Me nemo magis respiciet , ubi iste huc venerit ,
 Quam si hinc ducentos annos fuerim mortuus.
 Ut rei servire suave est ! vae misero mihi !
 Post factum plector , quia ante - partum perdidit.
 Verum nunc si qua mihi obtigerit hereditas
 Magna atque luculenta , nunc , postquam scio ,
 Dulce atque amarum quid sit ex pecunia ,
 Ita ego illam edepol servem , itaque parce victi-
 tem ,
 Ut nulla faxim cis dies paucos siet.
 Ego istos , qui nunc me culpant , confutaverim.
 Sed est vocis sat. sentio aperiri fores ,
 Quae obsorbent quidquid venit intra pessulos.

S C E N A I V .

P H R O N E S I U M . D I N A R C H U S .

P H R O N E S I U M .

NUM tibi nam , amabo , janua est mordax mea ,
 Quo introire metuas , mea voluptas ?

D I N A R C H U S .

Ver vide :

Ut tota floret ! ut olet ! ut nitide nitet !

P H R O N E S I U M .

Qui tam inficetus Lemno adveniens , qui tuae
 Non des amicae , Dinarche , savium ?

D I N A R C H U S .

Vah ! vapulo hercle ego nunc , atque adeo male.

P H R O N E S I U M.

Quo te avortisti?

D I N A R C H U S.

Salva sis, Phronesium!

P H R O N E S I U M.

Salve. hicne hodie coenas, salvos quom advenis?

D I N A R C H U S.

Promisi.

P H R O N E S I U M.

Ubi coenabis tu?

D I N A R C H U S.

Ubi tu jusseris.

Hic.

P H R O N E S I U M.

Me lubente facies.

D I N A R C H U S.

Edepol me magis.

Nempe tu eris hodie mecum, mea Phronesium.

P H R O N E S I U M.

Velim, si fieri possit.

D I N A R C H U S.

Cedo soleas mihi:

Properate; auferte mensam.

P H R O N E S I U M.

Amabo, sanun' es?

D I N A R C H U S.

Non edepol bibere possum jam, ita animo male est.

P H R O N E S I U M.

Mane: aliquid fiet, ne abi.

D I N A R C H U S.

Ah, aspersisti aquam.

Jam rediit animus. deme soleas : cedo : bibam.

P H R O N E S I U M.

Idem es ecastor qui soles. sed dic mihi,
Benene ambulavisti?

D I N A R C H U S.

Huc quidem hercle ad te bene,
Quoniam tui videndi est copia.

P H R O N E S I U M.

Conpectere.

D I N A R C H U S.

Libens. ah! hoc est mel melle dulci dulcius!
Hoc tuis fortunis, Juppiter, praestant meae.

P H R O N E S I U M.

Dan' saviūm?

D I N A R C H U S.

Immo vel decem.

P H R O N E S I U M.

Haud istoc pauper es.

Plus pollicere tu, quam ego a te postulo.

D I N A R C H U S.

Utinam a principio rei item parsissem meae,
Ut nunc reparcis saviis!

P H R O N E S I U M.

Si quid tibi

Conpendi facere possim, factum edepol velim.

D I N A R C H U S.

Jam lavisti?

PHRONESIUM.

Jam pol mihi quidem atque oculis meis.
Num tibi sordere videor?

DINARCHUS.

Non pol mihi quidem.
Verum tempestas memini quom quondam fuit,
Quom inter nos sorderemus unus alteri.
Sed quid ego facinus audivi adveniens tuum,
Quod tu hic, me absente, novi negoti gesseris?
Quomque bene provenisti salva, gaudeo.

PHRONESIUM.

Tibi mea consilia summa semper credidi.
Equidem nec peperī puerum, nec praegnas fui,
Verum assimilavi me esse praegnatem, haud eram.

DINARCHUS.

Quapropter, o mea vita?

PHRONESIUM.

Propter militem
Babyloniensem, qui quasi uxorem sibi
Me habebat anno, dum hic fuit.

DINARCHUS.

Ego senseram.
Sed quid istuc? quoi rei id tē assimilare retulit?

PHRONESIUM.

Ut esset aliquis laqueus et redimiculum,
Revorsionem ut ad me faceret denuo.
Nunc huc remisit nuper ad me epistolam,
Sese experturum, quanti sese penderem.
Si, quod peperissem, id educarem ac tollerem,
Bona sua me habiturum omnia.

D I N A R C H U S.

Auscullo lubens.

Quid denique agitis?

P H R O N E S I U M.

Mater ancillas jubet ,

Quoniam jam decimus mensis adventat prope ,
Aliam aliorum ire , praemandare et quaerere
Puerum aut puellam , qui supponantur mihi.
Quid multa verba faciam ? tonstricem Suram
Novisti nostram , quae modo erga aedes habet.

D I N A R C H U S.

Novi.

P H R O N E S I U M.

Haec una opera circumit per familias ,
Puerum vestigat clanculum , ad me detulit.
Datum sibi esse dixit.

D I N A R C H U S.

O merces malae !

Eum nunc non illa peperit , quae peperit , prior ,
Sed tu posterior.

P H R O N E S I U M.

Ordine omnem rem tenes.

Nunc ut praemisit nuntium miles mihi ,
Non multo post hic aderit.

D I N A R C H U S.

Nunc tu te interim

Quasi pro puerpera hic procuras ?

P H R O N E S I U M.

Quippini ?

Ubi sine labore res geri pulchre potest,
Ad suum quemque aequom 'st quaestum esse cal-
lidum.

DINARCHUS.

Quid me futurum 'st, quando miles venerit?
Relictusne abs te vivam?

PHRONESIUM.

Ubi illud, quod volo,
Habebo ab illo, facile inveniam, quomodo
Divortium et discordiam inter nos parem:
Postidea ego tota tecum, mea voluptas, usque ero
Assiduo.

DINARCHUS.

Immo hercle vero accubuo mavelim.

PHRONESIUM.

Quin Diis sacrificare hodie pro puero volo
Quinto die, quod fieri oportet.

DINARCHUS.

Censeo.

PHRONESIUM.

Non audes aliquod dare mihi munusculum?

DINARCHUS.

Lucrum hercle videor facere mihi, voluptas mea,
Ubi quidpiam me poscis.

PHRONESIUM.

At ego, ubi abstuli.

DINARCHUS.

Jam faxo hic aderit. servolum huc mittam meum.

PHRONESIUM.

Sic facito.

D I N A R C H U S.

Quidquid autem erit, boni consulas.

P H R O N E S I U M.

Ecastor munus te curaturum scio,
Ut quojus me non poeniteat, mittas mihi.

D I N A R C H U S.

Num quidpiam me vis aliud?

P H R O N E S I U M.

Ut, quando otium

Tibi sit, ad me revisas.

D I N A R C H U S.

Valeas.

P H R O N E S I U M.

Vale.

D I N A R C H U S.

Pro Dii immortales! non amantis mulieris,
Sed sociae unanimantis, fidentis fuit
Officium facere, quod modo haec fecit mihi.
Suppositionem, pueri quae mihi credidit,
Germanae quod sorori non credit soror.
Ostendit sese jam mihi medullitus,
Se mihi infidelem numquam, se viva, fore.
Egone illam ut non amem? egone illi ut non
bene velim?

Me potius non amabo, quam huic desit amor.
Ego isti non munus mittam? jam modo ex hoc loco
Jubebo ad istam quinque perferri minas:
Praeterea obsonari dumtaxat ad minam.
Multo illi potius bene erit, bene quae volt mihi,
Quam mihimet, omnia qui mihi facio mala.

SCENA V.

PHRONESIUM.

PUERO isti date mammam. ut miserae matres sollicitaeque
Ex animo sunt, cruciantque! edepol conmentum male!
Quomque eam rem in corde agito, nimio minus perhibemur
Malae, quam sumus ingenio. ego prima domo modo docta dictito.
Quanta est cura in animo, quantum corde capio dolorem,
Dolus ne occidat morte pueri! mater dicta quod sum, eo magis
Studeo vitae, quae ausa sum tantum clam dolum aggredi.
Lucri causa avara probrum sum exsecuta: alienos dolores
Mihî suppositi. nullam rem oportet dolose aggredi, nisi
Astute accurateque exsequare. vosmet jam videtis,
Ut ornata incedo: puerperio ego nunc me esse aegram assumulo.
Male, quod mulier facere incepit, nisi id efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi senio est, ea illi miserae miseria 'st.

Si bene facere incepit, ejus eam cito odium percipit.

Nimis quam paucae sunt defessae, male quae facere occeperunt :

Nimis quam paucae efficiunt, si quid occeperint benefacere.

Mulieri nimio malefacere melius est onus, quam bene.

Ego, quod mala sum, matris opera mala sum, et meapte malitia,

Quae me gravidam esse assimulavi militi Babylonio.

Eam nunc malitiam accuratam miles inveniat volo.

Iste hic haud multo post credo aderit: nunc prius praecaveo sciens:

Eumque gero ornatum, ut grvida, quasi puerperio cubem.

Date mihi huc stactam atque ignem in aram, ut venerem Lucinam meam.

Hic apponite, atque abite ab oculis. eho Pithecium,

Face ut accumbam: accede. adjutare sic decet puerperam.

Soleas mihi duce; pallium injice in me huc, Archilis. ubi es,

Astaphium? fer huc verbenam mihi, thus et bellaria.

Date aquam manibus. nunc ecastor ut veniret Miles velim.

SCENA VI.

STRATOPHANES. PHRONESIUM.
ASTAPHIUM.

STRATOPHANES.

NE expectetis, spectatores, meas pugnas dum
praedicem :

Manibus duelli praedicare soleo; haud in sermo-
nibus.

Scio ego multos memoravisse milites mendacium.
Et Homeronidae, et postilla mille memorari potest,
Qui et convicti et condemnati falsis de pugnis
sient.

Non laudandu 'st, quoi plus credit qui audit,
quam qui videt.

Non placet, quom illi plus laudant qui audiunt,
quam qui vident.

Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem:
Qui audiunt, audita dicunt: qui vident, plane
sciunt.

Non placet, quem scurrae laudant, manipulares
mussitant:

Neque illi, quorum lingua gladiatorum aciem prae-
stringit domi.

Strenui nimio plus prosunt populo, quam arguti
et cati.

Facile sibi facunditatem virtus argutam invenit.

Sine virtute argutum civem mihi habeam pro
praeſica,

Quae alios conlaudat, eaſe ſe vero non poteſt.
Nunc ad amicam, decimo mense poſt, Athenas
Atticas

Viſo, quam gravidam reliqui meo conpreſſu,
quid ea agat.

PHRONESIUM.

Vide quis loquitur.

ASTAPHIUM.

Jam propinque miles, mea Phronesium,
Tibi adest Stratophanes. nunc tibi opu'ſt, aegram
ut te aſſimules.

PHRONESIUM.

Tace.

Quid adhuc egeo tui, malum, admonitricis? an
me maleficio vincere eſt?

STRATOPHANES.

Peperit mulier, ut ego opinor.

ASTAPHIUM.

Vin' adeam hominem?

PHRONESIUM.

• Volo.

STRATOPHANES.

Euge Aſtaphium ecceam, it mihi advorſum.

ASTAPHIUM.

Salve ecaſtor, Stratophanes.

Venire ſalvom.

STRATOPHANES.

Scio. ſed peperitne, obſecro, Phronesium?

M m 2

A S T A P H I U M.

Peperit puerum nimium lepidum.

S T R A T O P H A N E S.

Ecquid mihi simili 'st?

A S T A P H I U M.

Rogas?

Quin ubi natu 'st, machaeram et clypeum poscebat sibi.

S T R A T O P H A N E S.

Meus est, scio jam de argumentis. nimium quidem simili 'st. papae!

Jam magnu 'st? jamne electat legionem, quam spoliare velit?

A S T A P H I U M.

Here nudiusquintus natus quidem ille est.

S T R A T O P H A N E S.

Quid tum postea?

Inter tot dies quidem hercle jam actum aliquid oportuit.

Quid illi ex utero exitio est, priusquam poterat ire in proelium?

A S T A P H I U M.

Consequere, atque illam saluta, et gratulare illi.

S T R A T O P H A N E S.

Sequor.

P H R O N E S I U M.

Ubi illa, obsecro, est, quae me hic reliquit atque abstitit?

A S T A P H I U M.

Assum; adduco tibi exoptatum Stratophanem.

P H R O N E S I U M.

Ubi is est, obsecro?

S T R A T O P H A N E S.

Mars peregre adveniens salutat Nerienem uxorem suam.

Quom tu recte provenisti, quomque es aucta liberis,

Gratulor, quom mihi tibiue magnum dedisti decus.

P H R O N E S I U M.

Salve, qui me interfecisti paene et vita et lumine,
Quique vim magni doloris per voluptatem tuam
Candidisti in corpus, quo nunc etiam morbo misera sum.

S T R A T O P H A N E S.

Eja, haud ab re, mea voluptas, tibi obvenit istic labos:

Filium peperisti, qui aedis spoliis opplebit tuas.

P H R O N E S I U M.

Multo ecastor magis oppletis opu'st tritici granariis;

Ne, ille priusquam spolia capiat, hic nos exstinxit fames.

S T R A T O P H A N E S.

Habe bonum animum.

P H R O N E S I U M.

Savium sis pete hinc a me. nequeo caput
Tollere, ita dolui, itaque ego nunc doleo: neque etiam queo

Pedibus mea sponte ambulare.

550 TRUCULENTUS. v. 47

STRATOPHANES.

Si plane ex medio mari
Savium peteré tuum jubeas, petere haud pigeat
me, mel meum.

Id ita esse experta es, nuncque experiere, mea
Phronesium,

Me te amare. adduxi ancillas tibi eccas ex Suria
duas;

Iis te dono. adduce huc tu istas. sed istae reginae
domi

Suae fuere ambae: verum patriam ego excidi
manu.

Iis te dono.

PHRONESIUM.

Poenitetne te quot ancillae sunt jam?
Quine etiam super adducas, quae mihi comedint
cibum?

STRATOPHANES.

Hoc quidem
Hercle si ingratum 'st donum, cedo tu mihi istam,
puere, perulam.

Hem! mea voluptas, adtuli eccam pallulam ex
parva Graecia tibi.

Tene tibi.

PHRONESIUM.

Hoccine mihi ob labores tantos tantillum dari?

STRATOPHANES.

Perii hercle miser! jam mihi auro contra constat
filius.

Etiamnum me vilipendit. ad id purpuram ex Sara
tibi

Adtuli, et induvias Ponto amoenas. tene tibi, vo-
luptas mea.

Accipe hoc. abduce hasce hinc e conspectu Suras.
Ecquid amas me?

P H R O N E S I U M.

Nihil ecastor: neque meres.

S T R A T O P H A N E S.

Nihilne huic sat est?

Ne mihi verbum quidem unum dixit! viginti
minis

Venire illaec posse credo dona, quae ei dono
dedi.

Vehementer nunc mihi est irata: sentio atque in-
tellego.

Verum adibo. quid ais nunc tu? numne vis me,
voluptas mea,

Quo vocatus sum, ire ad coenam? mox ad te
huc cubitum ivero.

Quid taces? planissume edepol perii! sed quid
illuc boni est?

Quis homo est, qui inducit pompam tantam? cer-
tum 'st, quo ferant,

Observare. huic credo fertur. verum jam scibo
magis.

S C E N A VII.

G E T A . P H R O N . E S I U M .

S T R A T O P H A N E S .

G E T A .

ITE, ite hac simul, muli aeris, damnigeruli,
foras gerones,

Bonorum hamaxagogae. satine qui amat, nequit
quin nihili

Sit, atque improbis sese artibus exspoliati. nam
hoc qui sciam, ne quis

Id quaerat ex me. domi est, qui facit improba fa-
cta, amator;

Qui bona sua pro stercore habet, foras jubet fer-
ri: metuit

Publicos. mundissimu 'st. puras sibi esse volt
aedis.

Domi quidquid habet, verritur ~~et~~. quandoqui-
dem ipse perditum se it,

Secreto hercle equidem illum adjutabo: neque
mea quidem

Opera umquam nihilominus propere, quam
potest, peribit.

Nam jam de hoc obsonio, de mina una deminui
Modo quinque nummos: mihi detraxi partem
Herculaneam.

Nam hoc assimile est, quasi de fluvio qui aquam
derivat sibi:

Nisi derivetur, tamen omnis ea aqua abeat in
mare.

Nam hoc in mare abit, misereque perit sine omni
bona gratia. haec

Quom video fieri; suffuror, suppilo, de praeda
praedam

Capio. meretricem ego item esse reor, mare ut
est: quod des devorat, nec umquam

Abundat. at hoc saltem servat mare; quod illi
subest, apparet: huic des

Quantumvis; nusquam apparet, neque datori,
neque acceptrici.

Velut meretrix meum herum miserum sua blan-
ditia intulit in

Pauperiem, privavit bonis, luce, honore, atque
amicis.

Atat eccam, adest propinque. credo audiisse haec
me loqui.

Pallida est, ut peperit puerum. adloquar, quasi
nesciam.

Jubeo vos salvere.

P H R O N E S I U M.

Noster Geta, quid agis? ut vales?

G E T A.

Valeo, et venio ad minus valentem; et, melius
qui valeat, fero.

Herus meus, ocellus tuus, ad te ferre me haec
jussit tibi

Dona, quae illos ferre vides, et has quinque ar-
genti minas.

PHRONESIUM.

Pol haud perit, quod illum tantum amo.

GETA.

Jussit opere orare, ut haec grata haberes tibi.

PHRONESIUM.

Grata aequaque ecastor habeo, jubeo auferri intro. i, Cyame:

Ecquid auditis haec, quae imperata sunt?

GETA.

Vasa nolo auferant:

Desiccare lubet.

PHRONESIUM.

Inpudens, mecastor, quanti est negoti!

GETA.

Tun' bona fide,

Tune ais inpudentem me esse, ipsa quae sis stabulum flagiti?

PHRONESIUM.

Dic, amabo te, ubi est Dinarchus?

GETA.

Domi.

PHRONESIUM.

Dic ob haec dona, quae

Ad me miserit, me illum amare plurimum omnium hominum.

Ergo meumque honorem illum habere omnium maxumum:

Atque, ut huc veniat, obsecrare.

GETA.

Illicet. sed quisnam illic homo est,

Qui ipse se comest, tristis, oculis malis? animo
hercle homo suo est miser,
Quisquis est.

P H R O N E S I U M.

Dignus est mecastor.

G E T A.

Ecquid est?

P H R O N E S I U M.

Non novisti, obsecro?
Qui illic apud me erat, hujus pater pueri illic est.
usque ad jentaculum
Jussit ali. mansi, auscultavi, observavi.

G E T A.

Quem pernam,
Novi hominem nihili. illic quaeso est?

P H R O N E S I U M.

Illic est.

G E T A.

Me intuetur gemens.
Traxit ex intimo ventre suspirium. hoc vide,
dentibus

Frendit: icit femur. num obsecro nam ariolus,
qui ipse se verberat?

S T R A T O P H A N E S.

Nunc ego meos animos violentos, meamque iram
ex pectore

Jam promam. loquere: unde es? quoque es? cur
ausus inclementer

Mihi dicere?

G E T A.

Lubido est.

S T R A T O P H A N E S.

Istuccine mihi respondes?

G E T A.

Hoc. non ego te floccifacio.

S T R A T O P H A N E S.

Quid tu? cur ausa es alium te

Dicere amare hominem?

P H R O N E S I U M.

Lubitum 'st.

S T R A T O P H A N E S.

Ain' tandem? istuc primum experiar.

Tun' tantilli doni caussa, olerum, atque esca-
rum, et poscarum,Moechum malacum, cincinnatum, umbratico-
lam, tympanotribam

Amas, hominem non nauci?

G E T A.

Quae haec res! meone hero tu, inprobe,

• Maledicere audes, fons viti et perjuri?

S T R A T O P H A N E S.

Verbum unum

Adde istoc; jam hercle ego te hic hac offatim
conficiam.

G E T A.

Tange

Modo! jam ego te hic agnum faciam, et medium
distruncabo. si tu

Ad legionem bellator clues, at ego in culina Ares.

P H R O N E S I U M.

Si aequom facias, adventores meos non incuses:
quorum mihi

Dona accepta et grata habeo; tuaque ingrata,
quae abs te accepi.

S T R A T O P H A N E S.

Tunc pol ego et donis privatus sum, et perii.

G E T A.

Plane istuc est.

Quid nunc ergo hic odiose es, confessus omnibus
reus?

S T R A T O P H A N E S.

Perii hercle hodie, nisi hunc a te abigo!

G E T A.

Accede huc modo!

Adi huc modo!

S T R A T O P H A N E S.

Etiam, scelus viri, minitare? quem ego

Offatim jam, jam, jam concipilabo. quid tibi huc
ventio est?

Quid tibi hanc aditio est? quid tibi hanc notio
est, inquam,

Amicam meam? emoriere ocus, si manu niceris.

G E T A.

Quid, manu nicerim!

S T R A T O P H A N E S.

Fac, quod jussi. mane! jam ego te hic

Offatim conficiam.

G E T A.

Occidi! optimum 'st: captio est! istam

Machaeram longiorem habes, quam haec est. sed
verum

Sine dum petere, siquidem belligerandum 'st
tecum.

Ibo domum, ego tecum, bellator, arbitrum ae-
quom ceperim.

Sed ego cesso me hinc amoliri, ventre dum salvo
licet?

S C E N A V I I I.

PHRONESIUM. STRATOPHANES.

PHRONESIUM.

DATIN soleas? atque me intro actutum ducite:
Nam mihi de vento miserae condoluit caput.

STRATOPHANES.

Quid mihi futurum 'st, quoi duae ancillae dolent,

Quibus te donavi? jamne abiisti? hem, sic datur!

Quo pacto excludis? quaeso potin' planius,

Quam exclusus nunc sum? pulchre ludificor. sine!

Quantillo mihi opere nunc persuaderi potest,

Ut ego suffringam hisce talos totis aedibus.

Num quidpiam avarum ut ad mores mulierum?

Postquam filiolum peperit, animos sustulit:

Nunc, quasi mihi dicat, Nec te jubeo, nec veto

Introire in aedis. at ego nolo, non eo.

Ego faxo dicat me, in diebus pauculis

Crudum virum esse. sequere me hac. verbum

sat est.

A C T U S I I I.

S C E N A I.

S T R A B A X. A S T A P H I U M.

S T R A B A X.

Rus mane dudum hinc ire me jussit pater,
 Ut bubus glandem prandio depromerem.
 Post, illoc veni, quam advenit (si Diis placet)
 Ad villam argentum meo qui debebat patri,
 Qui ovis Tarentinas erat mercatus de patre.
 Quaerit patrem. dico esse in urbe. interrogo,
 Quid eum velit. homo cruminam sibi de collo
 detrahit;
 Minas viginti mihi dat. accipio lubens.
 Condo in cruminam. ille abit: ego perperas minas
 Oves in crumina hac in urbem detuli.
 Fuit edepol Mars meo periratus patri:
 Nam oves illius haud longe absunt a lupis.
 Nunc ego istos mundulos urbanos amasios
 Hoc ictu exponam, atque omnes ejiciam foras.
 Eradicare est certum cumprimis patrem,
 Post id locorum matrem. nunc hodie efferam
 Ad hanc argentum, quam mage amo quam ma-
 trem meam.
 Tat! ecquis est? nulla est? ecquis aperit hoc
 ostium?

A S T A P H I U M.

Quid istuc alienum 'st, amabo, mi Strabax,

560 TRUCULENTUS. v. 20

Qui non extemplo intres? anne oportuit
Ita, te quidem qui es familiaris?

STRABAX.

Ibitur;

Ne me morari censeas.

ASTAPHIUM.

Lepide facis.

SCENA II.

STRATILAX. ASTAPHIUM.

STRATILAX.

MIRUM videtur, ruri herilem filium
Strabacem non crediisse, nisi si clanculum
Conlapsus est hic in corruptelam suam.

ASTAPHIUM.

Jam pol illic me inclamabit, si adspexerit.

STRATILAX.

Nimio minus saevus jam sum, Astaphium, quam
fui:

Jam non sum *Truculentus*: noli metuere.
Quid vis?

ASTAPHIUM.

Quid? tuam exspecto *Truculentiam*.

STRATILAX.

Dic; impera mihi, quid vis, et quo vis modo.
Novos omnes mores habeo, veteres perdididi.
Vel amare possum, vel jam scortum ducere.

ASTAPHIUM.

Lepide mecastor nuntias. sed dic mihi,
Habent?

STRATILAX.

Parasitum te fortasse dicere.

ASTAPHIUM.

Intellexisti lepide, quid ego dicerem.

STRATILAX.

Heus tu! jam, postquam in urbem crebro con-
meo,

Dicax sum factus. jam sum cavillator probus.

ASTAPHIUM.

Quid id est, amabo? istaecce ridicularia
Cavillationes vis fortasse dicere?

STRATILAX.

Ita, ut pauxillum differat a cavillulis.

ASTAPHIUM.

Sequere intro me, amabo, mea voluptas.

STRATILAX.

• Tene hoc tibi:

Rhabonem habeto, mecum ut hanc noctem sies.

ASTAPHIUM.

Perii! rhabonem? quam esse dicam hanc beluam?

Quin tu arrhabonem dicis?

STRATILAX.

AR facio lucri:

Ut Praenestinis conia est ciconia.

ASTAPHIUM.

Sequere, obsecro.

Vol. III.

N n

STRATILAX.

Strabacem hic opperiar modo,

Si ruri veniat.

ASTAPHIUM.

Is quidem apud nos est hic Strabax:

Modo rure venit.

STRATILAX.

Priusne, quam ad matrem suam?

Heu edepol hominem nihili!

ASTAPHIUM.

Anne autem, ut soles?

STRATILAX.

Immo nihil dico.

ASTAPHIUM.

I intro, amabo: cedo manum.

STRATILAX.

Tene. in tabernam ducor devorsoriam,

Ubi male accipiar mea mihi pecunia.

ACTUS IV.

SCENA I.

DINARCHUS.

NEQUE gnatu'st, neque progignetur, neque
potest reperiri,

Quoi ego nunc dictum aut factum melius quam
Veneri velim.

Dii magni! ut ego laetus sum, et laetitia dif-
feror! ita

Ad me magna nuntiavit Cyamus hodie gaudia :
Mea dona deamata acceptaque habita esse apud
Phronesium.

Cum hoc jam volupe 'st, tum hoc nimio magnae
mellinae mihi:

Militis odiosa ingrataque habita. totus gaudeo.
Mea pila est: si repudiatur miles, mulier mecum
perit.

Salvos sum, quia pereo: si non peream, plane
inteream.

Nunc speculabor quid ibi agatur: quis eat intro,
qui foras

Veniat: procul hinc observabo, meis quid for-
tunis fuat:

Quia nihil habeo, unum animos movit mihi;
omnia agam precario.

SCENA II.

ASTAPHIUM. DINARCHUS.

ASTAPHIUM.

LEPIDE efficiam meum, hera, officium: vide
intus modo ut tu tuum

Item efficias. ama, id quod decet, rem tuam:
istum exinani.

Nunc dum isti lubet, dum habet, tempus ei rei
obsecunda:

Prome venustatem amanti tuam, ut gaudia con-
pares.

564 T R U C U L E N T U S. v. 5

Ego interim hic restitrix his praesidebo, iste dum
sic faciat

Domum ad te exagogam; nec quemquam in-
terim istoc ad vos,

Qui sit odio, intromittam: tu perge, ut lubet.
ludin' istos?

D I N A R C H U S.

Qui est iste? eja, Astaphium, indica: qui perit?

A S T A P H I U M.

Amabo, hiccine tu

Eras?

D I N A R C H U S.

Molestusne sum?

A S T A P H I U M.

Nunc magis quam fuisti. nam nisi qui
Nobis usu est, nobis molestus. sed, obsecro, da
mi operam, ut
Narrem quae volo.

D I N A R C H U S.

Nam quid est? num mea refert?

A S T A P H I U M.

Non mu. sed

Intus, bolos quos dat!

D I N A R C H U S.

Quid? amator novus quispiam?

A S T A P H I U M.

Integrum et plenum adorta est thesaurum.

D I N A R C H U S.

Quis est?

A S T A P H I U M.

Eloquar.

Sed tu taceto. novisti tun' hunc Strabacem?

D I N A R C H U S.

Quidni?

A S T A P H I U M.

Solut summam habet hic apud nos. nunc is est
fundus nobis.

Animo bono male rem gerit.

D I N A R C H U S.

Perii hercle ego idem.

A S T A P H I U M.

Stultus es, qui facta infecta facere verbis postules.
Thetis quoque etiam lamentando lessum fecit
filio.

D I N A R C H U S.

Non ego nunc intro ad vos mittar?

A S T A P H I U M.

Quidum quam miles magis?

D I N A R C H U S.

Quia enim plus dedi.

A S T A P H I U M.

Plus enim es intromissus, quom dabas.
Sine vicissim, qui dant operam, ob id, quod
dant, operis utier.

Literas didicisti: quando scis, sine alios discere.

D I N A R C H U S.

Discant, dum mihi argumentari liceat, ni obli-
tus siem,

Quod dedi.

ASTAPHIUM.

Interea magister dum tu commentabere,
Vult interim illa itidem commentari.

DINARCHUS.

Quid?

ASTAPHIUM.

Rem accipere identidem.

DINARCHUS.

Dedi equidem hodie ei quinque argenti deferri
minas,

Praeterea unam in obsonatum.

ASTAPHIUM.

Idem istoc delatum scio.

De eo nunc bene sumus tua virtute.

DINARCHUS.

Illine ut inimici mea

Bona istic edant? mortuum hercle me, quam ut
id patiar, mavelim.

ASTAPHIUM.

Mavelim mihi inimicos invidere, quam me ini-
micis meis.

Nam invidere alii bene esse, tibi male esse, mi-
seria est.

Qui invident, egent: illi, quibus invidetur, rem
habent.

Stultus es.

DINARCHUS.

Quid est?

ASTAPHIUM.

Opperire.

D I N A R C H U S.

Quid jam?

A S T A P H I U M.

Quia pol mavelim.

D I N A R C H U S.

Non licet de obsoni mna me participem fieri?

A S T A P H I U M.

Si volebas participari, auferres dimidium domum.

Nam itidem hic ut Acherunti ratio accepti scribitur.

Intro accipimus: quando acceptum 'st, non potest
ferri foras.

Bene vale.

D I N A R C H U S.

Resiste.

A S T A P H I U M.

Amitte, sine.

D I N A R C H U S.

Amitto intro.

A S T A P H I U M.

Ad te quidem.

D I N A R C H U S.

Immo istoc ad vos.

A S T A P H I U M.

Iri non potest.

D I N A R C H U S.

Nimium potest.

Experiri sine.

A S T A P H I U M.

Immo opperire. vis est experirier.

Dicam adesse, ni occupata est.

DINARCHUS.

Resiste, hem!

ASTAPHIUM.

Frustra es.

DINARCHUS.

Redin',

An non?

ASTAPHIUM.

Redeam. sed vocat me, quae in me plus
potest, quam potes.

DINARCHUS.

Uno verbo eloquar: Mittin' me intro?

ASTAPHIUM.

Mendax es, abi.

Unum aibas, sed tria dixisti verba, atque mendacia.

DINARCHUS.

Abiit: intro hinc ivit. ego ut haec mihi patiar fieri?
Jam hercle ego tibi, inlecebra, ludos faciam cla-
more in via:

Quae advorsum legem accepisti a plurimis pecu-
niam.

Jam hercle apud omnes magistratus faxo erit no-
men tuum.

Post id, ego te manum injiciam quadrupli, ve-
nefica,

Suppostrix puerum. ego edepol jam tua probra
aperibo omnia.

Nihili me! perdidi omne quod fuit. fio inpudens;
Nec mihi adest tantillum pensi jam, quos capiam
calceos.

Sed quid ego hic clamo? quid si me jubeat intromitier?

Conceptis, me non facturum, verbis jurem, si velit.

Nugae sunt! si stimulos pugnīs caedis, manibus plus dolet.

De nihilo illi est irasci, quae te non flocci facit.

Sed quid hoc est? pro Dii immortales! Calliclem video senem,

Meus qui affinis fuit, ancillas duas constrictas ducere,

Alteram tonstricem hujus, alteram ancillam suam.

Pertimui, postquam una cura cor meum movit modo.

Timeo, ne malefacta antiqua mea sint inventa omnia.

S C E N A I I I .

C A L L I C L E S . A N C I L L A E .

D I N A R C H U S .

C A L L I C L E S .

EGONE tibi male dicam, aut tibi adeo male velim? ut animus meu'st,

Propemodum expertae estis, quam ego sim mitis tranquillisque homo.

Rogitavi ego vos verberantes et pendentes simul: Commemini, quo quidque pacto sitis confessae: scio.

570 TRUCULENTUS. v. 5

Hic nunc volo scire eodem pacto, sine malo fateamini.

Quamquam vos colubrino ingenio ambae estis;
edico prius,

Ne duplices habeatis linguas; ne ego bilingues
vos necem:

Nisi si ad tintinnaculos vos voltis educi viros.

A N C I L L A.

Vis subegit verum fateri; ita lora laedunt brachia.

C A L L I C L E S.

At, si verum mihi eritis fassae, vinclis exsolvemini.

D I N A R C H U S.

Etiam nunc, quid sit negoti, falsus incertusque
sum:

Nisi quia timeo tamen.

A N C I L L A.

Ego nec, quid peccavi, scio.

C A L L I C L E S.

Omnium primum diversae state. hem sic! istuc
volo.

Neve inter vos significetis, ego ero paries. lo-
quere tu.

A N C I L L A.

Quid loquar?

C A L L I C L E S.

Quid puero factum 'st, mea quem peperit filia,
Meo nepoti? capita rerum mihi expedite.

A N C I L L A.

Istae dedi.

C A L L I C L E S.

Jam tace. accepistin' puerum tu ab hac?

A N C I L L A.

Accepi.

C A L L I C L E S.

Tace:

Nihil moror praeterea. satis est fassa.

A N C I L L A.

Infitias non eo.

C A L L I C L E S.

Jam livorem tute scapulis istoc concinnas tuis.

Conveniunt adhuc utriusque verba.

D I N A R C H U S.

Vae misero mihi!

Mea nunc facinora aperiuntur, clam quae speravi fore.

C A L L I C L E S.

Loquere tu. qui dare te huic puerum jussit?

A N C I L L A.

Hera major mea.

C A L L I C L E S.

Quid tu? cur eum accepisti?

A N C I L L A.

Hera mea rogavit me minor,

Puer ut afferretur, eaque ut celarentur omnia.

C A L L I C L E S.

Loquere tu. quid eo fecisti puero?

A N C I L L A.

Ad meam heram detuli.

CALLICLES.

Quid eo puero tua hera fecit?

ANCILLA.

Herae meae extemplo dedit.

CALLICLES.

Quoi, malum, herae?

ANCILLA.

Duae sunt istae.

CALLICLES.

Cave tu, nisi quod te rogo, nisi

Ea quae exquiro.

ANCILLA.

Mater filiae dono dedit, inquam.

CALLICLES.

Plus quam dudum, inquam, loquere.

ANCILLA.

Plus tu rogitas.

CALLICLES.

Responde ocius.

Quid illa, quoi donatus est?

ANCILLA.

Supposivit.

CALLICLES.

Quoi?

ANCILLA.

Sibi

Pro filiolo.

CALLICLES.

Pro filiolo? Dii, obsecro vostram fidem!

Ut facilius alia, quam illa unde est, puerum
alienum parit!

Haec labore alieno puerum peperit sine doloribus.

Puer quidem beatus! mätres duas habet, et avias
duas :

Jam metuo , patres quot fuerint. vide sis facinus
muliebre!

A N C I L L A.

Magis pol haec malitia pertinet ad viros , quam
ad mulieres.

Vir illam , non mulier praegnatem fecit.

C A L L I C L E S.

Et idem ego istuc scio.

Tu bona ei custos fuisti.

A N C I L L A.

Plus potest , qui plus valet.

Vir erat , plus valebat , vicit : quod petebat ,
abstulit.

C A L L I C L E S.

Et tibi quidem hercle idem adtulit magnum
malum.

A N C I L L A.

De istoc ipsa , etsi tu taceas , reapse experta in-
tellego.

C A L L I C L E S.

Numquam te facere hodie quivi , ut , is quis es-
set , diceres.

A N C I L L A.

Tacui. at nunc non taceo ; quando adest , ne-
cesse est indicem.

D I N A R C H U S.

Lapideus sum , commovere me miser non audeo.

574 T R U C U L E N T U S. v. 45

Res palam omnis est: meo illic nunc fiunt capiti
comitia.

Meum illuc facinus, mea stultitia est: timeo,
quam mox nominer.

C A L L I C L E S.

Loquere, filiam meam quis integram stupraverit?

A N C I L L A.

Video ego te, propter mala facta qui es patro-
nus parieti.

D I N A R C H U S.

Neque vivus neque mortuus sum: neque, quid
nunc faciam, scio.

Neque ut hinc abeam, neque ut hunc adeam,
scio: timore torpeo.

C A L L I C L E S.

Dicin', an non?

A N C I L L A.

Dinarchus, quoi illam prius despoponderas.

C A L L I C L E S.

Ubi is homo est, quem dicis?

D I N A R C H U S.

Adsum, Callicles. per tua obsecro
Genua, ut tu istuc insipienter factum sapienter
feras,

Mihique ignoscas, quod animi inpos vini vitio
fecerim.

C A L L I C L E S.

Non places. in mutum culpam confers, quod
nequit loqui.

Nam vinum, si fabulari posset, se defenderet.

Non vinum hominibus moderari, sed vino homines solent,

Qui quidem probi sunt: verum, qui improbus est, sive subbibit,

Sive adeo caret temeto, tamen ab ingenio est improbus.

D I N A R C H U S.

Scio equidem; quae nolo, multa mihi audienda ob noxiam.

Ego tibi me obnoxium esse fateor, culpaepotem.

A N C I L L A.

Callicles, vide, quaeso, homini ne facias injuriam.

Reus solutus caussam dicit: testes vinctos adtines.

C A L L I C L E S.

Solvite istas. agite, abite, tu domum, et tu autem domum:

Eloquere haec herae tuae: puerum reddat, si quis eum petat.

Eamus, tu, in jus.

D I N A R C H U S.

Quid vis in jus me ire? tu es Praetor mihi. Verum te obsecro, ut tuam gnatam des mihi uxorem, Callicles.

C A L L I C L E S.

Eumdem pol te judicasse quidem istam rem intellego:

Nam haud mansisti, dum ego darem illam: tute sumsisti tibi.

576 · T R U C U L E N T U S. · v. 70

Nunc habeas, ut nactus. verum hoc ego te multabo bolo:

Sex talenta magna a dote demam pro ista inscitia.

D I N A R C H U S.

Bene agis mecum.

C A L L I C L E S.

Filium istinc tuum te melius repetere.

Ceterum, uxorem, quam primum potest, abduce ex aedibus.

Ego adeo jam illi remittam nuntium affini meo:

Dicam, ut aliam conditionem filio inveniatur suo.

D I N A R C H U S.

At ego ab hac puerum reposcam, ne mox infatias eat.

Nihil est. nam ipsa haec ultro, ut factum est, fecit omnem rem palam.

Sed nimium pot opportune ecce ab sese egreditur foras.

Nae ista stimulum longum habet, quae usque illinc cor pungit meum!

S C E N A I V.

P H R O N E S I U M. D I N A R C H U S.

A S T A P H I U M.

P H R O N E S I U M.

BLITEA et lutea est meretrix, nisi quae sapit in vino ad rem suam.

Si alia membra vino madeant, cor sit saltem sobrium.

Nam mihi dividia est, tonstricem meam sic mulcatam male.

Ea dixit, eum Dinarchi puerum inventum filium.

D I N A R C H U S.

Ubi id audivit, quam penes est mea omnis res et liberi?

P H R O N E S I U M.

Video eccum, qui manstutorem me adoptavit bonis.

D I N A R C H U S.

Mulier, adsum: profectu 'st.

P H R O N E S I U M.

Quid agitur, voluptas mea?

D I N A R C H U S.

Non voluptas, aufer nugas. nihil ego nunc de istac re ago.

P H R O N E S I U M.

Scio mecastor quid velis, et quid postules, et quid petas.

Me videre vis, et me te amare postulas: puerum petis.

D I N A R C H U S.

Dii immortales, ut planiloqua est! paucis ut rem ipsam adtigit!

P H R O N E S I U M.

Scio equidem sponsam tibi esse, et filium ex sponsa tua:

Vol. III.

O o

Et tibi uxorem ducendam jam esse: alibi jam
animum tuum:

Ut me quasi pro derelicta sis habiturus. sed tamen
Cogitato, mus pusillus quam sit sapiens bestia,
Aetatem qui uni cubili numquam committit suam.
Quia, si unum ostium obsideatur, aliud perfu-
gium gerit.

DINARCHUS.

Oñum ubi erit, de istis rebus tum amplius te-
cum loquar.

Nunc puerum redde.

PHRONESIUM.

Immo, amabo, ut hos dies aliquos sinas
Eum esse apud me.

DINARCHUS.

Minime.

PHRONESIUM.

Jam, amabo.

DINARCHUS.

Quid opu'st?

PHRONESIUM.

E re mea est.

Triduum hoc saltem, dum aliquo Miles circum-
ducitur.

In eam rem, si quid habebo, tibi quoque etiam
proderit.

Si auferes puerum, a Milite omnis tum mihi spes
animam efflaverit.

D I N A R C H U S.

Factum cupio : nam re facere , si velim , non est locus.

Nunc puero utere , et procura : quia , unde procures , habes.

P H R O N E S I U M.

Multum amabo te ob istam rem mecastor. ubi domi metues malum ,

Fugito huc ad me : saltem amicus mihi esto manubiarius.

D I N A R C H U S.

Bene vale , Phronesium !

P H R O N E S I U M.

Jam me tuum oculum non vocas ?

D I N A R C H U S.

Id quoque interim futatim nomen conmemorabitur.

P H R O N E S I U M.

Numquid vis ?

D I N A R C H U S.

Fac valeas. operae ubi mihi erit , ad te venero.

P H R O N E S I U M.

Ille quidem hinc abiit , abscessit : dicere hic quidvis licet.

Verum est verbum , quod memoratur : ubi amici , ibidem opus.

Propter hunc spes etiam se hodie tantum...ri militem :

Quem ego , ecāstor , mage amo quam me , dum id , quod cupio , inde aufero.

O o 2

552 TRUCULENTUS. v. 15

Numquam hoc uno die efficiatur opus, quin opus
semper siet.

Non enim possunt militares pueri setanio educier.

STRATOPHANES.

Respice ergo! accipe hoc, qui istuc efficias opus.

PHRONESIUM.

Cedo!

Quamquam parum est.

STRATOPHANES.

Addam minam adhuc istic postea.

PHRONESIUM.

Parum est.

STRATOPHANES.

Tuo arbitrato, quod jubebis, id dabitur. da nunc
savium.

PHRONESIUM.

Mitte me, inquam, odiosus.

STRATOPHANES.

Nihil fit: non amor. teritur dies.

Plus decem pondo amoris paucillisper perdidit.

PHRONESIUM.

Accipe hoc, atque auferto intro.

STRABAX.

Ubi mea amica est gentium?

Neque ruri, neque hic operis quidquam facto:
conrumpor situ;

Ita miser cubando in lecto hic exspectando ob-
durui.

Sed eccam video. heus amica, quid agis?

STRATOPHANES.

Quis illic homo?

PHRONESIUM.

Quem ego mecastor magis amo, quam te.

STRATOPHANES.

Quam me? quomodo?

PHRONESIUM.

Hoc modo, ut molestus ne sies.

STRATOPHANES.

Jam abis, postquam aurum habes?

PHRONESIUM.

Condidi intro, quod dedisti.

STRABAX.

Ades, amica! te adloquor.

PHRONESIUM.

At ego ad te ibam.

STRABAX.

Ad me, delicia?

PHRONESIUM.

Hercle vero serio.

STRABAX.

Quamquam ego tibi videor stultus, gaudere aliqui me volo.

Nam quamquam es bella, malo tuo es, nisi tuo ego aliqui gaudeo.

PHRONESIUM.

Vin' te amplectar, et savium dem?

STRABAX.

Quidvis face, gaudeam.

O o 4

STRATOPHANES.

Meosne ante oculos ego illam patiar alios amplexarier?

Mortuum hercle me duco satius. abstine hoc, mulier, manum!

Nisi si te mea manubia machaera et hunc vis emori.

PHRONESIUM.

Nihil *Φλαπῆν* satiu 'st. miles. si te amari postulas, Auro, haud ferro deterrere potes, ne amet, Stratophanes.

STRATOPHANES.

Qui, malum, bella aut faceta es, quae ames hominem istimodo?

PHRONESIUM.

Venitne in mentem tibi, quod verbum in cavea dixit histrio?

Omnes homines ad suum quaestum callent, et fastidiunt.

STRATOPHANES.

Huncine hominem te amplexari, tam horridum atque squalidum?

PHRONESIUM.

Quamquam hic horridu 'st, quamquam hic squalidu 'st; scitus bellum init.

STRATOPHANES.

Dedin' ego aurum?

PHRONESIUM.

Mihi? dedisti filio cibaria.

S T R A B A X.

Nunc , si hanc tecum esse speras , alia opu 'st au-
ri mina.

S T R A T O P H A N E S.

Malam rem his et magnam !

S T R A B A X.

Magno opere serva tibi viaticum.

Quid ista debet , nisi tria ?

S T R A T O P H A N E S.

Quae tria nam ?

S T R A B A X.

Unguenta , noctem , savium.

P H R O N E S I U M.

Par pari respondet. verum nunc saltem si amas ,
mihi

Da tu de tuis deliciis summis quid pauxillulum.

S T R A T O P H A N E S.

Quid id , ai , amabo , est , quod dem ? dic dum !
si superet , feres.

P H R O N E S I U M.

Campas dicis : abi , abi ! consultavi istuc.

S T R A T O P H A N E S.

Mihi , homo ,

Cave faxis vulnus , tibi jam quoi sunt dentes ferrei.

Vulgo ad se omnes intromittit : abstine istac tu
manum.

S T R A B A X.

Jam , hercle , jam magno tu vapula vir strenuus.

S T R A T O P H A N E S.

Dedi ego huic aurum.

STRABAX.

At ego argentum.

STRATOPHANES.

At ego pallam et purpuram.

STRABAX.

At ego oves et lanam: et alia multa, quae poscet, dabo.

Melius te minis certare mecum, quam minaciis.

PHRONESIUM.

Lepidus ecaster mortalis! Strabax mi, perge, obsecro.

Stultus atque insanus damnis certant: nos salvæ sumus.

STRATOPHANES.

Age prior, tiro, da aliquid.

STRABAX.

Immo tu prior perde, et peri-

STRATOPHANES.

Hem tibi talentum argenti! Philippicum 'st: tene tibi.

PHRONESIUM.

Tanto melior! noster esto; sed de vostro vivo.

STRATOPHANES.

Ubi est, quod tu das? solve zonas.

PHRONESIUM.

Provocatur.

STRATOPHANES.

Quid times?

STRABAX.

Tu peregrinus es: hic habito: timeo meos. non
ego ambulo.

Pecua ad hanc collo in crimina ego obligata
deferō.

STRATOPHANES.

Quid dedi? ut distinxī hominem!

STRABAX.

Immo ego vero, qui dedi.

PHRONESIUM.

I nunc intro, amabo, et tu ergo hac mecum.

STRATOPHANES.

Tu eris mecum quidem.

STRABAX.

Quid tu, quid ais? cum hoccine?

STRATOPHANES.

Ego posterior dedi.

PHRONESIUM.

Tu dedisti, hic jam daturu 'st: istuc habeo, hoc
expeto.

Verum utrique mos geratur amborum ex sententia.

STRATOPHANES.

Fiat! ut rem gnatam video, hoc accipiundum 'st,
quod datur.

STRABAX.

Meum quidem te lectum certe occupare non
sinam.

PHRONESIUM.

Lepide mecastor aucupavi, atque ex mea sen-
tentia:

Meamque ut rem bene gestam, vostram rursus
bene geram.

Verum, amabo, si quid animatu 's facere, fac
jam ut sciam.

Veneris caussa applaudite: ejus haec in tutela est
Fabula,

Spectatores: bene valete, plaudite, atque ex-
surgite.

M. ACCI PLAUTI
FABULARUM
FRAGMENTA.

THE

LIBRARY

OF THE

FRID. TAUBMANNI

P R A E F A T I O.

HAEC FRAGMENTA, et Comici (ut sic dicam) Colossi *σπαράγματα*, Jac. Helias Graecarum literarum Doctor Regius a Georgio Fabricio Germano olim collecta, et postea (ut ait) a Petro Daniele Gallo alicubi correcta et aucta, Commentariis Lambinianis, quos ille ab auctoris morte Parisiis edidit, adjecit. At enim vero, cuicunque ea sint; necdum satis probe aut congesta, aut digesta, aut castigata animadvertet, qui de singulis paulo accuratius cogitaverit. Minati sunt quidem viri docti, et publice etiam ab annis aliquamultis professi, omnia se exactiora duros. Sed, ut res docuit, Lucinam clamarunt, quod ille ait, fetu nondum concepto. Eos autem dum ego exspecto, nec mihi interim aliam copiam paro; fit, ut haec etiam editio ab operis expedita, iterum aut sine his fragmentis, aut facie ista priore ac deformi prodiret. Quod tamen utrumque et a Comico nostro et a me editore procul habendum censi. Aliis itaque cunctantibus, aut prorsus forte nolentibus, ego hanc operam sumere coactus fui: quod in priori editione a me fieri debuisse, per epistolam Scaliger exposulaverat. Cumque ad finem spectaret Typographus, (nam Tri-

*nummus jam procedebat) relictis omnibus rebus, di-
culas aliquot huic curae impendi, et opera tumultuaria, quod exhibeo, concinnavi. Nec ita me amo, aut ita in his mihi placeo, ut meliora non fieri potuisse, aut posse, existimem: sed majus et otium et temporis spatium requiri ajo. Hoc Catone igitur, quod Augustus dicebat, pro tempore contenti simus.*

M. ACCI PLAUTI
FABULARUM
FRAGMENTA

Ex editione Londinensi, in Corpore Poëtarum
Latinorum, auctiora, et emendatiora.

A C A R I S T U D I U M.

QUAM ego tanta pauperavi per dolum pecunia.

A B R O I C U S.

QUASI lupus ab armis valeo: clunes infractos gero.

A D D I C T U S.

OPUS facere nimio quam dormire mavolo: venternum metuo.

A R T A M O N.

NUNC mihi licet quidvis loqui: nemo adest superstes.

Unguentum quod naribus mulionum nauteam fecisset.

Vol. III.

P p

ASTRABA, *Latine* CLITELLARIA.

SEQUERE, sequere, Polybadisce: meam spem
te cupio consequi.

Polyb. Sequor hercule quidem. nam lubenter,
mea sperata, consequor.

Axitiosae annonam caram e vili concinnant viris.

Quasi tollenonem aut pilum reciproces plana via.

Terebra tu quidem pertundis.

Dare pedibus protinam sese ab his regionibus.

Terebratus multum sit: et subscudes addite.

*Haec hactenus titulo ASTRABAE laudata sunt ab
Auctoribus. nunc deinceps quae sequuntur.*

CLITELLARIAE nomine citantur.

NON quasi, ut haec sunt heic limaces lividae,

Diobolares, scenicolae, miraculae,

Cum extritis talis, cum crotilis crusculis,

Capillo scisso, atque excissatis auribus.

—— Quasi tolleno, vel

Pilum Graecum reciproces plana via.

Quae nisi sic biteris, nimium is vegrandi gradu.

Pol ad cubituram, mater, mage sum exercita:

Reliquum, ad cursuram sum tardiuscula.

Quid tuam amicam times, ne te manulea cajet?

Prohibet divitiis maxumis, dote altili atque opima.

Expurgabo hercle omnia ad raucam ravim.

Quae quasi carnuficis angiporta purgitans.

Intro ad bonam meretricem: adstat ea in via

Sola: prostibula sane est ———

Malum aufer: bonum mihi opus est.

Meminere officium suum.

Potin' es tu, homo, facinus facere strenuum?

N. Aliorum est affatim qui faciant. sane ego

Me volo fortem perhiberier virum ———

Tun', tune igitur, mea matercula?

Germana mea sororcula.

Si quidem imperes pro copia, pro recula.

Datores bellissimi negotioli sēnecis soletis esse.

Adhinnire equulam possim ego hanc, si detur
sola soli.

B A C C H A R I A.

QUIS est mortalis tanta fortuna affectus um-
quam,

Quam ego nunc sum? quojus haec ventri portan-
tur pompae.

Vel nunc, qui mihi in mari acipenser latuit an-
te hac,

Quojus ego latus in latebras reddam meis denti-
bus et manibus.

B I S C O N P R E S S A.

B O E O T I A.

UT illum Dii perdant, primus qui horas re-
perit,

Quique adeo primus hic statuit solarium,
 Qui mihi conminuit misero articulatim diem.
 Nam me puero uterus hic erat solarium
 Multo omnium istorum optimum et verissimum.
 Ubi iste monebat esse: nisi cum nihil erat.
 Nunc etiam quod est, non est, nisi soli lubet.
 Itaque adeo jam oppletum est oppidum solariis.
 Major pars populi aridi reptant fame.

CAECUS, *sive* PRAEDONES.

NIHIL quidquam factum nisi fabre, nec
 Quidquam positum sine luco, auro, ebore, ar-
 Gento, purpura, picturis, spoliis, tum statuis.
 Neque eam a me invito umquam abduces.
 Spectari ludos magnifice atque opulenter.
 Peregre est.
 Plure altero tanto, quanto ejus fundus est, velim.
 Ita sunt praedones, prorsum parcunt nemini.
 Velim te arbitrari factum. *R.* Sedulum est. sub-
 moventur hostes, removentur lapides.
 Si non strenue fatetur, ubi sit aurum, membra
 ejus exsecemus serra.
 Nihil feci secus, quam me decet.
 Quis tu es, qui ducis me? mu! perii hercle, Afer est.

CALCEOLUS.

MOLLUSCAM nucem super ejus dixit inpendere
 tegulas.

C A R B O N A R I A.

SECUNDUM ipsam aram aurum abscondidi.

Esto pernam, sumen sueris, spectile, callum,
glandia.

Patibulus ferar per urbem, deinde affigar cruci.

C O L A X.

BATIOLAM auream octo pondo habebat, accipere noluit.

C O N M O R I E N T E S.

—— SALIAM in puteum praecipies.

C O N D A L I U M.

TAM crepusculo fere, ut amens, lampadas accendit.

C O R N I C U L A R I A.

FACITE olant aedes Arabice.

Qui regi latrocinatus decem annos Demetrio Mercede.

Pulchrum et luculentum hodie evenit proelium.
Te obsecro, Lyde, pileum meum, mi sodalis,
mea salubritas.

Quid cessamus ludos facere? Circus noster ecce adest.

Qui amant ancillam meam Hedylium oculitus.
Mihi Laverna in furtis celebrassis manus.

D Y S C O L U S.

VIRGO sum : nondum didici verba nupta dicere.

F O E N E R A T R I X.

HEUS tu : in Barbaria quod dixisse dicitur
Liberta suae patronae, id ego dico tibi :
Liberta, salve : vapula, Papyria.

F R E T U M.

Hoc illud est
Quod arietini responsum magnis ludis dicitur :
Peribo, si non fecero : si faxo, vapulavero.

F R I V O L A R I A.

COMMODO dictitemus.

Is mihi erat bilis, aqua intercus, tussis, febris
querquera.

—— Sequimini hac

Sultis legiones omnes Lavernae. ubi, rorarii,
Estis? en sunt. ubi sunt accensi? ecce *

Agito, subsidite omnes, quasi solent triarii.

Nave agere oportet, quod agas, non ductarie.

Superaboque omnes argutando praeficas.

—— Tunc papillae primitus

Fraterculabant; illud volui dicere,

Sororiabant. quid opus est verbis?

O amice, ex multis mihi une, Cephalio.

Strebula agnina tene.

v. 98 F R A G M E N T A. 599

G A S T R I O N, *vel* G A S T R O N.
C A R O strebula, vitellina est: coenabis.

H O R T U L U S.
P R A E G O ibi adsit cum corona: quique liceat, ve-
neat.

K A K I S T U S.
—— MALO hunc alligari ad oriam;
Ut semper piscetur, etsi sit tempestas maxuma.

L E N O N E S G E M I N I.
DOLET hic puellus, sese venum ducier.

M E D I C U S.
I N conspicillo adservabam: pallium observabam.
Parasito cum virgis caseum radi potest.
Domi reliqui exoletam virginem.

N E R V O L A R I A.
S C O B I N A M ego lima actutum adrasi.
Scranciae, scrupedae, strictivellae, tantulae.
Prohibent, quom moenia aliunde ego fungor mea.
Ocissime nos liberi possimus fieri.
Pullucte prodigum esse amatorem addecet.
Vinum sublestissimum.
Insanum valde uterque deamat.

P A T I N A, *sive* P A T I N A R I A.
N A M quid ille nunc tam diu intus remorantur
rem eligines?

PARASITUS PIGER, *sive* LIPARGUS.

INDE bene adpotus primulo crepusculo

Domum ire coepi tramite recta via.

Ambo magna laude lauti: postremo ambo sumus
non nauci.

Addite lepades, echinos, ostreas.

Nihil moror mihi fucum in alveo, apibus qui
peredit cibum.

P H A G O N.

HONOS syncerasto perit.

P L O C I O N A.

NAM coloratam frontem habet, petilis labris.

S A T U R I O.

CATULINAM carnem esitavisse, *hoc est, comedisse*
Romanos. Plautus in Saturione refert.

Retrahi nequitur, quoquo progressa est semel.

Male tibi evenisse video, qui glaber erat tam-
quam rien.

Succenturia; centum require, qui te delectent
domi.

S C Y T H A L I T U R G U S.

MULIER es, uxor. quojā, vir? ego novi, scia:
axiosa es.

— Sin ea mihi insignitos pueros pariat postea,
Aut varum, aut valgum, aut conpernem, aut
paetum, aut brocchum filium.

T R I G E M I N I.

NI fugissem, medium credo praemorsisset.

V I D U L A R I A.

UBI quamque pedem videbat, suffurabatur omnis.

Nescio qui servos e myrteta prosiluit.

Paupera haec res est.

Opposita est claxendix. at ego dicam signi quid sit.

Animum advortite ambo, si voltis, vidulum hic apponite.

Ego servabo, quasi sequestro detis: neutri reddibo, donicum

Res judicata erit haec.

Haud fugio sequestrum.

Inopiam, luctum, maerorem, paupertatem, algum, famem.

Ejusdem Bacchae fecerunt nostram navim Pen-
theum.

Nunc, ut apud sequestrum vidulum posivimus.

Nunc servos argentum a patre expalpabitur.

Immo id quod haec nostra est patria, et quod
hic meus

Est pater, illic autem Soterinis est pater.

Malim moriri meos, quam mendicarier. boni ministrantur: illum nunc irrident mali.

Signum recte comparebat: hujus contendendi anulum.

Quid multa verba? plurimum luctavimus.

—— Jube hunc insui culleo,
 Atque in altum deportari, si vis annonam bonam.
 Ibi ut piscabar, fuscina ici vidulum.
 Nam audiui feminam ego leonem semel parere.

LOCI EX AMISSIS CITATI

amisso etiam Comoediae nomine.

EPEUM fumificum, qui legioni nostrae habet
 coctum cibum.

Oggannuit odiosus omni totae familiae.

Licet vos abire curriculo.

Jam tibi tuis meritis crassus corius redditus est.
 Dii bene vortant! tene cruminam; in ea erunt
 triginta minae.

Nullam ego rem citiorem apud homines esse,
 quam famam reor.

Stultus est advorsum aetatem et capitis canitu-
 dinem.

Numnam mihi oculi caeculant? estne hic noster
 Hermio?

Ejuravit militiam.

Sic me subes cotidie, quasi fiber salicem.

Herbam do.

Iniit te umquam febris?

Neque muneralem legem, neque lenoniam,
 Rogata fuerit nec ne, floccid' aestimo.

Perfidiose captus, edepol nervo cervices probas.

Muriatica autem video in vasis stagnéis :

Bonam naritam , et camarum , et tagenia :

Echinos fartos , conchas piscinarias.

Non ego te novi , navalis scriba , columbar in-
pudens ?

Nihil deconciliares illi : nisi quid Persibus sapis.

Sacrum an profanum habeas , parvipenditur.

Ulcerosam , conpeditam , subverbustam , sordi-
dam.

Glirium examina.

—— Sed leno egreditur foras.

Hinc ex occulto sermonem ejus sublegam.

Nec , machaera , audes dentes frendere.

Floccipendo quid rerum geras.

Argentum hinc facite.

Clandestina ut celetur consuetudo.

Properant prandium.

Quam folles taurini habent , quom liquescunt pe-
trae , ferrum ubi fit.

Non hic ut possit , edit ; sed posse cupit , ut edat.

Fortasse se amare suspicavere.

Instare factum.

Egone illi venear ?

Inimicus esto , donicum ego revere-
ro.

Pedibus.

Corpus tuum virgis ulmeis inscribam.

Numquam ad civitatem venio , nisi quom infertur
peplum.

Scelerare manus.

Ipsa sibi avis mortem creat.

Pro larvato te circumferam.

Paupera haec est mulier.

—— Si quae forte concio est,

Ubi eum hietare nondum in mentem venit.

Cilix, Lycisce, Sosia, Stiche, Parmeno,

Exite, et ferte fustis privos in manu.

Anus haec in pellis periculum protenditur.

Cedite mihi.

Mecum habet patagus, morbus, aes.

Quid est hoc? rugat pallium. amictus non sum
commode.

—— Exi tu Dave,

Age, sparge. mundum esse hoc vestibulum volo.

Venus ventura est nostra. non hoc pulveret.

Regiescit.

Pullaria.

Vesperna.

Neque ego ad mensam publicas res clamo, ne-
que leges crepo.

LOCI EX COMOEDIIS

*quae exstant, citati: qui tamen in nostris hodie
Codicibus nusquam comparent.*

AMPHITRUO.

OPTUMO jure infringatur aula cineris in caput.

Ne tu postules matellam unam tibi aquae infundi
in caput.

Herus Amphitruo occupatus.

Quae se adveniente morbo nunc medicum tibi.

Enim tu certe aut larvatus aut cerritus es.

Edepol hominem te miserum! medicum quaerita.

Quoque, me absente, corpus volgavit suum.

Exjuravisti te mihi dixisse per jocum.

Qui nequeas nostrorum uter sit Amphitruo de-
cernere.

Nisi hoc ita factum est, proinde ut factum esse
autumo,

Non caussam dico. verum qui insimules probri?

Manifestum hunc obtorto collo teneo furem.

Ibi scrobes effodito, duplos sexagenos in dies.

At ego certe cruce et cruciatu mactabo: exi o fo-
ras, mastigia.

A S I N A R I A.

QUI etiam me miserum famosum flagitiis facit suis.

Heic aderit, credo, congerro meus.

A U L U L A R I A.

NEC noctu nec diu quietus umquam eam, nunc
dormiam.

—— Sed leno egreditur foras.

Hinc ex occulto sermone satus sublegam.

Homo ebriolatus somno sanari solet.

Qui mihi olera cruda ponunt, halec danunt.
 Ego ecfodiebam in die denos scrobes.
 Hic quidem pervicus custodem addidit.
 Pro illis crocotis, strophiiis, sumtu uxoris.
 Ut admomordi hominem.

Myrtam. myrtum.

B A C C H I D E S.

ILLA mei cognominis fuit.

—— Nam et ex mari timida ecce ego

Pavitare ——

Quibus ingenium animi utibile, est modicum et
 sine

Vernilitate ——

Ecquis evocat cum nasiterna et cum aqua illum
 inpurissimum?

Quae sodalem atque me exercitos habet.

Nam tu quidem quoivis excantare cor facile potes.

Vincla, virgae, mole saevitudo mala fit pejor.

Cor meum, spes mea, mel meum, suavitudo,
 cibus, gaudium.

Limaces viri.

Ne a quoquam alio acciperes mercedem annuam

Nisi ab sese: nec cum quiquam limares caput.

Cupido te conficit, anne amor?

Praenestinum opinor esse: ita erat gloriosus.

Sin lenocinium forte conlubitum est tibi,

Videas mercedis quid tibi est acquom dari,

Ne ista aetate me sectere gratiis.
Ulyssem audiui fuisse aerumnosissimum,
Qui annis viginti errans a patria abfuit:
Verum hic adulescens multo Ulyssem anteit,
Qui illico errat intra muros civicos.

C A P T I V E I.

FAC fidele: cave fluxam fidem feras.
Pileum, quem habuit, deripuit, eumque ad coe-
lum tollit.
Auctionem facio parasiticam.

C A S I N A.

PERII! illic habebit flocco jam homo lumbos
meos.
Intro ad uxorem, sufferamque meum tergum ob
injuriam.

M I L E S.

ITA nos nostramque familiam habes exercitam.
Modice sapis.

M O S T E L L A R I A.

SINE juxta aram sedeam, et dabo meliora con-
silia.

P O E N U L U S.

IMPORTUNA avis venit vesperi.

